

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 835
Παρασκευή
28 Ιανουαρίου 2005
Τιμή: 4 Ευρώ

Βαμβακερά σώβρακα

05 ΣΕΠ. 2005

- Αγροτιά και λαϊκισμός
- Το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και ο δικομματισμός
- Πετάει, πετάει ο «Πήγασος»
- Παπαγαλάκια ως δημοσιογράφοι
- Το αυθαίρετο ΜΕΓΑΡΟ του Λαμπράκη
- Ο διάλογος για την Παιδεία
- Τα τσιγγανόπουλα εκπαιδεύονται

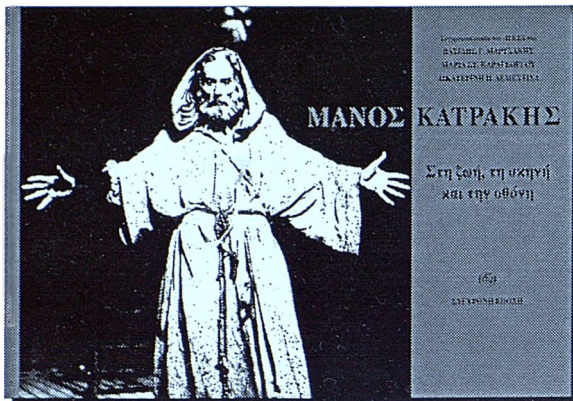
Γεωργιάδης
25.1.05
ΑΝΤΙ

ISSN 1108-9822

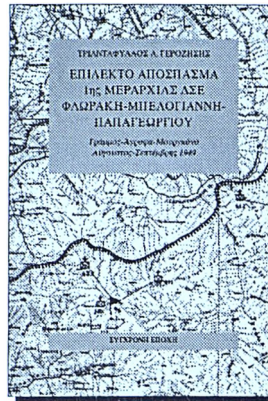

9 771108 982000

04>

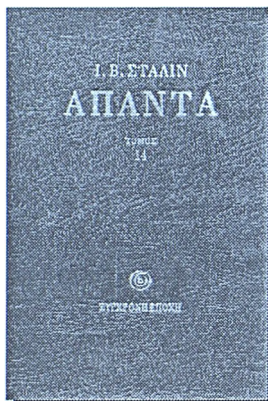
Β. Γ. Μαρτσώλης, Μ. ΣΤ. Καραγιώργου, Αικ. Π. Δεμέστιχα
ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ. ΣΤΗ ΖΩΗ, ΤΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΘΟΝΗ

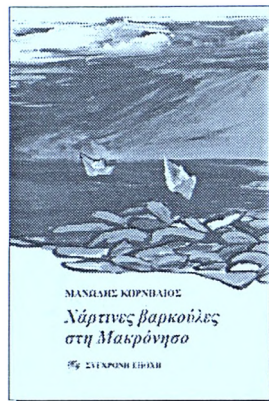
Τ. Α. Γεροζήσης
ΕΠΙΛΕΚΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
1ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΔΣΕ

Ν. Τερζόγλου
Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΟ ΔΣΕ

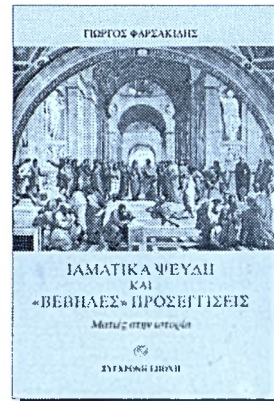
Ι. Β. Στάλιν
ΑΠΑΝΤΑ
14ος τόμος

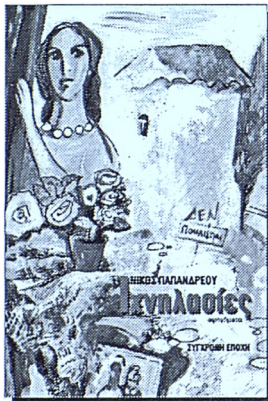
Μανώλης Κορνίλιος
ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΒΑΡΚΟΥΛΕΣ
ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ

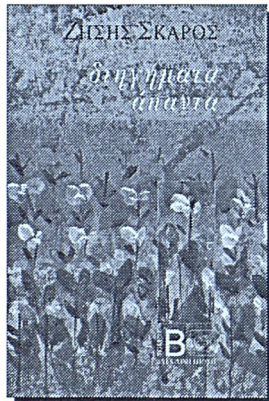
Α. Β. Πατάκου
ΕΥΡΥΛΟΧΟΣ ΑΛΕΥΑ, ΛΑΡΙΣΑΙΟΣ
Στα ίχνη των αμικιωνίων

Γ. Φαρασιζίδης
ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΨΕΥΔΗ
ΚΑΙ «ΒΕΒΗΛΕΣ» ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

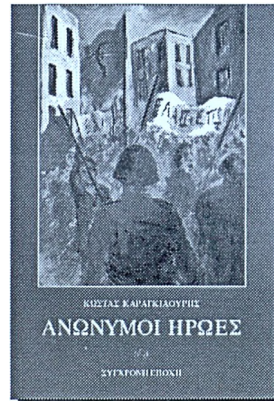
Ν. Παπανδρέου
ΙΧΝΗΛΑΣΙΕΣ
αφηγήματα

Ζ. Σζάρος
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΑΠΑΝΤΑ
τόμοι Α' & Β'

Μ. Νεγρεπόντη
ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Κ. Καραγιαούρης
ΑΝΩΝΥΜΟΙ ΗΡΩΕΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Περίοδος Β' - Έτος 32ο - Τεύχος 835

Παρασκευή 28 Ιανουαρίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anli.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του Βιβλίου - Α. Πουλουκτσάκη και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ιστορίες με τον καδή	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Από τα τρακτέρ των αγροτών στ' άστρα του Τζωρτζ Μπους	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Ρεπόρτερ: Πετάει ο Πήγασος;	12
• Παναγιώτης Βενάρδος: «Μυστικά κονδύλια», αργομισθίες	14
• Ρεπόρτερ: Το τέλος του δικομματισμού και το Σύστημα ΠΑΣΟΚ	16
• Μανόλης Καρέλλης: Το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ	18
• Κώστας Καραβίδας: Ο λαϊκισμός στην αγροτική πολιτική	20
• Αλέκος Τζιόλας: Οι γεωπόννοι δείχνουν τον πόνο τους	22
• Κώστας Καραβίδας: Ο διάλογος για την Παιδεία	24
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Προγράμματα ΕΠΕΑΕΚ	26
• Ειδικός Συνεργάτης: Μέγαρο - Το αυθαίρετο του Χρ. Λαμπράκη	28
• Τ.Κ.Δ.: Κύπρος: Στα βαθιά νερά της αβεβαιότητας	34
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	36
• Κωνσταντίνος Θανόπουλος: Ουκρανία: Οι εκλογές της 26ης Δεκεμβρίου	38
• Μάκης Καβουριάρης: Το Παλαιστινιακό μετά τις εκλογές	40
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	44
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47
• Δημήτρης Χαρίτος: Ταινίες κρασιού και μοναξιάς	51
• Μάνος Στεφανίδης: Biennale 2005 και Star System	52
• Γιάννα Λουκά: Η ποιητική διάσταση της Επιστήμης	54
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Ονειρεύτηκα τον Ρεμ	55
• Ειρήνη Μουντράκη: Τρικυμία στο Αμφι-θέατρο	56
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ο καλός άνθρωπος κύριος Φάυμαν	57
• Σωτήρης Λέτσιος: Συνέντευξη με τον Τσέζαρις Γκραούζινις	58
• Σωτήρης Λέτσιος: Συνέντευξη με τον Δημήτρη Λιγνάδη	59
• Συλλογή	61
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• Και τα λοιπά... από την Μελίτη Κοντογιώργη	66

Σκίτσο εξωφύλλου: Γεωργοπάλης

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΔΗ

ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΗ απάθεια επικρατεί. Όλοι την παρατηρούν και την αναγνωρίζουν, αλλά κανείς δεν ομιλεί περί αυτής. Η τωρινή φάση των πολιτικών πραγμάτων χαρακτηρίζεται από τα μεγάλα κενά, πολλά κενά. Οι κομματικοί διαπληκτισμοί περνούν απαρατήρητοι. Την κοινή γνώμη άλλα την απασχολούν: η ακρίβεια και η ανεργία. Αυτά όμως έχουν αφεθεί στη δικαιοδοσία του αυτόματου πιλότου. Αλλά τα χρόνια προβλήματα της υπνώσεως του κράτους βγαίνουν κάθε τόσο στην επιφάνεια.

ΑΚΡΑΙΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ του βαλτώματος στο οποίο έχει περιπέσει το κράτος είναι οι ιστορίες που δημοσιοποιήθηκαν με τον χρηματισμό δικαστών. Η δικαιοσύνη είναι, υποτίθεται, το αποκούμπι των αδικημένων και κατατρεγμένων. Είναι η δικλείδα ασφαλείας για όσους έχουν ταλαιπωρηθεί από την περιρρέουσα παρανομία. Και οι Έλληνες, δικομανείς για λόγους που δεν είναι του παρόντος, τρέχουν κάθε τόσο στα δικαστήρια. Το δικαστήριο θα δώσει την «κάθαρση» και την οριστική λύση στα προβλήματα που ο καθένας κουβαλά. Πολλοί οι μύθοι που ακολουθούν τη δικαιοσύνη και τους «λειτουργούς» της.

Η **ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ** κρίση δεν σχολιάζεται· είναι κι αυτό μια παγιωμένη και νομικά κατοχυρωμένη άποψη. Και αίφνης ξεπηδούν στο φως απίθανες –για τους πολλούς αφελείς– ιστορίες για δικαστικούς που συμπεριφέρονται ως κοινοί απατεώνες. «Ο καδής τα έχει τα κουσούρια του», έλεγαν παλιότερα, αλλά στο κάτω-κάτω η αναφορά πήγαινε πολύ πίσω. Στον καδή, τον δικαστή από τα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας. Τώρα όμως είμαστε μια ισχυρή Ελλάδα, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινότητας.

Η **ΙΣΤΟΡΙΑ** των χρηματιζόμενων δικαστών ήταν ράπισμα στο άρρωστο σώμα της δημόσιας διοίκησης. Δικαστικοί, εισαγγελείς, ιερωμένοι, έμποροι ναρκωτικών, δικηγόροι, αστυνομικοί· όλοι μαζί μια «Αγία Οικογένεια». Το χαρμάνι όλων αυτών των «παραγόντων» είναι που κάνει την ιστορία πιπεράτη, υλικό πρώτης τάξεως για τα τηλεοπτικά ρεάλιτι-σόου.

ΠΟΙΟΣ ΟΜΩΣ από τους νοήμονες πολίτες δεν αναρωτήθηκε σε περίπτωση κάποιας κρίσιμης δικαστικής μάχης –όταν μάλιστα ο ενάγων ήταν το ελληνικό δημόσιο, όπως στις περιπτώσεις που δημοσιοποιήθηκαν– μήπως στο τέλος δικαιωθούν οι παρανομούντες; Όταν προ δύο ετών ο τέως Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Ευάγγελος Κρουσταλλάκης δήλωνε σε συνέντευξή του στο *Αντί* ότι και δικαστικοί ενδεχομένως να χρηματίζονται, η Ένωση του Κλάδου ξεσηκώθηκε και διαμαρτυρήθηκε.

ΙΣΩΣ ΟΙ ΚΡΙΣΙΜΕΣ περιπτώσεις απόδοσης της δικαιοσύνης να είναι όχι τόσο σε δικαστικές διαμάχες μεταξύ δύο πολιτών αλλά στις περιπτώσεις όπου ο ένας από τους διαδίκους είναι το ελληνικό δημόσιο. Όταν υπερασπιστές του «δημοσίου συμφέροντος» είναι δικηγόροι ή δικαστικοί και η υπόθεση αφορά κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και όχι εκείνα κάποιου ιδιώτη, τότε αποκαλύπτεται το ξεχαρβάλωμα του κράτους και της δημόσιας διοίκησης.

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ και οι περιπτώσεις όπου διώκτης πολιτών είναι το κράτος. Παλιά ήταν οι στημένες δίκες των αριστερών πολιτών. Αμφισβητεί μήπως κανείς το είδος των στημένων αποφάσεων που εξέδιδαν τα δικαστήρια στο μετεμφυλιακό κράτος ή την περίοδο της Χούντας; Μήπως ήταν άπογες οι πρόσφατες δίκες εναντίον της 17Ν και του ΕΛΑ; Πόσα δεν ακούστηκαν πρόσφατα για τον περίφημο «νομικό μας πολιτισμό»;

ΑΛΛΑ ας έρθουμε στα συνήθη ποινικά –ή και τα αστικά– δικαστήρια και ειδικά στις περιπτώσεις όπου διακυβεύονται τα «συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου». Τα σαΐνια που τρέχουν στις αίθουσες των δικαστηρίων γνωρίζουν τους ευέλκτους δικαστικούς και δουλεύουν τις φάμπρικες των αποφάσεων. Ποιος θα ενδιαφερθεί εάν ένας έμπορος ναρκωτικών αποφυλακίζεται με καταφανώς «περίεργο» τρόπο; Ουδείς φυσικά πλην της μαφίας των ναρκωτικών. Επειδή οι ιστορίες αυτές εκτυλίσσονται στο περιθώριο, τα σαΐνια θα δράσουν ανεξέλεκτα. Διότι οι μηχανισμοί ελέγχου είναι ανύπαρκτοι ή αδρανούν.

ΜΗΝ ΜΑΛΩΣΕΤΕ λοιπόν με το γείτονα. Ασχοληθείτε με απάτες εις βάρος του Δημοσίου: Με λαθρεμπόριο γενικώς. Με διακίνηση ναρκωτικών γενικώς. Με φοροαπάτες γενικώς. Θα βρεθεί πάντοτε ένας καδής, δηλαδή εφοριακός ή αστυνομικός ή διευθυντής του δημόσιου τομέα, που θα έχει τα κουσούρια του. Μυστικά να απευθυνθείτε αμέσως στον διαμεσολαβητή –τον κατάλληλο δικηγόρο ή ιερωμένο ή εφοριακό φίλο σας γενικώς– και η ατιμωρησία σας θα είναι εξασφαλισμένη. Υπάρχουν βεβαίως και οι τίμιοι δικαστικοί και οι ευλαβείς ιερωμένοι! Αυτοί όμως είναι μια άλλη, θλιβερή ας πούμε, ιστορία.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΠΟΡΕΙΣ ΑΝΕΤΑ ΝΑ ΤΑ
ΠΑΙΡΝΕΙΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ
ΤΡΑΠΕΖΙ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΕΙΣΑΙ
ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΣΩΣΤΗ ΚΑΡΕΚΛΑ...

Από τα τρακτέρ των αγροτών στ' άστρα του Τζ. Μπους

ΤΑ ΤΡΑΚΤΕΡ –την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές– εξακολουθούν να βρίσκονται σε ανοιχτούς δρόμους. Και οι εφημερίδες, ανάλογα με την πολιτική τους τοποθέτηση, προκρίνουν αντίστοιχους τίτλους: «Χορεύουν "κλέφτικο" στα Τέμπη» ή «Σκηνικό σύγκρουσης με τους αγρότες» ή «Ανυποχώρητοι κυβέρνηση και βαμβακοπαράγωγοί» ή «Το βαμβάκι έχει πολλές αλήθειες»... Πάντως, αν υπάρχει μια αλήθεια που αποδέχονται όλοι, είναι το ότι, σε σύγκριση με το 1993, οι απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα μειώθηκαν κατά 32%, σε αντίθεση με τους μισθωτούς που παρουσιάζουν αύξηση 38,5%.

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ αυτά προκύπτουν από έρευνα της Καθημερινής (για τα επαγγέλματα των Ελλήνων) και επιβεβαιώνουν ότι «η Ελλάδα από αγροτική κοινωνία μετατρέπεται, σιγά σιγά, σε κοινωνία των υπηρεσιών και των δεκάδων χιλιάδων υπαλλήλων». Κάποιοι θα υποστηρίξουν, ίσως, ότι η επιλογή της στιγμής για τη δημοσίευση της έρευνας

αυτής, δεν είναι τυχαία... Και ότι, στην ουσία, επιχειρείται να μειωθεί η συμβολή του αγροτικού μας κόσμου στην εθνική οικονομία, κ.λπ. Οι υποθετικοί συλλογισμοί είναι, βέβαια, ελεύθεροι. Αλλά αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι, μέσα σε δέκα μόλις χρόνια, οι έλληνες αγρότες μειώθηκαν κατά ένα τρίτο, αγγίζοντας (από το 20,8%) μόλις το 12% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Από την άλλη, δεν είναι δυνατόν να μη λάβει υπόψη του ότι το 86,42% των αγροτών μας διαθέτει μόλις στοιχειώδη μόρφωση και ότι τα ίδια τα παιδιά τους προτιμούν ν' ασχοληθούν με τον τουρισμό (ή να γίνουν σερβιτόροι), παρά να δουλέψουν στα χωράφια.

ΑΣΦΑΛΩΣ, τα παραπάνω δεν γράφονται για να πλουτίσουμε, απλώς, τις «εγκυκλοπαιδικές μας γνώσεις», αλλά για κάτι ουσιαστικότερο. Ήδη η Καθημερινή σημειώνει ότι ο αγροτικός μας πληθυσμός θα εξακολουθήσει να μειώνεται κατά το ένα τρίτο, ανά δεκαετία (έως ότου φθάσει το 6%) και ότι το στοιχείο αυτό το γνώριζαν οι ελληνικές

κυβερνήσεις από τα πρώτα βήματά μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άλλο όμως, να μην ξέρεις κάτι, και άλλο να το ξέρεις και να μην κάνεις τίποτε! Από τη σκοπιά αυτή, οι ευθύνες των κυβερνήσεων της πρόσφατης, κρίσιμης εικοσαετίας παραμένουν απτές: Διακήρυτταν την «ισχυρή Ελλάδα», την «πολιτική του εκσυγχρονισμού», την «εμβάθυνση της ευρωπαϊκής προοπτικής», ενώ, στην πράξη κατασκεύαζαν «κακομαθημένους πολίτες», αποκρύπτοντας, από όλους (Έλληνες και Ευρωπαίους) την αλήθεια...

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ ότι όλα τα παραπάνω συνιστούν *ψιλά γράμματα*, ότι το προσέχον είναι η ικανοποίηση δικαιών αιτημάτων (παρά τις όποιες, τυχόν, ξαβολιές) και ότι όλα τα άλλα –αναδιάρθρωση καλλιεργειών, ανακατατάξεις στην αγορά εργασίας, εκσυγχρονισμός της διοίκησης, μελέτη των αλλαγών στην κοινωνική διάρθρωση, κ.ά.– έπονται... Σωστά. Μόνο που, κάθε χρόνο, επί είκοσι χρόνια, λέμε τα ίδια περίπου πράγματα. Χωρίς ν' αλλάζουμε ρότα!

ΟΤΑΝ Ο ΜΠΟΥΣ ΑΚΟΥΕΙ ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ Τ' ΑΣΤΡΑ...

ΚΙ ΕΝΩ εμείς εξακολουθούμε ν' ασχολούμαστε με το βαμβάκι και τους βαμβακοπαραγωγούς, ο Τζορτζ Μπους άκουσε –κατά την τελετή της δεύτερης αυτοκρατορικής θητείας του– «ένα κάλεσμα που ερχόταν από τα αστέρια»... Τι έλεγε το «κάλεσμα»; Ότι «πρέπει να σταθούμε όρθιοι στις επάλξεις της ελευθερίας». Και ότι όταν, κάπου, δεν υπάρχει ελευθερία, τότε αναλαμβάνουν οι ΗΠΑ, δηλαδή η «συμμορία του πολέμου» (Μπους, Ράμφελντ, Ράις, Γούλφοβιτς, κ.λπ.), να την αποκαταστήσουν! Το πρώτο ερώτημα, βέβαια, είναι αν, μετά το Ιράκ, σειρά έχει η Τεχεράνη. Και το δεύτερο αν ο Μπους, με 150.000 αμερικανούς στρατιώτες καθηλωμένους ήδη στο ιρακινό ναρκοπέδιο, θα διανοηθεί να προχωρήσει, τώρα ή λίγο αργότερα, εναντίον του Ιράν. Η απλή λογική λέει, φυσικά, ότι θα ήταν τρέλα ένα τέτοιο (αμερικανικό ή αμερικανοβρετανικό) εγχείρημα κατά της Τεχεράνης. Η «απλή λογική», όμως, δεν είναι κατ' ανάγκη, «ίδιον» του Μπους και της παρέας του.

ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΑ λίγων ημερών, οι τελετές για τη δεύτερη «ενθρόνιση» του Μπους συνέπεσαν με την «27η Ιανουαρίου», που έχει ορισθεί ως ημέρα μνήμης του Ολοκαυτώματος των Εβραίων στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο· συνέπεσαν επίσης με τα 60χρονα από την απελευθέρωση του διαβολικού και φρικιαστικού στρατοπέδου του Άουσβιτς. Το Ολοκαύτωμα των Εβραίων, όμως, (μας θυμίζει ο Εβραίος συνέλληνας Ιάκωβος Φριζής, από τη στήλη του συναδέλφου Αντώνη Καρκαγιάννη) συνέβη στην Ευρώπη. «Και ίσως οι Ναζί δεν θα εξόντωναν τόσα εκατομμύρια Εβραίους, αν δεν είχαν βρει Ευρωπαίους αρωγούς». Ένας από τους αρωγούς αυτούς και ο «γνωστός» πάπας Πίος, ηγέτης, στα χρόνια του πολέμου, 600 εκατομμυρίων ρωμαιοκαθολικών. [Φαίνεται πως κι εκείνος, όπως και ο δικός μας Χριστόδουλος, σε άλλους δύσκολους καιρούς, «διάβαζε»... Γι' αυτό δεν άκουσε ποτέ τίποτε,

δεν πληροφορήθηκε ποτέ τίποτε. Πάντως, αν το Βατικανό άνοιγε ποτέ τ' αρχεία του, θα μαθαίναμε πολλά ενδιαφέροντα από τα «πάρε-δώσε» του Πίου με τον Φον Πάπεν, πρέσβη της ναζιστικής Γερμανίας στην Άγκυρα. Και οι δυο τους συμφωνούσαν τότε πως «κύριος εχθρός είναι ο κομμουνισμός»].

ΠΟΙΟΣ ΣΥΝΤΗΡΕΙ ΤΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ» ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΥ;

ΕΙΝΑΙ κοινός τόπος ότι ο αντισημιτισμός έχει βαθιές ρίζες. Έγινε δεκτός σε ευρύτερα λαϊκά στρώματα της Ευρώπης, κάτι το πολύ φυσικό, αφού «οι αντίχριστοι Εβραίοι σταύρωσαν τον Χριστούλη μας» – και έπεται συνέχεια... Ορισμένες φορές πάλι, εκδηλώνεται ως φασίζουσα αντίδραση, σε εκδηλώσεις που χαρακτηρίζονται ως «φιλοσυνιστικές». Θα διαβάσατε, ασφαλώς, το τι έγινε στο τοπικό κοινοβούλιο της Σαξωνίας (Δρέσδη), όταν οι βουλευτές, όρθιοι, θέλησαν να τηρήσουν ενός λεπτού σιγή στη μνήμη των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας. Ο ηγέτης του ακροδεξιού κόμματος NPD (Χόλγκε Άπφελ) και οι περί αυτόν, αποχώρησαν διαμαρτυρόμενοι για την «εξοργιστική αυτή διάκριση». [Κατά τον Χόλγκερ Άπφελ, «το μόνο και πραγματικό ολοκαύτωμα που έζησαν οι κάτοικοι της Δρέσδης» ήταν όταν, στα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Φεβρουάριος του 1945) η αμερικανική και η βρετανική αεροπορία ισοπέδωσαν τη Δρέσδη «άνευ αποχρώντος (επιχειρησιακού) λόγου»].

ΥΠΑΡΧΕΙ, όμως, και ο «σύγχρονος αντισημιτισμός», ως επακόλουθο του δικαιώματος των Παλαιστινίων ν' αποκτήσουν το δικό τους κράτος. Στους υπέρμαχους αυτούς απάντησε –απαντά– ο Αμός Οζ, διάσημος ισραηλινός συγγραφέας και από τους πρωτεργάτες του ισραηλινού κινήματος ειρήνης: «Ο πόλεμος μεταξύ Αράβων και Ισραηλινών –δηλώνει– είναι πόλεμος δυο τραυματισμένων από την Ευρώπη λαών... Αυτή η γη ανήκει και στους δυο λαούς, αφού κανείς από τους δυο δεν έχει πού αλλού να πάει...

Μόνη λύση να μοιράσουμε αυτό το μικρό σπίτι σε δυο διαμερίσματα, το γρηγορότερο δυνατόν». (Βλεπε συνέντευξη του Αμός Οζ στον Ανταίο Χρυσόστομίδη, στην *Αυγή* της περασμένης Κυριακής).

ΤΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΕΡΧΟΝΤΑΙ

ΑΛΛΑ ΠΟΣΟ «ΖΥΓΙΖΕΙ» Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ;...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, όλα δείχνουν ότι, στο Κυπριακό, επί του παρόντος τουλάχιστον, δεν πρέπει να αναμένονται «κινήσεις» ή «πρωτοβουλίες». [Εκτός αν η Άγκυρα μας αιφνιδιάσει πάλι, οπότε θα φταίει, όπως πάντα, το κακό το ριζικό μας...]. Κατά τα άλλα, Αθήνα και Λευκωσία ανακάλυψαν –με αφορμή την εδώ επίσκεψη του Τ. Παπαδόπουλου– ότι συμφωνούν και ότι η όποια λύση θα πρέπει να είναι «συμβατή με τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Πλην, όταν ρωτήθηκε ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής κατά πόσο συμφωνεί με τις θέσεις του προέδρου Τ. Παπαδόπουλου ότι, από δω και μπρος δεν πρέπει να υπάρχουν «ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα και επιδιαιτησίες», απάντησε με περισσή διπλωματικότητα: «Κατά βάση κινούνται (οι θέσεις Παπαδόπουλου) σε λογική κατεύθυνση». Και ο νοών νοείτω!

ΑΝ ΤΩΡΑ το «Δεκαπενθήμερο» αυτό πρέπει να κλείσει με κάποιες ροκαμβολικές ιστορίες (καταπώς θα έλεγαν ένοι-οι γαλλομαθείς...), μπορούμε ν' αναφέρουμε ότι ο «πανοσιολογιότατος» και υπερδραστηριότατος αρχιμανδρίτης κ. Ι. Γιοσάκης βρίσκεται ήδη στον Λίβανο (για «αναψυχή...»), ή ότι η έκταση της διαφθοράς, στον ευαίσθητο τομέα της δικαιοσύνης, δεν έχει ακόμα διακριβωθεί και ότι οι φάκελοι, για επιλήψιμη δραστηριότητα δικαστικών λειτουργών, κ.λπ., δεν είναι λίγοι... Πάντως, ο αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος αισθάνθηκε την ανάγκη, με αφορμή τις «επιδόσεις» του Ι. Γιοσάκη, να μας καθησυχάσει: Οι αρχιμανδρίτες έρχονται και παρέρχονται, η εκκλησία (δηλαδή ο αρχιεπίσκοπος) μένει...

ΑΝΤΗΝΩΡ

PASOKIES

- ΠΑΣΟΚ και ΣΕΒ σε πλήρη συστοίχιση με τους «νταβατζήδες».
- Μετάλλαξη ή πλήρης αποκάλυψη των συμμετοχικών δημοκρατικών;
- Αγιογραφία του Σημίτη από το MEGA, διαχειρός του Π. Τσίμα.
- Και τι δεν είπαν για τον τ. καταλληλότερο!
- Μόνο που «έχασαν» κάποιες λεπτομέρειες.
- Το πώς διαχειρίστηκε την κρίση στα Ύμια και τις υποκλίσεις στους Αμερικάνους.
- Τις λογιστικές μπαγαποντιές για να μπούμε στην ΟΝΕ.
- Την απάτη στο χρηματιστήριο.
- Τη διαπλοκή και τη διαφθορά.
- Την παράδοση του Οτσαλάν στους χασάπηδες της Άγκυρας.
- Τα yes man στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας και του Ιράκ.
- Τον ξυλοδαρμό των συνταξιούχων που διεκδικούσαν λίγα ευρώ για να μπορέσουν να ζήσουν.
- Ο ποιητής (λέμε τώρα) Γ. Βέλτσος τον παρομοίασε με ρολς ρόις.
- Αυτό είναι καλό ή κακό, κύριε Στεφανή;
- Το Παρόν αποκάλυψε ότι παπαγαλάκι του εκσυγχρονισμού ήταν συντάκτης αντικομμουνιστικού εντύπου στη δικτατορία κι ότι είχε κάνει αρπαχτές επί Σημίτη.

ΜΗ ΠΥΡΟΒΟΛΕΙΤΕ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

Δεν είναι η πρώτη φορά, αλλά ούτε βεβαίως πιστεύει κανείς ότι θα είναι και η τελευταία. Κάθε φορά που η πολιτική ή οι πολιτικοί βρίσκονται στριμωγμένοι, θυμούνται τα μέσα ενημέρωσης και φυσικά τους δημοσιογράφους, ανάμεσα στους οποίους ψάχνουν για τα εξιλαστήρια θύματα των δικών τους αδυναμιών.

Και όχι μόνον οι πολιτικοί. Πώς να ξεχάσει κανείς, για παράδειγμα, τον σάλο που είχε δημιουργηθεί πριν από μερικούς μήνες με την υπόθεση των εκβιασμών διαφόρων μεγαλοεπιχειρηματιών και άλλων –μεταξύ των οποίων φιγουράριζαν ακόμα και ανώτεροι κληρικοί– από δημοσιογράφους, οι οποίοι βεβαίως και καταδικάστηκαν όπως έπρεπε;

Για να βάλουμε όμως τα πράγματα στη θέση τους: Κανείς δεν μπορεί να πει ότι οι δημοσιογράφοι (ακόμα κι εκείνοι που εργάζονται σε συγκεκριμένες θέσεις εκτός των ορίων της καθαυτή δημοσιογραφίας, οι οποίοι στο κάτω-κάτω πασχίζουν επίσης για τον επιούσιο) είναι όλοι πέραν πάσης αμφιβολίας αδιάφθοροι. Αντίθετα, υπάρχουν και κάποιοι –ευτυχώς ελάχιστοι– που είτε επιδιώκουν, είτε υποχρεώνονται, είτε παρασύρονται στην διαπλοκή και τη διαφθορά.

Μόνο που οι «κακοί» αυτοί δημοσιογράφοι

δεν λειτουργούν μόνοι τους. Πίσω τους βρίσκονται κι εκείνοι που τους επιλέγουν, τους καθιστούν κοινωνούς των παρανομιών τους, τους αναθέτουν «έργο» και φυσικά τους πληρώνουν: Πολιτικοί, δημόσιες υπηρεσίες, αλλά και μεγαλοεπιχειρηματίες. Ο αχταρμάς των εξ αντικειμένου ισχυρών, οι οποίοι πρώτοι δημιουργούν το πλαίσιο της παρανομίας, της διαπλοκής, της διαφθοράς και στη συνέχεια εγκλωβίζουν σ' αυτό τους υποτακτικούς τους, για να τα εκθέσουν κατόπιν στη δημόσια κατακραυγή, όταν οι ίδιοι στριμωχτούν.

Είναι απαράδεκτο η χούφτα αυτή των «κακών» να κολλά κάθε φορά σαν ρετσινιά στις χιλιάδες των απλών δημοσιογράφων, οι οποίοι αγωνίζονται –κατά κανόνα με χαμηλούς μισθούς– με τη συνείδηση τους, γι' αυτό που οι ίδιοι αποκαλούν «μάχη της ενημέρωσης». Στις χιλιάδες απλούς δημοσιογράφους, που δεν έχουν καμία σχέση με «λίστες», εκτός από εκείνη της μισθοδοσίας του μέσου που εργάζονται και οι οποίοι ωστόσο είναι υποχρεωμένοι, εκτός όλων των άλλων, να βρίσκονται καθημερινά υπόλογοι σε διάφορες εξουτελιστικές κατηγορίες του τύπου «όλοι ψέματα λέτε» ή «όλοι τα παίρνετε».

T.K.A.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ DVD

Δεν καταλαβαίνω γιατί η κυβέρνηση υπερθεματίζει στην περίπτωση του νόμου για τον «βασικό μέτοχο» και προκαλεί τόσες αντιδράσεις. Κατά τη γνώμη μου, υπάρχει τέτοια διανοητική ανεπάρκεια στο χώρο των ΜΜΕ που η κυβέρνηση θα μπορούσε να μην κάνει απολύτως τίποτα. Θα αυτοκαταστραφούν έτσι που πάνε. Δεν χρειάζεται καν να τους σπρώξουμε.

Πάρτε για παράδειγμα την περίπτωση των κυριακάτικων εφημερίδων. Αυτές δεν είναι πλέον εφημερίδες. Είναι χαρτί περιτυλίγματος DVD, περιοδικών, ένθετων, μουσικών CD, καταλόγων προσφορών, σαμπουάν, προφυλακτικών και ό,τι άλλο ήθελε προκύψει από τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης.

Πήγαινες κάποτε μέχρι το περίπτερο της γειτονιάς σου και διάλεγες την εφημερίδα σου με βάση τη θεματολογία της ή τις πολιτικές σου προτιμήσεις. Σήμερα επιλέγουν την κυριακάτικη εφημερίδα τους με αποκλειστικό κριτήριο το DVD που προσφέρει. Σε λίγο καιρό αυτό θα γίνεται και με τις καθημερινές εκδόσεις, αν κρίνω από το πώς επεκτείνεται η μόδα των DVD. Κατάφεραν δηλαδή μερικοί πανέξυπνοι εκδότες να ανατρέψουν τον ίδιο το λόγο ύπαρξης των εφημερίδων που έχουν στην ιδιοκτησία τους: Τον γραπτό λόγο και την ποικιλομορφία του.

Προς το παρόν τα DVD έλυσαν τα κυκλοφοριακά προβλήματα ορισμένων. Παράδειγμα μια σαββατιάτικη επενδυτική έκδοση, η οποία τη μια στιγμή αντιμετώπιζε πρόβλημα ύπαρξης και την άλλη είδε την κυκλοφορία της να εκτοξεύεται στις 100.000 φύλλα. Αυτό δεν έγινε όμως λόγω μιας εκπληκτικής αλλαγής στη θεματολογία ή το «κασέ» της. Δεν υπάρχουν πλέον νέες ιδέες στο χώρο και μάλλον δεν υπάρχει και η διανοητική ικανότητα για την παραγωγή τους. Απλώς, ο νέος εκδότης της εν λόγω εφημερίδας την έβαλε σε ένα σακουλάκι μαζί με ένα DVD για μεγάλους, τρία DVD για παιδιά, ένα CD μουσικής, μερικά βιβλία και δυο-τρία κόμικς. Την επόμενη φορά, και προκειμένου να διατηρηθεί η ζήτηση, τα DVD για μεγάλους θα γίνουν δυο, τα DVD για παιδιά έξι, τα CD δυο κ.ο.κ.

Πού οδηγεί όμως αυτός ο δρόμος; Στην αύξηση του κόστους και του ανταγωνισμού σε επίπεδα που μόνο οικονομικά μεγαθήρια μπορούν να αντεπεξέλθουν. Πουθενά άλλου. Αν δηλαδή συνεχίσουν έτσι, εκτός από το λόγο ύπαρξης των εφημερίδων θα θέσουν σε λίγο υπό αμφισβήτηση και την ίδια την ύπαρξή τους ως εκδοτών και επιχειρηματιών.

Είμαι λοιπόν της γνώμης ότι ο νέος νόμος για το βασικό μέτοχο είναι κίνηση εκ του περισσού. Το εκδοτικό κατεστημένο είναι τόσο ευφυές που σκάβει μόνο του το λάκκο του.

B.Z.

ΜΠΕΡΤΟΔΟΥΛΟΙ

Μετά από αίτησή μας ο νεοπαγής θεσμός του ελεγκτή Δημόσιας Διοίκησης έστειλε τους ελεγκτές του στον Ο.Π.Ε.Π. για να εξετάσουν τους λογαριασμούς της αμαρτωλής «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας»· μόνο που αυτοί επέστρεψαν άπρακτοι. Ξέρετε γιατί; Διότι οι εκσυγχρονιστές συντάκτες του ιδρυτικού νόμου του συγκεκριμένου οργανισμού προέβλεψαν τη λειτουργία του ως ανωνύμου εταιρείας η οποία δεν θα εμπίπτει στον έλεγχο οργάνων του δημοσίου τομέα. Ήξερε δηλαδή πολύ καλά τι έκανε ο κ. Βενιζέλος προκειμένου να καλύπτει τα νώτα των υφισταμένων του και να μην εκθέτει σε αδιάκριτα βλέμματα τις -δαπανηρότατες- επιλογές του. Πάντως ο έλεγχος για τις εκθέσεις της «Πολιτιστικής» θα επεκταθεί και στην Πινακοθήκη, όπως πληροφορούμεθα αρμοδίως, και σύντομα θα 'χουμε νέα.

Σία Τσαχπινόγλου

PASOKIES

- Η παιδική χαρά της παρούσας ηγεσίας τον ετοίμαζε για δήμαρχο της Θεσσαλονίκης.
- Ε ρε γλέντια.
- Είναι γνωστό ότι οι ηθοποιοί υπηρετούν την γραμμή του σκηνοθέτη.
- Στο θέατρο όμως.
- Φαίνεται ότι και στα κανάλια το ίδιο συμβαίνει.
- Οι εισαγγελείς που κατακρατώνταν τους αγρότες πριν από λίγα χρόνια, κατόπιν εντολής εγκρίνουν και επαυξάνουν.
- Αν μη τι άλλο αποδεικνύουν ότι μπορούν να υπηρετούν καλά το ρόλο τους.
- Όσο για τους σκηνοθέτες (διευθυντές) προσαρμόζουν τα σενάρια (δελτία «ειδήσεων») στις επιθυμίες των παραγωγών (επιχειρηματιών).
- Η φάρμα των ζώων τελικά υπολείπεται κατά πολύ της ελληνικής πολιτικο-μιντιακής πραγματικότητας.

ΚΑΙ Ο ΠΑΠΑΣ...

Το θέμα δεν είναι μόνο ο αρχιμανδρίτης Γιοσάκης, όσο κραυγαλέο κι αν είναι το παράδειγμα του. Το θέμα είναι ότι ο διαπλεκόμενος παπάς αποτελεί απλώς ένα από τα συνεχώς αυξανόμενα στοιχεία, σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας ζωής, που συνθέτουν την εικόνα της διαφθοράς στην Ελλάδα. Στην οποία οσονούπω θα ψάχνουμε με το κεράκι να βρούμε ποιος δεν είναι διαπλεκόμενος. Βοήθειά μας...

T.K.A.

Τζιμ Μπούκης

ΣΥΝ Α.Ε.

Σύντροφοι, εξαιρετική η ανα-δια-κατα-νομή των καρεκλών στο κόμμα μετά τις τελευταίες κατακλυσμιαίες εξελίξεις. Έτσι, οι ίδιοι ξανα-κατά-λαβαν -χωρίς όμως τίποτε να καταλάβουν- τα ίδια πόστα στο όνομα της αξιοκρατίας και της ανανέωσης. Ο δε πρόεδρος Αλέκος -έλ' Αλέκο!- δεν τόλμησε καν να τοποθετήσει έναν νέο και χαρισματικό άνθρωπο σαν τον Αλέξη Τσίπρα επικεφαλής λ.χ. του Γραφείου Τύπου ώστε να εκπροσωπείται ο ΣΥΝ μέσα από ένα καινούργιο πρόσωπο κι έναν καινούργιο λόγο. Δεν βαριέστε, οι βαρώνοι της Κουμουνδούρου καλά κρατούν τον καρεκλοδίδαιτο σοσιαλισμό τους και τους κομματικούς μισθούς. Βλέπετε, δεν ξέρουν να κάνουν τίποτε άλλο οι άνθρωποι. Άσε που λόγω ηλικίας επείγονται και για τα ένσημά τους. Είμαστε τώρα για παλληκαριές και ανατροπές; Τέτοια νομιμοφροσύνη προς την παράδοση (των προσώπων) ούτε κι ο Περισσός. Άρα εκ περισσού και οι δικές μας γκρίνιες. Βλέπετε,

ΑΝΤΕ ΠΑΛΙ!

Στην τάξη εγκάλεσαν, την προηγούμενη Τρίτη, «τέσσερις μέρες πριν εκπνεύσει η προθεσμία» κατάθεσης δικαιολογητικών, την κυβέρνηση από το κόμμα της αξιω-

ματικής αντιπολίτευσης. Αιτία η ανάληψη του EURO 2012. Το ΠΑΣΟΚ αγωνιά για την κυβερνητική σιγή επί του θέματος. Για μια περηφάνια ρε γαμώτο! Και ίσως και για μερικά

επιπλέον γηπεδάκια (π.χ. ένα τουλάχιστον 50.000 θέσεων) και ορισμένα παραπληρωματικά (των Ολυμπιακών) εργάκια που θα χρειαστούν για τη διοργάνωση...

Φλόγα

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΥΛΗ

- Από τη Βουλή για το βασικό μέτοχο:
- «Οι πολιτικοί απαντούν με ραμμένες τσέπες κι όχι με νόμους που θα τους προστατεύουν».
- Να επιλέγετε τότε καλύτερα τους μόδιστρους σας στο κίνημα, κύριε Φλωρίδη, γιατί πολλά συντρόφια σας κυκλοφορούν με ορθάνοιχτες τσέπες.
- «Ο νόμος σας υφαίνει ιστό αράχνης και δεσμά για την ανεξαρτησία του Τύπου και των ΜΜΕ».
- Κάτι από τις λογοτεχνικές αναζητήσεις του μακαρίτη του Μπάλκου θυμίζουν τα λόγια σας, τρισμαίστε ποιητά κ. Κυτήρη.
- «Αν η αγοραπωλησία είχε ολοκληρωθεί, θα υπήρχε άλλο αντικείμενο για την εφαρμογή του νόμου; Είμαι βέβαιος ότι την απάντηση την οποία εσείς γνωρίζεται μέσα σας είναι όχι».
- Ο λοχαγός κ. Καστανίδης σε ρόλο μέντιουμ.
- «Φορέσατε μια ζώνη αγνότητας, αλλά μέσα από τις οπές της διακρίνεται η χαμένη σας αθωότητα».
- Το κίνημά σας ως φορέας «αλλαγής» δεν φορούσε ποτέ «ζώνες αγνότητας» και σίγουρα έχει λογαριασμούς με την αθωότητα, κ. Ευθυμίου.
- «Φωτογραφικές διατάξεις, ξεκαθάρισμα λογαριασμών, επιθέσεις κατά επιχειρηματιών... διευθέτηση συμφερόντων».
- Ως έγκριτος εργατολόγος, κάτι παραπάνω θα γνωρίζετε από εμάς περί συμφερόντων, κ. Πρωτόπαπα.
- «Με τις πρακτικές σας θα διαμορφωθούν νέες μορφές διαπλοκής».
- Δηλαδή υπήρχε διαπλοκή, κ. Γεϊτονα, επί των ημερών σας; Για ξανασκεφτείτε το λίγο, γιατί μάλλον είστε εκτός γραμμής.
- «Ο νόμος είναι ένα πυροτέχνημα και με πυροτεχνήματα δε φωτίζονται πόλεις».
- Η κυρά Άννα σε ρόλο πολεοδόμου.
- «Στόχος του βασικού μετόχου είναι η άσκηση πολιτικού ελέγχου των ΜΜΕ».
- Ψυχραιμία, κύριε Γιάννο, η υπόθεση με τα εξοπλιστικά δεν έχει τελειώσει

Μολ.

ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΟΥ;

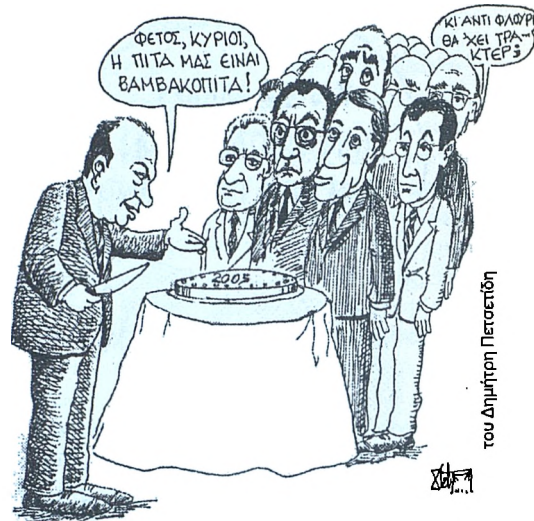
Ενισχυμένος φαίνεται να είναι ο ρόλος του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ με τις αλλαγές που επέφερε στο νομοσχέδιο για τις μελέτες των δημοσίων έργων ο ίδιος ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γιώργος Σουφλιάς.

Από μια πρώτη ανάγνωση των αλλαγών προκύπτει ότι:

Ο υπουργός επιλέγει ποια δημόσια υπηρεσία θα αναθέσει το έργο (με βάση την τεχνική της επάρκεια η οποία κρίνεται με απόφαση του υπουργού).

Η επιλογή του αναδόχου για ορισμένα έργα θα γίνεται με αρχιτεκτονικό διαγωνισμό.

Οι φορείς δεν θα μπορούν να προχωρούν σε οριστικές μελέτες για έργα που δεν είναι ενταγμένα σε προγραμματικό σχεδιασμό πενταετίας. Ποιος κάνει αυτό το «σχεδιασμό πενταετίας»; – το

του Δημήτρη Πετσέτιδη

ΥΠΕΧΩΔΕ; Δηλαδή ο υπουργός; – και γιατί πενταετίας και όχι δεκαετίας, ποιος το ορίζει αυτό;

ΦΛΟγα

ΤΟ ΜΑΝΑΡΙ

Οπως ήδη σας έχω πληροφορήσει, ο κ. Ev. Venizelos έχει αδυνατίσει 30 κιλά. Το μανάρι μου! Πήρε, βλέπετε, τους μετρητούς παλιότερη προτροπή που είχαμε διατυπώσει προς άπαντας τους Πασόκους από το Αντί: Νηστεία και προσευχή! Τώρα ήρθε η στιγμή να σας αποκαλύψουμε και τη μέθοδο αδυνατίσματος του κ. Ev. Venizelos. (Εμάς τα κορίτσια μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα). Διαβάζει, που λέτε, κάθε μέρα το ακόλουθο κείμενο και... λυώνει από τις ενοχές του το

μανάρι: «Δεν μπορώ να αποσιωπήσω πόσο απογοητευτικά με αιφνιδίασε η “απάντηση” του κ. Βενιζέλου. Διότι το γεγονός ότι υπήρξε μαθητής μου με έκανε να ελπίζω ότι θα μπορούσα να αναμείνω εκ μέρους του περισσότερο μέτρο στην προπέτεια και ολιγότερη μετριοφύλαξη στα νομικά του». [Αυτά έγραφε ο Αριστόβουλος Μάνεσης στο Νομικό Βήμα (τ. 40, 1992, σ. 7)]. Έπειτα ζυγίζεται και... ω του θαύματος! Οι «καύσεις» έχουν ήδη αποδώσει!

Σία Τσαχαλινόγλου

του Δημήτρη Πετσέτιδη

ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΙ!

Τι βασιλιάδες και πράσινα άλογα! Αυτή είναι δυναστεία, δυνατή κι αστεία! Happy new year από new πλουσίους που το χαίρονται όσο μπορούν περισσότερο και τους φαίνεται. Η δε οικογένεια βρίθκει πριγκιπικών ονομάτων. Τι Αλεξία, τι Σοφία, τι Αμαλία, –όπα, και βασίλισσα!–, τι Μαρίνα –του Μιχαήλ βεβαίως-βεβαίως–, τι Νικόλας! Το Βαρβάρα μόνο χαλάει τη συνταγή. Εκτός κι αν συστοιχείται προς το Barbara Bush.

Τζιμ (Bar)μπούκης

ΥΓ.: Επειδή και η μανούλα μου λέγεται Βαρβάρα, θα την αποκαλώ στο εξής πριγκιπομήτωρ.

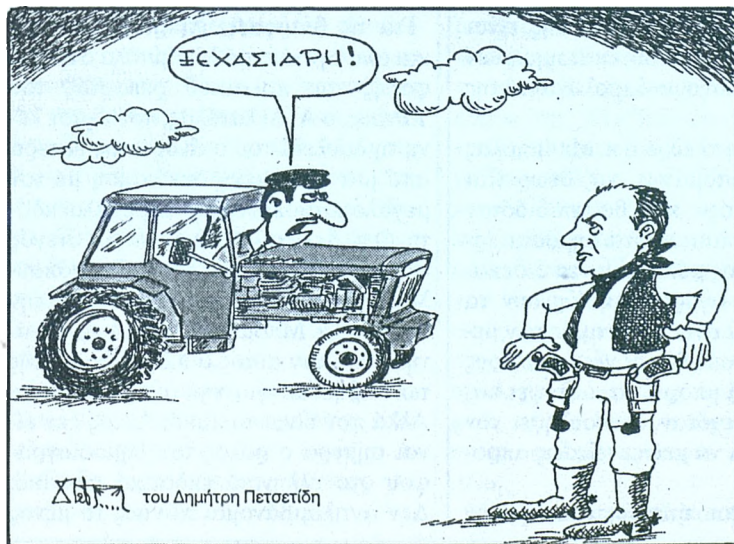
Ο ΤΗΛΕΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ, Η Κ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΚΑΙ Ο ΦΑΣΙΑΝΟΣ

Τι το κοινό έχουν ο Γκούμας και ο Μαρίκ με τις φανέλες τους, τα συλλεκτικά αντικείμενα της Εθνικής Ελλάδος, ο τζουράς του Νταλάρα, η κυρία Λαμπράκη και ο κ. Φασιανός με τις δέκα μεταξοτυπίες του, και σε τι διαφέρουν; Το κοινό είναι ότι συμμετείχαν όλοι στον τηλεμαραθώνιο της ΕΤ υπέρ των πληγέντων της Ν.Α. Ασίας. Οι διαφορές είναι ότι οι μεν πρώτοι εμφανίστηκαν με ιδιωτικές προσφορές, πραγματικά πρωτότυπα αντικείμενα (μοναδικές φανέλες και μπάλες με τις υπογραφές των παικτών, ανεκτίμητα συλλεκτικά κομμάτια για μας τους φανατικούς οπαδούς) –ακόμα και ο Νταλάρας πρόσφερε το όργανό του–, και εξασφαλίζουν εκ των προτέρων ψηλές προσδοκίες. Στη δεύτερη όμως έχουμε τις μεταξοτυπίες του κ. Φασιανού, έργα τέχνης δηλαδή, που μόνο πρωτότυπες δεν είναι. Αναπαράγονται κατά εκατοντάδες, είναι μάλιστα αβέβαιο εάν έχουν τυπωθεί από τον ίδιο. Το κοινό αντέδρασε χλιαρά. Τα τηλέφωνα σιγούσαν. Προσπάθειες τόνωσης του ενδιαφέροντος αναφέρονταν στον Φασιανό (για κομπλιμέντο) ως έναν από τους εμπορικότερους ζωγράφους. Στο στούντιο και στους παρουσιαστές

δημιουργήθηκε αμηχανία. Το τελευταίο χτύπημα για τις δέκα μεταξοτυπίες του Φασιανού δεν ξέπερασε δυστυχώς τα 30.500, με τιμή εκκίνησης τα 15.000 ευρώ. Ωστόσο 102.000 έφεραν τα παπούτσια του Ντέμη και 27.000 ευρώ η φανέλα του Ρολαντίνιο

Η εμπορικότητα των πολλών του Φασιανού χτυπήθηκε ανάμεσα σε ένα ζευγάρι παπούτσια και μια φανέλα. Τελικά οι ανθρώπινη λαχτάρα απόκτησης ενός φετίχ που προσδιορίζεται από τον πραγματικό ιδρώτα και την προσπάθεια κατάκτησης της κορυφής από έναν αθλητή που πιστεύει σ' αυτήν, είναι ασύγκριτα εντονότερη και γνησιότερη από το τηλεκατευθυνόμενο άνευρο marketing που μπλέκει τη φιλάνθρωπη προσφορά με την άσκηση αναγνωρισιμότητας υπό συνθήκες προστασίας και διαφήμισης ενός καλλιτέχνη που δεν πιστεύει πια στον άθλο. Pathetic, my friends! Ευχάριστο πάντως που ο κόσμος, ακόμα και σε στιγμή οργανωμένης φιλανθρωπίας, όπου τυγχάνει μάλλον ευάλωτος και σε διάθεση δοτικότητας –φαινόμενο μάλλον κολλητικό– αποδεικνύεται ότι δεν είναι εντελώς κοροϊδο.

M.Z.K.

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

• Στην ημερήσια εφημερίδα *Εμπρός* της Λέσβου (19η Ιανουαρίου) διαβάσαμε:

«Πιεσμένο από τις παγκόσμιες και Ελληνικές ανθρωπιστικές οργανώσεις το Υπουργείο Εσωτερικών, θυμήθηκε ότι στο κέντρο υποδοχής και προσωρινής διαμονής προσφύγων της Παγανής κρατούνται παράνομα 200 ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες. Σύμφωνα με πληροφορίες, ήδη στελέχη του υπουργείου Εσωτερικών πιέζουν τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λέσβου για τη δημιουργία στη Μυτιλήνη ενός δεύτερου κέντρου υποδοχής, αποκλειστικά για ανήλικα παιδιά και μακριά από το υπάρχον κέντρο. Από την άλλη μεριά η Νομαρχία πιέζει για τη μεταφορά των ανηλίκων στο εσωτερικό της Ελλάδας, σε κέντρα που θα δημιουργηθούν ειδικά για το σκοπό αυτό ή σε άλλα που υπολείπονται και μπορούν να δεχθούν τα παιδιά. Ο ίδιος ο κ. Βογιατζής, μιλώντας χθες στο "Ε" για το ζήτημα, αναρωτήθηκε για το αν η Μυτιλήνη "σηκώνει" τη δημιουργία και δεύτερου κέντρου, όταν είναι γνωστό ότι η διαχείριση έστω και του ενός δημιουργεί τεράστια προβλήματα. Από την ίδια εφημερίδα αλιεύσαμε και το σκιτσάκι.

• Στα «Δήγματα γραφής» της μηνιαίας *Τηνιακής εφημερίδας Οφιούσα* διαβάζουμε:

«Κάθε περίπου και καλύτερα με τα βαπόρια. Μόλις μπει η χειμερινή ώρα μην τα είδατε. Άλλα για επισκευή, άλλα για απόσυρση, άλλα για πιο συμφέρουσες γραμμές. Και πώς να είναι διαφορετικά τα πράγματα αφού οι θαλάσσιες συγκοινωνίες εμφανίζονται ως αποκλειστική υπόθεση του ιδιωτικού τομέα. Και σ' όποιον δεν αρέσει, ας κάνει το κουμάντο του διαφορετικά. Μόνο που από τα πράγματα, το μόνο διαφορετικό κουμάντο που μπορεί να κάνει ο νησιώτης είναι να μην το κουνήσει από το νησί του, αφού είναι λίγο δύσκολο να ξεκινήσει για τον Πειραιά κολυμπώντας.

Αλήθεια όμως, γιατί ο νησιώτης Έλληνας πολίτης να εξαρτά την μετακίνησή του από τις διαθέσεις του κάθε ιδιώτη εφοπλιστή, όταν για την μετακίνησή του στεριανού Έλληνα πολίτη το κράτος παρέχει δημόσιο μέσον μεταφοράς; Γιατί, άραγε, μένει εκτός συζήτησης η υποχρέωση του ελληνικού δημοσίου να εξασφαλίζει όρους ισότητας στη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών σε ολόκληρη την επικράτεια; Μπορεί να μας απαντήσει κάποιος;»

ΤΡΑΓΙΚΟ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΟΤΙ ΠΕΘΑΝΑΝ 5 ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΑΛΛΑ
ΟΤΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΦΗΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ
ΜΑΛΕΝΟΥΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΙΟΣ
ΔΕΝ
ΤΟΙΣ ΕΣΕΣΕ

Πετάει ο Πήγασος; Πετάει...

του Ρεπόρτερ

Το θρίλερ της εξαγοράς του «Πήγασου» από την οικογένεια Αγγελόπουλου, είχε όλα τα συστατικά μιας πετυχημένης συνταγής του Χόλιγουντ: μπόλικο χρήμα, μοιραίες γυναίκες, αν και κάποιας ηλικίας, αρκετό σασπένς, πλήθος ερμαφρόδιτων τύπων, σπημένες πολιτικές κόντρες, ανεβοκατεβάσματα στο Χρηματιστήριο και άφθονη μυθολογία για αυτοδημιούργητους που ξεκινούν από την Βλαχόρραπη (περίπτωση Αγγελόπουλου) ή τους Λαμπράκηδες (περίπτωση Γιάννας) και τελικά κατακτούν τον κόσμο χάρις στις απεριόριστες ικανότητες και την αδάμαστη θέλησή τους.

Μόνο καλό τέλος δεν είχε· και γι' αυτό το λόγο πιθανώς μόνον ο σκηνοθέτης Θόδωρος Αγγελόπουλος μπορεί να το κάνει ταινία. Μάλλον είναι ο καταλληλότερος σκηνοθέτης, καθώς ειδικεύεται στα ατέλειωτα και επαναλαμβανόμενα πλάνα, όπως η παντοδυναμία του εκδοτικού κατεστημένου που έφαγε για πρωινό τις εκδοτικές φιλοδοξίες της κυρίας Γιάννας. Αν την γυρίσει ποτέ, η *avant-première* μπορεί να γίνει κάλλιστα στο Μέγαρο Μουσικής, προς τιμήν της πρώτης ανοικτής συσπείρωσης των κ.κ. Λαμπράκη, Τεγόπουλου και Βαρδινογιάννη που είχαμε να δούμε από την εποχή Κοσκωτά.

Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος, της κυρίας Γιάννας, όχι ο σκηνοθέτης, είναι ένας άνθρωπος που έχει μάθει στις μεγάλες μπίζνες του εξωτερικού. Δεν τον ενδιαφέρουν δηλαδή τα «φραγκοδιφραγκα» της ελληνικής σκηνης και γι' αυτό ο μόνος λόγος που ήθελε ίσως (επιμένω στο «ίσως») να αγοράσει τον «Πήγασο» ήταν οι πολιτικές φιλοδοξίες της συζύγου του. Πρόκειται για ένα πανίσχυρο εκδοτικό συγκρότημα (*Έθνος*, *Ναυτεμπορική*, *Αγγελιοφόρος*, *Goal News* κ.λπ.), το οποίο προσφερόταν ως καλή επένδυση στις μακροπρόθεσμες πολιτικές φιλοδοξίες της κυρίας Γιάννας, λόγω της κόντρας κυβέρνησης - Μπόμπολα. Θα του κόστιζε βέβαια κάτι παραπάνω, αλλά με την απόκτηση του «Πήγασου» θα εξυπηρετούσε και δύο άλλους παράλληλους στόχους του: Αφενός θα κατάφερνε ένα ισχυρό χτύπημα στον αδελφό του Κωνσταντίνο, επειδή η Χαλυβουργική δεν θα μπορούσε να παίρνει δημόσια έργα, με βά-

ση τις διατάξεις του νόμου για το βασικό μέτοχο. Ως γνωστόν, τα δυο αδέλφια έχουν εμπλακεί σε μια θανάσιμη κόντρα για τα κληρονομικά. Αφετέρου θα εξασφάλιζε προστασία στη σύζυγό του κατά την απόδοση λογαριασμού για το κόστος των Ολυμπιακών (όπως λέγεται από κυβερνητικές πηγές κρίσιμο στοιχείο της όλης υπόθεσης είναι ένα κενό 350 περίπου εκατομμυρίων ευρώ στον οικονομικό ισολογισμό της Ολυμπιάδας).

Από την άλλη πλευρά ο κ. Μπόμπολας θα έπανε αυτομάτως να θεωρείται «διαπλεκόμενος» και θα επιδιόταν πλέον απερίσπαστος στα δημόσια έργα, ενισχυμένος μάλιστα με τα δισεκατομμύρια της αγοραπωλησίας συν τα κέρδη από την άνοδο της τιμής των μετοχών (που έχουν ήδη φύγει για άλλους τόπους). Αλλά μπορεί να πιστέψει κανείς ότι θα δεχόταν να πουλήσει τον «Πήγασο» και να μείνει τελείως απροστάτευτος;

Αυτές περίπου ήταν οι εκατέρωθεν

προθέσεις, οι οποίες έμειναν, κατά τη γνώμη μας, μόνο προθέσεις. Στην πραγματικότητα κανείς από τους δυο δεν ήθελε ούτε να αγοράσει ούτε να πουλήσει τίποτα. Το μόνο που ήθελαν να κάνουν ήταν να στείλουν μηνύματα στους ενδιαφερομένους και να βολιδοσκοπήσουν, κυρίως ο Αγγελόπουλος, τις προθέσεις της κυβέρνησης και των αντιπάλων τους. Υπάρχουν πολλές πληροφορίες στις οποίες στηρίζεται αυτή η εκτίμηση. Άλλωστε, ο δικηγόρος που ανέλαβε τις διαπραγματεύσεις για την αγοραπωλησία είναι ο κ. Τρύφων Κουταλίδης. Ο κ. Κουταλίδης όμως είναι παράλληλα και δικηγόρος του Χρ. Λαμπράκη και του Σ. Κόκκαλη και διατηρεί πολύ καλές σχέσεις με την κυβέρνηση.

Δεν ήταν δηλαδή ηθελημένα διασφαλισμένη η μυστικότητα των διαπραγματεύσεων, αλλά αυτό βεβαίως αποτελεί μόνο μια εκτίμηση. Εξηγεί όμως την ακρίβεια των πληροφοριών που είχαν τα αντίπαλα στρατόπεδα και κυρίως τις διαρροές προς τα παπαγαλάκια που ανέβασαν τη χρηματιστηριακή αξία του «Πήγασου» από 85 σε 135 εκ. ευρώ μέσα σε τρεις ημέρες.

Για τις διαρροές επικρίθηκε επίσης και από την πλευρά Μπόμπολα ο επικεφαλής του πολιτικού ρεπορτάζ του *Έθνους*, ο Α. Δελατόλας, που έχασε λένε τη δουλειά του ο άνθρωπος ύστερα από μια οργισμένη συνάντηση με τον μεγαλοκατασκευαστή και μεγαλοεκδότη. Ο κ. Δελατόλας είναι επίσης στενός φίλος και κουμπάρος του κ. Ρουσόπουλου και ο καθένας αντιλαμβάνεται την οργή του κ. Μπόμπολα από την πιθανότητα να ήταν αυτός ο διαμετακομιστής των ειδήσεων για την αγοραπωλησία. Αλλά πού είναι το κακό; Αυτός δεν είναι σήμερα ο ρόλος του δημοσιογράφου στο ελληνικό εκδοτικό σκηνικό; Δεν αντιλαμβάνομαι πάντως το μένος

του κ. Μπόμπολα εναντίον του. Τώρα ανακάλυψε ότι πιθανώς «άλλα του έλεγε για το βασικό μέτοχο και άλλα έγιναν τελικά»; Με τίνος το μέρος θα πήγαινε ο άνθρωπος; Με τον αμφιλεγόμενο «Πήγασο» ή με τον πανίσχυρο Ρουσόπουλο;

Η αγοραπωλησία απέτυχε όχι επειδή κάποιοι άφηναν να διαρρεύσουν τα μυστικά που ήξεραν όλοι, αλλά επειδή δεν μπορούσε να γίνει. Θα δεχόταν έτσι αδιαμαρτύρητα ο Χρ. Λαμπράκης μια ισχυρή αμφισβήτηση της παντοδυναμίας του και μάλιστα με ατέλειωτο χρήμα, τη στιγμή που το συγκρότημά του αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα ρευστότητας; Γιατί δηλαδή να μην αγοράσει ο Αγγελόπουλος τον ΔΟΛ; Και ο Τεγόπουλος θα έβαζε έτσι απλά τον Συρίγο στην άκρη και θα έπινε τον καφέ του με τη Γιάννα στο «Μέγκα»; Υπήρχε ποτέ περίπτωση να καθίσει κάποιος από την οικογένεια Βαρδινογιάννη στο ίδιο τραπέζι με τη Γιάννα, έστω και του ΜΕΓΑ; Ουδενίαι.

Κάπως έτσι λειτούργησε η «ανοικτή γραμμή» των τριών του ΜΕΓΑ και επέβαλαν ή όχι (δεν έχει πλέον καμία σημασία) τη «γραμμή» τους στην κυβέρνηση. Η οποία ενώ στην αρχή θριαμβολόγησε ότι η πώληση του «Πήγασου» ήταν αποτέλεσμα του νόμου για το βασικό μέτοχο, στη συνέχεια ανέκρουσε πρύμναν και προσαρμόστηκε στις ανάγκες ισορροπίας του συστήματος. Αλλά η «ζημιά» που ήδη έγινε στην αξιοπιστία του συστήματος αυτού είναι ανεπανόρθωτη.

Όλα τούτα κατάφεραν να αποδείξουν την αστάθεια και τη σαθρότητα του συστήματος. Τι θα γινόταν αίφνης εάν στη θέση της κυρίας Γιάννας ήταν ένας ξένος αγοραστής από χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξίσου ατέλειωτο χρήμα αλλά χωρίς «παρελθόν» και Ολυμπιακούς Αγώνες; Κάποιος που δεν θα τον ενδιέφεραν καθόλου οι επαρχιακού τύπου διενέξεις μεταξύ ελλήνων πολιτικών και επιχειρηματιών, αλλά θα έπαιζε στην παγκοσμιοποίηση; Η ελληνική διαπλοκή στα ΜΜΕ θα ήταν ήδη παρελθόν, έτσι απλά. Και το αποδεικνύει ο τρόμος που κατέλαβε τους ενδιαφερομένους για τρεις ημέρες.

του Χρ. Παπανίκου

Τίθεται όμως ένα άλλο μεγάλο ερώτημα ύστερα από όλα αυτά και κυρίως τον μεγάλο θόρυβο που προκάλεσε και συνεχίζει να προκαλεί ο νόμος για το βασικό μέτοχο. Όλο το πρόβλημα της διαπλοκής ήταν ο «Πήγασος»; Άμα δηλαδή τον πουλήσει ο Μπόμπολας, θα έχει εξυγιανθεί η ελληνική πολιτική και οικονομική σκηνή; Και με το το υπόλοιπο «σύστημα ΠΑΣΟΚ» τι θα γίνει; Γιατί θάφτηκε η υπόθεση του Χρηματιστηρίου; Μήπως επειδή αφορούσε και κάποιους «δικούς μας» επιχειρηματίες; Επισημαίνουμε μόνο ένα γεγονός που υποδεικνύει και την άλλη πλευρά των πραγμάτων:

Ως γνωστόν κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου για το βασικό μέτοχο στη Βουλή προκλήθηκε μέγας θόρυβος από την αποκάλυψη μιας δήλωσης του προέδρου της ΕΣΗΕΑ ότι επί ΠΑΣΟΚ «υπήρχαν υπουργοί Τύπου που κάθε λίγο "απειλούσαν" την ΕΣΗΕΑ ότι θα δημοσιοποιήσουν λίστα δημοσιογράφων, που εργάζονταν ως σύμβουλοι ή σε γραφεία Τύπου». Η απάντηση του υπουργού Επικρατείας ήταν μια πρόσκληση σε διάλογο για τους «κανόνες που πρέπει να ρυθμίζουν τις επαγγελματικές σχέσεις των δημοσιογράφων με τα γραφεία τύπου Υπουργείων και Οργανισμών και του ευρύτερου δημοσίου τομέα».

Μέσα σε όλα αυτά που βλέπουμε να

γίνονται καθημερινά φαντάζει τουλάχιστον ως ειρωνεία η πρόσκληση αυτή του κ. Ρουσόπουλου. Τι να υποθέσει κανείς δηλαδή; Ότι δεν γνωρίζει τον σχετικό κατάλογο η κυβέρνηση; Ή ότι χρησιμοποιεί και αυτή τους ίδιους κρατικοδίαιτους δημοσιογράφους που χρησιμοποιούσε τόσα χρόνια το ΠΑΣΟΚ, εξαγοράζοντας και εκμαυλίζοντας συνειδήσεις; Αποτελεί τεράστιο πολιτικό λάθος η ανοχή που επιδεικνύει η κυβέρνηση στο «σύστημα ΠΑΣΟΚ» που συνεχίζει να κυριαρχεί στα ΜΜΕ. Οι λεγόμενες «συναινετικές διαδικασίες» δεν είναι καθόλου «συναινετικές», διότι αφορούν κυρίως τον προσεταιρισμό μόνο όσων υπηρέτησαν πιστά το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» και αποκλείουν όλους όσους του αντιστάθηκαν.

ΥΓ. Την ώρα που το τεύχος του περιοδικού πήγαινε για το τυπογραφείο, έγινε γνωστή η πώληση του 50% της τράπεζας Nova Bank, που κατείχε ο Έλληνας επιχειρηματίας Δημ. Κοντομηνάς, στην πορτογαλική εταιρεία BCP, η οποία κατείχε ήδη το άλλο 50%. Η εξήγηση που δόθηκε από την πλευρά Κοντομηνά, που κατέχει και τον τηλεοπτικό σταθμό Alpha, είναι ότι η πώληση υπαγορεύτηκε από την ψήφιση του νέου νόμου περί βασικού μετόχου, μετά τον οποίο ο κ. Κοντομηνάς «επέλεξε να επικεντρώσει την επιχειρηματική του δραστηριότητα σε άλλους τομείς».

«Μυστικά κονδύλια», αργομισθίες, «υπαλληλοποίηση»...

του Παναγιώτη Βενάρδου

Πώς περνάει ο καιρός... Και πώς επαναλαμβάνεται –ή μάλλον συνεχίζεται με παραλλαγές– η ίδια παλιά ιστορία. Άλλοτε γινόταν λόγος για αργομισθίες και «μυστικά κονδύλια». Σήμερα λέμε «διαπλοκή», όρος που αποδίδει με μεγαλύτερη ακρίβεια την εκσυγχρονισμένη μορφή του πολιτικού-επιχειρηματικού-δημοσιογραφικού συμπλέγματος στη χώρα μας.

του Χρ. Παπανίκου

Έχουν περάσει κιόλας δέκα χρόνια από την πολύκροτη υπόθεση των καταγγελιών για χρηματισμό δημοσιογράφων από τα μυστικά κονδύλια του υπουργείου Εξωτερικών. Είχε γίνει τότε πρώτο θέμα έπειτα από τις καταγγελίες του πρώην πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη ότι επί υπουργίας του ο Αντ. Σαμαράς έκανε κακή διαχείριση των μυστικών κονδυλίων κι ότι πάνω από 1 δισ. «πήγαν για διαφήμιση»...

Κι ενώ ο πρώην πρωθυπουργός ήταν εξαιρετικά παραστατικός για τον τρόπο που μοιράζονταν τα χρήματα (είχε μιλήσει για μια μαύρη νάυλον σακούλα σκουπιδιών γεμάτη πεντοχίλιαρα!) αρ-

νήθηκε να κατονομάσει τους δημοσιογράφους-αποδέκτες των «μαύρων» χρημάτων...

Και σταμάτησε εκεί ο θόρυβος, χωρίς να γίνει «αυτοποίηση» των υπόπτων, όπως θα λέγαμε σήμερα, με ενοχοποιητικά στοιχεία των κολάσιμων πράξεων. Τόσο το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της ΕΣΗΕΑ, που είχε επιληφθεί της υπόθεσης, όσο και η προκαταρκτική διοικητική εξέταση που διενήργησε αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου* σταμάτησαν μπροστά σε ένα τείχος. Επιστημάνθηκαν κάποιες ενδείξεις ότι διαπράχθηκε το αδίκημα του χρηματισμού, αλλά χωρίς τις απαιτούμενες αποδείξεις για να αποκαλυ-

φθούν οι ένοχοι. (Από το Πειθαρχικό της ΕΣΗΕΑ μάλιστα διαπιστώθηκε και ξεσκεπάστηκε η σκευωρία που πλέχτηκε με αφορμή αυτή την υπόθεση από ορισμένους γνωστούς κύκλους με σκοπό να διασύρουν το Αντί και τον Λεωνίδα Κύρκο).

Έτσι οι δράστες –και εκείνοι που τα έδωσαν και αυτοί που τα πήραν– έμειναν στο σκοτάδι και συνεχίζουν ανώτεροι πάσης υποψίας, να κάνουν τους τιμητές της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής από τις στήλες κάποιων εφημερίδων και τηλεοπτικά παράθυρα.

Όπως ξέρουμε η υπόθεση των «μυστικών κονδυλίων» που διαθέτει κυρίως το ΥΠΕΞ, χρονολογείται από πολύ παλιά. Ξεκινά κυρίως από τις κυβερνήσεις της μετεμφυλιοπολεμικής περιόδου και φτάνει ως το τέλος της δικτατορίας. Αλλά και μετά τη μεταπολίτευση και ιδιαίτερα στις δεκαετίες του 1980 και 1990, γίνονταν συχνά καταγγελίες για αργομισθίες δημοσιογράφων, σε κυβερνητικές θέσεις (όπως π.χ. το υπουργείο Μεταφορών που έχει στη δικαιοδοσία του τις περισσότερες ΔΕΚΟ), διάφορες άλλες κοινωφελείς επιχειρήσεις και τράπεζες του δημοσίου, χωρίς ποτέ να αποκαλυφθούν ονόματα, είτε αργόμισθων, είτε αυτών που «εξυπηρετούνται» από τους γράφοντες ή μη γράφοντες... αργόμισθους. Με συνέπεια το θέμα να διαιωνίζεται και να δυσφημείται όλος ο δημοσιογραφικός κλάδος.

Κι έχει γίνει πια παράδοση στο δικομματικό, πολιτικό σύστημα που έχει επιβληθεί, μετά από κάθε κυβερνητική αλλαγή το κόμμα που έρχεται στην εξουσία να κατηγορεί τον προκατόχό του για τις αθέμιτες μεθόδους που χρησιμοποίησε προκειμένου να πετύχει τους στενά κομματικούς επικοινωνιακούς του στόχους. Αυτό επαναλήφθηκε και τώρα με

αφορμή τον «βασικό μέτοχο», εν ονόματι της εξυγίανσης της δημόσιας ζωής...

Τα κριτήρια και ο τρόπος διαχείρισης των κάθε λογής «μυστικών» ή φανερών κονδυλίων είναι θέμα πολιτικό και σαν τέτοιο θα πρέπει να το δούμε στο πλαίσιο του δημοκρατικού ελέγχου της εξουσίας. Για τους δημοσιογράφους όμως το πρόβλημα έχει μια άλλη ηθική, υπαρκτική θα λέγαμε, διάσταση, καθώς πλήττεται ολόένα και περισσότερο, τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, η ανεξαρτησία και αξιοπιστία της ενημέρωσης, της οποίας αδιαφιλονίκητος «βασικός μέτοχος» είναι ο δημοσιογράφος.

Χωρίς να εξιδανικεύουμε το παρελθόν, εδώ και χρόνια η ελληνική δημοσιογραφία εκτός από την αδηφάγο εκτελεστική εξουσία, η οποία χρησιμοποιεί κι αυτή πλέον το μάρκετινγκ των ιδιωτικών επιχειρήσεων, έχει ν' αντιμετωπίσει και τον οποιονδήποτε εκμαυλιστή μεγαλοεπιχειρηματία και μεγαλοεφοπλιστή που εισβάλλει στο χώρο των ΜΜΕ. Άσχετα αν παίρνει δουλειές του δημοσίου ή όχι, ο μεγαλομέτοχος θεωρεί τους δημοσιογράφους που απασχολούνται στο μέσον που ελέγχει, υπαλλήλους ταγμένους στην εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων του. Ποια θα είναι η αντίδραση σ' αυτή την βαθμιαία συντελούμενη μετάλλαξη του δημοσιογράφου –από «λειτουργός της αδέσμευτης ενημέρωσης» σε υπάλληλο παραδημοσιογραφικών υπηρεσιών– καθώς μάλιστα η ανεργία είναι έντονα αισθητή και στο δημοσιογραφικό επάγγελμα;

Την απάντηση δίνει στην πράξη ο κάθε δημοσιογράφος ξεχωριστά, ανάλογα με τις πεποιθήσεις του, τη δημοσιογραφική παιδεία του, την συνδικαλιστική του συνείδηση και βέβαια τις αντοχές του απέναντι σε κάθε επιβουλή του ρόλου του.

Απάντηση όμως οφείλει να δώσει και η διοίκηση της ΕΣΗΕΑ με πρώτη ενέργεια την ενεργοποίηση επιτέλους του άρθρου 7 παρ. 16 του ισχύοντος, έστω αναχρονιστικού, καταστατικού που προβλέπει ότι τα μέλη είναι υποχρεωμένα να δηλώνουν υπεύθυνα στη Γραμματεία της Ένωσης τα επαγγελματικά τους δεδομένα, ώστε να είναι γνωστό

πού εργάζονται. Αν ένα μέλος απασχολείται λ.χ. σε γραφείο δημοσίων σχέσεων κάποιου δημοσίου οργανισμού, να μπορεί να διαπιστωθεί κατά πόσον αυτό είναι συμβατό με το ρεπορτάζ που κάνει στο μέσον ενημέρωσης που δουλεύει παράλληλα.

Ακόμη η ΕΣΗΕΑ πρέπει να απαιτήσει να της δοθεί τώρα αμέσως από αυτή την κυβέρνηση ένας πλήρης κατάλογος των απασχολούμενων δημοσιογράφων στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, αίτημα που εκκρεμεί εδώ και χρόνια...

Αυτά πρέπει να είναι τα πρώτα βήματα μέχρι να ψηφιστεί –πότε άραγε;– το νέο καταστατικό που θα δώσει απάντηση και στο ερώτημα «δημοσιογραφία ή δημόσιες σχέσεις;»

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

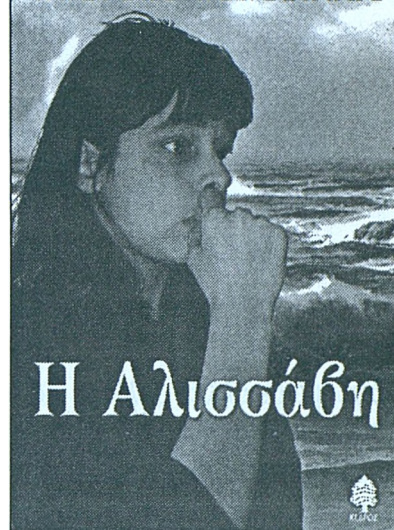
* Ο κ. Αντ. Σαμαράς δεν θυμάται καλά. Η έρευνα της οποίας το πόρισμα ήταν «εντελώς απαλλακτικό» για την περίοδο της δικής του υπουργίας –όπως γράφει σε απαντητική επιστολή του στην *Ελευθεροτυπία* 24-1-05– ήταν μια απλή ένορκη προκαταρκτική διοικητική εξέταση που είχε διενεργήσει ο επιτ. Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Σπυρ. Δ. Σταμούλης (και όχι όπως γράφει ο αντεισαγγελέας Κουβέλης) κατόπιν παραγγελίας του τότε υπουργού Δικαιοσύνης.

Με αυτή την αφορμή να θυμηθούμε ένα σημείο του πορίσματος που αφορούσε τον σημερινό ευρωβουλευτή του κυβερνητικού κόμματος. «*Επί των καταγγελιών –αναφέρεται– δεν στάθηκε δυνατόν να βρεθεί κανένα επίσημο αποδεικτικό ενοχοποιητικό στοιχείο (...)* διότι *επί υπουργίας του ο Α. Σαμαράς άλλαξε τον τρόπο διαχείρισης των "μυστικών κονδυλίων"*». Συγκεκριμένα, καταστρέφονταν τα παραστατικά των μυστικών δαπανών του ΥΠΕΞ, σχεδόν αμέσως, από επιτροπή τη σύνθεση της οποίας καθόριζε αποκλειστικά ο υπουργός.

Ο Α. Σαμαράς –πάντοτε σύμφωνα με το πόρισμα– υπεραμυνόταν του νέου συστήματος που καθιέρωσε, επικρίνοντας την πολυπρόσωπη διαδικασία που επανέφερε ο Κ. Μητσοτάκης, η οποία κατά τον πρώην υπουργό Εξωτερικών είναι δυσκίνητη και μπορεί «να αχρηστεύσει χρήσιμες για την εθνική ασφάλεια πηγές».

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

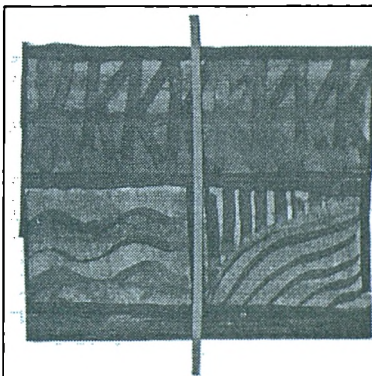
ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΕΝΕΔΑΚΗΣ

Η Αλίσσάδη, δεκαπέντε διηγήματα –ιστορίες λέει ο Ανδρέας Νενεδάκης– καλύπτουν τον εικοστό αιώνα: Το κοντραμπάντο του αλατιού το '22, την Κατοχή, το Ελ Αλαμίν, την Εξορία, το Μακρονήσι, τη Χούντα, το Μάη του '68.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Θωμάς Στεργιόπουλος

ΘΩΜΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΓΟΥΤΣ

Δώδεκα βιωματικά διηγήματα του βορειοηπειρώτη συγγραφέα Θωμά Στεργιόπουλου

Το τέλος του δικομματισμού και το Σύστημα ΠΑΣΟΚ

του Ρεπόρτερ

Γράφουμε σε άλλες σελίδες για το παρασκήνιο της αποτυχίας(;) της αγοραπωλησίας του «Πήγασου» και για τον τρόπο που κατέλαβε επί μια εβδομάδα το εκδοτικό κατεστημένο. Εκείνο που θέλω να επισημάνω εδώ είναι ότι το παρασκήνιο αυτό συνοδεύτηκε εξαρχής από μια έντονη φημολογία για τη δημιουργία νέου κόμματος και την αναδιάταξη του υπάρχοντος πολιτικού σκηνικού.

Είναι χαρακτηριστικό ότι πέντε ημέρες πριν την επίσημη γνωστοποίηση των διαπραγματεύσεων Αγγελόπουλου-Μπόμπολα, την Κυριακή 9/1/05, η οικονομική εφημερίδα του τελευταίου, η *Ημερησία*, δημοσίευσε ένα γκάλοπ στο οποίο ο ένας στους δυο ερωτηθέντες (45,6%) λέει ότι χρειάζονται καινούργια κόμματα. Τις ημέρες των διαπραγματεύσεων τα αποτελέσματα του γκάλοπ ερμηνεύτηκαν προς δυο κατευθύνσεις: Τις φημολογούμενες και μάλλον βέβαιες πολιτικές φιλοδοξίες της κυρίας Γιάννας αφενός και τα πολιτικά αδιέξοδα του κ. Μπόμπολα αφετέρου. Ο οποίος είναι εξοργισμένος όχι μόνο με τη στάση της ΝΔ απέναντί του, αλλά και με τη στάση του επίσημου ΠΑΣΟΚ. «Αργήσες πολύ να με πάρεις, Πρόεδρε», είπε στον Γιώργο Παπανδρέου όταν αυτός του τηλεφώνησε για να του συμπαρασταθεί την τελευταία Κυριακή.

Μπορεί δηλαδή το γκάλοπ να αποτελέσει έναν συνήθη πολιτικό εκβιασμό από πλευράς ενός βαλλόμενου εκδότη, μπορεί όμως να αποτελεί και μια βολιδοσκοπήση των διαθέσεων που υπάρχουν στο εκλογικό σώμα και την πολιτική σκηνή για διέξοδο από τα σημερινά πολιτικά αδιέξοδα. Δεν ξέρω αν θα συμ-

φωνήσουν όλοι, και κυρίως το Μαξίμου, με την έκφραση *αδιέξοδα*. Κανείς όμως δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι για πρώτη φορά ίσως στις τελευταίες δεκαετίες η πολιτική ζωή του τόπου βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα πρωτοφανές πολιτικό παράδοξο:

- Ο πρωθυπουργός είναι πανίσχυρος και δεν αμφισβητείται από κανένα·
- η κυβέρνηση του όμως θυμίζει βάρκα σε τρικυμία και το έργο της αμφισβητείται εντόνως, όχι μόνο από τους αντιπάλους της αλλά κυρίως από τα δικά της παιδιά·
- η αξιωματική αντιπολίτευση βρίσκεται σε πολύ χειρότερη κατάσταση από την κυβέρνηση και όχι μόνο δεν εισπράττει την αυξανόμενη λαϊκή δυσαρέσκεια, αλλά αντιθέτως βυθίζεται κάθε μέρα και περισσότερο στο υπαρξιακό τέλμα της.

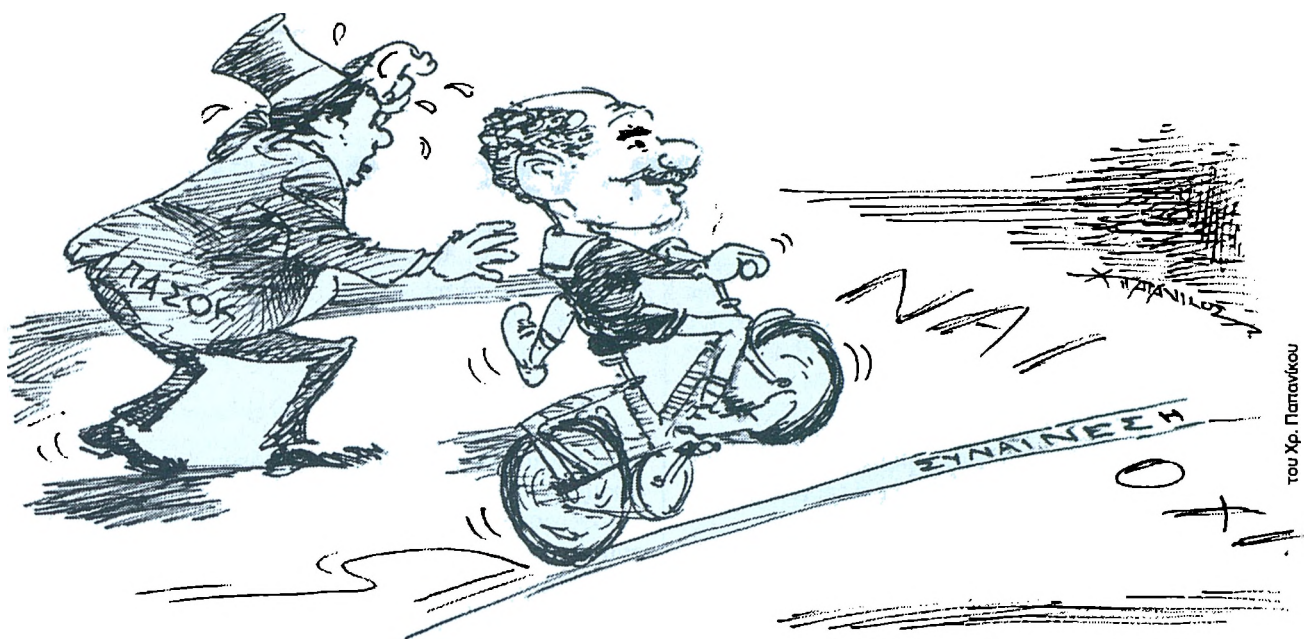
Πώς θα λυθεί αυτό το παράδοξο, κανείς δεν γνωρίζει – με τα σημερινά πολιτικά «εργαλεία» τουλάχιστον. Διότι κατά τη γνώμη μου όλα αυτά δείχνουν την κατάρρευση του δικομματικού συστήματος, την ανικανότητά του να διαχειρισθεί όχι μόνο τις ανάγκες του τόπου, αλλά και την κρίση του συστήματος που εκπροσωπεί.

Ειπώθηκαν, παραδείγματος χάριν,

πολλά για την υπόδειξη του Κάρολου Παπούλια ως υποψήφιου Προέδρου της Δημοκρατίας. Η Νέα Δημοκρατία θριαμβολόγησε ότι πρόκειται για μια μεγαλειώδη στρατηγική κίνηση που διεμβόλισε το ΠΑΣΟΚ και την έφερε πολύ πιο κοντά στην κατάκτηση του μεσαίου χώρου. Άλλοι ισχυρίζονται βεβαίως ότι πρόκειται μόνο για ένα ακόμα δωράκι Καραμανλή προς Παπανδρέου, επειδή αν γίνονταν εκλογές, το ΠΑΣΟΚ θα τις έχανε και ο Γιωργάκης θα πήγαινε στα Ιμαλάια να κάνει μονίμως τζόκινγκ. Σύμφωνα με αυτήν την ευρέως διαδεδομένη άποψη, αν χάσει πάλι τις εκλογές ο Γιωργάκης, θα αρχίσει αυτόματα η διάλυση του ΠΑΣΟΚ στα εξ'ων συνετέθη και μαζί του η κατάρρευση του δικομματισμού. Η αρχηγία όμως του Γιωργάκη στο ΠΑΣΟΚ βολεύει και τον Καραμανλή και τον δικομματισμό και γι' αυτό του έκανε το δωράκι, ή την ένεση, Παπούλια.

Τα δωράκια όμως των πολιτικών αρχηγών και ιδίως των πρωθυπουργών προς τους πολιτικούς αντιπάλους τους γίνονται μόνο στα παραμύθια για τα μικρά παιδιά. Μοναδική επιδίωξη των πολιτικών αρχηγών είναι να κερδίζουν αυτοί κάθε παρτίδα πολιτικής πόκας και κυρίως όλο το παιχνίδι στο τέλος. Δωράκια αυτοϋπονόμευσης στους πολιτικούς αντιπάλους δεν γίνονται. Κι αυτό φαίνεται ότι το κατάλαβε ακόμα και ο Γιωργάκης, επειδή παρατήρησε σε έντονο ύφος στον Κάρολο ότι «δεν τον ενημέρωσε εγκαίρως».

Πιστεύει λοιπόν κανείς στα σοβαρά ότι ο Καραμανλής δεν βλέπει, ούτε αντιλαμβάνεται τις ανεπάρκειες της κυβέρνησής του, τη φοβερή λειψανδρία

ηγετικών ή τουλάχιστον επαρκών κυβερνητικά στελεχών, που του άφησαν ως παρακαταθήκη ο Μητσοτάκης και οι προηγούμενοι ηγέτες του κόμματός του; Ότι δεν αντιλαμβάνεται πως όλες οι εκδηλώσεις της κυβερνητικής ανεπάρκειας (εξεταστική επιτροπή, αγροτικό, οικονομική απογραφή) και κυρίως η εντεινόμενη ενδοκυβερνητική αντιπαράθεση (επιθέσεις ΔΑΚΕ εναντίον υπουργών) δεν αφορούν μόνο τον ενδεχόμενο τρόπο διακυβέρνησης και την ικανοποίηση των αιτημάτων των «δικών μας παιδιών», αλλά κυρίως την πολιτική και ιδεολογική φυσιογνωμία της ΝΔ;

Όλα αυτά δεν αφήνουν κανένα περιθώριο για μια διαφορετική εκτίμηση από την προφανή: το τέλος του δικομματισμού, το τέλος των πολυσυλλεκτικών δεινοσαύρων (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ) της μεταπολίτευσης γράφεται τώρα; Λέτε να μην το έχει αντιληφθεί αυτό ο πρωθυπουργός της χώρας; Μπορεί η ΔΑΚΕ ή οι αφελείς «δεξιόι» του κόμματός του να είδαν την κίνηση Παπούλια μόνο σαν μια υποταγή στο «Σύστημα ΠΑΣΟΚ» – και είναι βεβαίως γεγονός ότι μας κυβερνά ακόμα. Από την άλλη μεριά όμως ο επίσημος ιδεολογικός και πολιτικός εκφραστής του Μαξίμου, η καθόλα έγκυρη *Καθημερινή*, έγραψε εκείνες τις ημέρες: «Ο Κώστας Καραμανλής με την επιλογή του αυτή μπαίνει στην περιοχή των στρατηγικών κινήσεων, δεν περιορίζεται στη διαχείριση των (άλυτων) προβλημάτων. Θα

μπορούσε να σκεφθεί κανείς ότι έχει κατά νουν μια άλλη διάταξη των πολιτικών δυνάμεων, διαφορετική από τη σημερινή, ικανή να συγκεντρώσει γύρω της μεγάλη κοινωνική συμμετοχή». Είναι σαφές;

Δεν ξέρω τι εντύπωση δημιουργούν στους αφελείς οπαδούς του ΠΑΣΟΚ οι αντιπολιτευόμενες εφημερίδες. Είναι όμως γεγονός ότι αν κάνει κανείς και ένα επιφανειακό ακόμα ρεπορτάζ στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, θα διαπιστώσει ότι οι ημέρες του είναι μετρημένες. Τι θα κάνει ο Βενιζέλος; Πώς θα κινηθεί ο Λαλιώτης; Τι σκέφτεται ο Σημίτης; Όλοι αυτοί δεν μπορούν να συνυπάρξουν πλέον μεταξύ τους και κυρίως υπό τον Γιώργο.

Ό,τι κι αν γίνει, είναι νωρίς ακόμα να προβλέψει κανείς τη μελλοντική διάταξη των πολιτικών δυνάμεων. Ένα είναι βέβαιο: Το πάνδημο πλέον αίτημα της πολιτικής αλλαγής δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να εξυπηρετηθεί από τα πολυσυλλεκτικά κόμματα. Είναι πλέον καταδικασμένα.

Όλα αυτά εξηγούν εν πολλοίς και τις προσπάθειες προσεταιρισμού του «Συστήματος ΠΑΣΟΚ» από το Μαξίμου. Δεν τις δικαιολογούν όμως. Διότι υποδεικνύουν και τρέφουν έναν πολιτικό αμοραλισμό που είναι επικίνδυνος. Σε κανέναν οργανισμό του δημοσίου δεν έγινε κάθαρση. Πουθενά, σε κανέναν τομέα του κυβερνητικού μηχανισμού δεν διώχθηκαν, ούτε φυσικά τιμωρήθηκαν, στελέχη και παράγοντες του συ-

στήματος που διέφθειρε και εκμαύλιζε την ελληνική κοινωνία επί μια εικοσαετία. Τα ονόματα δεν έχουν καμία σημασία επειδή είναι πολύ γνωστά σε όλους.

Αυτό που έχει σημασία είναι ότι η άλωση του «Συστήματος ΠΑΣΟΚ» που επιδιώκει τώρα η ηγεσία της ΝΔ, αντί της κατάργησης και τιμωρίας του που διακήρυττε προεκλογικά, μπορεί να εξυπηρετεί πολιτικά τη γενικότερη τακτική του Καραμανλή που περιέγραφα προηγουμένως. Προς το παρόν όμως το μόνο ορατό αποτέλεσμα της είναι τα καθημερινά καψώνια που κάνουν τα ξεφτέρια της προηγούμενης κυβέρνησης στους άσχετους υπουργούς της ΝΔ. Και οι μεγάλες κυβερνητικές νίκες, όπως εκείνη της Εξεταστικής Επιτροπής για τα σκάνδαλα των Ενόπλων Δυνάμεων. Διότι σε ότι αφορά το τελευταίο, διαθέτουμε όλα τα στοιχεία για να αποδείξουμε ότι το υλικό της Εξεταστικής για τους ρωσικούς πυραύλους TOR ετοιμάστηκε και διεκπεραιώθηκε από στελέχη του προηγούμενου συστήματος που παραμένουν στις καρέκλες τους και υπονομεύουν καθημερινά τις προθέσεις της νέας κυβέρνησης. Το ίδιο γίνεται στη Ζαλοκώστα, στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, σε όλα σχεδόν τα Υπουργεία.

Μπορεί λοιπόν το αίτημα ανανέωσης και εξυγίανσης του πολιτικού συστήματος να εξυπηρετηθεί με φαινόμενα «γενιτσαρισμού» ή όπως μπορεί κανείς να αποκαλέσει φαινόμενα σαν τα προηγούμενα;

Ποιοι ευδύνονται για τη λευκή απεργία

του Μανόλη Καρέλλη

Ομολογώ ότι στάθηκα με επιφυλάξεις στην επιλογή του κ. Γιώργου Α. Παπανδρέου στην ηγεσία του κόμματος του ΠΑΣΟΚ. Διατήρησα δε για τον εαυτό μου, ιδρυτικό μέλος του, ας σημειωθεί, την πολυτέλεια τόσο για την ύπαρξη αυτών των επιφυλάξεων όσο και για τη δημοσιοποίησή των.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ

Η εμφάνιση της τρίτης γενιάς στην ηγεσία ενός δημοκρατικού κόμματος δεν έχει το προηγούμενό της, απ' όσο γνωρίζω τουλάχιστον, στον παγκόσμιο χώρο – ενώ, ασφαλώς, αποτελεί κοινό τόπο σε μοναρχικά κόμματα ή σε συγγενικά των.

Όσο, πράγματι, κι αν βασανίζει κανένας το μυαλό του δεν μπορεί να ξετρυπώσει κάποιον Λίνκολν, κάποιον Τζέφερσον, κάποιον Ουάσιγκτον, κάποιον Τσώρτσιλ, κάποιον Αντενάουερ, κάποιον Ντε Γκωλ της δεύτερης γενιάς, πολύ περισσότερο της τρίτης, να διεκδικεί μια θέση στους πολιτικούς σχηματισμούς των χωρών των, έστω σε επίπεδο απλού στελέχους,

ενώ βέβαια η εμφάνισή των σε αρχηγικό επίπεδο δεν νοείται παρά μόνο ως πολιτικό ανέκδοτο, όχι αναγκαίως καλόγουστο.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ

Ενοχλήθηκα –και δεν ήμουν ο μόνος...– από την «χύμα» διαδικασία της

ψηφοδέλτιο –κάτι που αφαιρούσε το στοιχείο του συναγωνισμού, που είναι παρ' όλ' αυτά απαραίτητο για το «αβγάτισμα» της δημοκρατίας– αλλά και την ανοιχτή συμμετοχή παντός βουλομένου σε εκλογές χωρίς επιτροπές διασφάλισης του κύρους και

οργάνου, του συνεδρίου βέβαια, για τη «νομιμοποίηση» του μοναδικού υποψηφίου που είχε αναδειχθεί με κάποιο άγνωστο στους πολλούς και ιδιαίτερα στους αμήτους παρασκήνιο.

Η ΤΡΙΤΗ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ

Βρέθηκα σε δυσκολία ή και σε αδυναμία να εξηγήσω πώς ο νέος αρχηγός θα ανεκήρυσε τον εαυτόν «αθώο του αίματος» –όπου το «αίμα» είναι οι ευθύνες για τα σφάλματα και τις παραλείψεις που οδήγησαν στη σημαντική συρρίκνωση του ΠΑΣΟΚ– όταν ο ίδιος δεν έλειψε σε καμιά φάση από τα αποφασιστικά όργανα του κόμματός του και συμμετείχε σε όλες τις κυβερνήσεις του.

Η επιλογή όμως του Γεωργίου Α. Παπανδρέου, παρά τις επιφυλάξεις όσων δεν επέβαλαν την κριτική των σκέψη για την αρχηγία του κόμματος του ΠΑΣΟΚ –που εν τω μεταξύ μεταλλάχθηκε σε κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης–, είναι πλέον αν όχι αναντίρρητο, οριστικό πάντως και αμετάκλητο γεγονός. Και από τη θέση του αυτή καλείται να αναδιοργανώσει τον πολιτικό σχηματισμό που του ανατέθηκε και να τον αναδείξει μάχιμο και

εκλογής που επιλέχθηκε αλλά και το «αδιαφανές» παρασκήνιο που είχε προηγηθεί. Μου ήταν πραγματικά δύσκολο να εξηγήσω την εκλογή από ένα μονοπρόσωπο

της γνησιότητας και χωρίς επιστροφές των χρησιμοποίητων ψηφοδελτίων.

Ενοχλήθηκα, επίσης, από την προσχηματική επίκληση του υψίστου κομματικού

αξιόπιστο προκειμένου να διεκδικήσει εν καιρώ τη διακυβέρνηση της χώρας, όπως απαιτούν οι κανόνες του δημοκρατικού παιχνιδιού αλλά και μια εθνική ανάγκη, μιας και η ύπαρξη περισσότερων του ενός κομματικών οργανισμών που να είναι σε θέση να παρουσιάζουν πειστικές προτάσεις για μια εγγυημένη και αποτελεσματική συμμετοχή στην εξουσία, ταυτίζεται με το συμφέρον του τόπου.

Ατυχώς, οι προτάσεις του κ. Γεωργίου Α. Παπανδρέου για το νέο καταστατικό του κόμματος του ΠΑΣΟΚ, όπως αυτό θα διαμορφωθεί στο υπό σύγκληση συνέδριό του, αλλά και για τις διαδικασίες που θα ισχύσουν κατά τη διάρκεια των εργασιών του, όχι μόνο αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό από τη συντριπτική πλειοψηφία των ελλήνων πολιτών στους οποίους απευθύνονται αλλά, πέραν τούτου, συναντιούνται με την αδιαφορία των.

Και δεν έχουν σχέση αυτός ο σκεπτικισμός και η χειρότερή του αδιαφορία με το αρχηγικό κόμμα που, όπως ισχυρίζονται ορισμένοι, προτίθεται να εγκαταστήσει – αλήθεια, ποιο ελληνικό κόμμα, εκτός του ορθόδοξου Κ.Κ.Ε., δεν είναι λίγο-πολύ αρχηγικό; – ή με τις νομαρχιακές επιτροπές που σκοπεύει να καταργήσει – αλήθεια, ποιος σοβαρός Έλληνας νοιάζεται γι' αυτό το όργανο που αποτέλεσε την απόλυτη έκφραση της πολιτικής υποκοιτούρας;

Αλλού θα πρέπει να αναζητηθούν τα αίτια για την, περίπου, λευκή απεργία

με την οποία αντιμετωπίζεται η πρόσκληση για το «ανοιχτό» κόμμα με τη «μεγαλύτερη συμμετοχή» των πολιτών, με τα όργανα που θα έχουν «σαφείς και καθοριστικές αρμοδιότητες» και με τις ενδιαμέσες «αναβαθμισμένες κομματικές βαθμίδες» που θα ασκούν «αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ».

Εντοπίζονται δε τα πραγματικά αίτια στη μη διακήρυξη με απλό και, το πιο σπουδαίο, με πειστικό τρόπο, για το τι είδους κόμμα θα είναι αυτό που θα δημιουργηθεί στη θέση του υπό κατεδάφιση, ή έστω προς αναπαλαίωση ή ολοκληρωτική ανακαίνιση, ΠΑΣΟΚ:

Θα είναι αυτό ακραιφνώς κομμουνιστικό, θα είναι αμιγώς σοσιαλιστικό, θα είναι χλιαρό

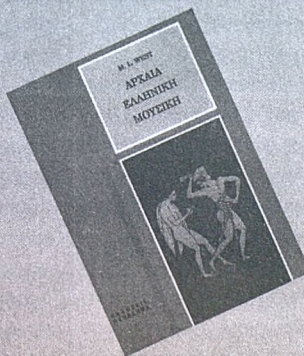
σοσιαλδημοκρατικό, θα είναι φιλελεύθερο, θα είναι κεντρώο, θα είναι νεοφιλελεύθερο, θα είναι καπιταλιστικό, θα είναι αμερικανικό, θα είναι ατλαντικό, θα είναι ευρωπαϊκό;

Δεν είναι διατεθειμένοι, υποστηρίζουν όσοι με τον ένα ή τον άλλον τρόπο συμμετέχουν σ' αυτή τη λευκή απεργία που έχει κηρυχθεί, εξηγώντας τους λόγους για την κήρυξή της, να υπογράψουν μια λευκή επιταγή για το κόμμα που θα δημιουργηθεί και για την άνευ όρων προσχώρησή των σ' αυτό και να την παραδώσουν στον κ. Γεώργιο Α. Παπανδρέου και τους συνεργάτες της προσωπικής επιλογής του.

Και η μη υπογραφή λευκής επιταγής, που αποτελεί στοιχειώδη υποχρέωση του επιμελούς διαχειρισμού των οικονομικών υποθέσεών

του, γίνεται υπέρτατο καθήκον όταν μεταφερθεί στο πολιτικό πεδίο, στον τομέα της διαφύλαξης αρχών και αξιών.

Αν λοιπόν σε κάποιους θα πρέπει να επιρριφθούν ευθύνες για την υπαρκτή λευκή απεργία που έχει κηρυχθεί στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, δεν θα πρέπει να τους αναζητήσουμε σε εκείνους που δεν συμμετέχουν στις προσυνεδριακές διαδικασίες ή αδιαφορούν γι' αυτές, αλλά σε όσους, με την αοριστία και την ασάφεια και με το νεφελώδες του προγραμματικού λόγου των αρνούνται να διευκρινίσουν την ιδεολογία, να μας επεξηγήσουν με όση ακρίβεια είναι αναγκαία, για το τι στόχους θα κληθεί το νέο κόμμα να υπηρετήσει, με ποιους θα ταχθεί, ποιοι θα είναι οι σύμμαχοί του.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

M. L. WEST

Καθηγητής της Οξφόρδης

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Μετάφραση: Στάθης Κομνηνός, επιμέλεια: Κώστας Τσιταράκης
Β' έκδοση 2004, σχήμα 8ο, σελίδες 592 με 35 εικόνες και πινάκες

Το έργο αποτελεί μια κατανοητή και έγκυρη παρουσίαση της Αρχαίας Ελληνικής Μουσικής που δεν προϋποθέτει καθόλου ειδικές γνώσεις.

Στα θέματα που εξετάζονται περιλαμβάνονται η θέση της μουσικής στη ζωή των Ελλήνων, τα όργανα, ο ρυθμός, η ρυθμική αγωγή, οι αρμονίες, η δομή της μελωδίας, η μορφή, η αρχαία θεωρία, η παρασημαντική και η ιστορική εξέταση όλων αυτών. Ο συγγραφέας στο πρόλογο του γράφει «Με την ελπίδα ότι το βιβλίο μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον όχι μόνο των κλασικιστών αλλά και των μουσικολόγων». Το βιβλίο απευθύνεται στους φίλους και ιστορικούς της μουσικής, τους κλασικούς φιλόλογους και βιβλιόφιλους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318

www.papadimasbooks.gr • papadimas@atp.gr

Ο λαϊκισμός στην αγροτική πολιτική

του Κώστα Καραβίδα

Τα καυτά μέτωπα ανοίγουν το ένα μετά το άλλο, εδώ και λίγο καιρό, για την κυβέρνηση. Εκεί που μέχρι πριν λίγους μήνες όλοι οι πολιτικοί αναλυτές, η αντιπολίτευση, αλλά και η κοινή γνώμη συμφωνούσαν ότι δεν είχε βρεθεί ακόμη στα «χαρακώματα» των πραγματικών προβλημάτων της καθημερινότητας, ξαφνικά, μετά τη συζήτηση για τον προϋπολογισμό, έχει να αντιμετωπίσει ένα μπαράζ θεμάτων –ο βασικός μέτοχος και τα παρακλάδια της διαπλοκής, τα νοσοκομεία, η παιδεία, τα προβλήματα των δικαστικών και άλλα– στα οποία εκδηλώνονται έντονες αντιπαραθέσεις, που θέτουν σε σκληρή δοκιμασία τις ικανότητες και τις αντοχές της. Μέσα σ' όλα αυτά, εδώ και μερικές εβδομάδες προέκυψε και το πρόβλημα των βαμβακοπαραγωγών.

Και για να λέμε τα πράγματα με τ' όνομά τους, οι βαμβακοπαραγωγοί του θεσσαλικού κάμπου ξεσηκώθηκαν πρώτοι, από τους δικούς «αγροτοπατέρες», για να ακολουθήσουν και οι παραγωγοί της βόρειας Ελλάδας, με αφορμή τους 40.000 τόνους βάμβακος που μένουν αδιάθετοι στις αποθήκες τους, υποστηρίζοντας ότι το εισόδημά τους συρρικνώνεται δραματικά. Γι' αυτό απαιτούν την απορρόφηση όλου του διαθέσιμου βαμβακιού από το κράτος, ή να τους χορηγηθούν οι συνήθειες μέχρι τώρα επιδοτήσεις και τα άτοκα –χαριστικά– δάνεια, καλώντας την κυβέρνηση να αναλάβει την ευθύνη της υλοποίησης των προεκλογικών της δεσμεύσεων για στήριξη των αγροτών.

Η κυβέρνηση αρνείται επίμονα να πραγματοποιήσει το βασικότερο αίτημα των αγροτών, που διεκδικούν εθνικές επιδοτήσεις για το αδιάθετο βαμβάκι, επικαλούμενη την κοινοτική νομοθεσία που τις απαγορεύει, επιβάλλοντας μάλιστα τσουχτερά πρόστιμα σε

τέτοιες περιπτώσεις. Παράλληλα, μετά από συνεννόηση με τις τράπεζες, αρνείται να τους χορηγηθούν άτοκα δάνεια, όπως γινόταν μέχρι τώρα.

Εκ πρώτης όψεως φαίνεται πως και οι δύο πλευρές έχουν το δίκιο τους, καθένας από τη δική του οπτική. Όμως θα έπρεπε πρώτα απ' όλα να γίνει μια ιεράρχηση των στοιχείων που συνθέτουν αυτό που αποκαλείται αγροτικό πρόβλημα.

Ένα σημαντικό ζήτημα είναι φυσικά το γεγονός ότι η κυβέρνηση εμφανίζεται ασυνεπής προς τις προεκλογικές της εξαγγελίες. Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που ενόψει εκλογών οι πολιτικοί –όλων των παρατάξεων, είναι αλήθεια, και όχι μόνο εκείνης που κυβερνά σήμερα– «φούσκωσαν» τις ελπίδες των αγροτών, υιοθετώντας άκριτα και αβασάνιστα τα αιτήματα των κοινωνικών τάξεων και των παραγωγικών φορέων που ασφυκτιούν από την οικονομική πολιτική των εκάστοτε κυβερνήσεων. Όπως δεν είναι και η πρώτη φορά που ο λαός –και ιδιαίτερα οι αγρό-

τες– έπεσαν θύματα της άκριτης λαϊκίστικης τακτικής των κομμάτων εξουσίας, που επί δεκαετίες συνεχίζεται αναλλοίωτη.

Η δραματική ουσία του αγροτικού προβλήματος ωστόσο συνίσταται στην έλλειψη γενικής στρατηγικής για μια μακρόπνοη αγροτική πολιτική που θα εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και ένα αξιοπρεπές εισόδημα για τους αγρότες. Σύμφωνα με στοιχεία έρευνας που δημοσιεύτηκε πρόσφατα στην *Καθημερινή*, ο αγροτικός πληθυσμός συρρικνώθηκε από 20,8% σε 12% του εργατικού δυναμικού μέσα στα 10 τελευταία χρόνια. Στο ίδιο διάστημα βέβαια οι επιδοτήσεις από την ΕΕ αυξήθηκαν κατακόρυφα· αυτό όμως σημαίνει ότι έτσι συγκρατήθηκε απλώς η πορεία της συρρίκνωσης, διατηρώντας στον αγροτικό τομέα έναν αριθμό παραγωγών, οι οποίοι χωρίς τις επιδοτήσεις δεν θα ήταν διατεθειμένοι να καλλιεργούν προϊόντα ελάχιστης ανταγωνιστικότητας και κατά συνέπεια μη κερδοφόρα.

Τι μπορεί να συμβαίνει λοιπόν;

Οι συνέπειες της οικονομίας της αγοράς, θα μπορούσε αμέσως να απαντήσει κανείς. Και εν μέρει μια τέτοια άποψη είναι ευλογοφανής και περιέχει σημαντικό ποσοστό αλήθειας. Όμως η ρίζα του προβλήματος βρίσκεται στο γεγονός ότι δεν έχει ξεκαθαριστεί κατά πόσον η ελληνική οικονομία είναι διατεθειμένη να στηριχτεί στην αγροτική δραστηριότητα. Και επειδή η οικονομία είναι απρόσωπη και τα νήματά της κινούνται από τις κυβερνήσεις (πολύ περισσότερο πάντως σε υπερεθνικό επίπεδο), αυτό που πρέπει να αποσαφηνιστεί είναι ο επαναπροσανατολισμός του κυβερνητικού οικονομικού επιτελείου. Να ξεκαθαριστεί, δηλαδή: Αποτελεί για την κυβέρνηση ο αγροτικός τομέας βασικό μοχλό και αποφασιστικό παράγοντα για την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας, ή το ενδιαφέρον περιορίζεται στην ενίσχυση των εκλογικών ποσοστών των κομμάτων με μια κίβδηλη και υποκριτική αγωνία για το μέλλον της αγροτιάς;

Αυτό είναι το πρώτο ερώτημα. Το δεύτερο αφορά στην αδιαμφισβήτητη διαπίστωση ότι, όπως γνωρίζουν οι πάντες, ο αγροτικός κόμπος στην πλειονότητά του «φυτοζωεί». Αν και επίσης αναμφισβήτητο είναι ότι και στο χώρο της αγροτικής παραγωγής υπάρχουν «τρωκτικά» και «κουτοπόνηροι» που θησαυρίζουν με παράνομες επιδοτήσεις ανύπαρκτων προϊόντων, τη στιγμή ακριβώς που άλλοι αγρότες-βιοπαλαιστές αγωνίζονται να τα «φέρουν βόλτα».

Ένα άλλο καρκίνωμα, εξίσου καθοριστικό για την αγροτιά, είναι η κομματικοποίηση των διεκδικήσεών τους και η συνακόλουθη απαξίωση του συνδικαλιστικού αγροτικού κινήματος. Διάχυτη είναι η αίσθηση ότι οι πρόσφατες κινητοποιήσεις των βαμβακοπαραγωγών της Θεσσαλίας αποτελούν σε μεγάλο βαθμό ξεκαθάρισμα εσωκομματικών διαδικασιών στο κυβερνητικό στρατόπεδο. Γι' αυτό και το ΠΑΣΟΚ προτιμά να χαμογελά χαιρέκακα από τα έδρανα της αντιπολίτευσης, χωρίς καμία πρόταση ουσίας για τα αγροτικά προβλήματα, όντας απομακρυσμένο από τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου.

Όσοι γνωρίζουν από μέσα ιδιαίτερα

το θέμα του βαμβακιού, υποστηρίζουν ότι έρχονται δύσκολοι καιροί γι' αυτό το προϊόν. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το ελληνικό βαμβάκι δεν θεωρείται ιδιαίτερος καλής ποιότητας (κάτι που έχει να κάνει κυρίως με τις αναχρονιστικές διαδικασίες παραγωγής του), το 2005 αρχίζει η σταδιακή αποσύνδεση της παραγωγής από την επιδότηση. Και τότε τι θα γίνει; Το μέλλον της βαμβακοκαλλιέργειας εμφανίζεται δυσόιονο και πολλοί αγρότες θα αναγκαστούν είτε να «μεταναστεύσουν» σε άλλες καλλιέργειες είτε να αλλάξουν επάγγελμα.

Όπως και να 'χει, η κυβέρνηση οφείλει να στηρίξει τον αγρότη δίνοντας τη μάχη στα διάφορα όργανα της ΕΕ για μια αναθεώρηση της απαράδεκτης –όπως τη χαρακτήρισε ο πρόεδρος του ΣΥΝ κ. Αλαβάνος– Κ.Α.Π., και να αγωνιστεί για την προστασία των ελληνικών προϊόντων. Ταυτόχρονα όμως οφείλει να οργανώσει μια εκστρατεία ενημέρωσης των αγροτών για τις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού, προσπαθώντας να εφεύρει εναλλακτικούς τρόπους αξιοποίησης της παραγωγής τους. (Εύστοχες και ευφάνταστες οι ιδέες του Τάκη Φωτόπουλου στην *Ελευθεροτυπία*, της 22/1/05, για τη δημιουργία τοπικών αγροτικών αγορών, όπου οι ίδιοι οι αγρότες θα έρχονται σε άμεση επαφή με τους καταναλωτές, παρακάμπτοντας τους χονδρεμπόρους, μολονότι κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό να γίνει για μεγάλες καλλιέργειες όπως το βαμβάκι).

Που σημαίνει ότι είναι απόλυτη ανάγκη ο φτωχός αγρότης της υπαίθρου, αδαής έτσι κι αλλιώς περί των δομών και των εξελίξεων του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, να νιώσει τη συμπαράσταση και τη βοήθεια του κράτους, ώστε να προσαρμοστεί στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες. Διότι αυτός ο αγρότης, αν δεν του υποδειχθεί άνωθεν, δεν μπορεί να προχωρήσει σε αλλαγές στην καλλιέργειά του, έχοντας συνηθίσει να συντηρείται ο ίδιος και η οικογένειά του με τις κοινοτικές επιδοτήσεις.

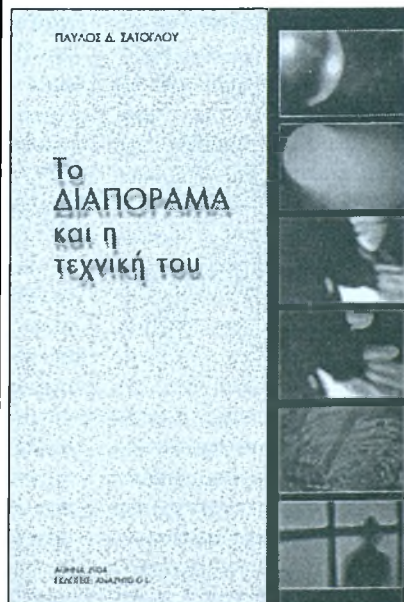
Μία γενναία και ριζική αγροτική μεταρρύθμιση, μακριά από τις κοντόφθαλμες λαϊκιστικές επιλογές του παρελθόντος, είναι η μόνη λύση για τα

χρόνια προβλήματα των αγροτών. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εκπονηθούν συγκεκριμένα προγράμματα, με βάση τις πραγματικές τοπικές και εγχώριες ανάγκες, όσο και τους κανόνες του παιχνιδιού της διεθνούς αγοράς.

Μια μεγάλη μερίδα αγροτών πολύ φτωχότερων από εκείνους της Θεσσαλίας, υποφέρει και αδικείται, προς όφελος κάποιων «ολίγων», που καρπώνονται τα πολλά. Αντίθετα, αρκετοί από εκείνους που διεκδικούν φωνασκώντας και κλείνουν τους δρόμους, είναι οι λιγότερο αδικημένοι – χωρίς αυτό να υποτιμά τα εν πολλοίς δίκαια αιτήματα των αγροτών. Για το λόγο αυτό το ζητούμενο για την κυβέρνηση είναι να δώσει ουσιαστική προοπτική κυρίως στον αγρότη που παρακολουθεί αμήχανος και παγωμένος στην τηλεόραση του καφεναείου του χωριού του τους συνδικαλιστές και τους υπουργούς να «κοκορομαχούν» στην πλάτη των δικών του αναγκών και συμφερόντων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Τα μυστικά της φωτογραφίας

Κεντρική διάθεση:
glavdas@otenet.gr
Τηλ.: 6944-787.727

Οι «γεωπόνοι» δείχνουν τον «πόνο» τους κλείνοντας τους δρόμους των «άπονων»

του Αλέκου Τζιόλα

Αν δοθεί στη λέξη πόνος η αρχαία σημασία της, του μόχθου, τότε μια ελεύθερη απόδοση του τίτλου θα ήταν:

Οι «αρουραίοι» που επιμένουν να θέλουν να αναγνωριστούν ως άνθρωποι.

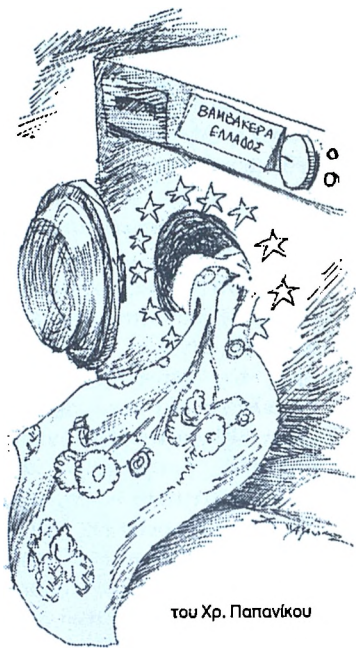
Δεν είναι καινούργιο το φαινόμενο να βρίσκονται σε δεινή οικονομική θέση οι αγρότες, που εκπροσωπούν έναν κύριο πρωτογενή τομέα παραγωγής. Από τα αρχαία χρόνια ως και το μεσαιώνα η θέση τους ήταν δεινή. Ποτέ σχεδόν δεν είχαν δική τους γη κι εργαζότανε είτε ως δούλοι είτε ως δουλοπάροικοι στις γαίες των μεγαλοκτημόνων και των φεουδαρχών. Ασκούσαν τη σκληρή χειρωνακτική τους εργασία, χωρίς ωράριο βέβαια, παίρνοντας ως αμοιβή έναν ισχνό επιούσιο. Κάθε είδους αντίδραση ήταν αδύνατη φυσικά, ενώ καλλιεργημένοι μύθοι, που υποβάθμιζαν την εργασία τους με το αιτιολογικό της βαναυσότητάς της, καθιστούσαν τις συνειδήσεις τους για την αδικία που διαπραττόταν εις βάρος τους. Στην αναγκαία προσθήκη τους αυτοί οι μύθοι αναγνωρίζανε τη σπουδαιότητα της πνευματικής εργασίας όπως και την «κοπιαστικότητα» της, για να δι-

καιολογείται η πλουσιοπάροχη απόλαυση των αγαθών της παραγωγής από τους ασκητές πνευματικού έργου, που ανήκαν πάντα στις ανώτερες τάξεις. Έπρεπε λοιπόν σύμφωνα με τους μύθους αυτούς δικαιωματικά να απολαμβάνουν οι πνευματικοί εργάτες περισσότερα αγαθά και να ικανοποιούν τις απαιτήσεις τους. Ο Αριστοφάνης, που είδε από τότε τη συμπαιγνία τέτοιων μύθων, καυτηριάζει στους *Όρνιθες* την απληστία σε υλικά αγαθά του πνευματικούτατου Σωκράτη, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Σφάζει αρνιά και χύνει αίμα, για να πάει να πιει το πνεύμα, γιατί και στην κάτω χώρα είν' τα πνεύματα αιμοβόρα».

Οι ίδιοι μύθοι, ότι η πνευματική εργασία είναι πιο κοπιαστική από τη χειρωνακτική και πιο παραγωγική, κατ' επέκταση και πιο σημαντική, άρα και άξια αδρότατης αμοιβής, διατηρούνται και στις μέρες μας θεωρητικά και έμπρακτα, χωρίς ν' αλλάζει ουσιαστικά και η πραγματικότητα. Παρ' όλο που οι αγρότες σήμερα είναι κάτοχοι γης και η κατοχύρωση κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων έχει περιλάβει και αυτούς, εξακολουθούν ωστόσο να βρίσκονται σε δυσχερέστατη θέση, οικονομική και κοινωνική. Από-

δειξη η μαζική εγκατάλειψη της υπαίθρου. Πήραν των ομματιών τους και φύγανε οι άνθρωποι από τα χωράφια τους και τα χωριά τους, με όλες τις οικονομικές, κοινωνικές και εθνικές συνέπειες που συνεπάγεται η φυγή αυτή. Η ανυπαρξία κατοίκων στην περιφέρεια, ο μαρasmus της, το χάσμα της ανισότητας σε θέματα ανάπτυξης και ζωής μεταξύ κέντρου και περιφέρειας και η δημιουργία ανησυχητικότητας δημογραφικών προβλημάτων για τη χώρα μας ήταν από τις πιο βασικές.

Όμως όλα αυτά δεν ήταν σύμπτωμα παρέμβασης τυχαίων παραγόντων, αλλά αποτέλεσμα των δομών και των ιεραρχήσεων του συστήματος, τις οποίες κανείς δεν μπορεί να ανατρέψει, καθώς ορίζονται από την οικονομική ισχύ του επικρατέστερου, που δεν αποτελεί μόνο την κορυφή της πυραμίδας αλλά και τον αρχιτέκτονά της. Εκείνο δε που εντυπωσιάζει στη δομή της και στην κατανομή της δύναμης είναι ο αντίστροφος χαρακτήρας τους σε σχέση με την «πρωτογένεια» της παραγωγής. Όσο πιο μεταπρατικός είναι ο χαρακτήρας της οικονομικής δραστηριότητας τόσο ψηλότερα στην πυραμίδα του συστήματος βρίσκονται οι δράστες της, ενώ απωθη-

του Χρ. Παπανίκου

μένοι στη βάση της βρίσκονται ο δευτερογενής και πρωτογενής τομέας. Ο διαφημιστής του διαφημιστή, για παράδειγμα, βρίσκεται πιο ψηλά από τον διαφημιζόμενο διαφημιστή, ο οποίος είναι ίσως πιο ψηλά και από τον κάτοχο των μέσων διαφήμισης, ενώ ο τελευταίος βρίσκεται οπωσδήποτε πιο ψηλά από τους διακινητές των προϊόντων, δηλαδή τους εμπόρους, και αυτοί πολύ ψηλότερα απ' όσους ασκούν δευτερογενή παραγωγή. Ένας επάλληλος λοιπόν μεταπρατισμός συνιστά την όλη πυραμίδα, με κορυφαίο τον υπερμεταπρατισμό, όπου είναι συγκεντρωμένη η περισσότερη οικονομική δύναμη που καθορίζει και τις ιεραρχήσεις του συστήματος, και τελευταίο τον πρωτογενή τομέα. Η πυραμίδα αυτή έχει παγκόσμιες διαστάσεις και όχι τοπικοεθν-

κές, αφού το οικονομικό σύστημα που αντιπροσωπεύει είναι παγκοσμιοποιημένο. Γι' αυτό και η απειλή της ή η κατάρρευσή της είναι δυνατές και από ένα μόνο άτομο, εφόσον αυτό βρίσκεται στην κορυφή της. Γλαφυρή αποτύπωση της ενότητας αλλά και της ολιγαρχικότητας του συστήματος είναι η έκφραση που λέγεται υπό τύπον αστεϊότητας και που δείχνει ανάγλυφα την πιο τραγική κατάληξη της οργάνωσης του συλλογικού βίου του ανθρώπινου είδους: «άμα φτερνιστεί η Αμερική, κρυολογεί η Ευρώπη» – οπότε γίνεται αμέσως αντιληπτό πόσο πρέπει να εύχεται ο καθένας μας να μείνει η πάθηση της Αμερικής στο πλαίσιο του φτερνίσματος, γιατί αν τύχει και εξελιχθεί σε κρυολόγημα, αλίμονο σε όλους μας.

Οι αγρότες τώρα όχι απλώς δεν μπορούν να ανέβουν σε άλλη βαθμίδα της πυραμίδας, αλλά ούτε να ενισχύσουν καν τη θέση τους εκεί στη βάση που είναι, εξαιτίας βέβαια και εγγενών αδυναμιών της παραγωγικής τους δραστηριότητας. Η ευπάθεια των προϊόντων τους από τη μια, σε αντίθεση με τα βιομηχανικά προϊόντα, και οι μεγάλες δυσκολίες ανάπτυξης συντονισμένης και ισχυρής συνδικαλιστικής δράσης από την άλλη, τους καθιστούν τελείως ανυπεράσπιστους απέναντι στις βουλιμίες τόσο των μεσαζόντων, που εμπορεύονται τα προϊόντα τους όσο και των προμηθευτών τους σε γεωργικά μηχανήματα και λιπάσματα ή φάρμακα. Η έλλειψη επίσης κάθε υποβάθρου συνεταιριστικής σύμπραξης στη χώρα μας τους κάνει ακόμα πιο

ευάλωτους. Έτσι το υπάρχον οικονομικό σύστημα επιφυλάσσει στον έλληνα τουλάχιστον αγρότη μια κατώτατη ταξικά θέση, που επιτρέπει την πολλαπλή εκμετάλλευσή της από τις ανώτερες τάξεις, και αρκετά εξαθλιωμένη, πράγμα που οδήγησε τους γόνους των αγροτών στη μαζική φυγή τους, όπως είπαμε, προς τα αστικά κέντρα, όπου «αστοποιημένοι» πια και ενταγμένοι στις μεταπρατικές τάξεις που απομυζούν το εισόδημα του αγρότη, παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Κι αν έλεγε κανείς ότι σήμερα στη χώρα μας τα παιδιά των αγροτών πίνουν το αίμα των γονιών τους, για να μιλήσουμε «αριστοφανικά», δε θα ήτανε εκτός κυριολεξίας. Αυτό το γνωρίζουν οι αγρότες και λίγο έλειψε σε προηγούμενες κινητοποιήσεις τους να «λιντσάρουν» ένα δικό τους παιδί, τον υφυπουργό Γεωρ-

γίας του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος διασώθηκε τελικά όχι επειδή επικαλέστηκε τη γεωργική του καταγωγή και απέβαλε από τη σκέψη των αγροτών τη μαρξιστική και ορθή ερμηνεία του ρόλου του, αλλά χάρη στην επέμβαση αστυνομικών δυνάμεων.

Αυτή λοιπόν η πυραμίδα των επάλληλων μεταπρατισμών και της αντίστροφης σχέσης τους με την «πρωτογένεια» της παραγωγής, που συνιστούν κατάφωρη αδικία δημιουργώντας παράλληλα και τεράστιες ανισότητες μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων και των λαών, είναι επενδυμένη με το «πολίτευμα της δημοκρατίας», και ονομάζεται δημοκρατική, ισοδικαίη, ηθική, ελεύθερη και ανθρωπιστική. Αν όμως δούμε, μέσα σ' αυτή, τη θέση του αγροτικού πληθυσμού όπως και άλλων κοινωνικών τάξεων, που βρίσκονται στη βάση της, ασύνειδα τότε η

σκέψη μας πάει σε τελείως αντιθετικές καταστάσεις και σχέσεις, εκεί όπου άλλος δίνει το σώμα του και άλλος παίρνει τα λεφτά. Μια ολική επομένως γενίκευση του πορνείου συνιστά το καπιταλιστικό σύστημα που ζούμε και που φιλάρεσκα και ευφημιστικά το ονομάζουν «δημοκρατία».

Αλλά τελικά, επειδή ενδεξιμένη λύση στο πρόβλημα των αγροτών δεν πρόκειται να υπάρξει ούτε σήμερα ούτε αύριο, θα πρότεινα τουλάχιστον να αναλάβει μια οικολογική οργάνωση, που ρίχνει οχιές εδώ κι εκεί στην επαρχία, για να μην εξαφανιστεί το είδος, να ρίξει και γυναίκες –πού θα τις βρει, δεν ξέρω– για να μην εξαφανιστεί το γένος και της δικής μας κοινωνίας, αν υποθεθεί ότι χρειάζεται, μια και η επαρχία έπαυσε από δεκαετίες τώρα να παράγει μουσική.

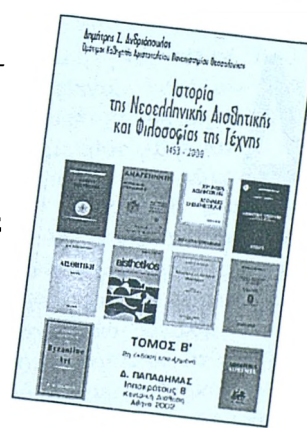

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ζ. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Ομότιμος Καθηγητής
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
1453-2000

Στους δύο τόμους του παρόντος έργου για πρώτη φορά στην ελληνική βιβλιογραφία ιστορικά χαρτογραφούνται, αναλύονται

και αξιολογούνται τα σημαντικότερα νεοελληνικά αισθητικά ρεύματα με τις βασικές έννοιες, τις κύριες συνιστώσες και τα σπουδαιότερα κομβικά σημεία της προβληματικής που διαχρονικά διατύπωσαν, μείζονος αλλά και ελάσσονος εμβέλειας, έλληνες θεωρητικοί και δημιουργοί στις πολυπληθείς εργασίες τους – βιβλία, μονογραφίες, δοκίμια, μελέτες, άρθρα. Ο αμνητός είναι πλούσιος, ποικίλος και σημαντικός για τη νεοελληνική φιλοσοφική γραμματεία και συνθέτει ένα εντυπωσιακό πανόραμα αισθητικών ιδεών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210 36.27.318
www.papadimasbooks.gr e-mail: papadimas@atp.gr

Καμία επανάσταση δεν ξεκίνησε από στρογγυλά τραπέζια

του Κώστα Καραβίδα

Μετά βαΐων και κλάδων άρχισε την περασμένη βδομάδα στο Ζάππειο ο «εθνικός διάλογος για την παιδεία». Ως είθισται σε τέτοιες περιπτώσεις, δόθηκε πανηγυρικός τόνος στο γεγονός της έναρξης των συνομιλιών των κομμάτων με τους εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς. Μεγαλόστομες δηλώσεις από τα χείλη των κυβερνητικών παραγόντων, αλλά και εντυπωσιακά πρωτοσέλιδα των φιλοκυβερνητικών εφημερίδων δημιουργούν στον ανυποψίαστο αναγνώστη και τηλεθεατή την αίσθηση ότι «τα βρίσκουν» οι μεγάλοι για την παιδεία και τώρα δίνεται η ευκαιρία για τις μεγάλες αλλαγές που έχει ανάγκη το εκπαιδευτικό σύστημα. Είναι όμως έτσι;

Δεν μπορεί βέβαια να αρνηθεί κανείς την αξία και τη σημασία του διαλόγου για κεφαλαιώδη κοινωνικά ζητήματα, όπως αυτό της παιδείας. Απ' τον καιρό της αρχαίας τραγωδίας και του Πλάτωνα οι αγώνες λόγων και ο διάλογος υποδείχθηκαν ως τα προσφορότερα και δημοκρατικότερα μέσα επίλυσης διαφορών και προώθησης κοινωνικών αλλαγών. Και πολλά χρόνια τώρα αίτημα των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων ήταν να γίνει μια εφ' όλης της ύλης και με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή ανοιχτή συζήτηση για την παιδεία.

Όμως ο διάλογος, για να είναι ουσιαστικός και εποικοδομητικός, πρέπει να

πληροί κάποιες προϋποθέσεις. Και όλοι θα συμφωνήσουν ότι πρωταρχική προϋπόθεση για τη διεξαγωγή ειλικρινούς διαλόγου είναι να υπάρχει ανοιχτό πεδίο στους ορίζοντες όλων των μερών ώστε να μη γίνεται λόγος για προειλημμένες αποφάσεις, προκατασκευασμένες θέσεις και παράλληλους μονολόγους. Η υπουργός Παιδείας κ. Μαριέττα Γιαννάκου έσπενσε από την πρώτη στιγμή να διακηρύξει ότι η κυβέρνηση είναι διατεθειμένη ακόμη και να υπερβεί τις προγραμματικές της θέσεις, αν πρόκειται να συμφωνηθούν λύσεις μακρόπνοες και αποτελεσματικές. Προς τι τότε η καχυποψία;

Διότι μια δεύτερη προφα-

νης προϋπόθεση ενός διαλόγου είναι να μην υπάρχει καχυποψία μεταξύ των διαφόρων πλευρών. Όπως όμως έγινε φανερό από την πρώτη μέρα, οι εκπρόσωποι των εκπαιδευτικών φορέων και των συμμετεχόντων κομμάτων της αντιπολίτευσης δεν βλέπουν με θετικό μάτι τις πρώτες προσπάθειες και τις προτεραιότητες που τίθενται από την πλευρά της κυβέρνησης – γεγονός που δυναμιτίζει την ατμόσφαιρα πριν καν διαμορφωθεί και υπονομεύει σαφώς το μέλλον του διαλόγου. Ήδη υπάρχουν σκέψεις ακόμη και για αποχώρηση από το διάλογο των εκπροσώπων της ΔΟΕ, της ΟΛΜΕ, της ΠΟΣΔΕΠ και της ΟΣΕΠ. Το σύνολο δηλαδή των απεσταλμένων

καθηγητών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Και σε συνδυασμό με την παντελή απουσία των φοιτητών, που δεν κατόρθωσαν να παραμερίσουν τις μικροκομματικές σκοπιμότητες και να συμφωνήσουν σε κοινούς αντιπροσώπους, αναρωτιέται κανείς μήπως για ακόμη μια φορά ο διάλογος τινάχτει στον αέρα και περιορισθεί στους πανηγυρισμούς και τους χαιρετισμούς της πρεμιέρας.

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΘΑ ΣΥΖΗΤΗΘΟΥΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Ανεξαρτήτως όμως της πορείας και του αβέβαιου της επιτυχίας του διαλόγου, ο προβληματισμός για

το αύριο της παιδείας και της εκπαίδευσης πρέπει να παραμείνει ζωντανός. Γιατί πράγματι η περίοδος που διανύουμε είναι καθοριστική για την πορεία των εκπαιδευτικών πραγμάτων στη χώρα. Η εντύπωση που δημιουργείται σε πολλούς ανθρώπους που ευαισθητοποιούνται είναι ότι τα σημαντικότερα θα ειπωθούν εκτός της στερογγυλής τραπεζής του διαλόγου. Και το συμπέρασμα αυτό προκύπτει τόσο από τη σύνθεση των συμμετεχόντων μερών του διαλόγου, όσο και από την πεποίθηση ότι δυστυχώς ή ευτυχώς ποτέ καμία επανάσταση δεν πραγματοποιήθηκε από υπουργεία, κυβερνήσεις και επιτροπές.

Το υπουργείο θα προσπαθήσει να δώσει την αίσθηση της μεγάλης συναίνεσης, δημιουργώντας ακόμη και στο διαδικτυο πύλη όπου θα καταχωρούνται όλες ανεξαιρέτως οι προτάσεις για την εξυγίανση του εκπαιδευτικού συστήματος. Προτάσεις που υποτίθεται ότι θα ληφθούν υπόψη στις τελικές αποφάσεις. Είναι κι αυτό μια επιβεβαίωση της άποψης που θέλει την εξουσία να αξιοποιεί όλους τους μηχανισμούς που έχει στη διάθεσή της προκειμένου, δημιουργώντας την ψευδαίσθηση ενός κατ'επίφαση ανοιχτού διαλόγου, να νομιμοποιεί με κοινωνική αποδοχή τις αποφάσεις της. Και όλοι μπορούν να φανταστούν το επίπεδο και τη δυνατότητα διαλόγου πάνω σε αποφάσεις που θα ληφθούν υπό τη χρονική πίεση της ανάγκης συντονισμού της εθνικής πολιτικής στα ευρωπαϊκά μέτρα και σταθμά.

Ο ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Ασφαλώς, τα ζητήματα θεσμικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης με τις αναμενόμενες μεταρρυθμίσεις πρόκειται να συγκεντρώσουν τα φώτα της δημοσιότητας. Όμως αυτό που ανησυχεί την εκπαιδευτική κοινότητα είναι η έλλειψη στρατηγικής για την αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού ως σημαντικότερου φορέα του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών πολιτικών γενικότερα. Το ενδιαφέρον για τους εκπαιδευτικούς περιορίζεται στην αμφιλεγόμενη όσο και αναγκαία βέβαια αξιολόγηση.

Σύμφωνα με το πλάνο των συζητήσεων που θα ακολουθήσουν –μέσα στο Φεβρουάριο και ως το καλοκαίρι– δεν αναμένεται να τεθεί ως προτεραιότητα του εθνικού διαλόγου ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου των εκπαι-

δευτικών στο σύγχρονο παιδαγωγικό περιβάλλον. Και έτσι συμβαίνει το εξής παράλογο: συζητάμε για την παιδεία χωρίς να βάζουμε στο επίκεντρο της συζήτησης τον εκπαιδευτικό. Λες και δεν είναι αυτός που θα κληθεί αργότερα να υλοποιήσει και να υποστεί σε πολλές περιπτώσεις όσα θα αποφασιστούν.

Σε μια περίοδο που η χρησιμοθηρική γνώση αποτελεί αντικείμενο και ζητούμενο των εκπαιδευτικών συστημάτων και η τεχνοκρατική αντιληψη για την παιδεία τείνει να κυριαρχήσει, θα ήταν σκόπιμο, κοντά στις όποιες τυχόν μεταρρυθμίσεις ετοιμάζονται, να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα για την αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο και πανεπιστήμιο. Μια αναβάθμιση που θα προκύψει όχι μόνο μέσα από την εξίσωση των οικονομι-

κών απολαβών τους με τον ευρωπαϊκό μέσον όρο (δίκαιο αίτημα των δασκάλων και των καθηγητών, αλλά όχι μοναδικό), όσο κυρίως από την προσπάθεια για επανανοητική του χαμένου κύρους του εκπαιδευτικού στους χώρους της μάθησης και στην κοινωνία γενικότερα.

Ας σκεφτούν πρωτίτως οι συζητούντες, τι εκπαιδευτικούς θέλουμε σήμερα, μέσα σε ποιο εκπαιδευτικό πλαίσιο, με τι υπόβαθρο πανεπιστημιακών σπουδών, τι είδους παιδαγωγική κατάρτιση και κατόπιν ας σκεφτούν και τις μεθόδους της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων. Διότι με το εκπαιδευτικό λειτουργήμα ναρκοθετημένο στα πανεπιστήμια και υποβαθμισμένο στα σχολεία, οποιαδήποτε συζήτηση για το μέλλον της παιδείας θα σκοντάφτει πάντοτε σε αδιέξοδο και θα είναι χωρίς σημασία.

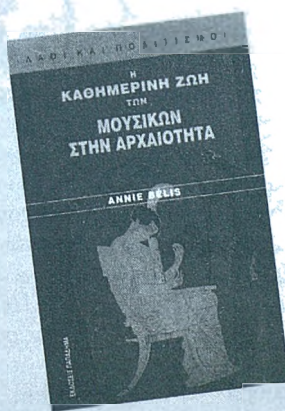
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ANNIE BÉLIS

Ιστορικός - Μουσικός

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Μετάφραση: Σταύρος Βλοντάκης, φιλόλογος - συγγραφέας
Με 360 σελίδες και 19 εικόνες, 1 χάρτη και 1 σχέδιο

Στη σειρά των εκδόσεών μας ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ προστίθεται και το έργο της Annie Bélis *Η καθημερινή ζωή των Μουσικών στην Αρχαιότητα*.

Στον αιώνα του Περικλή για να μη θεωρείται αμαθής ο Αθηναίος πολίτης έπρεπε να τραγουδά και να παίζει λύρα.

Οι μουσικοί χωρίζονταν σε πλανόδιους και στους δεξιότεχνες που έπαιζαν για τις ανώτερες τάξεις της κοινωνίας.

Για πρώτη φορά περιγράφονται παραστατικότερα η ζωή των μουσικών, ο χειρισμός των μουσικών οργάνων, οι κατασκευαστές τους, οι τεχνικές του τραγουδιού, η μουσική εκπαίδευση, οι μουσικοί διαγωνισμοί, οι μουσικές τελετές της εποχής, οι αυλητές των τριήρων, το μουσικό προλεταριάτο... Ένα έργο που για πρώτη φορά κυκλοφορεί στην ελληνική διδλιογραφία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318

www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

'Όταν οι Τσιγγανόπαιδες «συναντούν» τους Μουσουλμανόπαιδες

Τα απορροφητικά «λουλούδια» του επιχειρηματικού πανεπιστημίου

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Πρόσφατα είχαμε ασχοληθεί με το πολυετές και πολυεπιδοτούμενο μέσω του ΕΠΕΑΕΚ –δηλαδή της Ευρωπαϊκής Ένωσης– πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων», που υλοποίησε η καθηγήτρια κ. Άννα Φραγκουδάκη. Είχαμε υποσχεθεί ότι θα επανέλθουμε. Μετά την εκπαίδευση των Μουσουλμανοπαίδων (ή μάλλον χρονικά ήδη πριν από το Α΄ ΚΠΣ), σειρά είχε η εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων. Η σύγκριση των διαδικασιών που αφορούν δύο συναφή ως προς το θέμα προγράμματα, αλλά διαφορετικά ως προς τους φορείς υλοποίησής τους, οδηγεί σε πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα για τον τρόπο λειτουργίας και κυρίως τον τρόπο ελέγχου τέτοιων προγραμμάτων.

Στις αρχές του 2003 δημοσιοποιήθηκαν αποκαλυπτικά στοιχεία που αφορούσαν το πρόγραμμα «Α΄ ΕΠΕΑΕΚ - Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων» του Τμήματος Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ο καθηγητής του Τομέα Μπ. Νούτσος «κατέθετε» σε επιστολή του για «σοβαρά πραγματολογικά λάθη σε σχολικά βιβλία που φέρονται να έχουν συγγραφεί στον Τομέα Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στο πλαίσιο του Α΄ ΕΠΕΑΕΚ, με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή του ίδιου τομέα, Αθ. Ε. Γκότοβο».

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είχε δοθεί με απευθείας ανάθεση και με ένα «ασυνήθιστο υψηλό προϋπολογισμό (περίπου 1,5 δισ. δρχ!)». Να σημειωθεί ότι το β΄ μέρος του προγράμματος αφορούσε περίπου επιπλέον 2 δισ. δρχ. μέσω του Β΄ ΕΠΕΑΕΚ.

Μάλιστα ο Αλέκος Αλαβάνος, ως ευρωβουλευτής, στις 22-10-2003, σε δελτίο τύπου για το ίδιο θέμα σημείωνε ότι «οι πιο ακριβοί μαθητές στην Ελλάδα,

μακράν από τους μαθητές των πιο ακριβών ιδιωτικών σχολείων, είναι οι τσιγγανοί». Αυτό προέκυπτε από τα στοιχεία που έδωσε η τότε Επίτροπος Άννα Διαμαντοπούλου σε σχετική ερώτησή του. Στην απάντησή της η Επίτροπος παραθέτει πίνακα σχετικά με το πρόγραμμα κατάρτισης κατά τα έτη 1996-2001 για τους τσιγγάνους στο πλαίσιο του Β΄ ΚΠΣ. «Πρόκειται για ενέργειες κατάρτισης, υπηρεσίες στήριξης, και βοήθεια για την απασχόληση του πληθυσμού των τσιγγάνων».

ΣΑΡΑΝΤΑ ΦΟΡΕΣ ΠΙΟ ΑΚΡΙΒΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΠΡΑΪΤΗ!

Στο δελτίο τύπου που προαναφέραμε ο Αλέκος Αλαβάνος σημειώνει: «όπως γίνεται φανερό, η κάθε ώρα κατάρτισης τσιγγάνων στοιχίζει 205,8 ευρώ ή αλλιώς 70.126,35 δρχ. Στα πιο ακριβά ιδιωτικά σχολεία της Αθήνας, όπου τα ετήσια δίδακτρα φθάνουν τα 6.000 ευρώ, το κόστος ανά ώρα φθάνει τα 5 ευρώ (υπολογίζονται 40 εβδομάδες με 30 ώρες διδασκαλίας δηλαδή 6.000 /1200 ώρες) ή

1703,75 δρχ. Με αυτό τον τρόπο το σχολείο κατάρτισης των τσιγγάνων είναι σαράντα φορές πιο ακριβό από το κολλέγιο Αθηνών ή τη Σχολή Μωραΐτη. Είναι σαφές ότι δημιουργούνται σοβαρότατα ερωτηματικά για τη διαχείριση των δράσεων του Β΄ και Γ΄ ΚΠΣ για την κατάρτιση των τσιγγάνων».

ΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Το ΥΠΕΠΘ στο πλαίσιο του Β΄ ΕΠΕΑΕΚ δεν έκανε απευθείας ανάθεση. Αντίθετα με το πρώτο μέρος, στο πλαίσιο του Α΄ ΕΠΕΑΕΚ, έκανε ανοιχτή πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή προτάσεων για την «Ένταξη των τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο».

Εδώ παρατηρούμε μια από τις ομοιότητες με το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων». Και στην περίπτωση αυτού του προγράμματος το πρώτο μέρος του έγινε με απευθείας ανάθεση και το δεύτερο με πρόσκληση ενδιαφέροντος.

«Σύμφωνα με την πρόταση του Β΄ ΕΠΕΑΕΚ, για τους Τσιγγανόπαιδες, τα παραγόμενα εκπαιδευτικά προϊόντα θα κατατεθούν στο Ινστιτούτο Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ), ώστε να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν περαιτέρω σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία του ΙΠΟΔΕ του ΥΠΕΠΘ. Αντιπρόεδρος του ΙΠΟΔΕ ήταν ο Αθ. Γκότοβος. Ο ίδιος που έκανε την πρόταση!» (βλ. περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τχ. 129, Μάρτιος 2003)

Σε απόσπασμα εκτενούς επιστολής στις 27-1-2003 του καθηγητή Γιώργου Μαυρογιώργου, αναπληρωματικού μέλους της Επιτροπής Ερευνών του Πανε-

πιστημίου Ιωαννίνων, προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής Ερευνών, κ. Γ. Δήμου, σημειώνεται ότι: «Τελικά η πρόταση εγκρίθηκε με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή του τομέα Παιδαγωγικής και πρόεδρο του τμήματος κ. Π. Παπακωνσταντίνου. Δεν γνωρίζουμε επισήμως τους λόγους της αντικατάστασης του επιστημονικού υπεύθυνου, ούτε τη σχετική απόφαση». Τέτοια διαφάνεια στον τρόπο λήψης των αποφάσεων!

Στα «παραγόμενα εκπαιδευτικά προϊόντα» περιλαμβάνονται και δυο βιβλία για τα οποία προέκυψαν ερωτήματα και στον Τύπο. Το βιβλίο του καθηγητή φερόταν να πληρώθηκε για 5 μόνο σελίδες στην αρχή με τίτλο «λίγα λόγια για τον/την εκπαιδευτικό που θα διδάξει την ύλη» (+9 σελίδες τίτλοι, εσώφυλλο) ή πληρώθηκε «για σύνολο 157 σελίδων εκ των οποίων όμως οι 143 ήταν οι σελίδες του βιβλίου του μαθητή που ήδη είχαν πληρωθεί (ως συγγραφή, επιμέλεια, φωτοσύνθεση, μοντάζ)»;

Το παραπάνω ερώτημα ανεξάρτητα της όποιας συγκεκριμένης απάντησης είναι σημαντικό γενικότερα. Σχετίζεται με τον έλεγχο που γίνεται συνολικά σε αυτού του είδους τα προγράμματα.

ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΕΑΕΚ

Η δημοσιοποίηση των επιμέρους κοστολογίων –και ενταλμάτων πληρωμής– αυτών των προγραμμάτων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς τελικά είναι αυτά στα οποία δεν υπάρχει πρόσβαση, ώστε να δημοσιοποιηθούν. Χαρακτηριστική είναι η κατάσταση του αρχείου του ΕΠΕΑΕΚ, όπου είναι πρακτικά αδύνατο να ψάξει κανείς οτιδήποτε αφορά λεπτομέρειες των προγραμμάτων. Η δημοσιοποίηση τέτοιων λεπτομερειών εναπόκειται στη διάθεση του εκάστοτε επιστημονικού υπεύθυνου καθηγητή. Στην πράξη ο επιστημονικός υπεύθυνος διαχειρίζεται τους προϋπολογισμούς ΕΠΕΑΕΚ, ως αποκλειστικός, μοναδικός ίσως και ανεξέλεγκτος στην ουσία υπεύθυνος.

Όλες οι αποφάσεις κατά την υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος (επιστημονικές προσεγγίσεις, δράσεις, ορισμός υπευθύνων, στελέχωση, παραδοτέα, δραστηριότητες, εκδόσεις, εκδηλώσεις, δημοσιεύσεις, κ.ά.) παίρ-

Φωτο: Σταύρος Λαγκουδανός

νονται με αποκλειστική ευθύνη του επιστημονικού υπεύθυνου.

Γεγονός είναι ότι όσα στοιχεία –πραγματικά ή υπερβολικά– αφορούν τέτοιου είδους προγράμματα προκύπτουν πάντα από ενδοπανεπιστημιακές «διαρροές». Ανεξάρτητα –και εντέλει αδιάφορο– αν αυτές οι «διαρροές» αφορούν και επιστημονικές κόντρες, η ουσία παραμένει. Η διαφάνεια στον έλεγχο είναι πολύ θολή. Και φυσικά δεν μπορεί να περιμένει η κοινωνία μια ενδοπανεπιστημιακή κόντρα –ή μια τυχαία «διαρροή»– για να ενημερωθεί γι' αυτά τα ζητήματα. Τα ΑΕΙ που αναλαμβάνουν τις μελέτες, καθώς και την απορρόφηση των κονδυλίων, δεν φαίνεται να διαθέτουν και τις ανάλογες δομές οικονομικού ελέγχου.

Τι γίνεται, τέλος, γενικότερα με τα κοινοτικά προγράμματα και τις διαδικασίες έγκρισης και ελέγχου; Τα κοινοτικά κονδύλια έχουν «διαφθείρει» την παιδαγωγική σκέψη; ΕΠΕΑΕΚ - ΥΠΕΠΘ, εκάστοτε Πανεπιστήμιο - Επιτροπή Ερευνών είναι τα δίπολα των συναρμώδιων φορέων και ο θεσμικός τους ρόλος επιβάλλει και τις διαδικασίες ελέγχου.

Είναι βαθύ το ρήγμα στις τάξεις των πανεπιστημιακών: από τη μια αυτοί που οργανώνουν την έρευνά τους με βάση

τις επιστημονικές τους ανάγκες και ενδιαφέροντα και που δύσκολα καλύπτουν το κόστος, και από την άλλη αυτοί που φέρνουν πακέτα προγραμμάτων και χρήματα και οι επιστημονικές αναζητήσεις τους παρακολουθούν και συχνά προηγούνται των αναγκών των επιχειρήσεων που εισβάλλουν με γοργούς ρυθμούς στα ΑΕΙ, άμεσα ή έμμεσα.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΥΣ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Τελικά φοιτούν και για πόσο διάστημα οι τσιγγανόπαιδες, μετά την εγγραφή στο σχολείο, κάτω από ποιες συνθήκες φοιτούν, ποια είναι η σχολική τους επίδοση; Και επίσης ποιοι είναι οι δείκτες διαρροής και εγκατάλειψης της φοίτησης των τσιγγανοπαίδων;

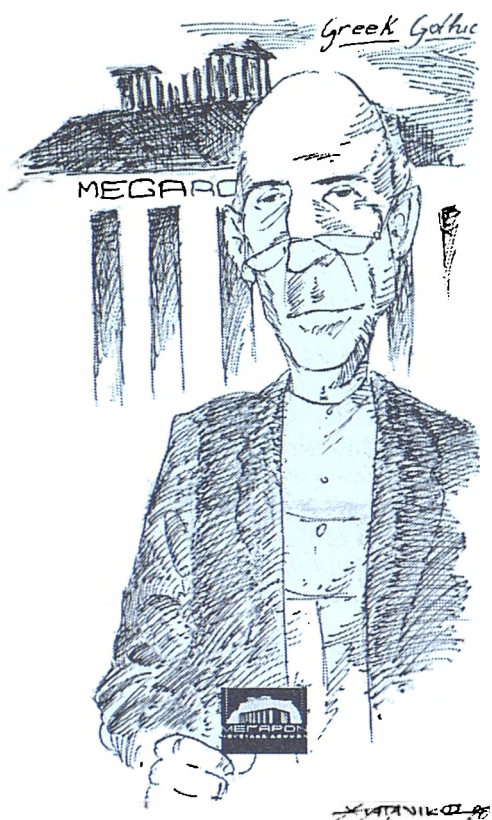
Από τα 9 περίπου εκ. ευρώ που κόστισαν τα προγράμματα για τους τσιγγανόπαιδες, ποιο ποσοστό πήγε απευθείας για τις ανάγκες των τσιγγάνων για εργασία, στέγαση, σίτιση, υγεία;

Αντίστοιχα ερωτήματα αφορούν φυσικά και τους μουσουλμανόπαιδες του άλλου προγράμματος – ή γενικότερα και άλλα «αντικείμενα» προγραμμάτων. Προφανώς ξεδεύτηκαν περισσότερα για να τους «μελετήσουν» και πολύ λιγότερα για τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους.

Οι τσαρλατανιές για το αυδαίρετο του Χρ. Λαμπράκη και η σύμπραξη ανευθυνο-υπευδύνων

του ειδικού συνεργάτη

Εάν θέλει κανείς να ακτινογραφήσει σε όλη τους την έκταση και το βάθος έννοιες όπως ανθαιρεσία, διαπλοκή, διαφθορά, εξάρτηση, κατασπατάληση, υπαλληλία και τα παρόμοια, οι οποίες συχνά φέρονται να χαρακτηρίζουν το δημόσιο βίο της χώρας, υπάρχει ένα μοναδικό παράδειγμα στο οποίο μπορεί να αναφερθεί. Το παράδειγμα είναι η ιστορία του Μεγάρου Μουσικής, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο ο αξιοσέβαστος πολίτης κύριος Χρήστος Λαμπράκης διαχειρίζεται τις τύχες του ΟΜΜΑ.

Η ιστορία του Μεγάρου Μουσικής αρχίζει με τις δωρεές του Λάμπρου Ευταξία και της Αλεξάνδρας Τριάντη από τους χρόνους του παλαιού Κωνσταντίνου Καραμανλή, συνεχίζεται με τις κυβερνήσεις των Ανδρέα Παπανδρέου και Κ. Σημίτη, έως και τις ημέρες μας όπου ένας άλλος Καραμανλής προΐσταται στην κυβέρνηση και στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Σήμερα, περνώντας από τη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας και πάνω από το μνημείο για τον Βενιζέλο, στην κορυφή ενός «λόφου» πίσω από το Μέγαρο διακρίνεται ένα μονώροφο κτήριο. Αυτό το «ταπεινό» κτήριο είναι η κορύφωση των παρανομιών που συντελέστηκαν την τελευταία εικοσαετία.

Είχε προηγηθεί η κατά μία εικοσαετία κατάτμηση του ελεύθερου χώρου και η μετατροπή του σε οικοπέδα, που παραχώρησε κατά καιρούς το δημόσιο σε ιδιώτες.

Δεν θα αναφερθούμε σήμερα στην τελευταία φάση της επέκτασης του Μεγάρου που εμφανίζεται ως το «ταπεινό» κτήριο του τεχνητού «λοφίσκου» που είναι ορατό από την Βασιλίσσης Σοφίας. Για το τελευταίο, που είναι η παράλογη ιστορία διαμόρφωσης ψευδών στοιχείων της μορφολογίας του εδάφους, σε προσεχές τεύχος. Θα αναφερθούμε μόνο σε όσα ακολούθησαν μετά το 1991.

Επιμείναμε σε μια ενδελεχή και ενδεχομένως κουραστική παράθεση του «αποδεικτικού υλικού» των παρανομιών που έχουν διαπραχθεί καθώς και στην εξιστόρηση της εν σειρά παράκαμψης νόμων, την οποία συστηματικά επιμελήθηκε το επιτελείο των τεχνικών και νομικών συμβούλων του κ. Χρήστου Λαμπράκη την τελευταία δεκαπενταετία.

Όλα αρχίζουν με το γεγονός ότι ο κ.

Χρ. Λαμπράκης είναι μεγάλος φίλος της όπερας. Επειδή το Μέγαρο Μουσικής δεν ικανοποιεί τις ανάγκες ανεβάσματος λυρικών έργων, και κινούμενος από τη μεγαλομανία που τον διακατέχει, κάποια στιγμή συνέλαβε το σχέδιο να ανεγείρει και διευθύνει μια νέα Όπερα, κι ας υπάρχει η Λυρική που χρόνια εκλιπαρεί για νέα στέγη και σωστή επιχορήγηση. Από εδώ άρχισαν όλα. Ο κ. Χρ. Λαμπράκης είπε και έγραψε σειρά από ψέματα, πίεσε υπουργούς και πρωθυπουργούς, «έπεισε» και πολλούς στον δημόσιο τομέα (πολεοδομικά γραφεία, αστυνομικούς επόπτες, δικαστικούς, διοικητικούς υπαλλήλους κ.ά.) και στο τέλος ικανοποίησε το όνειρο της ζωής του: Ολοκλήρωσε τις εργασίες ενός φαραωνικού κτηριακού συγκροτήματος.

Όμως θα πρέπει τώρα που ολοκληρώθηκε αυτό το έργο ζωής του κ. Λαμπράκη να τεθούν μερικά ερωτήματα και να κληθούν οι συμπράξαντες να απαντήσουν. Πρέπει κατ' αρχήν να γίνει ο διαχειριστικός έλεγχος και για την ανέγερση του κτηριακού συγκροτήματος αλλά και για τις δαπάνες λειτουργίας του Μεγάρου Μουσικής. Διότι τα ποσά είναι υπερβολικά μεγάλα. Δεν έχουμε μεν τα πλήρη στοιχεία αλλά ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες ομιλούν για κόστος που υπερβαίνει τα τρία τρις. Εάν υπήρχε ένα πρόγραμμα στο Υπουργείο Πολιτισμού που θα κατένειμε ορθολογικά τις δαπάνες, θα μπορούσαν με τα ποσά αυτά να καλυφθούν πλήρως οι ανάγκες για κτηριακές εγκαταστάσεις που αφορούν τον πολιτισμό σε όλη τη χώρα. Και εάν δεν παραχωρούνταν με τον σκανδαλώδη τρόπο που ισχύει σήμερα και προβλέπει την καταβολή του 1/3 του προϋπολογισμού του Υπουργείου Πολι-

τισμού αποκλειστικά στο Μέγαρο Μουσικής, τότε όλοι οι πολιτιστικοί φορείς στη χώρα θα είχαν επιχορηγήσεις που θα παρείχαν τη δυνατότητα να παραχθεί πολυσήμαντο πολιτιστικό προϊόν.

Πώς όμως κατάφερε ο κ. Χρ. Λαμπράκης να «πείσει» όλους τους εμπλεκόμενους υπουργούς Πολιτισμού και τους πρωθυπουργούς ώστε να καταλήξουν σε υπαλληλική σχέση μαζί του; Η απάντηση υπάρχει. Με τον «στόλο» των εντύπων του και τις ποικίλες διασυνδέσεις με οικονομικούς παράγοντες ο κ. Χρ. Λαμπράκης αποτελεί το τυπικό παράδειγμα του «διαπλεκόμενου». Εφημερίδα «της μίζας, των πιέσεων και των εκβιασμών» είχε προσφυώς χαρακτηρίσει κάποτε ο Αδόλφος Τύπος, Το Βήμα. Ας μην επανέλθουμε τώρα σε γνωστές ιστορίες.

Επειδή δεν μας αρέσει να αοριστολογούμε θα αναφέρουμε τα ονόματα πολιτικών που ενεπλάκησαν σ' αυτή την ιστορία. Κατ' αρχήν οι πρωθυπουργοί Ανδρέας Παπανδρέου, Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, Κώστας Σημίτης. Υπουργοί, με πρώτους και καλύτερους τους Κώστα Λαλιώτη και Ευ. Βενιζέλο. Αλλά και οι Θ. Μπένος και Θ. Μικρούτσικος. Ο τέως δήμαρχος της Αθήνας Δημ. Αβραμόπουλος. Ο τέως γεν. γραμματέας του ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Δ. Ευστρατιάδης. Ακολουθούν όμως και μερικοί ιδιώτες των οποίων η σύμπραξη και συμμετοχή στάθηκε στρατηγική. Είναι οι τεχνικοί σύμβουλοι Νίκος Δεσύλλας, Κώστας Λιάσκας, Νίκος Πανδής.

Στη συνέχεια ακολουθεί η «περιπέτεια των νόμων» από τις μέρες που ξεκίνησε η άδεια για την «κατασκευή γκαράζ παρακρίσματος 750 θέσεων», όπως εμφανίστηκε και βαφτίστηκε η επέκταση του Μεγάρου Μουσικής, ενός καραμπινάτου αυθαίρετου κτίσματος στην καρδιά της Αθήνας. Αυθαίρετο ή όχι, η επιθυμία του κυρίου συγκροτηματόρχη πραγματοποιήθηκε. Τα ΜΜΕ έπρεπε να σιωπήσουν και η πολιτική τάξη να συγκατανεύσει.

ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΑΚΕΛΟΥΣ

Το Μάρτιο του 1991 υποβάλλεται στη Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών από τον ΟΜΜΑ αίτηση

Ο Χρ. Λαμπράκης δείχνει τη μακέτα των επεκτάσεων του Μεγάρου στην κυβέρνηση. Δεξιά του με τη σειρά: Βενιζέλος, Βάσω Παπανδρέου, Λαλιώτης, Σημίτης, Παπαντωνίου, Πάχτας. Τα γνώριζαν όλοι.

για αναθεώρηση της 3113/76 (και της μεταγενέστερης 2147/88) οικοδομικής άδειας λόγω εσωτερικών τροποποιήσεων και προσθήκη, κατ' επέκταση, υπογείου. Για την έκδοση της άδειας γίνεται επίκληση ενός «διατάγματος» (44249/89) το οποίο δεν φτάθηκε δυνατόν από μας να βρεθεί (σημειώνουμε ωστόσο ότι δεν μπορεί διάταγμα να έχει τέτοιον αριθμό). Τα σχέδια που συνόδευαν την αίτηση αυτή δεν υπάρχουν στο φάκελο της οικοδομικής άδειας.

Δύο τινά μπορεί να συμβαίνουν: είτε η αίτηση δεν αφορούσε το υπόγειο γκαράζ αλλά μόνο τις υπόγειες προεκτάσεις του κτηρίου εντός του αρχικού οικοπέδου στο οποίο βρίσκεται το Μέγαρο Μουσικής, είτε, αν αφορούσε το υπόγειο γκαράζ, τότε δεν υπήρχε νομικά η δυνατότητα να εκδοθεί η οικοδομική άδεια. Και αυτό διότι η δυνατότητα για την κατασκευή γκαράζ δόθηκε δέκα μήνες αργότερα, τον Δεκέμβριο του 1991 με την 102405/7167/91 υπουργική απόφαση. Στο μεταξύ, με το π.δ. 255/1991 η αρμοδιότητα έκδοσης οικοδομικών αδειών στα όρια του Δήμου Αθηναίων είχε περάσει από τον Σεπτέμβριο του 1991 στο Δήμο Αθηναίων.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ

Βεβαίως το ΣτΕ στην υπ' αριθ. 880/1995 απόφασή του δέχθηκε ότι «όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, και δη από το υπ' αριθ. 21048/1731/22.11.1994 έγγραφον της Διευθύνσεως Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών προς το Συμβούλιον της Επικρατείας, ο παρεμβαίνων Οργανισμός, με την υπ' αριθ. 7282/3.3.1991 αίτησή του προς την υπηρεσία αυτή, είχε ζητήσει την αναθεώρηση προσηγηθεισών

αδειών (υπ' αριθ. 3113/1976, 2147/1988) για ωρισμένες τροποποιήσεις του Μεγάρου Μουσικής, ως και την άδεια για την, κατ' επέκταση, προσθήκη στο κτίριο αυτό υπογείου χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων. Με τα δεδομένα αυτά, και εφ' όσον η προσβαλλόμενη άδεια εκσκαφής οπωσδήποτε εντάσσεται στην διαδικασία κατασκευής αυτού του υπογείου σταθμού αυτοκινήτων, η οποία είχε κινηθεί με την υποβολή της ρηθείσης από 3.3.1991 αιτήσεως και παρέμενε εν πάση περιπτώσει εκκρεμής την 1η Σεπτεμβρίου 1991, αλλά και μέχρι του χρόνου εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως, νομίμως επελήφθη και εξέδωσε την πράξη αυτή η υπηρεσία της Νομαρχίας και όχι η δημοτική υπηρεσία». Ωστόσο η ίδια η Δ/ση Πολεοδομίας σε άλλο έγγραφο (υπ' αριθ. 13651/1180/96) αναφέρει ότι «διαπιστώθηκε ότι η άδεια είχε λήξει και δεν ήταν δυνατή η αναθεώρησή της, η νέα πράξη 702/96 εξεδόθη ως άδεια προσθήκης» –πράγμα που παρέλειψε να πει στο ΣτΕ–, το δε ΣτΕ δεν έλεγξε αν ήταν δυνατή η έκδοση οικοδομικής αδείας κατά το χρόνο κατάθεσης της αίτησης. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται ότι η πολεοδομία είχε παραλείψει (μάλλον σκοπίμως) να ελέγξει ως όφειλε το φάκελο που κατατέθηκε από τον ΟΜΜΑ.

Σύμφωνα με το από 3-9-1983 π.δ. (άρθρο 5 παρ. 4) «ο υποβαλλόμενος φάκελος στέλνεται στο αρχείο, αν μέσα σε διάστημα 4 μηνών δεν συμπληρωθούν οι ελλείψεις. Αν η καθυστέρηση οφείλεται σε υπαιτιότητα της Υπηρεσίας, συνεχίζεται η διαδικασία έκδοσης της αδείας», ενώ σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου «ο έλεγχος των υποβαλλο-

μένων μελετών αναφέρεται: α) στην πλήρη εξακρίβωση της τήρησης των Γενικών και Ειδικών Πολεοδομικών διατάξεων και των προδιαγραφών, όσον αφορά την αρχιτεκτονική μελέτη». Δηλαδή, ο φάκελος θα έπρεπε να τεθεί στο αρχείο επειδή δεν ήταν δυνατή η έκδοση της άδειας (όπως θα συνέβαινε σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση που θα υπέβαλλε αίτηση ένας κοινός θνητός).

ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Πάντως ακόμη και τότε δεν θα ήταν δυνατή η κατασκευή χώρου πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως και έγινε τελικά. Η υπουργική απόφαση του 1991 αφορούσε μόνο την κατασκευή γκαράζ και στηρίχτηκε στο άρθρο 97 (παρ. 1) του ν. 1892/1990: «Με αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων, που εκδίδονται ύστερα από εκτίμηση των κυκλοφοριακών και πολεοδομικών συνθηκών¹ και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως είναι δυνατή η δημιουργία δημόσιας χρήσης υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτών υπέργειων εγκαταστάσεων σε προβλεπόμενους από τα εγκεκριμένα σχέδια κοινόχρηστους χώρους καθώς και σε χώρους που προορίζονται για την ανέγερση κτιρίων ή εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας και ανήκουν στο Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου», ενώ η ανάθεση της κατασκευής έπρεπε, σύμφωνα με τον ίδιο νόμο, να γίνει «σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας περί εκτελέσεως δημοσίων έργων». Ενδεικτικό είναι πάντως το γεγονός ότι στο σχέδιο που συνοδεύει την παραπάνω υπουργική απόφαση είναι σημειωμένος ο χώρος που σκόπευαν να κτίσουν τη νέα αίθουσα του Μεγάρου, που σημαίνει ότι προσπαθούσαν να βρουν τρόπο να πραγματοποιήσουν «νόμιμα»

το σκοπό τους.

Το σίγουρο είναι πως σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Αθήνας ο χώρος ήταν χαρακτηρισμένος κοινόχρηστος και αυτό δημιουργούσε πρόβλημα στην όλη διαδικασία, καθώς δεν προβλέπεται η ανέγερση κτιρίων σε κοινόχρηστο χώρο. Στον χώρο που χαρακτηρίστηκε κοινόχρηστος είχε κτιστεί τη δεκαετία του '60 πολυκατοικία και άρα, για να γίνει πράγματι κοινόχρηστος, έπρεπε να απαλλοτριωθεί η πολυκατοικία αυτή.

ΜΕΓΑΡΟ ΙΣΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Το 1992 εκδόθηκε προεδρικό διάταγμα στο οποίο για πρώτη φορά αναφέρεται η κατασκευή συνεδριακού κέντρου. Το διάταγμα αυτό ακυρώθηκε με την υπ' αριθμό 2242/1994 απόφαση του ΣτΕ, και γιατί δεν είχε προηγηθεί απαλλοτρίωση της πολυκατοικίας. Αν και το ΣτΕ –αντικρούοντας το επιχείρημα του ΟΜΜΑ πως «η θυσία του επιμάχου κοινοχρήστου χώρου συγχωρείται λόγω της ισοτίμου προστασίας την οποία απολαμβάνει κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος το πολιτιστικό περιβάλλον»– στην απόφασή του ανέφερε ότι «ο κοινωφελής σκοπός της επεκτάσεως του Μεγάρου Μουσικής, μη αποτελούντος πολιτιστικών μνημείων, κατά την έννοια του άρθρου 24 του Συντάγματος, αποτελεί μεν θεμιτόν δημόσιον (πολιτιστικόν) σκοπόν, ο σκοπός, όμως, ούτος δεν είναι ισοδύναμος ουδέ κατισχύει της συνταγματικής προστασίας των κοινοχρήστων χώρων, εφ' όσον προδήλως δεν αφορά εις την προστασίαν της πολιτιστικής κληρονομίας».

Θυμάστε βεβαίως ότι η Μιμή ανέκραξε κάποτε ότι στο μέλλον θα γίνεται μνεία του Μεγάρου ως ισότιμης αξίας με τον Παρθενώνα, κάτι που πιστεύει εξάλλου και ο κ. Χρ. Λαμπράκης, αφού στο λογότυπο το Μέγαρο έχει ως φόντο του τον... Παρθενώνα!

Εντούτοις, το ΣτΕ αποδέχτηκε την κατασκευή του επειδή «τμήμα του κοινοχρήστου πρασίνου, αποχαρακτηριζόμενον προορίζεται διά την ανέγερσιν Συνεδριακού Κέντρου υπό στοιχεία 1, 2, 3, 4, 1, έναντι της αποδόσεως εις το κοινόχρηστον πράσινον εκτάσεως καταλαμβανομένης υπό της πολυκατοικίας»,

παρακάμπτοντας το γεγονός ότι και ο χώρος αυτός θα έπρεπε να αποδοθεί σε κοινή χρήση και δεν τίθεται θέμα αντικατάστασης.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 2052/1992 «οι διατάξεις των παρ. 9 και 10 του άρθρου 6 του ν. 960/79 (ΦΕΚ-194/Α'), που προστέθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 97 του ν. 1892/90 και συμπληρώθηκαν με την παρ. 6 του άρθρου 50 του ν. 1914/90 και με τις παρ. 9 και παρ. 10 του άρθρου 20 του ν. 1921/91 καταργούνται από τότε, που άρχισαν να ισχύουν και από την ημερομηνία αυτήν ισχύουν οι παραπάνω διατάξεις των άρθρων 8 και 9», δηλαδή καταργήθηκαν οι διατάξεις στις οποίες στηρίχθηκε η υπουργική απόφαση για την κατασκευή γκαράζ, και μάλιστα αναδρομικά. Επίσης, στην 2242/1994 απόφαση του ΣτΕ αναφέρεται ότι το π.δ. που ακυρώθηκε αντικατέστησε «κατά την ορθήν του έννοιαν την ανωτέρω υπ' αριθμ. 102405/7167/1991 απόφασιν του Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.». Το ΣτΕ όμως, με την 880/1995 απόφασή του, όταν κλήθηκε να αποφασίσει αν είναι σύννομη η άδεια εκσκαφής, θεώρησε ότι «η υπ' αριθμ. 102405/7167/4.12.1991 απόφαση του Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. στην οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη πράξη, εξακολουθεί να ισχύει και να παράγει τα αποτελέσματά της και μετά την δημοσίευση του από 30.9.1992 διατάγματος». Εφόσον λοιπόν δεν καταργήθηκε η υπουργική απόφαση, σε ό,τι αφορά το χώρο στάθμευσης, επειδή πρόκειται για δημόσιο χώρο στάθμευσης, που επιβεβαιώνεται από το σκεπτικό της απόφασης του ΣτΕ («εν προκειμένω έχουν εφαρμοσθεί οι προπαρατεθείσες διατάξεις του ν.1892/1990 που, όπως προκύπτει από αυτές, καθορίζουν ειδική διοικητική διαδικασία για την δημιουργία δημοσίας χρήσεως υπογείων χώρων σταθμεύσεως αυτοκινήτων και δεν αξιώνουν, για τον αναλαμβάνοντα την εκτέλεση του σχετικού έργου, την ύπαρξη κυριότητας του επιδίκου χώρου ή την προσαγωγή σχετικών τίτλων ιδιοκτησίας»), τότε σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 4 του ν. 2051/1992 «η εκτέλεση των δημοσίων έργων, με το σύστημα της αντιπαροχής ή της παροχής άλλων

1. Πάντως αυτό που γενικά συστηματικά αγνοείται είναι ότι η κατασκευή υπόγειων χώρων κάτω από κοινόχρηστους χώρους, κυρίως πρασίνου, περιβαλλοντικά είναι προβληματική σε ένα τόσο δομημένο περιβάλλον.

ανταλλαγμάτων, καθώς και η εκτέλεση οποιουδήποτε άλλου δημόσιου έργου με χρηματοδότηση τρίτων κατά ποσοστά πάνω από πενήντα τοις εκατό (50%) διέπεται από τη νομοθεσία περί δημοσίων έργων με την επιφύλαξη των παρακάτω ρυθμίσεων, ανάλογα με το εκτελούμενο έργο» και άρα θα έπρεπε να προηγηθεί διαγωνισμός, όπως γίνεται με τους υπόγειους χώρους στάθμευσης. Κι' αυτά, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 6 του ν. 2052/1992 «όλες οι απαιτούμενες άδειες (συμπεριλαμβανομένων των οικοδομικών αδειών) για την εκτέλεση των έργων της παραγράφου 1 χορηγούνται από την Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων Σταθμών Αυτοκινήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, κατά παρέκκλιση των υφιστάμενων σχετικών διαδικασιών και ουσιαστικών διατάξεων, με την επιφύλαξη του άρθρου 9 παρ. 1 του παρόντος» – δηλαδή η άδεια κακώς εκδόθηκε από την πολεοδομία και έπρεπε να ακολουθηθεί άλλη διαδικασία.

ΥΠΟΓΕΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΑΣΜΟΣ

Την ίδια απόφαση επικαλείται και το από 23/11-4/12/1995 π.δ., που προβλέπει την κατασκευή Γκαράζ και Συνεδριακού Κέντρου.

Ωστόσο και πάλι τα περί δημοσίας χρήσης αγνοήθηκαν. Μάλιστα στο άρθρο 3 παρ. 2 του π.δ. αναφέρεται ότι «στον υπόγειο χώρο, το περίγραμμα του οποίου τροποποιείται με την παρ. 2 του άρθρου 1 του παρόντος επιτρέπεται:

α) Η δημιουργία υπογείου χώρου εξυπηρέτησης Πολιτιστικών εκδηλώσεων του Μεγάρου Μουσικής, ως και οι απαραίτητες διαμορφώσεις (αίθριο - εκσκαφές) στον περιβάλλοντα κοινόχρηστο χώρο, για την εξασφάλιση του ηλιασμού αυτού και επικοινωνίας με τον κοινόχρηστο χώρο και

β) Η δημιουργία υπογείων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων 750 θέσεων για την εξυπηρέτηση των πολιτιστικών λειτουργιών του Μεγάρου», βάζοντας όρο ότι το γκαράζ κατασκευάζεται για την εξυπηρέτηση του Μεγάρου. Ωστόσο, τέτοια ρύθμιση είναι ανυπόστατη γιατί το π.δ. στηρίζεται στο άρθρο 99

Το πάλαι ποτέ Πάρκο Ελευθερίας τις ημέρες που οι μπουλντόζες των Πανδή-Λιάσκα δούλευαν για να κατεδαφίσουν το «τσιμεντένιο υποτυπώδες αμφιθέατρο», όπως το χαρακτήριζε σε πληρωμένη διαφήμιση ο Χρ. Λαμπράκης. Όλα αυτά γίνονταν υποτίθεται για ένα γκαράζ 750 αυτοκινήτων. Ο Χρ. Λαμπράκης και όλοι οι συνεργάτες του ψεύδονταν και τότε.

παρ. 3 του ν.1892/1990 και δεν παρέχει τέτοια εξουσιοδότηση («Η τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, ο καθορισμός ή τροποποίηση όρων και περιορισμών δόμησης, ο καθορισμός χρήσεων γης εκατέρωθεν των αξόνων του βασικού οδικού δικτύου των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης εγκρίνονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, κατά τη διαδικασία του ΝΔ/17-7-23, μετά από γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, για τον Νομό Αττικής...»).

ΨΗΦΙΖΕΤΑΙ Ο ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Επειδή λοιπόν δεν θα μπορούσε να έχει αποκλειστική χρήση ο ΟΜΜΑ, καθώς θα έπρεπε να γίνει δημόσιος χώρος στάθμευσης σε κοινόχρηστο χώρο, ψηφίζεται ένας φωτογραφικός νόμος.

Συγκεκριμένα το άρθρο 13, του νόμου 2129 που ψηφίστηκε το 1993 αναφέρει: «1. Κατά την αληθή έννοια των διατάξεων των άρθρων 28 του Ν. 1337/83 και 224 παρ. 1 εδαφ. δ του Π.Δ. 323/89, η κυριότητα των εντός σχεδίων πόλεως κοινόχρηστων χώρων, επί των οποίων προβλέπεται η εκτέλεση έργων ειδικής πολεοδομικής ανάπλασης ή κυκλοφοριακής αποσυμφόρησης, όπως κέντρα πνευματικά, πολιτιστικά, αθλητικά, συνεδρίων, εκθέσεων και σταθμών αυτοκινήτων ή κυκλοφοριακών κόμβων,

ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, εφόσον η αναγκαστική απαλλοτρίωση επισπεύδεται και η σχετική αποζημίωση καταβάλλεται από αυτό. 2. Το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να παραχωρεί κατά κυριότητα τους χώρους της προηγούμενης παραγράφου με αντάλλαγμα ή και δωρεάν, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εφόσον τα δεύτερα έχουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, για την πραγματοποίηση των σκοπών της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Η παραχώρηση, η οποία δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε φόρο ή τέλος, γίνεται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, που καθορίζει τους σχετικούς όρους και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η μεταγραφή της άνω ΠΥΣ στα σχετικά βιβλία μεταγραφών του αρμόδιου υποθηκοφυλακείου γίνεται ατελώς». Με το άρθρο αυτό επιτυγχάνεται η πλήρης κατάργηση του διαχωρισμού μεταξύ της έννοιας του κοινόχρηστου και του κοινωφελούς χώρου. Γιατί η παράγραφος 1 του άρθρου αναφέρεται σε χρήσεις οι οποίες ανταποκρίνονται στην έννοια του κοινωφελούς, σπανίως όμως συμπίπτουν με την έννοια του κοινόχρηστου, ανοίγοντας το δρόμο για το ξεπούλημα κοινοχρήστων εκτάσεων. Έτσι, με την υπ' αριθμ. 92/1993 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου παραχωρήθηκε δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή στον Οργανισμό Μεγάρου Μουσικής ακίνητο του Δημοσίου που βρίσκεται στην Αθήνα στο οικοδομικό τετράγωνο 33.

ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΝΕΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Η παραχώρηση έγινε με αποκλειστικό σκοπό την κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και λοιπών χώρων και εγκαταστάσεων προς εξυπηρέτηση των σκοπών του ΟΜΜΑ. Και μη γνωρίζοντας (ή παραγνωρίζοντας) ότι οι άδειες αφορούσαν την κατασκευή δημόσιας χρήσης υπογείου γκαράζ, στην πράξη του υπουργικού συμβουλίου αναφέρεται ότι «ο προς κατασκευή χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων θα εξυπηρετεί, κυρίως τις ανάγκες λειτουργίας του Ιδρύματος και των προσερχομένων να συμμετάσχουν ή να παρακολουθήσουν τις δραστηριότητές του, προσώπων, αλλά και τρίτους, μη συνδεδεμένους με το Ίδρυμα και τις ασκούμενες από αυτό δραστηριότητες, κατά την κρίση των αρμοδίων οργάνων του Ιδρύματος, υπό την προϋπόθεση, ότι δεν θα παρακωλύεται, εκ του λόγου τούτου, η λειτουργία του Ιδρύματος», όπως επίσης και ότι «η χρηματοδότηση της κατασκευής των έργων θα γίνει από το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του Ιδρύματος "Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Αθηνών" (άρθρο 10 Ν. 1198/81)».

Παλαιά αλλά και άσχετη η ιστορία εκείνη της «ιδρυτικής πράξης»: αλλά με τις γνωστές μεθόδους που άλλοτε «ξαναζεσταίνουν» νόμους και άλλοτε τους «παγώνουν» κατά το δοκούν, ο κ. Λαμπράκης προχώρησε στην απόσπαση νέων χρηματοδοτήσεων. Η ιδρυτική πράξη ωστόσο είναι σαφής. Το άρθρο 2 της σύστασης του ΟΜΜΑ αναφέρει:

«Σκοπός του Οργανισμού είναι η ολοκλήρωση της κατασκευής και η κατάλληλος λειτουργία και συντήρησις του επί της Λεωφόρου Βασ. Σοφίας και Λάχης (είναι η σημερινή Π. Κόκκαλη) Μεγάρου της Μουσικής, ως και η διάθεσις των εν αυτώ αιθουσών και λοιπών χώρων προς εξυπηρέτησιν σοβαρών μουσικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων αποβλεπουσών πρωταρχικώς εις άνοδον του μουσικού μορφωτικού επιπέδου της χώρας» και όπως συγκεκριμένα αναφέρεται στο άρθρο 10 του ν. 1198/1991 η ευθύνη του Δημοσίου εξαντλήθηκε στην κατασκευή του αρχικού κτηρίου στο χώρο που προσδιορίστηκε συγκεκριμένα με το ν. 3700/1957 («Δυνάμει του Νόμου 3700/1957, εν συνδυασμῷ προς το υπ' αριθ. 11605/9.1.65 συμβόλαιον του Συμβολαιογράφου Αθηνών Σπυρίδωνος Ζαβιτσιάνου μετεβιβάσθη

κατά κυριότητα εις τον "ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ" υπό του Δημοσίου, γήπεδον εκτάσεως, ως έγγιστα επτά χιλ. (7.000 μ²) τετρ. μέτρων, κείμενον επί της διασταυρώσεως της Λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας και της οδού Λάχης, επί τω σκοπῷ ανεγέρσεως εν αυτώ Μεγάλου Μουσικής, καταλλήλου δια την τέλεσιν συμφωνικών συναυλιών, παραστάσεων μπαλέτου και αξιολόγων συναφών μουσικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων προς άνοδον του μουσικού μορφωτικού επιπέδου των ελλήνων μουσικών και του ελληνικού κοινού εν γένει. Εν συνεχεία ο Σύλλογος εξασφαλίσας τη χορηγία και κατόπιν πλήρους εκπονήσεως των σχετικών αρχιτεκτονικών, στατικών, μηχανολογικών, ηλεκτρολογικών, ακουστικών και λοιπών τεχνικών και κατασκευαστικών σχεδίων και μελετών υπό ομάδος αρμοδίων Ελλήνων και Γερμανών επιστημόνων, προσηγηθείσης δε και της καταλλήλου εδαφολογικής μελέτης, ήρχισεν εν έτει 1976 την κατασκευήν του κτιρίου, όπερ ήδη ευρίσκεται εις το στάδιον της ολοκληρώσεως του φέροντος σκελετού, καθώς του ημίσεος των κατασκευών διαμορφώσεως του περιβάλλοντος χώρου»).

Η ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΗ

Μήπως όσα αναφέρονται εδώ γίνονται γνωστά για πρώτη φορά; Δεκάδες αναφορές συλλόγων, φορέων, πολιτών έχουν βομβαρδίσει τα υπουργεία – τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία. Οι προσφυγές στο ΣΤΕ ήταν απλώς μια αφορμή για να ψηφίζονται νέοι νόμοι που θα καθιστούσαν «νόμιμες» τις αυθαιρεσίες του κ. Λαμπράκη. Αλλά ούτε και αυτοί οι «νέοι» νόμοι εφαρμόζονταν. Διότι η γενική κινητοποίηση που ξεσήκωσε ο συγκροτηματάρχης «έπειθε» τα διοικητικά όργανα να προσυπογράφουν όσα οι σύμβουλοι του ΟΜΜΑ προετοίμαζαν.

Αυτό που συνέβαινε ήταν η πλήρης αποσιώπηση από το σύνολο του Τύπου· μόνον οπιοραδικές και ελάχιστες αναφορές. Συστηματικά ρεπορτάζ απουσιάζουν, αφού κανείς δημοσιογράφος δεν έπαιρνε εντολή να ασχοληθεί με το Μέγαρο Μουσικής. Αναφορές, επιστολές, ερωτήματα προς τους κ. Λαλιώτη, Μπένο, Κουβελάκη, Λιάσκα, τον Δήμαρχο Αβραμόπουλο και άλλους ανευθυνούπευθυνους έμειναν αναπάντητα. Αλλά και άλλοι, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, που κάποια στιγμή ύψωσαν τη φωνή τους, σε λίγο συμβιβάστηκαν. Ο Μίκης έχει «πράσινη κάρτα» σήμερα στο Μέγαρο. Γιατί να διαμαρτύρεται; Ίσως σε επόμενο τεύχος να δημοσιεύσουμε κάποια από τα δικά του «αναπάντητα» κείμενα.

Μήπως η νέα κυβέρνηση πρόκειται να συγκινηθεί; Αμφιβάλλουμε πολύ. Δεν είναι μόνον ο υφυπουργός Π. Τατούλης που

λέει και ξελέει. Ο ισχυρός στην κυβέρνηση υπουργός κ. Προκόπης Παυλόπουλος λ.χ. μήπως πρόκειται να συγκινηθεί; Το αντίθετο μάλιστα. Θα κάμει ό,τι μπορεί προκειμένου να μη γίνει καμία έρευνα για όσα καταγγέλλονται σήμερα από το Αντί. Διότι ο κύριος υπουργός έχει προσφέρει στο παρελθόν τις πολυτιμες υπηρεσίες του στον πελάτη-συγκροτηματάρχη ως δικηγόρος του ΟΜΜΑ όταν ο τελευταίος προσέφυγε στο ΣΤΕ στις 13.2.1995.

Αυτή η εξοργιστική παρασιώπηση χαρακτηρίζει όλον τον Δημοσιο τομέα.

Γιατί όχι; Ο κ. Μιλτιάδης Έβερετ, ο οποίος κόπτεται για τη νομιμότητα, με σημειώμά του που απηύθυνε στον κύριο Χρήστο Λαμπράκη και το οποίο είχε αποκαλύψει και δημοσιεύσει το Αντί, τον είχε κάποτε προτρέψει να μην λογαριάζει κανέναν και να προχωρήσει τα έργα του Μεγάρου. Λες και ο κύριος Χρῆστος Λαμπράκης περίμενε ενθάρρυνση από το ραβασάκι του κ. Έβερετ!

Εν μέσω αυτής της σιωπής που βοά, το σημερινό άρθρο, όσο στοιχειοθετημένο και αν είναι, φοβούμαστε ότι δεν θα συγκινήσει κανέναν. Δεν είναι λόγος αυτός για να σιωπά το Αντί. Αναμένετε τη συνέχεια.

Συνεπώς, όχι μόνο ξεπουλήθηκε δημόσια γη, απαλλοτριώθηκε η πολυκατοικία (για πολεοδομική αναδιάρθρωση της περιοχής) δίνοντας γύρω στα 2,6 δισ. δρχ το 1996, αλλά φορτώθηκε το κράτος και το κόστος κατασκευής, ενώ το 2004 δόθηκε και η εγγύηση του Δημοσίου για δάνειο 90.000.000 ευρώ που έλαβε ο ΟΜΜΑ για την αποπεράτωση των έργων. Αν και η κατασκευή χώρων στάθμευσης είναι αναγκαία, δεν ξέρω κατά πόσο ήταν απαραίτητη η κατασκευή και άλλου «συνεδριακού χώρου».

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Το ΣτΕ στην απόφασή του 5934/1995 δέχτηκε ως σύννομη την απόφαση παραχώρησης, αν και υπήρξε αντίθετη άποψη περί αντισυνταγματικότητας του νόμου («Επειδή, νομίμως καταρχήν, παραχωρείται με την προσβαλλόμενη πράξη στον παρεμβαίνοντα οργανισμό η επίδικη έκταση, για τους σκοπούς που ήδη έχουν εκτεθεί, κατ'εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 13, του ν. 2129/1993, που έχουν παρατεθεί και που δεν αντίκεινται σε διάταξη του Συντάγματος όλα δε όσα αντίθετα προβάλλονται με την κρινόμε-

νη αίτηση πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμα. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Φ. Κατζούρος, Γ. Δεληγιάννης, Π. Πικραμμένος και Ν. Σακελλαρίου, οι οποίοι υποστήριξαν τη γνώμη ότι κατά την έννοια των παρ. 3 και 5 του άρθρου 24 του Συντάγματος, οι ευρισκόμενοι μέσα σε οικιστικές περιοχές κοινόχρηστοι χώροι, όπως οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, πρέπει να ανήκουν στο Κράτος ή σε νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, όπως οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, η δε προσβαλλόμενη πράξη με την οποία κοινόχρηστος χώρος πρασίνου περιέρχεται σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου αντίκειται στη συνταγματική αυτή αρχή. Περαιτέρω κατά τη γνώμη αυτή διαφορετική θα ήταν η περίπτωση, κατά την οποία θα περιερχόταν στο νομικό αυτό πρόσωπο δικαίωμα χρήσης μόνο του υπεδάφους για την κατασκευή σταθμού αυτοκινήτων»). Έφτασε μάλιστα στο σημείο να ακυρώσει την απόφαση κατά το μέρος που επέτρεπε στον ΟΜΜΑ «την ευχέρεια να επιτρέπουν την εξυπηρέτηση "τρίτων, μη συνδεομένων με το Ίδρυμα και τις ασκούμενες από αυτό δραστηριότητες"». Στην δεύτερη αυτή περίπτωση «μειοψήφησαν οι σύμβουλοι Φ.

Κατζούρος, Α. Φαρμάκης, Χ. Μακρίδης, Σ. Καραλής, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας και Αικ. Συγγούνα, οι οποίοι διατύπωσαν την άποψη ότι από τις μνημονευόμενες εξουσιοδοτικές διατάξεις δεν αποκλειόταν η παροχή στα αρμόδια όργανα του Ίδρυματος της πιο πάνω ευχερείας, η χρήση της οποίας διατηρεί εν μέρει τη δυνατότητα να χρησιμοποιείται ο χώρος αυτός και από το ευρύτερο κοινό».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Περιηγηθήκαμε την ελαστική «διαχείριση» από τον κύριο Χρήστο Λαμπράκη των διατάξεων των νόμων, για την πραγματοποίηση ενός αυθαίρετου κτίσματος και την εξοργιστική υποταγή των πολιτικών στα κελεύσματα του συγκροτηματάρχη.

Παραχώρηση κοινόχρηστου χώρου, σειρά «παραλήψεων» και «ελαττωμάτων» για την έκδοση της άδειας επέκτασης του Μεγάρου, ανατιολόγητες πολυπλόκες χρηματοδοτήσεις (απαλλοτριώση της πολυκατοικίας των αξιωματικών, χρηματοδοτήσεις έργων που δεν προβλέπονταν από πουθενά, εγγύηση του δημοσίου για δάνεια), είναι όλα αυτά μέρος του μεγαλύτερου σκανδάλου εύνοιας της Πολιτείας προς έναν ιδιώτη. Η υπόθεση «Μέγαρο Μουσικής» έχει όμως και άλλη διάσταση: Πώς χρησιμοποιήθηκαν τα πολλά δισ. και πώς έγινε η διαχείρισή τους; Οι ελεγκτές, που πρέπει να επισκεφθούν το Μέγαρο, —εάν ποτέ το επισκεφθούν— θα έχουν να διεκπεραιώσουν πολλή και πολύπλοκη δουλειά. Η «υπόθεση Μεγάρου» όζει και επειδή ο υφυπουργός κ. Π. Τατούλης υπέκρυψε και αυτός στις επιθυμίες του κ. Λαμπράκη παρέχοντας λαμπρές νέες επιχορηγήσεις στον κρατικό δίαυτο ΟΜΜΑ, ας αναλάβει τώρα ο πρωθυπουργός και υπουργός Πολιτισμού τις ευθύνες του. Διαφορετικά θα προστεθεί ένας ακόμη πολιτικός στη σωρεία εκείνων που έκλεισαν τα μάτια και παρανόησαν.

Εμείς πάντως θα συνεχίσουμε να αποκαλύπτουμε τις υπαλληλικές σχέσεις διαφόρων πολιτικών. Όσοι θεωρούν ότι «εθίγησαν», ας προσφύγουν στη Δικαιοσύνη.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ

28 Μαΐου 1993

Κύριε
Χρήστο Λαμπράκη
Ληροφοπλην 52
Αθήνα

Χρήστο Λαμπράκη

Να προχωρήσεις το έργο του υπογείου χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων, ικανών τις ανάγκες επικρίσεις.

Ο Πολιτικός να μην κληθεί με τον Σπυρίδων για τον Λαμπράκη.

Χάρη που έπαιξε και ότι της επιστολής σου είμαι καλά.

Μι. Παπαμεντζελόπουλος

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ

Να προχωρήσεις το έργο του υπογείου χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων, αγνοώντας τις ανόητες επικρίσεις. Με τα λόγια αυτά συμβούλευε τον συγκροτηματάρχη ο Μιλτιάδης Έβερετ. Το ραβασάκι αποκάλυπτε το Αντί στο τχ. 523 (11.5.1993). Το ύφος της επιστολής είναι δηλωτικό της δουλικότητας που εξέχοντες πολιτικοί επιδεικνύουν στον Χρ. Λαμπράκη.

θα δυσκολεύουν την τουρκική πλευρά.

Το θετικό στην προκειμένη περίπτωση ήταν ότι το θέμα του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης αφορούσε σε μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Ένωσης και έτσι, εκ του αποτελέσματος, «μέτρησε» τελικά υπέρ της Κύπρου. Αντίθετα, σοβαρές αιτιάσεις της κυπριακής πλευράς, αναφορικά με προβλήματα που προκύπτουν από την παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο και από την εν γένει συμπεριφορά της έναντι της μεγαλύτερης, κανείς δεν θέλησε να τα δει και πολύ περισσότερο να τα συζητήσει.

Στο γενικότερο αυτό κλίμα που κυριάρχησε στη σύνοδο, ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν πέτυχε –με σκληρά παζάρια και με εκβιασμούς, είναι αλήθεια– να εξασφαλίσει για λογαριασμό της Τουρκίας μια μεσοβέζικη λύση, την οποία όλοι γνωρίζουν ότι δεν πρόκειται να υλοποιηθεί· αντίθετα θα προσπαθήσει να την καταστρατηγήσει ή τουλάχιστον να τη νοθεύσει όσο μπορεί περισσότερο.

Όπως φάνηκε μάλιστα από τις ημέρες που βρισκόταν ακόμα στις Βρυξέλλες για τη σύνοδο κορυφής, στόχος του είναι να πετύχει μια νέα πρωτοβουλία από την πλευρά του ΟΗΕ, με τη συμπαράσταση των ΗΠΑ και της Βρετανίας, με στόχο μια λύση του Κυπριακού πριν από την υπογραφή του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης από την πλευρά

της Άγκυρας. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, όλες οι ενδείξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι μια νέα πρωτοβουλία πρόκειται να αναληφθεί μέσα στην ερχόμενη άνοιξη και ότι η πρωτοβουλία αυτή θα περιλαμβάνει πολύ στενά χρονικά περιθώρια, που δεν θα επιτρέπουν τη δημιουργία αντιστάσεων από τους Ελληνοκύπριους.

Παράλληλα με αυτό, ο Ερντογάν, με συμμάχους τους Αμερικανούς και τους Βρετανούς, πιέζει με κάθε τρόπο για την επίτευξη συμφωνίας εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την εφαρμογή των υποσχέσεων για το επίσημο άνοιγμα των λιμανιών και του αεροδρομίου στα κατεχόμενα, για την πραγματοποίηση απευθείας εμπορικών ανταλλαγών με την βόρεια Κύπρο, χωρίς τη μεσολάβηση της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Με βάση όλα αυτά, δεν αποκλείεται τελικά ο Ερντογάν, αν δεν υπάρξει στο μεταξύ κάποια επίλυση του κυπριακού ζητήματος, να υπογράψει με την τελωνειακή ένωση και με την Κυπριακή Δημοκρατία, όπως έχει δεσμευτεί ότι θα κάνει, αλλά να απαιτήσει ταυτόχρονα την επίσημη αναγνώριση του ψευδοκράτους της βόρειας Κύπρου, οδηγώντας σε μια πλήρη διχοτόμηση του νησιού. Και είναι βέβαιο ότι και στην περίπτωση αυτή θα βρει ένθερμους υποστηρικτές.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Η Ελλάδα όπως την παρατήρησε ο αποχωρήσας πρέσβης των ΗΠΑ κύριος Μίλερ... Ένα λεύκωμα με γελοιογραφίες του Τάσου Αναστασίου

Μάνου Στεφανίδη: Ο Πολιτισμός στην εποχή της μελαγχολίας

Ένα βιβλίο που μιλά για τον πολιτισμό και την πολιτική του σ' αυτήν την περίεργη εποχή που ζούμε. Επειδή το πρόταγμα «να ζήσουμε τη ζωή μας ποιητικά» είναι πάνω απ' όλα μια πολιτική θέση.

Στα βαθιά νερά της αβεβαιότητας

Στα δύσκολα μπαίνει πάλι το Κυπριακό, καθώς αναμένεται να δρομολογηθούν νέες εξελίξεις, τις οποίες μάλιστα η πολιτική ηγεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, προσπαθεί να προλάβει, ώστε, αν δεν μπορέσει να αποτρέψει ορισμένες από αυτές, να μη βρεθεί τουλάχιστον προ τετελεσμένων δυσάρεστων γεγονότων.

Σημαντικότερο θέμα για την Κυπριακή Δημοκρατία αυτή τη στιγμή είναι φυσικά η εκκρεμότητα που έμεινε από τις 17 Δεκεμβρίου, αναφορικά με το πρωτόκολλο της τελωνειακής ένωσης που είναι υποχρεωμένη να υπογράψει

η Άγκυρα και με τα δέκα νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρα και με την Κύπρο, γεγονός που θα σημαίνει έστω την έμμεση αναγνώρισή της), για να μπορέσει να ξεκινήσει τις ενταξιακές της διαπραγματεύσεις.

Κανονικά η υπογραφή του πρωτοκόλλου πρέπει να γίνει μέχρι τον ερχόμενο Οκτώβριο, στις 3 του οποίου αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις. Από την Κομισιόν όμως επιδιώκεται η επίσπευση της διαδικασίας, ώστε η υπογραφή να γίνει νωρίτερα, μέσα στην άνοιξη.

Με μια διαφορά: Αυτή είναι η βολική για την ελληνική πλευρά διαδικασία, για την οποία ωστόσο υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες για το αν θα ακολουθη-

θεί έτσι όπως έχει συμφωνηθεί μεταξύ της Τουρκίας και του Συμβουλίου Αρχηγών της Ένωσης.

Στην σύνοδο κορυφής τον περασμένο Δεκέμβριο, κατά τη συζήτηση για την ημερομηνία έναρξης των τουρκικών διαπραγματεύσεων, έγινε φανερό ότι οι ευρωπαίοι αρχηγοί ήταν μοιρασμένοι σ' εκείνους που επιδίωκαν την άνευ όρων αποδοχή της Τουρκίας, οπότε είδαν το Κυπριακό σαν ένα ανεπιθύμητο πρόβλημα, και σ' εκείνους που δεν βλέπουν έτσι κι αλλιώς την τουρκική ένταξη με «καλό μάτι», οπότε είδαν το Κυπριακό σαν ένα βολικό μέσο άσκησης πίεσης, προκειμένου να τεθούν όσο το δυνατό περισσότεροι περιορισμοί που

Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΕΔΩΣΕ ΡΕΣΤΑ

Ο τίτλος της τουρκικής εφημερίδας χαρακτηριστικός: "Ο Ερντογάν έδωσε ρέστα". Και το ρεπορτάζ που ακολουθούσε, πανομοιότυπο σχεδόν με τα αντίστοιχα ρεπορτάζ και των υπόλοιπων εφημερίδων, περιέγραφε με γλαφυρό τρόπο και με απίστευτες λεπτομέρειες για το πως ο Τούρκος πρωθυπουργός κατάφερε να "πέσει στα πόδια του η Ευρώπη" και να ξεπεράσει το πρόβλημα του Κυπριακού, κατά τη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 17 Δεκεμβρίου. Διαβάζουμε από σχετικό δημοσίευμα του περιοδικού Πολίτης:

"Όταν άκουσε τον Ολλανδό πρωθυπουργό να του λέει στη διμερή συνάντησή τους το πρωί της Πέμπτης ότι "πρέπει η Τουρκία να επαναξιολογήσει το κείμενο", απαιτώντας υπογραφή του πρωτοκόλλου για την τελωνειακή ένωση πριν το τέλος της συνόδου, ο Ταγίπ Ερντογάν έγινε κατακόκκινος. "Προτιμάτε μια χώρα των 600.000 ανθρώπων από την Τουρκία των 70 εκατομμυρίων, αυτό δεν μπορώ να το εξηγήσω στο λαό μου, δεν μπορούμε να το δεχτούμε", ύψωσε τη φωνή του.

Σ' εκείνη τη συνάντηση δεν ήταν μάλιστα η μοναδική φορά που ύψωσε τη φωνή του ο Τούρκος πρωθυπουργός. Ο Ταγίπ Ερντογάν είχε ήδη στα χέρια του ένα σημείωμα του Αμπντούλάχ Γκιουλ που έγραφε: "Ηρέμησε". Η τελευταία όμως έξαρση τον έκανε να σηκωθεί και να πει κατάμουτρα στον Ολλανδό πρωθυπουργό: "Φεύγουμε".

Ο Μπαλκενέντε, που δεν είχε καταλάβει καλά-καλά τι έγινε, ρώτησε: Ο κ. Γκιουλ μπορεί να μείνει;" "Όχι", απάντησε κοφτά ο Ερντογάν. Τότε ο Τούρκος πρέσβης στην Ιταλία εξήγησε στον Ολλανδό πρωθυπουργό: "Δεν καταλάβατε, γυρνάμε πίσω". Και ο Ερντογάν, αφού πρόσθεσε "γεια σας, καλή σας μέρα, η συνάντηση τελείωσε, επιστρέφουμε στην Τουρκία",

άνοιξε την πόρτα και έφυγε. Ανέβηκε στο γραφείο της τουρκικής αντιπροσωπείας. Εκεί ο Αμπντούλάχ Γκιουλ τον έπιασε από το μπράτσο και προσπάθησε να τον μεταπείσει. Ο Ερντογάν όμως επέμενε.

Αμέσως σήμανε συναγερμός στο κτίριο της Ε.Ε. Πρώτος εμφανίστηκε στο γραφείο της τουρκικής αντιπροσωπείας ο Μπλερ. "Μα τι κάνετε; 'ντε, ελάτε κάτω αμέσως να συνεχίσουμε". Ο Ερντογάν επέμενε: "Δεν ερχόμαστε. Κάθε φορά ερχόμαστε σε επαφή με μια ομάδα που θέλει να μας υποτιμά. 'Η μας γνωρίζουν λάθος, ή δεν μας γνωρίζουν καθόλου. Δεν έρχομαι. Αυτή η δουλειά τελείωσε εδώ".

Ο Μπλερ κάθισε στην πολυθρόνα και έπιασε το κεφάλι του με τα δυο του χέρια. Εκείνη την ώρα μπήξε ο Γερμανός καγκελάριος Γκέρχαρντ Σρέντερ. "Δεν είναι ώρα για λάθη, άντε, πάμε να αρχίσουμε, εμείς θα το λύσουμε αυτό το πρόβλημα, κανένας άλλος", είπε ο Σρέντερ και αμέσως εμφανίστηκε ο Μπερλουσκόνι και κάθισε δίπλα στον Τόνι Μπλερ. Αφού έφτιαξε τις κάλτσες του είπε: "Όλη η Ευρώπη ήρθε στα πόδια σου κι εσύ δεν έρχεσαι. 'ντε σήκω, πάμε κάτω", είπε στον Ερντογάν.

Εκείνη την ώρα τηλεφώνησε κι ο Κόλιν Πάουελ για να τον ηρεμήσει.

Μόλις κατέβηκαν στο σαλόνι, πλησίασε τον Ταγίπ Ερντογάν ο Κώστας Καραμανλής: "Μην ανησυχείς, εμείς ασκούμε πιέσεις στην Κύπρο, αν δεν λύσουμε το πρόβλημα δεν θα φύγουμε από εδώ", τον διαβεβαίωσε. Ο Ερντογάν επανήλθε στο τραπέζι. Είχε βρει τα κέφια του. "'ντε, ας δούμε ξανά αυτή την παράγραφο 19", είπε και τότε άρχισε να λύνεται ο γόρδιος δεσμός!"

Ε, ο Ερντογάν έδωσε ρέστα, δεν μπορείς να πεις!

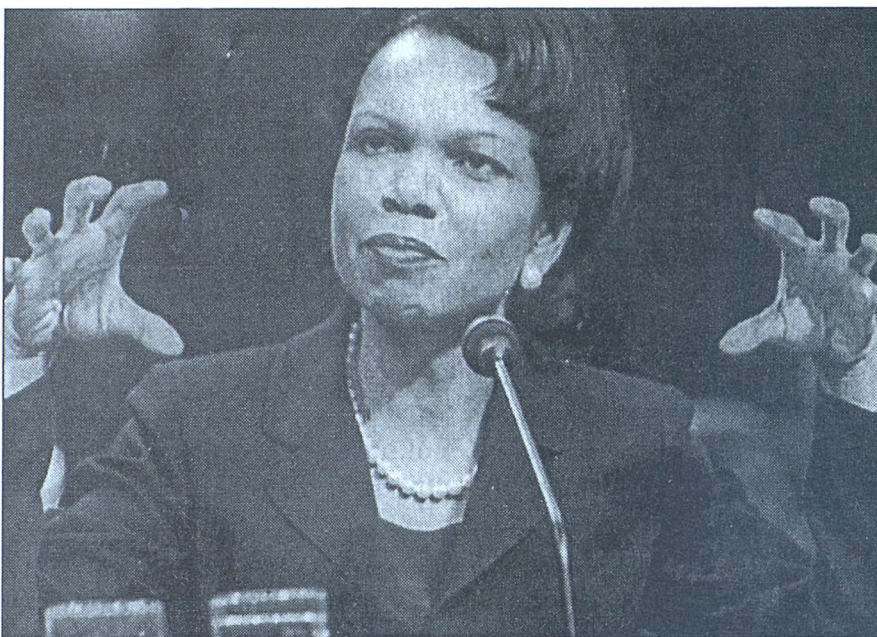
ΗΠΑ Ο ΜΠΟΥΣ ΞΑΝΑΠΑΙΡΝΕΙ Τ' ΟΠΛΟ ΤΟΥ

Σημαδιακή η επίσημη ομιλία του προέδρου Τζορτζ Μπους μετά την ορκωμοσία του την περασμένη εβδομάδα. Σημαδιακή όχι μόνο γι' αυτά που είπε, αλλά και για όσα δεν είπε και τα οποία, ωστόσο, γνωρίζουν ή υποπτεύονται οι πάντες. Στην ουσία, ο αμερικανός πρόεδρος επιβεβαίωσε για μια ακόμα φορά την ιδεολογία που διέπει την πολιτική του, αναιρώντας κάθε ψήγμα της αισιοδοξίας που είχαν σπεύσει να καλλιεργήσουν για τη δεύτερη τετραετία του οι διάφοροι -αμερικανοί κυρίως, αλλά και άλλοι- αναλυτές, στις πρώτες εκτιμήσεις τους μετά το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών του περασμένο Νοεμβρίου.

Για ορισμένους, αιτία των κακών προμηνυμάτων για τη νέα τετραετία Μπους ήταν η γλώσσα που χρησιμοποίησε στην ομιλία του, γεμάτη με «τσιτάτα» παρμένα από τη Βίβλο, ανάμικτα με «ιδέες» που αναπτύσσονται στους κόλπους της ακροδεξιάς κυβέρνησής του. Ιδέες που, είτε λέγονται είτε όχι, καθορίζουν τους στόχους του αμερικανού προέδρου για το μέλλον, το οποίο, από οποιαδήποτε σκοπιά και αν το δει κανείς, προμηνύεται μάλλον ζοφερό, τόσο για τον λαό των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και για τον πλανήτη ολόκληρο.

Μεταξύ αυτών μάλιστα, κάποιοι προσπάθησαν να διασκεδάσουν τις εντελώς αρνητικές εντυπώσεις από την ομιλία του προέδρου Μπους, παραπέμποντας έντεχνα στη γραφικότητα του χαρακτήρα του. Αρκεί ωστόσο να σκεφθεί κανείς ότι η ομιλία του της περασμένης εβδομάδας χρειάστηκε να διορθωθεί από τους συμβούλους του μερικές δεκάδες φορές, προκειμένου να δίνει ακριβώς το στίγμα της νέας τετραετίας του, το οποίο τελικά και αποδόθηκε σωστά, μη αφήνοντας καμία αμφιβολία.

Τις ίδιες ιδέες άλλωστε ανέπτυξε, δυο μόλις ημέρες νωρίτερα, στην αρμόδια επιτροπή του Κογκρέσου και η νέα υπουργός Εξωτερικών Κοντολίζα Ράις, η οποία μάλιστα θύμωσε επειδή οι ερωτήσεις ορισμένων μελών της επιτροπής έδειξαν να αμφισβητούν την ορθότητα των αποφάσεων της προηγούμενης κυ-

Πάνω η Κοντολίζα Ράις, πρώην σύμβουλος επί θεμάτων ασφαλείας και σήμερα υπουργός Εξωτερικών, θεωρητικός της ακροδεξιάς πολιτικής της Ουάσιγκτον· κάτω οι Τζορτζ Μπους και Ντικ Τσένι, το δίδυμο της συμφοράς.

βέρνησης, στην οποία η Ράις συμμετείχε ως σύμβουλος επί θεμάτων ασφαλείας, σχετικά με την εισβολή στο Ιράκ και με όσα ακολούθησαν και συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Και για να μη δημιουργούνται παρεξηγήσεις, την περασμένη εβδομάδα έγινε γνωστό ότι η Ουάσιγκτον προετοιμάζει το έδαφος για την ανάληψη στρατιωτικής δράσης και εναντίον του Ιράν, πράγμα που, όταν ερωτήθηκαν σχετικά,

δεν διέψευσαν ούτε ο Μπους ούτε η Ράις. Αντίθετα, σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, προχωρεί εντατικά η προεργασία για την εγκατάσταση αμερικανικών βάσεων στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, ενώ μονάδες του αμερικανικού στρατού βρίσκονται ήδη στη Γεωργία, στην Ουκρανία και σε άλλες πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, τάχα για την τάξη και την ασφάλεια.

Είναι γεγονός όμως ότι στο στόχαστρο του Μπους, εκτός από τις ισλαμικές χώρες της Μέσης Ανατολής, βρίσκονται κατά κύριο λόγο η Κίνα και η Ρωσία, οι οποίες εμφανίζονται όλο και πιο ενοχλημένες, ενώ η προκλητικά αλαζονική πολιτική του έχει προκαλέσει την έντονη δυσφορία όλων των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Σε αυτά, τέλος, θα πρέπει να προστεθεί και η αυξανόμενη δυσφορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αδυνατεί βεβαίως να προτάξει σθεναρή αντίσταση στα επικίνδυνα παιχνίδια του πλανητάρχη· είναι φανερό όμως ότι όλο και περισσότερο δείχνει πως δεν είναι και διατεθειμένη να υποταχθεί πλήρως στα σχέδιά του, τουλάχιστον εκεί που διακυβεύονται σοβαρά οικονομικά της συμφέροντα.

ΟΗΕ ΜΝΗΜΕΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ

Με ξεχωριστή λαμπρότητα γιορτάσθηκε την περασμένη Δευτέρα, στην έδρα του ΟΗΕ, η 60η επέτειος της απελευθέρωσης των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης, στα οποία εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, κατά κύριο λόγο Εβραίοι, βρήκαν τραγικό θάνατο.

Και πολύ σωστά, στην εκδήλωση αυτή, με κύριους ομιλητές τον ισραηλινό πρεσβευτή στα Ηνωμένα Έθνη, αλλά και τον γερμανό υπουργό Εξωτερικών Γίόσκα Φίσερ, έμφαση δόθηκε στα έξι εκατομμύρια Εβραίων που έχασαν τη ζωή τους κατά την εφιαλτική περίοδο της ναζιστικής κτηνωδίας, η θύμηση της οποίας εξακολουθεί να αποτελεί ανεξίτηλο στίγμα της ιστορίας.

Όπως πολύ σωστά επίσης τονίσθηκε ότι ο ΟΗΕ, ο οποίος τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα, που απειλούν ακόμα και την ύπαρξη του, θα πρέπει να συνεχίσει να εργάζεται εντατικά και κυρίως αποτελεσματικά, όχι μόνο για την αποφυγή της επανάληψης παρόμοιων φαινομένων, αλλά και για την ουσιαστική αντιμετώπιση των αιτιών που τα προκαλούν.

Μόνο που η σφαγή των εκατομμυρίων Εβραίων δεν ήταν το μοναδικό φαινόμενο γενοκτονίας που σημειώνεται στην ιστορία, τουλάχιστον από τις αρχές του 20ού αιώνα. Αντίθετα υπήρξαν και άλλα (για παράδειγμα η γενοκτονία των Αρμενίων, η καταστροφή του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας, το δράμα των Τσιγγάνων, οι σφαγές ολόκληρων λαών σε χώρες της Αφρικής, αλλά και οι σύγχρονοι «πόλεμοι» στην Παλαιστίνη, στην Τσετσενία, στο

ΙΡΑΚ: Μεθαύριο Κυριακή οι Ιρακινοί πολίτες –όσοι έχουν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους και εάν βεβαίως τους επιτραπεί να φτάσουν μέχρι τα εκλογικά τμήματα– θα προσέλθουν για να ψηφίσουν στις πρώτες μετά Σαντάμ εκλογές. Μια διαδικασία την οποία επέβαλαν με αρκετή βιασύνη οι αμερικανοβρετανικές δυνάμεις κατοχής, για να τελειώσουν μια ώρα αρχύτερα με το Ιράκ, μιας και επείγονται να το εγκαταλείψουν όσο το δυνατό συντομότερα, έχοντας ωστόσο τη δυνατότητα να υποστηρίξουν ότι έφεραν τη δημοκρατία στη χώρα, ώστε να προλάβουν τις εκλογές που πρόκειται να διεξαχθούν –αν προλάβουν– το ερχόμενο καλοκαίρι στο Ιράν. Έτσι κι αλλιώς, νικητές στις μεθαρριανές εκλογές του Ιράκ αναμένεται να είναι οι Σίιτες του αγιατολλάχ Σιστάνι, οι οποίοι διατηρούν στενούς δεσμούς με το καθεστώς της Τεχεράνης, πράγμα που αποτελεί έναν ακόμα πονοκέφαλο για τους Αμερικανούς.

Ιράκ, ή στο Αφγανιστάν και ακόμα τα πρόσφατα φαινόμενα κτηνωδίας των σύγχρονων «απελευθερωτών» στο Άμπου Γράμπ, στη Βασόρα, στο Γκουαντανάμο και αλλού), για τα οποία κανείς δεν μιλά φυσικά, είτε διότι δεν παίζουν σημαντικό ιστορικό ρόλο, είτε διότι η υπενθύμισή τους απλώς ενοχλεί τις χώρες που επιμένουν

να κατευθύνουν τις τύχες του κόσμου ανάλογα με τα συμφέροντά τους. Που σημαίνει ότι οι επισημάνσεις των ομιλητών της εκδήλωσης στην έδρα του ΟΗΕ αποτελούν ένα ακόμα ευχολόγιο, χωρίς ουσιαστικό αντίκρισμα, με μοναδικό στόχο την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων πολιτικών συμφερόντων.

Ε.Ε. ΟΙ ΒΛΑΒΕΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Τη διάλυση σχεδόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα επόμενα δεκαπέντε χρόνια προβλέπει, ούτε λίγο ούτε πολύ, μια έκθεση της αμερικανικής CIA που δημοσιεύτηκε στα μέσα Ιανουαρίου και η οποία, μεταξύ άλλων, ισχυρίζεται ότι το 2020 η διεθνής κατάσταση θα είναι τέτοια που η Ευρωπαϊκή Ένωση θα απειλείται με κατακερματισμό, γεγονός που θα παγώσει τα όποια σχέδια για τη διεύρυνση της προς τα Βαλκάνια και βεβαίως την ένταξη της Τουρκίας.

Η έκθεση σημειώνει ότι, μετά από δεκαπέντε χρόνια, το γεωπολιτικό τοπίο θα έχει αλλάξει δραματικά, καθώς αναμένεται μια αλματώδης ανάπτυξη της Κίνας και της Ινδίας, που θα μεταμορφώσει τον κόσμο, ο οποίος θα έχει ενταχθεί στο πνεύμα της παγκοσμιοποίησης και φυσικά θα είναι πλουσιότερος, αλλά με περισσότερο διευρυμένο το χάσμα μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών.

Προσθέτει ότι στο νέο αυτό κόσμο, το κράτος-έθνος θα συνε-

χίζει να αποτελεί κυρίαρχη μονάδα της διεθνούς τάξης –άρα και στην Ευρώπη– και ακόμα ότι η θρησκευτική ταυτότητα θα παρέχει τη «σιγουριά της ένταξης σε μια κοινότητα που θα μπορεί να δράσει ως δίκτυο ασφαλείας σε καιρούς ανάγκης».

Φυσικά είναι γνωστό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει μια σειρά από σημαντικά προβλήματα, με καθοριστικό ρόλο στην παραπέρα πορεία της. Από την άλλη όμως είναι επίσης γνωστά και τα παιχνίδια που παίζει η Ουάσιγκτον σε βάρος της Ευρώπης.

Πάντως, για να μη ξεχνιόμαστε, οι ειδικοί της αμερικανικής υπηρεσίας που συνέταξαν την έκθεση, επισημαίνουν ότι και στο πλαίσιο του «νέου κόσμου» οι ΗΠΑ θα εξακολουθούν να κυριαρχούν σε οικονομικό, στρατιωτικό, τεχνολογικό επίπεδο και άρα να κατευθύνουν τις τύχες του πλανήτη ανάλογα με τα συμφέροντα της Αμερικής και του «αμερικανικού έθνους».

Οι εκλογές της 26ης Δεκεμβρίου και η επόμενη μέρα

του Κωνσταντίνου Θανόπουλου

Οι εκλογές της 26ης Δεκεμβρίου ήταν ένα ορόσημο για την Ουκρανία. Ο Γιουσένκο απέσπασε το 52% των ψήφων, έναντι του 44% που πήρε ο πρώην πρωθυπουργός Γιανουκόβιτς, κατοχυρώνοντας αυτό που ονομάστηκε «Πορτοκαλί Επανάσταση».

Ήταν το αποκορύφωμα μιας εκλογικής διαδικασίας που διήρκεσε πάνω από τρεις μήνες αλλά και της κινητοποίησης σύσσωμου του λαού και της αντιπολίτευσης για την ανατροπή του αποτελέσματος της 21ης Νοεμβρίου, που εκφράστηκε με την χαρακτηριστική πολιτεία από σκηνές που στήθηκε στην κεντρική πλατεία Μαϊντάν του Κιέβου.

Οι συνταγματικές μεταρρυθμίσεις της 8ης Δεκεμβρίου αποτέλεσαν την ουσιαστική διαπραγμάτευση και προοπτική άρσης του αδιεξόδου μεταξύ Γιουσένκο και Για-

νουκόβιτς: οι νέες ρυθμίσεις, εκτός από αλλαγές στον εκλογικό νόμο, προβλέπουν την μετατροπή του πολιτεύματος από προεδρικό σε κοινοβουλευτικό με ενίσχυση των εξουσιών του πρωθυπουργού, του κοινοβουλίου και της αντιπολίτευσης. Αποτέλεσαν έτσι ασφαλιστική δικλείδα για τον απερχόμενο πρωθυπουργό, ο οποίος με το 44% των ψήφων που απέσπασε μπορεί να θεωρεί ότι έχει

περισσότερο λόγο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και άρα συμμετοχής του στο πολίτευμα και τις διαδικασίες του.

Στις 11 Ιανουαρίου η Κεντρική Εκλογική Επιτροπή ανακήρυξε επίσημα τον Γιουσένκο νικητή. Στις 20 Ιανουαρίου το Ανώτατο Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη νίκη αυτή απορρίπτοντας και την τελευταία έφεση του Γιανουκόβιτς και ανακοινώνοντας το αποτέλεσμα ως μη αναστρέψιμο. Ο Γιουσένκο ορκίστηκε Πρόεδρος την Κυριακή 23 Ιανουαρίου. Στο μεταξύ ο Γιανουκόβιτς ζήτησε από τους υποστηρικτές του στο Ντονέτσκ να κατεβάσουν τις σκηνές που έστησαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τον τελευταίο γύρο της 26ης Δεκεμβρίου. *Δεν θα εγκαταλείψω την πολιτική και θα κάνω τα πάντα για να επανορθώσω τη δικαιοσύνη* – είπε εκεί, ενώ υποσχέθηκε να χρησιμοποιήσει μόνο νόμιμα μέσα για να κερδίσει τις βουλευτικές εκλογές του Μαρτίου 2006.

Ο ΟΑΣΕ στην προκαταρκτική του δήλωση στις 27 Δεκεμβρίου αναγνώρισε ότι τα προβλήματα τεχνικής φύσεως παραμένουν – όπως στην κινητή ψήφο, στους εκλογικούς καταλόγους, στη μηχανοργάνωση και τους πόρους. Τόνισε όμως ότι αυτός ο γύρος ήταν πολύ πιο κοντά στις διεθνείς και ευρωπαϊκές προδιαγραφές και σίγουρα χωρίς τα προηγούμενα φαινόμενα νοθείας. Καμία ωστόσο ανακοίνωση του ΟΑΣΕ δεν έχει τη δύναμη να επηρεάσει τις εκλογές μιας χώρας και το αποτέλεσμά τους, εάν δεν υπάρχει συλλογική θέληση στο σώμα της κοινωνίας. Αυτό δείχνουν και οι αντίθετες περιπτώσεις της Λευκορωσίας, του Ουζμπεκιστάν και άλλων πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών όπου δραστηριοποιείται ο εν λόγω οργανισμός.

Αυτό που μας προκάλεσε πραγματική εντύπωση και που διαπιστώσαμε κατά τη διάρκεια της παραμονής μας εκεί

ήταν το πόσο πολύ όντως όλοι ήθελαν μια αλλαγή προς το καλύτερο. Το ότι διαφύλασσαν τις διαδικασίες ως κόρην οφθαλμού, μέσα από διαφωνίες και αντιπαλότητες. Το πόσο ειρηνική και χωρίς βία, με εξαίρεση μεμονωμένα περιστατικά, ήταν αυτή η ιστορική μετάβαση για την οποία πολλοί πριν έλεγαν ότι ενδέχεται να προκαλέσει μέχρι και διαίρεση της χώρας. Το πόσο πολύ, τέλος, άνθρωποι από όλες τις παρατάξεις συνεργάστηκαν υποδειγματικά, ακόμα και στις αποκλεισμένες ανατολικές επαρχίες σαν το Ντονέτσκ, εκφράζοντας συλλογική θέληση για πρόοδο.

Ο δυτικός προσανατολισμός του Γιουσένκο δεν είναι μυστικό. Ο αμερικανός ΥΠΕΞ Κόλιν Πάουελ παραβρέθηκε στην τελετή ανακήρυξης του ουκρανού Προέδρου, δίνοντας το σήμα της δυτικής υποστήριξης. Το ίδιο και ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ ντε Χουπ-Σέφερ, που μίλησε για αναβάθμιση της ειδικής σχέσης ΝΑΤΟ-Ουκρανίας, η οποία είχε ατονήσει. Την Παρασκευή 21 Ιανουαρίου ο Γιουσένκο συναντήθηκε και με τον Χαβιέ Σολάνα, ο οποίος θέλησε ωστόσο να υποστηρίξει την τριγωνική σχέση-ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ ΕΕ, Ουκρανίας και Ρωσίας, που αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς της ΕΕ τη στιγμή αυτή. Η Επιτροπή –και πολύ λιγότερο τα κράτη μέλη– δεν έχει προσφέρει στην Ουκρανία όχι μόνο προοπτική ένταξης αλλά ούτε καν συμφωνίες συνεργασίας, που θεωρούνται το προστάδιο.

Η άβουλη και αναποφάσιστη Ευρώπη δεν έχει λύσει ακόμα το πρόβλημα της σχέσης της με τη Ρωσία, που είναι και το σημαντικότερο. Αντιμετωπίζοντας μια ολοένα και πιο αυταρχική και απρόβλεπτη Ρωσία, και μη έχοντας ξεκάθαρα σχεδιασμένη πολιτική εμπλοκής με αυτήν, η Ευρώπη διστάζει να οξύνει τις σχέσεις της με έναν νέο ενταξιακό πονοκέφαλο. Και εάν είναι να ξεκινήσει κανείς από κάπου, γιατί να μην ξεκινήσει από την Ρωσία;

Ο ρώσος Πρόεδρος, που υποστήριξε ανοικτά τον Γιανουκόβιτς, έστειλε ήδη συγχαρητήριο μήνυμα στον Γιουσένκο. *Η ανάπτυξη ισότιμων σχέσεων γειτνίασης με την Ουκρανία είναι μια από τις*

σημαντικότερες εθνικές προτεραιότητες της Ρωσίας – φημολογείται ότι έγραψε ο Πούτιν στο μήνυμά του. Τη Δευτέρα 24 Ιανουαρίου οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν στη Μόσχα. Ήταν η πρώτη επίσκεψη του ουκρανού Προέδρου, και δείχνει σαφώς τη σημασία που αποδίδει στις μέχρι τώρα δύσκολες σχέσεις με τη Ρωσία.

Η ρωσική οπτική γωνία είναι και το πιο δύσκολο κομμάτι του παζλ. Ο φόβος για επέκταση των πρόσφατων κινημάτων της Γεωργίας και της Ουκρανίας, που στη Μόσχα εκλαμβάνονται ως απώλεια άμεσης επιρροής στον πρώην σοβιετικό χώρο, είναι το πρόβλημα της ξενοφοβικής και αυταρχικής Ρωσίας του Πούτιν. Το Κρεμλίνο κοιτάζει ήδη ανήσυχια προς τις επόμενες εκλογές της 27ης Φεβρουαρίου στο Κιργιζιστάν.

Από την άποψη αυτή, η συνέχιση της κατάρρευσης των δομών εξουσίας της ΕΣΣΔ κατά μήκος όλων των πρώην «επαρχιών» της είναι ένα γεγονός, αλλά και μια διαδικασία που δεν αντιστρέφεται με τη διατήρηση του στάτους κβο μέσω αυταρχικών μετασοβιετικών ηγετών που έχει επιλέξει η ρωσική ηγεσία. Η οποία μάλιστα χαρακτηρίζεται από αδυναμία κατανόησης αυτής της δυναμικής και έχει μια μάλλον χοντροκομμένη και όχι ιδιαίτερα ραφιναρισμένη αντίληψη

στην άσκηση πολιτικής και εξουσίας. Ταυτόχρονα, τα υπαρκτά προβλήματα των περιοχών αυτών αρχίζουν να επιδεινώνονται και να φαίνονται ανάγλυφα από την αυξανόμενη δυτική παρουσία εκεί.

Έτσι, αναμφισβήτητα, δυτικά συμφέροντα αλλά και τοπικές αξιώσεις με αιτήματα αλλαγής, συνδυάζονται για να παράξουν τη δυναμική μετασοβιετικών κοινωνιών που αντιμετωπίζουν προβλήματα μεν, αλλά είναι επίσης αεικίνητες και παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Η εξέλιξή τους, το τι πορεία θα ακολουθήσουν, είναι, όπως και αλλού, ένα ερωτηματικό. Το ίδιο ισχύει και για την –σε πολλά θέματα ακόμη– μητρόπολη Ρωσία που είναι ο οδηγός των εξελίξεων. *Δεν έχουμε τίποτα [σήμερα] που να είναι ίσης ιδεολογικής πυγμής με τον σοβιετικό κομμουνισμό ή με τον δυτικό φιλελευθερισμό* – σχολίασε πρόσφατα (6/12/04) ο πολιτικός αναλυτής Β. Τρετιάκοβ, σε μια συνέντευξή του στη Μόσχα.

Η Ουκρανία και οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν εκεί σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα ανήκουν σε αυτόν τον αστερισμό. Ήταν πραγματικό προνόμιο που είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε έστω και ένα μικρό κομμάτι τους.

Το Παλαιστινιακό μετά τις εκλογές

του Μάκη Καβουριάρη

Στην Εποχή της 16/5/04, λίγες μέρες μετά την επιστροφή μου από την Παλαιστίνη, όπου βρέθηκα με το Κοινωνικό Φόρουμ ως παρατηρητής στις εκλογές για την προεδρία της Παλαιστινιακής Αρχής, έγραψα ορισμένες πρώτες εντυπώσεις για όλα όσα είδα και ένιωσα: για την πόλη της Ιερουσαλήμ, τη μαγική αυτή πόλη, την πόλη της προσφυγιάς όπου ανταμώνουν πολιτισμοί και θρησκείες, για το διαχωριστικό τείχος που φτάνει τον παραλογισμό και τη βαναυσότητα στις έσχατες συνέπειές τους, για την καταπίεση που υφίστανται οι Παλαιστίνιοι και τις δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στις οποίες ζούνε, για την προσπάθειά τους να οικοδομήσουν κράτος και κοινωνία, για την αντίστασή τους στην κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Γάζας, για το παιχνίδι των παιδιών με το θάνατο και για όλους όσους Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους, άνδρες και γυναίκες, αγωνίζονται εναντίον της κατοχής. Για το γκρέμισμα του διαχωριστικού τείχους, για την επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους, για να μην επικρατήσει η μισαλλοδοξία στην πολιτική και την κοινωνία, για να σταματήσει ο κύκλος του αίματος και του μίσους.

Στο κείμενο που ακολουθεί, θα προσπαθήσω να παρουσιάσω, πολύ συνοπτικά –για ένα τόσο σύνθετο πρόβλημα όπως το Παλαιστινιακό– τους παράγοντες που δυσκολεύουν την επίλυσή του και τις προοπτικές που ανοίγονται μετά τις εκλογές της 9ης Ιανουαρίου του 2005.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Όπως γράφει ο Π. Ντελμότ, επανалаμβάνοντας έναν παλαιό ισραηλινό πολιτικό, «σ' αυτή τη χώρα τίποτα δεν αλλάζει... εκτός από το παρελθόν».

Οι απολογητές της πολιτικής του Ισραήλ διαμορφώνουν την επίσημη ιστορία της περιοχής με επιλεκτικές αναφορές στα γεγονότα, με ερμηνείες που αποβλέπουν στη νομιμοποίηση των θέσεών τους και στην απόκρυψη ή την παραποίηση της αλήθειας. Έτσι, γι' αυτούς δεν υπάρχει παλαιστινιακό κρά-

τος, γιατί οι Παλαιστίνιοι το 1947 δεν εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία που τους δόθηκε με το Σχέδιο των Ηνωμένων Εθνών για το μοίρασμα της Παλαιστίνης στους Ισραηλινούς και τους Παλαιστίνιους (29 Μαρτίου 1947). Και ενώ οι Ισραηλινοί δημιούργησαν το δικό τους κράτος, οι Παλαιστίνιοι ολιγόρησαν. Χωρίς βέβαια να αναφέρονται στο γεγονός ότι, εκείνη την εποχή, ούτε το Ισραήλ, ούτε η Μεγάλη Βρετανία αλλά ούτε και τα αραβικά κράτη επιθυμούσαν τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Ούτε στο γεγονός, ότι οι Παλαιστίνιοι ποτέ δεν ρωτήθηκαν για το μοίρασμα της πατρίδας τους. Ούτε για το πως το 56% του εδάφους θα πήγαινε στο 31% των ισραηλινών κατοίκων της Παλαιστίνης, που στην πλειοψηφία τους ήταν νέοι μετανάστες που βγαίνανε από την φρίκη του πολέμου.

Στον πρώτο αραβο-ισραηλινό πόλεμο του 1948, η γη που θα αποτελούσε το παλαιστινιακό κράτος μοιράστηκε

ανάμεσα στο Ισραήλ και την Ιορδανία, με τη Γάζα να περιέχεται στην Αίγυπτο.

Στον πόλεμο των έξι ημερών το 1967, το Ισραήλ καταλαμβάνει τη Δυτική Όχθη με την ανατολική Ιερουσαλήμ, τη Λωρίδα της Γάζας και το Γκολάν.

Από τότε, η πολιτική του Ισραήλ σταθερά αποσκοπεί στην καταστροφή των όρων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ίδρυση παλαιστινιακού κράτους. Ιδρύει ισραηλινούς οικισμούς στα κατεχόμενα, και στο όνομα της ασφάλειάς τους εφαρμόζει μια πολιτική βίας και καταπίεσης που έχει ως στόχο την εκδίωξη των Παλαιστινίων. Η εξέγερση των Παλαιστινίων είναι η απάντησή τους σ' αυτή την πολιτική.

Από τη στιγμή που το κράτος του Ισραήλ δεν επιθυμεί την ίδρυση παλαιστινιακού κράτους, καταστρέφει συστηματικά την οποιαδήποτε προοπτική ειρηνικής λύσης του παλαιστινιακού.

Ανεξάρτητα από τις αντιρροήσεις και τις αντιδράσεις των Παλαιστινίων στις μέχρι τώρα συμφωνίες, την ευθύνη για τη μη υλοποίησή τους, την έχει η ισραηλινή πλευρά. Αν ο Οδικός Χάρτης δεν κατέληξε εκεί που έπρεπε, δηλαδή στη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, αυτό έγινε γιατί οι κυβερνήσεις του Λικούντ δεν ήθελαν τη δημιουργία αυτού του κράτους. Για να πετύχουν το σκοπό τους, χαρακτήρισαν την αντίσταση των Παλαιστινίων εναντίον της κατοχής, ως εκδίωξή τους και του εθνικισμού, ως τρομοκρατία. Μ' αυτό τον τρόπο ταυτίστηκαν με την πολιτική του Μπους, που προσπαθεί να νομιμοποιήσει τους πολέμους στο Αφγανιστάν και το Ιράκ και τους επικείμενους προληπτικούς πολέμους, ως την πάλη του ελεύθερου κόσμου εναντίον της τρομοκρατίας. Στη λογική αυτή, ο πόλεμος εναντίον των λαών παρουσιάζεται ως ο

πόλεμος εναντίων μιας ομάδας τρομοκρατών, του Μπιν Λάντεν στο Αφγανιστάν, του αλ-Ζαρκάουι στο Ιράκ, του Αραφάτ και των ηγετών της Ιντιφάντα στην Παλαιστίνη.

Ο Σαρόν δαιμονοποίησε τον Αραφάτ και την αντίσταση των Παλαιστινίων, επειδή δεν ήθελε να διαπραγματευτεί ειρηνική λύση του Παλαιστινιακού. Η πολιτική αυτή έχει συνέπειες με μεγάλη διάρκεια. Όλο και πιο έντονα διαφαίνονται οι τάσεις της επικράτησης μισαλλόδοξων και αντιδραστικών θρησκευτικών ιδεολογιών στο κράτος και την κοινωνία. Στο Ισραήλ, σύμφωνα με τον Μίκαελ Βαρσάφσκι -του Εναλλακτικού Κέντρου Πληροφόρησης-, ενώ στο κράτος τα θρησκευτικά κόμματα κάνουν όλο και περισσότερο αισθητή την παρουσία τους και συμμετέχουν στη διαμόρφωση κυβερνητικών πλειοψηφιών, στην κοινωνία η θρησκευτικότητα υποχωρεί. Αυτό, σε μεγάλο ποσοστό, οφείλεται στην άφιξη μεταναστών από την πρώην Σοβιετική Ένωση με λιγότερο ανεπτυγμένη θρησκευτική συνείδηση. Αντίθετα, στην παλαιστινιακή κοινωνία η θρησκεία κάνει όλο και περισσότερο αισθητή την παρουσία της, μαζί με το κοινωνικό έργο που προωθεί το Ισλάμ. Οι ισλαμιστές, με την αδιάλλακτη στάση τους στην υπεράσπιση των θέσεών τους και με τη μετατροπή της αντίστασης σε ιερό πόλεμο, κερδίζουν όλα εκείνα τα στρώματα που αναζητούν στη θρησκεία τη λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η παλαιστινιακή κοινωνία. Την κατοχή, τη βία, την καταπίεση, τη σχέση με το θάνατο. Όταν η ζωή χάνει την αξία της και ο θάνατος αντιμετωπίζεται ως λύτρωση.

Το επίπεδο ζωής των Παλαιστινίων συνεχώς υποβαθμίζεται. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Τράπεζας, το Μάρτιο του 2004 το ποσοστό της ανεργίας έφτασε στο 40% του εργατικού δυναμικού. Το 2003 το κατά κεφαλήν εισόδημα ήταν κατά 40% χαμηλότερο απ' ό,τι το 2000 και το 60% του πληθυσμού βρισκόταν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, εντυπωσιάζει η προσπάθεια δημιουργίας κράτους και κοινωνίας. Ιδρύονται συνδικά-

Το τείχος του Απαρτχάιντ.

τα, σύλλογοι, συνεταιρισμοί, φτιάχνονται βρεφονηπιακοί σταθμοί, νηπιαγωγεία, σχολεία, πανεπιστήμια, οργανώνεται η νοσοκομειακή περίθαλψη. Ένας λαός προσπαθεί να επιβιώσει.

ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟΥ ΑΠΑΡΤΧΑΪΝΤ

Η κυβέρνηση του Σαρόν έχει ως στρατηγικό στόχο τη μη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους, και αν τελικά αυτός ο στόχος δεν γίνει εφικτός, τη συρρίκνωση των εδαφών που θα το αποτελέσουν. Αυτό το στόχο εξυπηρετεί η συνέχιση του εποίκισμού της Δυτικής Όχθης και η κατασκευή του διαχωριστικού τείχους. Σύμφωνα με υπολογισμούς, όταν το τείχος ολοκληρωθεί, μόλις το 42% της Δυτικής Όχθης θα μπορεί να συμπεριληφθεί στο μελλοντικό παλαιστινιακό κράτος. Το υπόλοιπο θα μείνει υπό την κυριαρχία ή την επικυριαρχία του Ισραήλ.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Τράπεζας, 70 παλαιστινιακοί οικισμοί με 213.000 κατοίκους θα βρεθούν περικυκλωμένοι από το τείχος. 15 χωριά θα χάσουν την αγροτική τους γη (96.500 εκτάρια). 65.500 εκτάρια θα περικυκλωθούν από το τείχος, το οποίο ως κτίσμα θα καταλάβει έκταση 11.400 εκτα-

ρίων. Οι Παλαιστίνιοι θα στερηθούν σε ετήσια βάση πολλά εκατομμύρια τόνους νερό. Μέχρι τον Ιούλιο του 2003, για την κατασκευή του τείχους ξεριζώθηκαν 83.000 οπωροφόρα δέντρα, καταστράφηκαν 11.400 εκτάρια καλλιεργημένης γης και 35.000 μέτρα δικτύου ύδρευσης.

Το Ισραηλινό Κέντρο Πληροφοριών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στα Κατεχόμενα Εδάφη, εκτιμά ότι περισσότεροι από 875.000 άνθρωποι σε 206 οικισμούς, δηλαδή το 38% του συνολικού παλαιστινιακού πληθυσμού της Δυτικής Όχθης θα υποστούν άμεσα τις συνέπειες από την κατασκευή του τείχους. 210.000 Παλαιστίνιοι, κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, θα αποκοπούν από τον υπόλοιπο παλαιστινιακό πληθυσμό και περισσότεροι από 400.000 δεν θα έχουν πρόσβαση στα χωράφια τους, στις εργασίες τους και στις υπηρεσίες υγείας. Είναι λοιπόν φυσικό οι Παλαιστίνιοι να αντιστέκονται στο τείχος και να ζητούν την κατεδάφισή του.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Πρόκειται για το πιο ακανθώδες πρόβλημα στη λύση του Παλαιστινιακού. Από πολλούς θεωρείται ως το προπατορικό αμάρτημα του κράτους του

Ισραήλ. Με την ψήφιση από τα Ηνωμένα Έθνη του Σχεδίου για το μοίρασμα της Παλαιστίνης, αρχίζουν οι συγκρούσεις ανάμεσα στους δύο λαούς, στις οποίες ο ισραηλινός στρατός υπερέβαλε σε σκληρότητα.

Την επομένη της ανακήρυξης του κράτους του Ισραήλ, στις 14 Μαΐου του 1948, άρχισε ο πόλεμος ανάμεσα στο νεοσύστατο κράτος και τα αραβικά κράτη που το περιβάλλουν. Το Ισραήλ από 14.000 τ.χλμ. περνάει στις 21.000 τ.χλμ.

Στα πρώτα αυτά χρόνια του πολέμου και της βίας 750-800.000 Παλαιστίνιοι εγκαταλείπουν την πατρίδα τους. Το 1950 ο ΟΗΕ ανεβάζει τον αριθμό των προσφύγων στα γύρω αραβικά κράτη στο 1 εκατομμύριο. Έτσι αρχίζει η τραγωδία των προσφύγων και δημιουργείται το πρόβλημα που εμποδίζει την εξεύρεση λύσης για το Παλαιστινιακό. Ήδη από το 1948 τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν το

δικαίωμα επιστροφής στις εστίες τους για τους πρόσφυγες από την Παλαιστίνη. Για τους Ισραηλινούς το δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων δεν υπάρχει. Ο Μπεν Γκουριόν, πρώτος πρωθυπουργός του Ισραήλ, δηλώνει στις 16 Ιουνίου του 1948: «Πρέπει να εμποδίσουμε με όλα τα μέσα την επιστροφή τους».

Το δικαίωμα της επιστροφής των προσφύγων στις εστίες τους είναι θέμα αρχής. Είναι δημοκρατικό αίτημα και κριτήρια δημογραφικά ή άλλα δεν μπορούν να το ανατρέψουν. Ακόμα και αν υπήρχε περίπτωση αλλαγής της σύνθεσης του πληθυσμού σε ορισμένες περιοχές, και πάλι η ανθρωπιστική και δημοκρατική αρχή του δικαιώματος της επιστροφής δεν μπορεί να τεθεί σε δεύτερη μοίρα. Ακριβώς ως πρόβλημα αρχής το αντιμετωπίζουν οι Παλαιστίνιοι. Το Ισραήλ, πριν από κάθε διαπραγμάτευση για την επίλυσή του, θα πρέπει να

Διαδήλωση ενάντια στο τείχος.

το αναγνωρίζει ως τέτοιο. Για την ισραηλινή αριστερά, είναι το πρόβλημα που της δημιουργεί τις περισσότερες δυσκολίες.

Για το θέμα των προσφύγων οι συμφωνίες της Γενεύης του 2003 προβλέπουν λύση με βάση τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών. Οι πρόσφυγες θα έχουν 5 επιλογές:

- Να μείνουν στους τόπους που ήδη βρίσκονται.
- Να επιστρέψουν στην Παλαιστίνη.
- Να επιστρέψουν στην Παλαιστίνη, στα πλαίσια μιας ανταλλαγής εδαφών ανάμεσα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη.
- Να μεταναστεύσουν στην Ευρώπη ή σε άλλες χώρες.
- Να επιστρέψουν στο Ισραήλ. Στην περίπτωση αυτή, η επιστροφή τους θα είναι περιορισμένη σε έκταση και ελεγχόμενη από το Ισραήλ.

Το 2003 μόνο το 25% των Παλαιστι-

νίων και το 35% των Ισραηλινών αντιμετώπιζαν θετικά αυτή τη λύση του προβλήματος των προσφύγων. Σήμερα (τέλος του 2004), τα αντίστοιχα ποσοστά ανέρχονται σε 46% στους Παλαιστίνιους και 44% στους Ισραηλινούς.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ 9ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2005

Οι εκλογές της 9ης Ιανουαρίου για τη διαδοχή του Γιασέρ Αραφάτ στην προεδρία της Παλαιστινιακής Αρχής, ήταν δύσκολες εκλογές. Το καθεστώς της κατοχής δυσκόλευε τη μετακίνηση των υποψηφίων και των ψηφοφόρων, στην Ιερουσαλήμ πολλές χιλιάδες Παλαιστίνιοι δεν μπόρεσαν να εγγραφούν στους εκλογικούς καταλόγους και οι ισλαμιστές τάχθηκαν υπέρ της αποχής. Όμως, παρά τις δυσκολίες, όλα ή σχεδόν όλα εξελίχθηκαν ομαλά και το αποτέλεσμα εκφράζει την πλειοψηφία του παλαιστινιακού λαού¹.

Όπως ήταν αναμενόμενο ο υποψήφιος της Φατάχ Μαχμούντ Αμπάς κέρδισε τις εκλογές με μεγάλο ποσοστό. Σ' αυτό συνέβαλαν πολλοί παράγοντες. Είναι ο διάδο-

χος του Αραφάτ στην ηγεσία της Φατάχ και οι μηχανισμοί της Παλαιστινιακής Αρχής κινητοποιήθηκαν για την εκλογή του. Ο ίδιος είναι ο εκφραστής μιας πολιτικής αλλαγών και έναρξης ενός νέου κύκλου διαπραγματεύσεων με την ισραηλινή πλευρά για την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στο Παλαιστινιακό. Όλα δε δείχνουν ότι είναι αποφασισμένος να επιβάλει αυτή την πολιτική στο σύνολο των παλαιστινιακών οργανώσεων και να αποπλίσσει την Ιντιφάντα. Όπως δήλωσε μετά τις εκλογές, το μικρό τζιχάντ (ο ιερός πόλεμος) έχει τελειώσει και ξεκινάει το μεγάλο τζιχάντ (η εσωτερική πάλη του μουςουλμάνου στο δύσκολο πόλεμο της συνείδησης).

Η επιτυχία της πολιτικής του Αμπάς θα εξαρτηθεί από τη στάση του Ισραήλ και τις αντιδράσεις των παλαιστινιακών οργανώσεων που έχουν επιλέξει την ένοπλη αντίσταση². Για πολλούς Ισραηλινούς ο Αμπάς είναι ένας δυνητικός

διαπραγματευτής. Θέλει να βάλει τέλος στη σύγκρουση Ισραηλινών και Παλαιστινίων με μια συνολική συμφωνία (όχι περιορισμένη ή ενδιάμεση), με κατάληξη τη δημιουργία δύο βιώσιμων κρατών που θα συνυπάρξουν το ένα δίπλα στο άλλο. Σύμφωνα με την κίνηση της Πρωτοβουλίας της Γενεύης, η οποία τον συνάντησε αμέσως μετά τις εκλογές, «η παλαιστινιακή διεύθυνση θέλει την ειρήνη και τη δημιουργία μιας δημοκρατικής Παλαιστίνης, δίπλα στο Ισραήλ».

Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι η πλειοψηφία των δύο λαών θέλει την ειρήνη. Περίπου το 63% των Παλαιστινίων δέχεται την αμοιβαία αναγνώριση των δύο κρατών, αν επιλυθεί το πρόβλημα των προσφύγων και της Ιερουσαλήμ. Το 35% παραμένει αντίθετο στην αμοιβαία αναγνώριση. Το 2003 υπέρ ήταν το 52% και κατά το 46%. Στην ισραηλινή πλευρά το 70% είναι υπέρ και το 16% κατά.

Στις 24 Ιανουαρίου του 2005, τα παλαιστινιακά κόμματα δέχονται να σταματήσουν τις επιθέσεις τους εναντίον ισραηλινών στόχων και περιμένουν την αντίδραση του Ισραήλ για να προχωρήσουν σε ανακωχή. Από την πλευρά της η Χαμάς δήλωσε ότι είναι έτοιμη να αποδεχτεί την εκκευρία, αν οι δυνάμεις κατοχής σταματήσουν τις επιθέσεις τους εναντίον του παλαιστινιακού λαού και δεχτούν τους όρους των παλαιστινιακών οργανώσεων, από τους οποίους ο πιο σημαντικός είναι η απελευθέρωση των Παλαιστινίων που βρίσκονται στις φυλακές του Ισραήλ.

Το αποτέλεσμα των εκλογών έδειξε ότι οι Παλαιστίνιοι θέλουν την ειρήνη. Αυτό δείχνουν και οι δημοσκοπήσεις στις οποίες αναφέρθηκαν. Η Παλαιστινιακή Αρχή κινείται προς αυτή την κατεύθυνση και οι οργανώσεις των Παλαιστινίων φαίνεται ότι συμφωνούν. Η συνέχεια ανήκει στους Ισραηλινούς. Η κυβέρνηση του Ισραήλ θα πρέπει να σταματήσει τις επιθέσεις της στα κατεχόμενα και να πάρει τις πρωτοβουλίες που θα επιτρέψουν την έναρξη ενός νέου κύκλου διαπραγματεύσεων. Μια πρώτη ένδειξη καλής θέλησης προς αυτή την κατεύθυνση θα ήταν η απελευθέρωση των φυλακισμένων.

Εκδήλωση στη μνήμη των 13 παλαιστινίων που σκοτώθηκαν από τις δυνάμεις κατοχής τον Οκτώβριο του 2000 με τα συνθήματα: «Δολοφονία πολιτών=Κρατική τρομοκρατία», «Αραβο-ισραηλινή συνεργασία εναντίον των διακρίσεων», «Δημοκρατία και όχι δημογραφία».

Το σχέδιο του Σαρόν για απόσυρση από τη Λωρίδα της Γάζας, η οποία έγινε δεκτή με οριακή πλειοψηφία και συναντά την έντονη αντίδραση των εποίκων, δεν είναι απαραίτητα ένδειξη αλλαγής της επεκτατικής πολιτικής του Ισραήλ. Πολλοί είναι αυτοί που πιστεύουν ότι το Ισραήλ θα ήταν διατεθειμένο να διαλύσει τους εξαιρετικά δαπανηρούς ισραηλινούς οικισμούς στη Λωρίδα της Γάζας (6.000 έποικοι), με αντάλλαγμα τη συνέχιση της κατοχής και του εποίκισμού της Δυτικής Όχθης³.

Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι την ειρήνη τη θέλει και η μεγάλη πλειοψηφία των Ισραηλινών. Και πολλοί είναι αυτοί που στο Ισραήλ, κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, αγωνίζονται εναντίον της κατοχής και του τείχους, εναντίον της πολιτικής του Σαρόν και της ομηρείας στην οποία τους έχει καταδικάσει. Ο Αμός Ος στην ομιλία του στην Αθήνα πριν λίγες μέρες εκφράζει όλους αυτούς που θέλουν την ειρήνη και τη συνύπαρξη ανάμεσα στους δύο λαούς, όταν λέει: «Μόνη λύση είναι να μοιραστεί αυτό το μικρό σπίτι σε δύο διαμερίσματα το γρηγορότερο δυνατόν.

Και θα δείτε, σε λίγο καιρό, θα αρχίσουν οι επισκέψεις από το ένα διαμέρισμα στο άλλο, ο ένας θα ζητάει λίγο καφέ και ο άλλος λίγη ζάχαρη, όπως κάνουν οι γείτονες σε όλο τον κόσμο»⁴.

Πόσο πιο πλούσια και εποικοδομητική είναι η μακρινή σκέψη του συγγραφέα από τους κοντόφθαλμους σχεδιασμούς των πολιτικών... Οι δύο λαοί έχουν πολλά να μοιράσουν. Και για πολλά πρέπει να συνεννοηθούν, για να ξαναγίνει αυτός ο τόπος γη της Επαγγελίας για τους λαούς που τον κατοικούν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για το κλίμα στο οποίο διεξήχθησαν οι εκλογές, βλέπε ανταπόκριση του Ν. Σεργεβέτ στην *Εποχή* της 9.01.05.
2. Για τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει ο Αμπάς στο εσωτερικό της παλαιστινιακής αντίστασης, βλέπε την ανταπόκριση του Γ. Παυλόπουλου στην *Ημερησία* της 15-16.01.05
3. Η Κ. Κλοκίτη, στην *Εποχή* της 23.01.05, παρουσιάζει με πληρότητα τα σχέδια του Ισραήλ για την Δυτική όχθη.
4. *Αυγή* της 23.01.05.

ΑΤΑΚΤΟ ΠΑΙΔΙ

Την ώρα που ψηφιζόταν στη Βουλή ο νόμος για τον βασικό μέτοχο, ο γιωργάκης έφτιαχνε το καταστατικό του ΠΑΣΟΚ. Όταν όμως έχουμε εξετάσεις, δεν παίζουμε βώλους. Έτσι έλεγε η μαμά μου. Και είχε δίκιο, διότι μετά έπαιρνα κουλούρι.

ΓΙΑΤΙ;

Μόνο το ΠΑΣΟΚ καταψήφισε το νόμο αυτό. Γιατί άραγε; Βάζω το μυαλό μου να δουλέψει, αλλά δεν βρίσκω εξήγηση. Μήπως ξέρει κανείς από σας το λόγο, να τον πει και σε μένα;

ΑΗΤΟΣ

Γύρισα από το Πήλιο αγριεμένος. Είμαι αριστερός εθνικιστικού τύπου, που λέει και ο Σωτήρης Βαλντέν. Ο οποίος προσθέτει: Δεν πρέπει να είμαστε ρεαλιστές. Πρέπει να είμαστε ονειροπόλοι. Να μην κοιτάζουμε το δικό μας ελληνικό συμφέρον, αλλά το

συμφέρον των άλλων κρατών, ώστε να γίνουμε διεθνιστές αριστεροί. Αυτό το παιδί είχανε σύμβουλο στο ΠΑΣΟΚ; Ε, γι' αυτό παραλίγο η Κύπρος να είχε Πρόεδρο τον Ντενκτάς.

ΑΛΛΟΥ

Θα αφήσει εποχή αυτός ο αναλυτής. Έκανε σκόνη όλη την πολιτική επιστήμη σε δύο αράδες. Δεν πάει καλύτερα να τα πει στην Κοντολίζα, να μην κοιτάζει το εθνικό της συμφέρον, να γίνει ονειροπόλα, μπας και γλυτώσει κανένας Ιρανό; Εμείς ούτως ή άλλως δεν σκοπεύουμε να

εισβάλλουμε κάπου. Προς το παρόν δηλαδή.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Είπε και άλλα αυτός ο αναλυτής. Ότι ένας αριστερός είναι πάντα εναντίον του εθνικισμού. Και ο Λέβιν που υποστήριζε τον Κεμάλ, τι ήτανε; Κεντρώος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ένας αριστερός, αγαπητέ αναλυτά, δεν είναι ούτε κατά ούτε υπέρ του εθνικισμού. Ούτε κατά ούτε υπέρ οιοσδήποτε θέματος, εκ των προτέρων. Εξαργτάται, αγαπητέ. Οι

αριστεροί, δηλαδή οι κομμουνιστές, δεν είναι εξωραϊστικός σύλλογος, ούτε προστάτες των φτωχών, ούτε πρόσκοποι, ούτε έχουν ενυδρεία με φώκιες. Ανατροπή του καπιταλισμού θέλουνε. Τίποτε άλλο. Αν αυτό κάποτε σημαίνει εθνικό κίνημα, γιατί όχι; Παίζει κι αυτή η περίπτωση.

ΑΣΧΕΤΟΣ

Ο Κάρλος Φουέντες δήλωσε πως οι Αμερικανοί σέβονται μόνον εκείνον που στέκεται απέναντί τους όρθιος και τους κοιτάζει στα μάτια. Ως φαίνεται δεν διαβάζει Βαλντέν και γι' αυτό κατάντησε εθνικιστής, ενός ανέξοδου αντιιμπεριαλισμού.

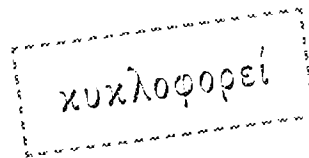
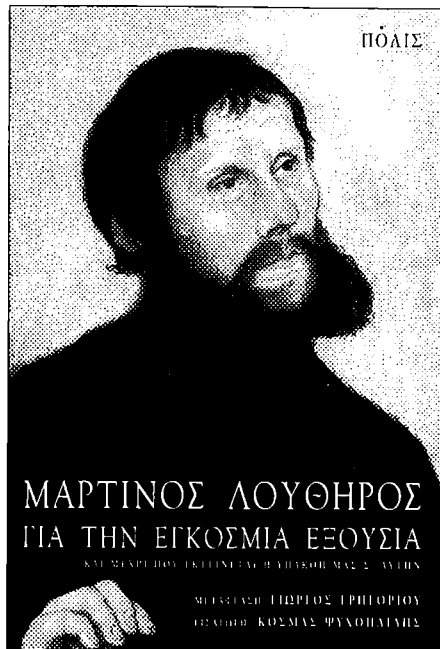
ΜΠΟΥΣ

Αν αυτοί είναι πλέον οι αριστεροί, σαν τον Βαλντέν, είναι προφανές γιατί ο κόσμος ψηφίζει Νικητά Κακλαμάνη και Γεράσιμο Γιακουμάτο. Διότι κάτι πρέπει να ψηφίσεις διάολε. Τι θα πεις στα παιδιά σου όταν έρθει η ώρα; Πάω να ψηφίσω Βαλντέν, ώστε να γίνω ονειροπόλος; Διότι αν είναι να γίνω ονειροπόλος με αρχές, σαν τον Μπους δηλαδή, που λέει ότι θα κάνει όλη τη γη δημοκρατική, γιατί να πάω στον Βαλντέν; Πάω απευθείας στον πνευματικό του πατέρα, που δηλώνει ότι θα καταλύσει την τυραννία παγκοσμίως. Και μ' αυτόν τον τρόπο γίνομαι αμέσως και διεθνιστής και ονειροπόλος.

ΣΤΟΥΝΑΜΙ
Γύρισα προχθές εξουθενωμένος και ως συνήθως άνοιξα την τηλεόραση. Δεν τολμάς πλέον να πατήσεις το κουμπί και γεμίζει η οθόνη με ευαίσθητους που θέλουν οπωσδήποτε να βοηθήσουν τα θύματα του τσουνάμι. Βλέπεις ένα ωραίο μωρό, 20 χρονών, με την κοιλιά έξω, μια ξανθιά βαμμένη που μόλις έχει βγει απ' την Καλογήρου, έναν σαχλαμάρα τραγουδιστή να φοράει ύφος πεισιονοθανάτιον, που λέει και η Στυλιανοπούλου, και να σκίζει τα ρούχα του για την Ινδονησία, ενώ φυσικά εκείνο που τον απασχολεί κατά βάθος είναι να μην μείνει εκτός του πάρτι.
Εγώ, να σας πω την αμαρτία μου, νευριάζω μ' αυτές τις αηδίες. Έστειλα βεβαίως κάποια φαγητά στην κυρία της ενορίας μου, του Προφήτη Ηλία, που ήρθε την άλλη μέρα, έστειλα και μερικά ρούχα άχρηστα που είχα από την κόρη μου, έδωσα και στο σχολείο μερικά ευρώ. Αλλά όλα αυτά είναι, μετά συγχωρήσεως, ανοησίες. Διότι άντε και πήγανε τα φαγητά. Θα τα φάνε. Και μετά; Τι θα φάνε; Ό,τι τρώγανε και πριν: τίποτα. Ένας κόσμος που εκπορνεύεται στη Δύση για να τα βγάλει πέρα. Λοιπόν να πάρει φακές πρέπει ο Ινδονήσιος ή να πάρει τίποτα κασέλες με πολυβόλα; Αυτά σκέφτηκα. Η φιλανθρωπία είναι ένας ωραίος τρόπος για να μένεις πλούσιος.

ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΛΟΥΘΗΡΟΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΟΣΜΙΑ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΟΣΜΑΣ ΨΥΧΟΠΑΙΔΗΣ

Λίγοι άνθρωποι επέφεραν τόσες αλλαγές στον κόσμο όσο ο Λούθηρος. Πέρα από τα όρια της θρησκείας, ο κόσμος εισήλθε σε μια νέα εποχή. Η διακήρυξη της ελευθερίας της πίστης συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός πολιτισμού βασισμένου στην ελευθερία της προσωπικότητας και της συνείδησης.

τηλ.: 36 43 382, 36 17 993

fax: 36 36 501

εκδόσεις **ΠΟΛΙΣ**

e-mail: polis@ath.forthnet.gr

Όλα τα «πουρά» στην πίστα

του Νίκου Πρωινού

☞ Δήμαρχοι, νομάρχες, εργατοπατέρες, εθνοπατέρες, δια βίου πολιτευτές, «δημοσιογράφοι» και λοιποί συγγενείς έδωσαν το παρόν στη λαοσύναξη του κ. Σωκράτη στον Πειραιά πριν από δώδεκα μέρες.

☞ Με αφορμή την «καμπάνα» στον Ολυμπιακό (για τον Πανιώνιο ουδείς αναφέρεται και ενδιαφέρεται) βρήκαν την ευκαιρία να τζογάρουν για άλλη μια φορά, προσδοκώντας να εισπράξουν τη συμπάθεια των οπαδών της ομάδας του λιμανιού.

☞ «Οι αγώνες κερδίζονται στα γήπεδα», «εξοντωτική ποινή», «πρόκληση στον Πειραιά», «παρέμβαση της κυβέρνησης» κ.ά. ήταν ο πρόλογος, για να μπιζάρουν την παραληρούσα μάζα, καταλήγοντας ότι «αυτή η αδικία (sic) δεν θα περάσει».

☞ Δεκάδες παράγοντες της «πολιτικής» και των «ΜΜΕ» χτύπησαν κάρτα στην πρόσκληση του κ. Σωκράτη, χωρίς δεύτερη σκέψη.

☞ Είναι οι ίδιες θλιβερές φιγούρες που σφυρίζουν αδιάφορα στον Πειραιά για την ανεργία των ναυτικών, την απονέκρωση της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης και τα συσσίτια στο Πέραμα.

☞ Τρωκτικά του κρατικού μηχανισμού, γρανάζια του συστήματος, διαπλεκόμενοι και ανεπάγγελτοι που γενικώς επιζητούν δημοσιότητα, με περίσσεια θράσους, μάστορες της κολακείας, επαγγελματίες του ψεύδους, χαμαιλέοντες της εκάστοτε εξουσίας βρήκαν ανοιχτή πόρτα και μπήκαν μέσα.

☞ Τζάμπα ακροατήριο και προβολή (σου λέει ο άλλος).

☞ Τζάμπα μάγκες φυσικά!

☞ Για τη βία, τα επεισόδια, τους ιδιωτικούς στρατούς, τα επιχειρηματικά συμφέροντα, το ξέπλυμα του μαύρου χρήματος, τα παράνομα στοιχήματα, τους στημένους αγώνες, τα μαύρα κοράκια που εξακολουθούν και διαμορφώνουν τα αποτελέσματα;

☞ Μουγκαμάρα.

☞ Και καλά οι ανεγκέφαλοι οπαδοί που τους χρησιμοποιούν κανονικά και με το νόμο.

☞ Οι άλλοι όμως; Οι υποτιθέμενοι «ψαγμένοι» και γνώστες της κατάστασης;

☞ Δηλαδή οι μείον τρεις βαθμοί θα κατασκευάσουν τον πρωταθλητή, ή η διαιτησία που εξακολουθεί να οργιάζει;

☞ Καλά και ορθά τα όσα διατυπώνονται περί της βίας ως κοινωνικού φαινομένου κ.τ.λ.

☞ Αλλά ως πότε θα εξορκίζουμε το «φαινόμενο» και θα αλληθωρίζουμε όταν μια ποινή αφορά κάποιον ισχυρό;

☞ Είναι αλήθεια ότι η βία στα γήπεδα δεν αφορά μόνο τον Ολυμπιακό.

☞ Αλλά έτυχε να γίνει η αρχή από αυτόν.

☞ Τα ίδια έχουμε και με τους κίτρινους, τους πράσινους, τους μαύρους κ.τ.λ.

☞ Όμως οι κόκκινοι παραείχαν πάρει φόρα με την ασυλία που τους είχαν δώσει οι Πασόκοι, κάνοντας λαμπόγυαλο πόλεις και γήπεδα αν δεν τους άρεσε το αποτέλεσμα. Κι ούτε γάτα, ούτε ζημιά.

☞ Διαιτητές και παρατηρητές, γνήσια τέκνα της Παράγκας, έγραφαν στα φύλλα αγώνα ό,τι ήθελαν.

☞ Και οι «αθλητικοί δικαστές» δικηγόροι διορισμένοι από την ΕΠΑΕ...

☞ Οπότε...

☞ Πιστεύουμε ότι είτε παραμείνει η ποινή, είτε αλλάξει, το πρόβλημα του χουλιγκανισμού δε θα επιλυθεί.

☞ Όμως στην πρώτη περίπτωση θα έχει γίνει μια αρχή.

☞ Αρκεί να υπάρξει παρόμοια στάση σε όλες τις ομάδες.

☞ Διαφορετικά η κατάσταση θα εκτραχύνεται κι αντί απώλειας οφθαλμών (αστυνομικού, φιλάθλου του Παναθηναϊκού στον αγώνα με τον ΠΑΟΚ) ίσως θρηνησουμε και ζωές.

☞ Τι θα λένε τότε οι θεραπευνίδες του επιχειρηματία;

☞ Μίλησαν και για οικονομική καταστροφή.

☞ Τους θυμίζουμε απλά ότι ο Ολυμπιακός από το 1999 μέχρι σήμερα έχει πληρώσει στην ΟΥΕΦΑ 240 εκατομμύρια για φωτοβλίδες, κροτίδες και άλλες «ειρηνικές» εκδηλώσεις σε διεθνείς συναντήσεις, χωρίς να βγάλει άχνα περί αδικιών και σκοπιμοτήτων.

☞ Έτσι για να μην ξεχνιόμαστε.

☞ Και το όνομα αυτού Αλέξανδρος Λυκουρέζος. Για το νεοεκλεγέντα πρόεδρο της ΕΠΑΕ ο λόγος.

☞ Γνήσιο τέκνο της ΝΔ και φιλάθλος του Παναθηναϊκού.

☞ Ο Θανάσάκης ο πολιτευόμενος είδε πως τα κουκιά δεν του βγαίνανε (τα περισσότερα ήταν τζούφια) και την έκανε με ελαφρά πηδηματάκια.

☞ Άντε γεια, καταπώς θα 'λεγε κι «συνάδελφος» Τάκης Τσουκαλάς.

☞ Ο Βίκτορας απέσυρε το δικό του υποψήφιο και ανταμείφθηκε με την αντιπροεδρία του οργάνου.

☞ Τρoύπωσε κι αυτός, όπως έλεγε ο Βουτσάς στην παλιά ταινία.

☞ Ο κλοιός σφίγγει όλο και περισσότερο γύρω από τον Γκαγκάτη της ΕΠΟ που προσπαθεί να βρει στηρίγματα και να καλλιεργήσει νέες φιλίες.

☞ Δύσκολο όμως, πολύ δύσκολο.

☞ Ο Ορφανός επιτέλους δικαιούται να χαμογελάσει.

☞ Αν μάλιστα κατορθώσει να κάνει Αθάνατο το σύζυγο της Ντόρας, που έχει όμως ανταγωνιστές τον παλιό Πασόκο Νικολάου και τον καναλάρχη Κυριακού, τότε η καρέκλα του σίγουρα δεν έχει να φοβάται το παραμικρό από τους κραδασμούς του ανασχηματισμού, όποτε κι αν αυτός γίνει.

☞ Κλείνοντας να αναφέρουμε ότι έρευνα που είδε το φως της δημοσιότητας με τις πολιτικές επιλογές των φιλάθλων έδειξε ότι λίγο ως πολύ αποτυπώνουν ακριβώς αυτά που συμβαίνουν παντού.

☞ Έτσι για να λήξει επιτέλους ο μύθος περί πιο προοδευτικών οπαδών σε κάποιες ομάδες.

επισημαίνουμε

Οι «νονοί» του πολιτισμού

Διαβάσαμε το ομότιτλο άρθρο του γλύπτη **Φώτη Χατζηιωαννίδη**, καθηγητή γλυπτικής ΑΠΘ, στην Εφημερίδα του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος (σελ. 2-3) και επειδή εντοπίσαμε πολλά ενδιαφέροντα σημεία, αναδημοσιεύουμε τα πιο σημαντικά, τα οποία επιβεβαιώνουν παλαιότερα δημοσιεύματα του Αντί:

«Ο νόμος 2557/1997 μου έδωσε και μου δίνει τα δικαιώματα σαν Διευθύντρια του (ΕΜΣΤ) εθνικού μουσείου σύγχρονης τέχνης να υλοποιήσω ένα όραμα που ήταν στα χαρτιά. Έκτοτε ως Διευθύντρια, ασκώ αποφασιστικό ρόλο στον σχεδιασμό της πολιτιστικής πολιτικής...

...Κανένας δεν μπορεί να αντισταθεί ό,τι εισηγούμαι εγώ, ούτε καν το Δ.Σ. Αυτό μπορεί μόνο να απορρίψει την εισήγησή μου και να μου ζητήσει άλλη, όμως δεν μπορεί να εισηγηθεί... Επιστημονικός υπεύθυνος του ιδρύματος είμαι εγώ..."

Αυτά σαν ξεκίνημα από την συνέντευξη που παραχώρησε η κ. Καφέτση, Διευθύντρια του εν λόγω μουσείου, απαντώντας στον πρόεδρο του Δ.Σ. καθηγητή Σ. Σόρογκα στο Βήμα της Κυριακής 21/11/04. Μου θυμίζει μικρό παιδί που σκαρφαλωμένο στο αλογατάκι που του χάρισε ο ΝΟΥΝΟΣ δεν αφήνει κανέναν να το ακουμπήσει φωνάζοντας ότι είναι δικό του και επειδή βρίσκεται σε υστερική κρίση του ξεφεύγουν λόγια που είναι ασυνάρτητα και δεν έχουν αρχή και τέλος. Έτσι θα ξεκινήσω από τα πίσω, όπου κάπου λέγει ότι "Κανείς δεν μπορεί να με κατηγορήσει ότι δεν πονάω τους Έλληνες καλλιτέχνες... Αλλά πιστεύω ότι η στήριξή τους έχει να κάνει με την σχέση που έχουν με όσα συμβαίνουν στον διεθνή χώρο και όχι με την αποκλειστική παρουσίασή τους εδώ."

Θεωρητικοί του τύπου Καφέτση μια ζωή προτείνουν τα ίδια πράγματα: όμως μια τέτοια επίσημη και ενισχυμένη υπερεξουσιοδότηση που μέχρι τώρα δεν γνώρισε κανένας άλλος στην Ελλάδα, απολυτοποιεί αυτήν την μονομερή και απαραιτήτως γραμμική πορεία, υποστηρίζοντας ότι είναι ο μονόδρομος που οδηγεί στην διεθνοποίηση, ότι έτσι θα βγουν οι Έλληνες καλλιτέχνες από το αδιέξοδό τους: γνωρίζοντας ότι αυτό δεν πρόκειται να συμβεί ποτέ. Από την εμπειρία που έχουμε κάνει όλοι στον 20ό αιώνα απειχίζω μια τέτοια πορεία άγονη, μη δημιουργική και μας ενέταξε στο περιθώριο.

[...]

Παραπέρα λέγει ότι "Το μουσείο έχει τον ρόλο να δώσει στην ελληνική τέχνη την διεθνή προοπτική της. Και γι' αυτό έχουμε διοργανώσει εκθέσεις που επιτρέπουν οι Έλληνες να συνδιαλεχθούν ισότιμω με τους ξένους καλλιτέχνες. Εντάσσει δηλαδή το 'ΕΘΝΙΚΟ' στο διεθνές πλαίσιο."

Το θαυμάζω αυτό το παιδί με το αλογατάκι του, διότι είναι άκακο, αφελές και ειλικρινές. Καπελώνω, λέγει, το Εθνικό, το υποτάσσω στο Διεθνές. Διότι πώς αλλιώς θα πρέπει να ερμηνευθεί το "εντάσσω"; Το "εντάσσω" στην δρομολογημένη παγκοσμιοποίηση, που έχει οριοθετήσει την πορεία της τέχνης και έχει προκαθορίσει με τους δικούς της κανόνες τι θα πρέπει να είναι τέχνη, όλα κομμένα και ραμμένα σύμφωνα με τις Βιομηχανίες και τα σύγχρονα θρησκευτά (όποια και να είναι αυτά).

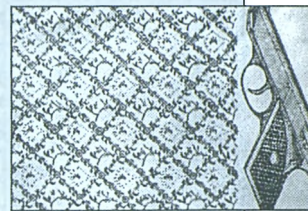
[...]

Από πού δίνονται αυτές οι υπερεξουσίες σε έναν κρατικό θεσμό ο οποίος αρνείται να ενταχθεί στις δημοκρατικές διαδικασίες ενός κράτους, ενώ χρηματοδοτείται από τους φορολογούμενους πολίτες και αυτοαποκαλείται Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης; Δεν αντιλαμβάνεσθε όλοι ότι η πολιτιστική πολιτική αυτού του παραμυθιού είναι να διαλύει και να επιφέρει σύγχυση σε όλο το καλλιτεχνικό γίγνεσθαι και όχι μόνον; [...]

Εν κατακλείδι, για να αποφευχθεί κάθε παρεξήγηση ιδίως από την πλευρά των φανατικών εκσυγχρονιστών, που πιστεύουν ότι είναι οι μόνοι που θέλουν την πρόοδο και είναι οι μόνοι ανοιχτομάτηδες, δηλώνω ότι και εγώ και πολλοί συνάδελφοί μου τουλάχιστον ως δάσκαλοι, όχι μόνον είμαστε ανεκτικοί σε οποιοδήποτε σύγχρονο εικαστικό πείραμα, αλλά και το επιζητούμε. Όποιος θέλει μπορεί να το διαπιστώσει στην πράξη. Όμως όλα τα διαφορετικά εργαστήρια, με τις διαφορές μας διδάσκουμε αυτά που πιστεύουμε και στο σύνολο οι σχολές μας μέσα από τις διαφοροποιήσεις των εργαστηρίων διδάσκουν στην πράξη μια δημοκρατική πολυφωνία, μάλλον αυτή η πολυφωνία δεν διδάσκεται, αλλά πηγάζει μόνη της εκ των πραγμάτων. [...]

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Έκθεση του Νίκου Παπαδόπουλου στον Τεχνόχωρο «Το Μήλο» (Αμύντα 11, πλ. Προσκόπων, Παγκράτι) από την 1η Φεβρουαρίου.

Μολύβι πάνω σε χαρτί για να αποδοθεί το καθυστερημένο και οικείο που συνυπάρχει με την οδύνη και την απειλή. Μέχρι την 26η Φεβρουαρίου.

• Εγκαίνια έκθεσης του βρετανού Charles Sandison στις 10 Φεβρουαρίου στη γκαλερί Bernier-Eliades (Επταστόλου 11). Μετα-μινιμαλιστική γλυπτική και Εννοιολογική τέχνη δημιουργούν μια νέα οπτική γλώσσα, ευαίσθητη και κριτική. Διάρκεια μέχρι 31 Μαρτίου

• Για άλλη μια μέρα η δουλειά της Βαρβάρας Στυρούλη στη Galerie 3 (Φωκυλίδου 3). Από την 1η Φεβρουαρίου εγκαίνια της εγκατάστασης του Χάρη Κοντοσφύρη «Think-Tank», σε συνεργασία με τον Μάνο Κορνελάκη. Ανιχνεύονται τα όρια μεταξύ σύγχρονου εικαστικού έργου και πραγματικότητας. Διάρκεια μέχρι 12 Μαρτίου

-Συνεχίζεται στη γκαλερί TinT, Χρυσ. Σμύρνης 13, Θεσσαλονίκη, η ατομική έκθεση της Ράνιας Ράγκου «Delete» με έργα ζωγραφικής και ένα video (μπορεί η χρήση του σβυσίματος ως προσωπική διαδικασία να αποτελέσει πράξη αυτονομίας;)

• Στον ίδιο χώρο, εγκατάσταση του Δημήτρη Δανηλίδη, με τίτλο Turn on, turn in, Drop out, όπου ανασυστήνονται τα δεδομένα στοιχεία ως απεικόνιση διαφορετικών συναισθημάτων. Διάρκεια και των δύο εκθέσεων μέχρι 19 Φεβρουαρίου

• Μέχρι 12 Φεβρουαρίου στη γκαλερί Μέδουσα (Ξενοκράτους 7) εκθέτουν δουλειά τους οι Μπάμπης Βενετόπουλος, Μαριγώ Κάσση, Βάλλυ Νομίδου, Στέργιος Στάμος. Διαδραστικά έργα, βίντεο που διερευνούν οριακές υπαρξιακές καταστάσεις, φουστάνια που παραπέμπουν στην υπαρξιακή πραγματικότητα των γυναικών, συνειρμοί που παραπέμπουν σε εναλλακτικές λύσεις, δύο γλυπτά παιδιών από χαρτόμαζα που υπομένουν, συνθέτουν το υλικό των «υπαρξιακών καταθέσεων» τεσσάρων νέων καλλιτεχνών.

B O M B I Δ I A
πολιτιστικής
A Φ Α Σ I A Σ

- Δεν βλέπω πια τον Βενιζέλο να εγκαινιάζει εκθέσεις. Κρίμα τόσο κτηθείσα πείρα (εν τω στρατεύματι του εκσυγχρονισμού).
- Παιδιά, κάναμε λάθος! Ένα ακόμη! Δεν πάει τελικά ο Κύριλλος Σαρρής στη Biennale. Ή μήπως πάει;
- Όποιος κι αν πάει πάντως, καλή του τύχη και καλές (ορχηστρικές) επιτυχίες...
- Άκου ο καλλιτέχνης-ορχήστρα! Όπως διαβάσαμε στα έγκυρα NEA... (εκτός κι αν πηγαίνει η σύζυγός του).
- Τέλος πάντων, star system είναι αυτό, ό,τι θέλει κάνει και όπως θέλει παίζει (την ορχήστρα του).
- Κατά τ' άλλα mea culpa.
- Πάντως οφείλω να υπογραμμίσω τη νηφάλια θέση που κράτησε ο Αυγουστίνος Ζενάκος ως προς τις κωμικοτραγικές λεπτομέρειες της φετινής επιλογής.
- Τήρησε όλες τις αποστάσεις που επιβάλλει η δημοσιογραφική δεοντολογία. Το σωστό να λέγεται. Και είδε με σκεπτικισμό τις θεσμικές ελλείψεις.
- Μακριά επίσης από μας ο πειρασμός να κρίνουμε αποφάσεις μιας καθ' όλα νόμιμης εθνικής επιτροπής...
- Επιμένουμε όμως ότι για την περίπτωση της Καφέτση έχει δίκιο που φωνάζει ο Στεφανίδης. Εφόσον βρίσκεται σε νομική αντιπαράθεση μαζί του, όφειλε μόνη της ν'

αντοεξαιρεθεί. Δεν είναι όλα εξουσία και πείσμα σ' αυτόν τον κόσμο (και σ' αυτόν τον πολιτισμό του).

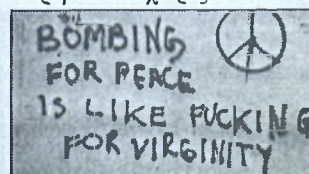
- Άσχετο: Και ο Ιούλιος Καίσαρ στο τρίτο πρόσωπο έγραφε τα βομβιδία του. Το θυμίζω για να μην εκληφθώμεν ως υπερόπται.
- Χάρμα ιδέσθαι και ακροάσθαι ο Πέτρος Μαρτινίδης στην πρόσφατη ημερίδα για το πορτρέτο που διοργάνωσε το Μουσείο Μπενάκη στη νέα πτέρυγά του.
- Ένα μουσείο που διοργανώνει και συνέδρια και παράγει ποικιλοτρόπως πολιτισμό και λειτουργεί ως ερευνητικό κέντρο και αποκτά όλο και περισσότερους φαν από το χώρο της νεολαίας.
- Ανάμεσα σε βλοσυρούς ιστορικούς τέχνης που αντιμετωπίζουν την ιστορία σαν άτεγκτη τελεολογία, την τέχνη σαν ακαδημαϊκό μνημείο προς ανασκόληση και την ιστορία της τέχνης σαν τον κώδικα του Χαμουραμί και τους νόμους του Μωυσή, ο Μαρτινίδης απέδειξε πως το χιούμορ δεν απάδει προς τη σοφία και το στυλ προς την επιστημονική ακρίβεια, ενώ επίσης απέδειξε πως η σοβαροφάνεια είναι το ακριβώς αντίθετο της σοβαρότητας.
- Ομοίως προβληματίσε ο Χάρης Καμπουρίδης με τις πειστικές του απορίες και την εμπλοκή του στα εγχωρία μας πράγματα. Όπως εξάλλου και ο

πολύτιμος Αλέκος Λεβίδης που διερωτάτο με σαφήνεια και ευαισθησία αν κάποια ερμηνευτικά κλισέ μένουν αταλάντευτα ή μπορούν ν' αναθεωρηθούν...

- Κι αν η εμπειρία των δικών μας πραγμάτων, της παλαιολόγειας φερ' ειπείν Αναγέννησης ή των ελληνοποιημένων φαγιούμ, μπορούν να συνυπολογιστούν στο γενικότερο σώμα της δυτικής τέχνης και της ιστορίας της.
- Κι αν είναι δυνατόν να μεταποτισθούν τα χρονικά σύνορα της Αναγέννησης (όπως εξάλλου έχει προταθεί πολλάκις στη διεθνή βιβλιογραφία).
- Όχι, απάντησαν οι στυλοβάτες του Wölfflin (ο οποίος πάντως ως ακραίος φορμαλιστής αναθεωρήθηκε γενναία). Γιατί; Γιατί «το γράφει η ιστορία» (sic).
- Κάτι μου λέει πως κάπως έτσι θα γραφτεί η ιστορία και το καλοκαίρι στη Βενετία.
- Κάπως έτσι εξάλλου γράφτηκε κι η Βίβλος (για να μην σας πω και για το Κοράνιο).
- «Στριπτίζ Ντόπιο»! Η τρομερή πληροφορία που μας μετέφερε από τη Χαλκίδα ο τρομερός Άγγελος Σκούρτης και η οποία θα μπορούσε να γίνει τίτλος αισθητικοκοινωνικής μελέτης της σχολής Μαρτινίδη.
- Ανάμεσα σ' επιγραφές με Βουλγάρες και Ρωσίδες αρτίστες ο ελληναράς ναβατζής-επιχειρηματίας πλειοδοτεί στο ντόπιο κρέας, γιατί κάτι περισσότερο ξέρει για τα βίτσια των συμπατριωτών μας.
- Των αγνών αγροτών και

των αγνότερων επιδοτήσεών τους, με τα αγνότατα τρακτέρ τους και τα βαμβάκια εισαγωγής τα οποία αυξάνουν την παραγωγή και άρα τα οικονομικά τους αιτήματα.

- Μόνο ο πιο εγκληματικά ηλίθιος καπιταλισμός θα μπορούσε ν' αποκόψει ψυχικά τον γεωργό απ' την παραγωγή του (παλιά την έλεγαν «γεννήματα») και να τον μεταλλάξει σ' επιχειρηματία που συναλλάσσεται με το κράτος και σ' εργολάβο που εκβιάζει χαριστική μεταχείριση.
- Ξέρω-ξέρω. Δεν είναι όλοι έτσι. Ε, εγώ μιλάω γι' αυτούς που είναι. Και είναι πολλοί. Και φτάνει. Τουλάχιστον όσο φτάνει και οι πολιτικοί τους πάτρονες.
- Κι είναι τουλάχιστον όνειδος να επικαλούνται το Κιλελέρ.
- Ο υδροφόρος ορίζοντας της θεσσαλικής πεδιάδας έχει δραματικά απομαστευθεί και τα εύκολα κέρδη της πρώτης πασοκοκρατίας άρχισαν να γίνονται βρόγχος και απειλή.
- Πού πήγαν οι επιδοτήσεις; Σε πειραματικές καλλιέργειες, σε αναβαθμίσεις της παραγωγής, σε οικολογικές παρεμβάσεις;
- Όχι! Σε καφετέριες, σε «μαγαζιά» (σε πορνεία με ούισκι και στριπτίζ ντόπιο δηλαδή), σε τεράστιες μηχανές και φάρμακα που καταστρέφουν το περιβάλλον χωρίς να το

Cats: Ο θρύλος έρχεται

«Κρατήστε θέση στο μύθο»! Με αυτό το σλόγκαν θα συνοδεύεται και στην Ελλάδα ο ερχομός του βασιλιά των μιούζικαλς, τον Μάρτιο, σ' ένα μήνα δηλαδή, για να παρουσιάσουν στην Αθήνα την «original» παράσταση που έσπασε τα ταμεία στο Λονδίνο το 1981. Από 21 Μαρτίου μέχρι 23 Απριλίου λοιπόν, θα παίζεται στο θέατρο «Badminton» στο Γουδί το μαγικό μιούζικαλ που το έχουν δει πάνω από πενήντα εκατομμύρια άνθρωποι σε πάνω από 300 πόλεις σ' όλον τον κόσμο. Το θρυλικό CATS, σε σκηνοθεσία Trevor Nunn, σκηνογραφία και ενδυματολογία John Napier και χορογραφία Gillian Lynne θα δώσει στην Αθήνα σε 40 παραστάσεις στον αναδιαμορφωμένο εξαιτίας των Ολυμπιακών αθλητικό χώρο του ομώνυμου αθληματος. Το «λιμπρέτο» είναι ποίηση του T.S. Eliot και η μουσική είναι του Andrew Lloyd Weber.

πονάνε χάριν της όλο και μεγαλύτερης παραγωγής.

- Οι «αγωνιστικές» καταλήψεις των εθνικών οδών» είναι η μοιραία συνεπαγωγή όλου αυτού του διαρκούς εθνικού εγκλήματος.
- Ή μιας γελοίας επιθεώρησης που ανεβαίνει κατ' έτος με το ίδιο βαρετό καστ.
- Αγροτοσυνδικαλιστοπατέρες σε νέες περιπέτειες.
- Οι ιπτάμενες τζουγκράνες και τα υπέροχα σαραβαλάκια-τρακτέρ.
- Απίστευτος ο δήμαρχος Πειραιά! Ως μέλος του Δ.Σ. της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας» ζήτησε και δαπάνησε 800.000 ευρώ για την Classic Week. Τι περιελάμβανε; Συναυλία της Πέγκυς Ζήνα. (Όχι της μουσικοκριτικού, της άλλης).
- Αντίθετα εξαιρετική ήταν η συναυλία που έδωσε η Ένωση Ελλήνων Μουσουργών τη Δευτέρα στην Ελληνοαμερικανική Έκθεση στο πλαίσιο του Σεμιναρίου και της έκθεσης «Σημειώσεις για τη δεκαετία του '60».
- Ερμηνεύτηκαν έργα του '60 των Μ. Αδάμη, Γ.Α.

Παπαϊωάννου, Γιάννη Ξενάκη και Γιάννη Χρήστου.

- Συνέβαλαν οι Κωστής Θεός (βιολοντσέλο) και Γιάννης Σαμπροβαλάκης (κλαρινέτο), και η θεατρική ομάδα του δού Γυμνασίου Κερατσινίου.
- Μπράβο στο Κερατσίνι, την πατρίδα μου!
- Είδατε που σας έλεγα ότι υπάρχει ένας ομφάλιος λώρος που συνδέει το λαϊκό με την πρωτοπορία;
- Αρκεί να μην μας συσκοτίζουν οι δήθεν και οι λαϊκοέντεχοι.
- Θυμηθείτε επίσης αυτό που έγραφε ο Νικρίτιν το 1924: «Παραιτούμαι από τη δεξιοτεχνία μου, την οποία θεωρώ αντιδραστική».
- Κυρία Μιχαηλίδου μου! Λέτε να το είπε αυτό ο καλλιτέχνης αναφερόμενος στην φυγάδευση –τότε– των έργων της βασιλικής περιουσίας;
- Γι' αυτό θα το 'πε! Άσχετο: Τότε-τόπε ο παπαγάλος, ο μικρός δεν είν' μεγάλος.
- Στην ανωτέρω συναυλία λοιπόν παίχτηκε από μαγνητοταινία το έργο-αυτοσχεδιασμός του Μ. Αδάμη «Μεταλλικά

Γλυπτά ΙΙΙ», το οποίο ακουγόταν τον Φεβρουάριο του 1972 στην Ελληνοαμερικανική Ένωση με αφορμή (και υλικό) τα γλυπτά του αείμνηστου Κλέαρχου Λουκόπουλου που εξετίθεντο τότε.

- Ο δε «Επίκυκλος» του Γιάννη Χρήστου (1968) χρησιμοποιούσε μια ταινία του ζωγράφου Κοσμά Ξενάκη (αδελφού του Ιάννη) ως σκηνικό!
- Εκπληκτικά –άγνωστα– πράγματα που καταθέτουν την ευαισθησία μιας άλλης εποχής και τον πειραματισμό ενός ήθους διαφορετικού.
- Τότε που όλα μπερδεύονταν γλυκά (και τελεσφόρα!)
- Αλλά και στο μουσικό-ερευνητικό κέντρο DIAS στον Παράδεισο Αμαρουσίου την ίδια μέρα δόθηκε πολυδιάστατη παράσταση με συνδυασμούς video art και μουσικών συνθέσεων.
- Παρατείνεται ως τις 16 Φεβρουαρίου η έκθεση ENTOΣ-ΕΚΤΟΣ από τη Συλλογή Μπέλτσιου, στην Ελληνοαμερικανική Ένωση (Μασσαλίας 22).
- Έσκισε όπως διαπιστώνω από

ολοσέλιδα δημοσιεύματα του γερμανόφωνου και του αγγλόφωνου Τύπου η έκθεση της Συλλογής Κωστάκη στο Gropiusbau του Βερολίνου με τα έργα του Κ.Μ.Σ.Τ. Θεσσαλονίκης.

- Ο ογκώδης κατάλογος Licht und Farbe in der russischen Avantgarde εντυπωσιακός σε πληροφορίες και εξαιρετικά τυπωμένος.
- Είναι καιρός πια να βγει το εν λόγω μουσείο απ' την εσωστρέφειά του και να ενεργοποιηθεί σωστά εντός εκτός συνεργαζόμενο και με άλλους επιμελητές.
- Εκτός κι αν έχει κάνει σχολή το Ε.Μ.Σ.Τ. της Αθήνας (του Μεγάρου).
- Αντίθετα, μέτρια και επιπλέον κακοστημένη είναι η Cosmopolis 1 (microcosmos x macrocosmos) παρά τον εφετζίδικο πλην αφελή τίτλο της.
- Κι όμως. Η Θεσσαλονίκη θα μπορούσε να κυριαρχήσει στα Βαλκάνια γι' αυτό και χρειάζεται επειγόντως (και εκ των ενόντων) ένα Κέντρο Σύγχρονης Βαλκανικής Τέχνης.
- Το φωνάζουμε εδώ και

Μουσικές Επί Κολωνώ

Μουσική και εικόνα στον Πολυχώρο επί Κολωνώ: Ολόκληρο τον μήνα Φεβρουάριο, κάθε Παρασκευοσαββατοκύριακο θα παρουσιάζεται στον Πολυχώρο (Ναυπλίου 12, Λένορμαν) ένα τρέντι πρόγραμμα για νέους και όχι μόνο: Funkkollektiv, Bocomolech, Κρίστι Στασινοπούλου, Locomondo, Goya's Dream empty, Gloripphon-Alfa Flight 2, Illegal operation. Στην προσπάθειά τους να δώσουν διέ-

ξοδο στο αστικό και καταναλωτικό άγχος, σκοτεινά φωτισμένα κεφάλια, γεννούν μινιμαλιστικές μουσικές φόρμες, ή ξαναγυρίζουν στην ψυχεδέλεια μπολιασμένη με έθνικ στοιχεία, ή ανακατεύουν σε μια θεότρελη μπουγιαμπέσα, reggae, ska και latin ή ακόμα καλύτερα διασκεδάζουν με την αποδόμηση κλασικών blues. Ποστ-ροκ τοπία, μεταμοντερνισμός και βιντεοπροβολές, συνθέτουν έναν πύργο της Βαβέλ γόνιμο και ελκυστικό που θα σπείρει σε κάποιους το φόβο, κι αναρωτιέται κανείς μην τυχόν και τούτο κρύβεται πίσω απ' όλα αυτά...

μια δεκαετία σε ώτα μη ακουόντων.

- Κύριε Καραμανλή και κύριε Τατούλη και κύριε Ζαχόπουλε, πραγματοποιήστε ένα έργο εθνικό προβαίνοντας σε μια πολιτική ενέργεια εξόχως σημαντική.
- Δεν απαιτούνται χώροι άλλοι εκτός των υπαρχόντων, ούτε υψηλά κονδύλια, αλλά θεσμικό πλαίσιο.
- Όπως επίσης επείγει η λειτουργία ενός Εθνικού Συμβουλίου Μουσείων και εκθεσιακής πολιτικής, υπερκομματικής σύστασης που θα δίνει έναν άξονα πολιτικής και έναν μπουσούλα ενεργειών στο ΥΠΠΟ.
- Είπα «Θεσσαλονίκη» και θυμήθηκα τον δικό μας Θανάση Μουτσόπουλο, που ετοιμάζει υπεραγχωμένους την «Φωτοσυγκυρία». Και σ' αυτόν οι θερμές ευχές μας (όταν γίνονται υπερβολικά καλός, μου τη δίνω!).
- Άσχετο: Πλάι στους γκειμπέκηδες και τα γκειμπέκικα υπάρχουν και οι γκέι αγρότες. Ναι μα τον εκσυγχρονισμό μου!
- Προλαβαίνετε την εξαιρετική έκθεση Computer art, animation

- και γλυπτικής της Βαρβάρας Σπυρούλη και τον αιρετικό Farthenon του Πολύδωρου Καριοφύλη στο Gazon Rouge. Ένα πολυθέαμα που μιλάει για τον φασισμό, τον χουλιγκανισμό και τις ποικίλες ιδεολογικοποιήσεις τους.
- Συμβαίνουν πράγματα στην Ελλάδα και χωρίς να έχουμε «Ολυμπιάδα». (Ή μάλλον γι' αυτό ακριβώς).
- Έτσι είναι, φίλτατοι, η τέχνη δεν επιβάλλεται, αναφύεται ελεύθερη και ωραία έξω από κλίκες αλλά μέσα σε παρέες με γόνιμες αντιπαραθέσεις και μακριά από εγωτικούς ναρκισσισμούς που όμως κρύβουν την πιο περιδεή ανασφάλεια. Είπαμε: το δήθεν δεν είναι τέχνη, είναι πόζα. Γι' αυτό και επιχορηγείται. (Σαν τη Skoda Ξάνθης).
- Συνειρμός: Μας συγκίνησαν οι ευχές που μας έστειλε για το νέο χρόνο το MIET και ο Διονύσης Καψάλης μέσω των Τριών Μύθων του Κωνσταντίνου Καισάριου Δαπόντε. *ΑΝΤΙ*ευχόμεθα εκθύμως.
- Διάλειμμα: Ακούστε τη Ραψωδία για πιάνο και

- ορχήστρα έργο 43 του Σεργκέι Ραχμάνινοφ που ακούω κι εγώ αυτή τη στιγμή (επιτέλους, μια αληθινή ορχήστρα).
- Απ' την άλλη βλέπω ολόκληρο Αλέξανδρο Μυράτ της Καμεράτας να διαφημίζει από τηλοψίας την Eurobank και τις χορηγίες της και θλίβομαι και αισθητικά και ιδεολογικά.
- Γιατί πιστεύω σε μια τέχνη ταξική, έξω από τον βλακώδη κλοιό του Κολωνακίου (όπου, à propos, πουλάνε την Αντίσταση σε σανίδες και κάποιες μνήμες, ιερές για τον καθένα, με χιλιάδες ευρώ).
- Έλαβα που λέτε μια καταπληκτική πρόσκληση από τη γκαλερί «Χρυσόθεμις» στο Χαλάνδρι, όπου από 2 έως 25 Φεβρουαρίου εκθέτει ο Άρης Λιάκος, απόφοιτος της ΑΣΚΤ με δάσκαλο τον Χρόνη Μπότσογλου και ομότιμος καθηγητής Ψυχιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Εύγε για το μάθημα, κύριε καθηγητά!
- Τα εξπρεσιονίζοντα έργα του, στιβαρά και ευαίσθητα, κάτι ανάμεσα σε Μπουζιάνη και

Μπαχαριάν. Σίγουρα η εκδήλωση αυτή θα κάνει καλό στην ψυχή μας!

- Παρένθεση: Ακούστε και τις Μπαλάντες για Σαξόφωνο του Θόδωρου Κερκέζου. Κλείνει η παρένθεση. Και μην ακούτε τους ατάλαντους που τολμούν να μελοποιούν Παλαμά.
- Κατά τ' άλλα 0,58% ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Πολιτισμού που θα πει απλοελληνιστί πως δεν υπάρχουν όβολα.
- Να υπήρχαν τουλάχιστον ιδέες!
- Δεν χορηγούν και οι χορηγοί, βράσε όρουζα! Ή μάλλον σπαγγέτι! (Το πιάσατε το υπονοούμενο).
- Εμείς πάντως περνάμε καλά ζώντας τη ζωή μας, όπως θα 'λεγε κι ο Σάκης Σερέφας, και αγναντεύοντας τους άλλους που ζουν τη ζωή σαν ομοίωμα, χωρίς έρωτα και χωρίς πάθος, στο όνομα μιας καριέρας-σκιάς.
- Οι σκιές της σταδιοδρομίας τους!
- Simulacre, που έγραφε ο Μπωντριγιάρ, ή «Οι σκιές δεν αγαπάνε», που γράφει ο Notis.

Μανωλάκης
ο εικονολήπτης

Οι «καλές μέρες» του κινηματογράφου, στην καρδιά του χειμώνα, συνεχίζονται με δυό πολύ καλές ταινίες, αμερικανικές παραγωγές και οι δύο, με καλή μερίδα κερδών στις πρόσφατες «Χρυσές Σφαίρες» της Νέας Υόρκης, γεγονός που προαναγγέλλει και τον προσανατολισμό των Όσκαρ του προσεχούς Μάρτη. Πρόκειται για το *Πλαγίως* του ελληνικής καταγωγής Αλεξάντερ Πέιν αλλά και τη φιλόδοξη παραγωγή του Μάρτιν Σκορσέζε *Aviator* (στην κακόγουστη ελληνική της μεταφορά *Ιπτάμενος Κροΐσος*).

Ταινίες κρασιού και μοναξιάς

Ο Πολ Γκιράντι (αριστερά) διδάσκει τα μυστικά του κρασιού στον Τόμας Χέιντεν στο *Πλαγίως* του Αλεξάντερ Πέιν.

Τον Αλεξάντερ Πέιν θα πρέπει να τον θυμούνται κυρίως οι θαυμαστές του Τζακ Νίκολσον, λόγω της συμμετοχής του τελευταίου –μια εκπληκτική ερμηνεία– στην προπέρσινη ταινία του Πέιν *Σχετικά με τον κ. Σμιτ*. Τώρα και το *Πλαγίως*, επίσης, μια ταινία δρόμου αλλά και εσωτερικών διαδρομών με επιφανειακά ανάλαφρους τρόπους, κάποτε σκληρού χαρακτήρα. Όλα δείχνουν ότι πρόκειται για καινούργια, ελπιδοφόρα ονόματα κινηματογράφου με επιδράσεις από την ευρωπαϊκή κινηματογραφική κουλτούρα. Έντονα ανθρωποκεντρικό σινεμά, κάπου ανάμεσα –όσο αντιφατικό κι αν φαίνεται– στο θέμα των χαρακτήρων π.χ. του Μάικ Λη, και τους πληθωρικούς διαλόγους του Ερίκ Ρομέρ. Μια κωμωδία προφάσεων οι οποίες «καθ' οδόν» αποκαλύπτονται για να παραχωρήσουν τη θέση τους σε νέες και ούτω καθεξής. Δυο φίλοι κάπου κοντά στα σαράντα τους ξεκινούν ένα ταξίδι μύησης, με πρόφαση ότι ο ένας αμέσως μετά θα παντρευτεί –παραδοσιακή bachelor week– ενώ ο άλλος που θα είναι και κουμπάρος βιώνει ακόμα την «κατάθλιψη» του διαζευγμένου. Διασχίζουν τους εντυπωσιακούς

αμπελώνες της Καλιφόρνιας, συζητούν για το κρασί, επισκέπτοντας οινοποιεία, μπλέκουν σε ερωτικές ιστορίες του πριν τη γαμήλια τελετή «τελευταίου» της εργενικής ζωής. Συμβάντα μιας, θαρρείς, ατέλειωτης εβδομάδας, γλυκόπικρες περιπέτειες που φέρνουν όμως στην επιφάνεια και τις υπαρκτές εκκρεμότητες. Πλούσιες γνώσεις αυτά που λέγονται για τα κρασιά αλλά και όσα με την «υποβοήθηση» του κρασιού ακολουθούν. Τόσες λεπτομέρειες ο κάθε άνθρωπος... Αυτές οι λεπτομέρειες, σαν καλής σοδειάς κρασί, είναι που κάνουν αυτή τη φίνα ταινία. Ο αμερικάνικος κινηματογράφος πρέπει να είναι υπερήφανος γι' αυτήν. Πιστεύουμε ότι αυτό θα φανεί στα επερχόμενα Όσκαρ.

Σχεδόν πίσω από κάθε ταινία του Μάρτιν Σκορσέζε σκιαγραφείται με ευκρίνεια ένας σημαντικός αφηγητής της κοινωνικής ιστορίας της Αμερικής. Κυρίως της νεότερης. Ένας ιστορικός που δεν μασάει τα λόγια του και που το ενδιαφέρον του εστιάζεται στην αναζήτηση του μηχανισμού των κοινωνικών δομών εξουσίας, στους τρόπους που αυτές παρεμβαίνουν στην κρατική εξουσία, και πώς τελικά γίνεται συμμετοχος σ' αυτήν.

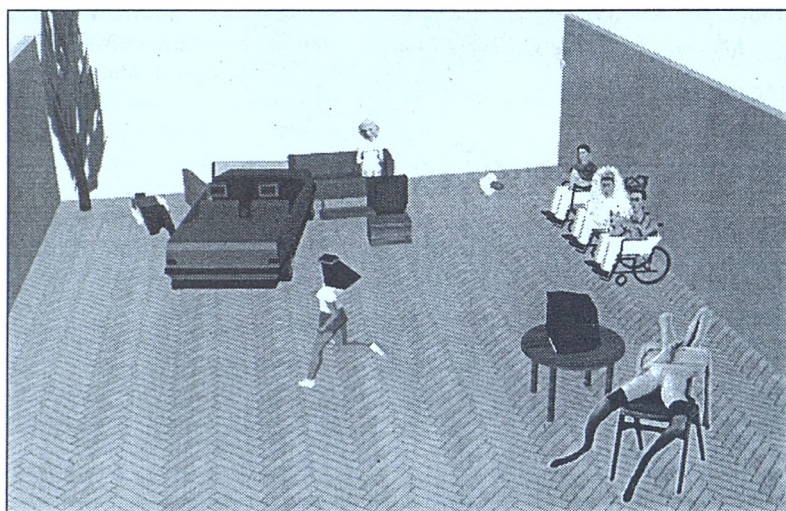
Πάντοτε με τη διαδικασία του «τυφλοπόντικα». Η σημερινή «κοσμοκρατεία» με τις βαριές σκιές, αλλά και τις φωτεινές εκδοχές της, δεν διαμορφώθηκε ούτε από «αγίους» ούτε –κατά κανόνα– με άγια μέσα. Συμμορίες πεινασμένων μεταναστών, ζάπλουτοι απόγονοι (και συνεχιστές) των προηγούμενων, θρησκευτικά συνδικάτα και συνδικάτα εγκλήματος, λόμπι εθνικά ταυτισμένα με πανίσχυρα οικονομικά λόμπι. Και όλα αυτά άλλοτε σε αγαπή συνύπαρξη και άλλοτε σε ανηλεή αλληλοεξόντωση. Στην προθήκη του ιστορικού «εικονοστασίου» όχι μόνο Αβραάμ Λίνκολν και Ουόλτ Ουίτμαν αλλά και κατά καιρούς «ήρωες» του «αμερικανικού ονείρου» και του «αμερικανικού τρόπου ζωής». Τέτοιος και ο πολύς, με πληθωρικά ταλέντα και αμύθητα πλούτη, Χάουαρντ Χιουζ (1905-1976). Μηχανικός, σχεδιαστής αεροπλάνων, πιλότος, παραγωγός και σκηνοθέτης ταινιών, ιδιοκτήτης της TWA, θρυλικός γυναικοκατακτητής κινηματογραφικών διασημοτήτων (π.χ. Τζην Χάρλοου, Κάθριν Χέμπορν, Άβα Γκάρντνερ, Λάνα Τάρνερ, Τζέιν Ράσελ, Τζίντζερ Ρότζερς, Ρίτα Χάιγγουορθ, Μπέττυ Νταϊνβίς κ.ά.). Ήδη υπάρχουν μισή ντουζίνα ταινίες που τον βιογραφούν ή τον περιλαμβάνουν ως βασικό τους περιεχόμενο. Η ταινία του Σκορσέζε είναι ασφαλώς η πιο σημαντική και η πιο εξονυχιστική, η πιο φιλόδοξη και η πιο κινηματογραφική. Εδώ ο Χιουζ δεν είναι ένας άλλος «Γκάτσμπι» του Φιτζέραλντ. Είναι περισσότερο ένας ήρωας του New Deal του Φραγκλίνου Ρούζβελτ. Από τη μια ο ιδιοφυής οραματιστής και πραγματοποιιστής και από την άλλη οι αδίστακτες και διεφθαρμένες δομές της εξουσίας. Πίσω από το φανταχτερό, το ανέμελο προσκήνιο της νικήτριας των δύο παγκοσμίων συρράξεων, ο ανασφαλής, ψυχονευρωσικός και καθ' οδόν προς την τρέλα Χάουαρντ Χιουζ. Εδώ ο θεατής δεν μπορεί να μην διακρίνει την πρόθεση του Σκορσέζε να ταυτίσει τον απελπιστικά εσώκλειστο Χιουζ με τον «Πολίτη Καίην». Σ' εκείνον η ταινία αρχίζει και τελειώνει με τη λέξη: *Rosebud*, εδώ με τη λέξη: *καρτανίνα*. Η απόλυτη μοναξιά της τρέλας. Κι ακόμα, στα τελευταία πλάνα η μορφή του Ντε Κάπριο-Χάουαρντ Χιουζ, ο μορφασμός του, παραπέμπει εκπληκτικά σε εκείνη του Όρσον Ουέλες-Καίην. Έτσι «διabάσαμε» εμείς την ταινία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Biennale 2005 και Star System

Ο τρόπος μας να κινδυνεύουμε είναι ο τρόπος μας σαν ποιητές.

Ελένη Βακαλό

Πρόταση Δ. Ξονογλου για τη Biennale 2005.

Ας επισημάνουμε νηφάλια κάποια πράγματα. Λείπει και από την παρούσα κυβέρνηση, όπως έλειπε και από την προηγούμενη, μια συνεπής στρατηγική στον τομέα της εκπροσώπησης μας σε διεθνείς εκθέσεις και της προβολής της εγχώριας δημιουργίας έξω από την Ελλάδα. Έτσι, κάθε δύο χρόνια η επιλογή κομισαριού και καλλιτεχνών για την Βενετία ανάγεται σε μέγιστο ιδεολογικό και ψυχολογικό ζήτημα –αληθινό ψυχόδραμα– όλης της εικαστικής κοινότητας, αλλά και χώρος ζυμώσεων, ίντριγκας και έμμεσων ή άμεσων πολιτικών παρεμβάσεων. Φέτος πάντως τα πράγματα λειτούργησαν πολύ πιο καλά σε σχέση με το παρελθόν, παρά την αδικαιολόγητη καθυστέρησή τους. Κι αυτό χρεώνεται στον υφυπουργό κ. Τατούλη. Πόσο μάλλον που κάτι τέτοιο το γράφει ένας «παθών» κι ένας «γκρινιάρης» κατά το *Βήμα*. Όμως το πρόβλημα δεν είναι προσωπικό όπως θα διευκρινίσω στη συνέχεια (για όσους νηφάλιους). Πόσο ακόμη πρέπει να περμινοουμε για να συγκροτηθεί το –απαραίτητο– Εθνικό Συμβούλιο Εκθεσιακής Πολιτικής και Μουσείων που θα συντονίζει σ' επίπεδο πανελλα-

δικό τις επιμέρους επιλογές των μουσείων και θα υποστηρίζει τις διακρατικές ανταλλαγές ή τις επίσημες συμμετοχές ώστε να υπάρχει μια στοιχειώδης συνέπεια και συνέχεια; Στα της Biennale τώρα.

Κατ' αρχάς, καλή επιτυχία στην επιλεγείσα τελικά πρόταση και μακάρι να μας εκπροσωπήσει επάξια. Δεν έχω επίσης καμία περιστολή να πω ότι η δύναμη της πρότασης αυτής είναι η επίτροπος της η ίδια, η επιμελήτρια του ιδρύματος Κωστόπουλου Κατερίνα Κοσκινά, η οποία έχει και μεγάλη οργανωτική εμπειρία αλλά και εξαιρετικές δημόσιες σχέσεις σ' Ευρώπη και Αμερική. Το γεγονός αυτό θα βαρύνει νομίζω θετικά, παρότι κατά την άποψή μου ο καλλιτέχνης που επελέγη είναι σαφώς ανεπαρκής για να καλύψει μόνος του ολόκληρο το περίπτερο, όσο κι αν λειτουργεί γύρω του σωρευτικά το εντόπιο star system. Και τα γράφει αυτά εκείνος που πρωτοεισηγήθηκε την περίπτωση του μ' ενθουσιασμό στον ελλαδικό χώρο. Πριν δέκα περίπου χρόνια. Αν δούμε πάλι παλιότερες συμμετοχές, ούτε ο Λάππας, ούτε ο Μπουτέας, ούτε ο Δημ. Αληθινός, ούτε ο Στήβεν Αντωνάκος, ούτε ο Κ. Βαρώτσος ούτε ο Θανάσης

Τότσικας στάλθηκαν μόνοι τους. Μόνοι τους αποκλειστικά στάλθηκαν οι Ζογολόπουλος και Τάκης και μόνοι τους θα μπορούσαν να σταλούν ο Κουνέλλης ή ο Σαμαράς. Ας θέλουμε να είμαστε στοιχειωδώς σοβαροί.

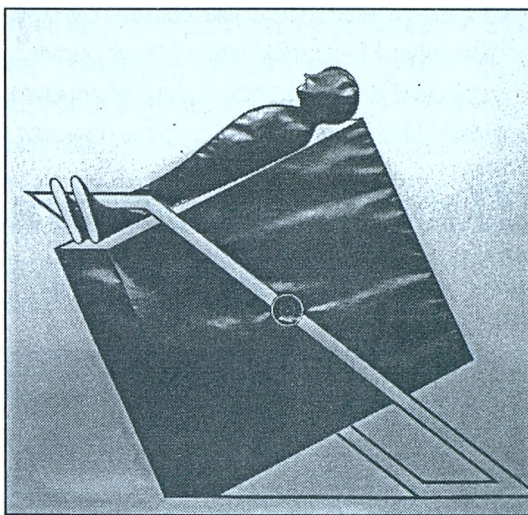
Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι οι περισσότερες μειοψηφίσασες προτάσεις περιελάμβαναν από δύο έως τέσσερις καλλιτέχνες, επειδή ακριβώς οι θεωρητικοί τους αντιλαμβάνονται την έλλειψη αυτή τη στιγμή ενός μεγάλου ονόματος στον ελλαδικό χώρο που να μπορεί να παίξει σε παγκόσμιο επίπεδο. Απ' την άλλη, ποιος ο ρόλος του θεωρητικού αν δεν μπορεί να συνθέσει μια συγκροτημένη πρόταση μέσα από συγγενή ή αντιθετικά έργα, ώστε να δώσει την κατά το δυνατόν αντιπροσωπευτική εικόνα της σύγχρονης τέχνης μας; Αυτά, φευ, τα κατανοούν οι πάντες, πλην της γνωμοδοτικής επιτροπής, η οποία «φοβήθηκε» τον πλουραλισμό και την πολυμέρεια και στηρίχθηκε εκ του ασφαλούς στο δίπολο επίτροπος-καλλιτέχνης. Λεπτομέρεια: οργιάσαν για ένα διάστημα οι φήμες πως η πρόταση της Κοσκινά υποστηρίζεται με χορηγία της Alpha Bank. Το γεγονός αυτό συνάδει προς τις επαναλαμβανόμενες προθέσεις του κ. Τατούλη για πολιτισμό μη κρατικοδίαιτο και για προσέλκυση ιδιωτών που θα επένδυαν σ' αυτόν. Αντιλαμβάνεται κανείς πως εγείρετο έτσι ένα σοβαρό ηθικό ζήτημα και εδημιουργείτο αθέμιτος ανταγωνισμός σε σχέση με τις «ορφανές» οικονομικά, λοιπές προτάσεις. Μετά την απόφαση της επιτροπής και παρότι η πληροφορία είχε διαρρεύσει στον Τύπο πολύ πιο πριν, η κ. Κοσκινά την διέψευσε κατηγορηματικά και εμείς βέβαια δεν έχουμε κανένα λόγο να την αμφισβητήσουμε. Πάντως αυτή πρέπει να είναι μια από τις ελάχιστες εκθέσεις μείζονος κλίμακας που επιμελείται η κ. Κοσκινά και δεν χορηγείται από το Ίδρυμα στο οποίο εργάζεται.

Στα καθ' ημάς τώρα: προσπαθήσαμε με τον συνάδελφο Χάρη Σαββόπουλο να καινοτομήσουμε αναταράσσοντας κάπως τα νερά και να συνεργαστούμε σε μια κοινή πρόταση που υπερβαίνει τον εξακολουθητικό αποκλεισμό της Θεσσαλονίκης και συνδέει τα δύο καλλιτεχνικά κέντρα όπως ιστορικά δια-

μορφώνονται γύρω από τις Σχολές Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου και της Αθήνας. Ο Χάρης πρότεινε τους Δημήτρη Ξόνογλου και Γιάννη Φωκά και εγώ τους Άγγελο Παπαδημητρίου και Τάκη Ζερδεβά. Επιμείναμε σε καλλιτέχνες που ανδρώνονται κατά τη μεταπολίτευση και που διατυπώνουν ένα ζωγραφικό ιδίωμα χρησιμοποιώντας ποιήματα μορφοπλαστικά μέσα και πρωτίστως ενδοσκοπήση, πολιτικό προβληματισμό και χιούμορ. Παράλληλα θελήσαμε εμπράκτως να χτυπήσουμε το αφελέες star system που διάφοροι προξενητές καλλιεργούν στ' ασφυκτικά όρια της πλατείας Κολωνακίου και να ψηλαφήσουμε την απορία και την ένδειά μας κι όχι τη μαξιμαλιστική, πλην δήθεν, ωραιοποίηση των υπαρχόντων προβλημάτων. Η αδυναμία της πρότασής μας δεν βρισκόταν στους πολλούς (sic) δημιουργούς, όπως αφελώς ειπώθηκε, αλλά στο ότι δεν περιελάβαμε μια γυναίκα από τις σημαντικές που ενεργοποιούνται σήμερα. Ή που δεν προτείναμε συμβολικά και ουσιαστικά την Όπυ Ζούνη. Mea culpa.

Κι αυτό κυρίως γιατί σε τέτοιες προτάσεις κυριαρχούν μάλλον οι ανταγωνισμοί και οι οπισθοβουλίες παρά τα καθαρώς τεχνοϊστορικά κριτήρια. Αλλά και η φενάκη ενός βραβείου. Υπενθυμίζω όμως ότι το βραβείο Benese ο Ψυχούλης το απέσπασε συμμετέχοντας σε μιαν ομάδα τεσσάρων το 1999.

Οδυνηρή λεπτομέρεια: Η κ. Καφέτση και χωρίς την εγγράφως διατυπωθείσα ένστασή μου έπρεπε να αυτοεξαιρεθεί από αξιολόγηση. Δεν μπορείς να κρίνεις νηφάλια κάποιον που μόλις κατηγόρησε σαν συκοφάντη και εξύβριστες σκαιά. Η κ. Μιχαηλίδου πάλι, επιβεβαίωσε για μια ακόμη φορά ότι είναι περισσότερο τυπολάτρης και γραφειοκράτης και πολύ λιγότερο ιστορικός ή κριτικός τέχνης. Sua culpa. Και πάλι όμως υπογραμμίζω ότι μετά τις αστείες έως άθλιες βενιζέλειες επιλογές των παρελθόντων ετών και την Σία Κυριακάκος, που την ερωτεύτηκαν ομοθυμαδόν όλες οι Ελληνίδες ιστορικοί τέχνης πρόπερσι, φέτος τα πράγματα είναι ευπρεπέστερα. Και επειδή τον τόνο δίνουν οι γυναίκες, πιο νοικοκυρεμένα. «Σκάνδαλα» όμως πάντα αναφύονται. Όπως η κωμικοτραγική ιστορία του

Νίκος Μπάικας, *Χωρίς τίτλο* (2002). Ένας ακόμη σημαντικότερος δημιουργός που πλαισιώνει τον χώρο των «αδικημένων» ή εκτός παιδιάς ελλήνων καλλιτεχνών, έστω και αν έχει δημιουργήσει ολόκληρη σχολή στα καθ' ημάς. Ο μονήρης Μπάικας, δύτης και δύμα μαζί του εαυτού του, παραμένει η πιο κραυγαλέα, δυνητικά, εκπροσώπησή μας σε όποια μεγάλη διεθνή έκθεση. Αν θέλουμε να είμαστε στοιχειωδώς αντικειμενικοί και ν' αρθρούμε πάνω από τις όποιες προσωπικές μιζέριες ή αντιζηλίες.

2001 όταν η Χρύσα Ρωμανού παραιτήθηκε απ' το περίπτερο επειδή η βενιζελοεπιμελήτρια που κληρονόμησε την πρότασή μου, της αρνήθηκε τον χώρο που edικαιούτο. Της έκανε μάλιστα τουλάχιστον αποφύγαμε τέτοιες αθλιότητες. Γι' αυτό απένειμα εύσημα στον κ. Τατούλη. Προσέξτε τώρα: Υπήρξα ο τελευταίος άντρας κομισάριος που στάλθηκε στη λαγκούνα, το 1990. Μετά ακολούθησαν μόνο γυναίκες έως σήμερα. Η ελληνική τέχνη εμφανίζεται άρα θηλυκή στην εξουσία της και αντρική στην παραγωγή της. Και της φαίνεται!

Επίλογος: Η κίνηση που παρατηρήθηκε στον Τύπο, αποδεικνύει ότι η Biennale Βενετίας ενδιαφέρει πολύ περισσότερους απ' τους άμεσα εμπλεκόμενους. Την επαρκέστερη και αντικειμενικότερη πληροφόρηση σχετικά εξασφάλισε ο Αυγουστίνος Ζενάκος για το *Βήμα*. Οι επισημάνσεις του άκρως διαφωτιστικές. Ο ίδιος αναφέρθηκε ανακριβώς ως υποψήφιος επίτροπος ο οποίος μάλιστα θα πρότεινε έναν νέο καλλιτέχνη. Την επόμενη φορά μην διστάσει να το πράξει, αν θέλει ν' αποκτήσει κι εκείνος μιαν ένδον αίσθηση και για τις διαδικασίες και για τις εκθεσιακές πρακτικές αλά ελληνικά. Τότε θα καταλάβει πως πέρα από εργοδοσίες, δημόσιες σχέσεις, κομματικές υποχρεώσεις ή παιχνίδια εξουσίας, αυτό που μένει τελικά είναι η σχέση με τον εαυτό μας και τα πιστεύω μας αλλά και η συνείδηση ότι τα πιστεύω μας αυτά θα δοκιμαστούν κάπο-

τε από τη βάσανο της ιστορίας και τα μέτρα του χρόνου. Αρκεί να πιστεύουμε σε κάτι.

ΥΓ. 1: Είμαστε, οι συνυπογράφωντες την πρόταση, απόλυτα ήσυχoi με τη συνείδησή μας για τους καλλιτέχνες που προτείναμε. Πόσο μάλλον που αυτό τον καιρό μπορεί ο νηφάλιος παρατηρητής να τους δει σε δύο πολύ επιτυχείς εκθέσεις. Ο Ζερδεβάς «σκίζει» πραγματικά με την video εγκατάστασή του στις «Νέες Μορφές» και ο θεότρελος Άγγελος Παπαδημητρίου δείχνει μαζί με τον Νίκο Χαραλαμπίδη «Αθηναϊκά Έργα» στη Λόλα Νικολάου της Θεσσαλονίκης. Ένα μήνα πριν εκεί εξέθετε ο Δημ. Ξόνογλου, ενώ επίκειται η έκθεση του Φωκά στον «Γιαγιάννο». Άρα οι πάντες, κριτές και κρινόμενοι, κρίνονται, έστω κι αν «κανένας στίχος σήμερα δεν ανατρέπει καθεστώςτα», όπως θα 'λεγε κι ο Σαλονικιός Αναγνωστάκης.

ΥΓ. 2: Έχω την εδραία υποψία ότι δύο τουλάχιστον μέλη της Επιτροπής έκριναν ΧΩΡΙΣ να γνωρίζουν το έργο όλων των προτεινόμενων καλλιτεχνών. Ω καιροί, ω ήθη!

ΥΓ. 3: Με καθυστέρηση ενός χρόνου(!) έμαθα τον θάνατο του Γιάννη Παρασκευάδη από επάρατη νόσο. Έφυγε με αξιοπρέπεια όπως κι έζησε. Έστω κι αν δεν εστάλη ποτέ στη Biennale! Ετάφη σύμφωνα με την επιθυμία του στη Φολέγανδρο. Εκεί που τα κύματα μπερδεύονται με τα έργα του.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ούτε επιβολή μιας μορφής σε ύλη ούτε μίμηση, το έργο είναι η αποκάλυψη της σχέσης κόσμος-γη μέσα στο συγκεκριμένο ον, άρα κάτω από μια μορφή συμπυκνωμένη. Η «συμπύκνωση» στα γερμανικά λέγεται «Dichtung», που σημαίνει επίσης ποίηση. Όλη η τέχνη είναι ουσιαστικά «Dichtung» με αυτές τις δύο έννοιες.

Η ποιητική διάσταση της Επιστήμης

Από το βίντεο
«Human Female
stories» της
Αποστολίας
Παπαδαμάκη
(2004).

Η τέχνη δεν κατασκευάζει τη σχέση μεταξύ της σαφούς τάξης του κόσμου και του κρυφού γήινου πυρήνα πάνω στον οποίο στηρίζεται, αλλά το μόνο που κάνει είναι να φέρνει τη σχέση αυτή στο φως. Να γιατί η Τέχνη δεν είναι κατασκευάσμα, αποκύημα της φαντασίας, αλλά πράξη άντλησης. (Michel Haar, *Το έργο τέχνης*, σελ. 78). Έτσι και το έργο του Γιώργου Γυπαράκη αποπειράται να αντλήσει από την Γνώση που συνεχίζει να παραμένει κρυφή, τα μυστικά που μάλλον σύντομα θα αποκαλυφθούν. Σαν ένας αντιθετικιστής επιστήμονας κάνει τα δικά του πειράματα και συνδυασμούς και αποκαλύπτει τα αποτελέσματα των ερευνών του.

Αποτυπώνει με πλαστικό κοκκάλινος υφής, με μείγματα ουσιών για μόρφωση προσχεδίων, αλλά και με βίντεο, την ύπαρξη του Υ, του χρωματοσώματος που μέχρι σήμερα εμφανίζεται αποκλειστικά και μόνο σε ζευγάρωμα με το Χ, ενώ το ζεύγος ΥΥ ακόμη αναζητάται. Από τον επιμελημένο κατάλογο σε διαστάσεις βιβλίου τσέπης προκύπτει ότι ο καλλιτέχνης προσπαθεί να φανταστεί το ρόλο του χρωμοσώματος Υ στη διαμόρφωση της ανθρώπινης φύσης και στο κενό που έχουν αφήσει οι έρευνες των επιστημόνων ως προς τον άγνωστο συνδυασμό ΥΥ, να απαντήσει με την δική του πρότα-

ση. Άλλωστε η επιστήμη είναι αυτή που προσπαθεί να μας αποδείξει ότι: "Impossible is temporary", "...unfortunately" θα τολμούσε να συμπληρώσει κανείς. Δεν είναι άραγε αλήθεια ότι οι προβλέψεις για το μέλλον αναφέρονται πάντα περισσότερο στο πού έχουμε φτάσει παρά στο πού πηγαίνουμε, όσο και αν είναι δύσκολο να κατανοήσουμε σε βάθος και με αξίωση αντικειμενικότητας την ιστορική μας πορεία σαν είδος.

Εδώ πάντως, ο καλλιτέχνης με τη βοήθεια του βίντεο, της φωτογραφίας και των πλαστικών υλικών συνδύασε τα σύμβολα που αποτελούν την αιτία της ύπαρξης, της διαιώνισης και της προόδου. Μια πηγή αίματος, ένα γυναικείο όργανο γέννησης, ένας εγκέφαλος. Συμπληρωματικά συν-παρίστανται τα διαστημικά ταξίδια των αστροναυτών και τα ανόργανα υλικά, προϊόντα της αυτοματοποίησης και της βιοφυσικής.

Στο έργο του Γιώργου Γυπαράκη ελλείπει το πλαίσιο. Πρόκειται για έργα-εγκαταστάσεις χωρίς σαφή πλαίσια οριοθέτησης. Μήπως, επειδή το Υ συμβολίζει για τον άνθρωπο τον μαθηματικό αλγόριθμο της διλημματικής σκέψης, μήτρα της Επιστήμης και της Γνώσης, που δεν είναι περασμένη; Σε μια κατασκευή, όπου τα Υ νοητά διαγράφουν το σχήμα ενός ανθρώπινου εγκεφάλου, το πλαίσιο ενυ-

πάρχει νοητά, ενώ στην κατασκευή που ομοιάζει με μια δεξαμενή αίματος η δαικλάδωση των Υ θα μπορούσε να συνεχίζεται επ' άπειρον, σημείο και απόδειξη των κρυμμένων δυνατοτήτων της Γνώσης, που συνεχίζουμε να αποκαλύπτουμε μέσω των επιστημονικών μεθόδων.

Άλλωστε το πλαίσιο γύρω από τα όρια ενός έργου τέχνης θέτει από μόνο του πολλά θεωρητικά προβλήματα για την αισθητική. Το όριο υφίσταται εντός ή εκτός του έργου; Σκοπός του είναι να ελέγχει, να σταματά ή να περιέχει το νόημα του έργου; Είναι χρήσιμη η παρουσία του σαν μέρος του ζωγραφικού έργου, σαν συμπληρωματικό στοιχείο, ή σαν μια περιφερειακή υπερβολή κεντρικής σημασίας για το έργο, το οποίο ουσιαστικά λειτουργεί σαν «μη-όριο»; Η αντίθετα μήπως λειτουργεί για να ορίζει και να δομεί το απόλυτο όριο του έργου; Ο Ντεριντά στο κείμενό του «Η Αλήθεια στη ζωγραφική» στοχάζεται πάνω στα γραπτά του Καντ και στην ιδέα του για το πλαίσιο σαν «πάρρεργο», με τελικό σκοπό να αποδομήσει τα προβλήματα που περιβάλλουν ένα κομμάτι τέχνης. Όταν το έργο τέχνης εκφεύγει του ζωγραφικού πίνακα και αναζητά τη μορφοποίηση σε ατελή σχήματα, τότε αιτάται την μετατόπιση της προσοχής στην κρυμμένη ουσία που φέρει και στην ιδέα που θέλει να μεταδώσει.

Με την έκθεση αυτή ο καλλιτέχνης κατέθεσε ένα νέο δείγμα γραφής. Ενώ μέχρι σήμερα το συναίσθημα και η ανθρώπινη ευαισθησία στην πιο άμεση έκφρασή τους διαπερνούσαν τα έργα του (με βασικό μέσο έκφρασης το βίντεο), η έκθεση «Υ» διαπραγματεύεται έναν διάλογο-προβληματισμό για την αλληλεπίδραση (βιο-)τεχνολογίας και ανθρώπινης υπόστασης. Το βίντεο της έκθεσης, ένα γυναικείο σώμα που πάλλεται στον ρυθμό μιας φωνής που ανέφερε τυχαίους αριθμούς, συγχρόνιζε τον εσωτερικό παλμό όλης της έκθεσης. Και δεν μπορεί να προσπεράσει κανείς το βίντεο αυτό χωρίς να αναφερθεί στο χορευτικό τρίπτυχο της Αποστολίας Παπαδαμάκη που παρουσιάστηκε το 2004 υπό τον τίτλο «Human Female stories» και διαπραγματευόταν τη μόνιμη πορεία του γυναικείου (και όχι μόνο) σώματος μέσα στο χώρο, το χρόνο, την πλήρη αυτονομία, αλλά και την πλήρη εξάρτησή του από το περιβάλλον.

Μια ενδιαφέρουσα έκθεση λοιπόν, που με αφορμή ένα επιστημονικό σύμβολο (Υ) αρθρώνει έναν γενικότερο προβληματισμό για την αυτοματοποίηση που έχει αλώσει τη ζωή μας και αποτελεί ίσως την απαρχή του πρώτου εξανθρωπίνου έπους.

ΓΙΑΝΝΑ ΛΟΥΚΑ

Ναι, υπάρχουν προφητικά όνειρα. Την παραμονή της διάλεξης του διάσημου ολλανδού αρχιτέκτονα Rem Koolhaas στο Μέγαρο (12 Γενάρη), που προκάλεσε πραγματικό συλλαλητήριο, κυρίως ανάμεσα στη νεολαία που σπουδάζει αρχιτεκτονική, είδα όλη τη σκηνή στον ύπνο μου. Σύμφωνα με τους κανόνες δομής των ονείρων, ορισμένες λεπτομέρειες ήταν ελαφρά πειραγμένες, άλλες συγκολλήσεις από άσχετα επεισόδια, αλλά το κεντρικό γεγονός ήταν αναμφισβήτητα αναγνωρίσιμο. Ο Rem, προφητικός και απόκοσμος, σε απόσταση αναπνοής, έτσι να έκανες τον άγγιζες.

Ονειρεύτηκα τον Rem

Αναίτια ταλαιπωρηθήκαμε από μια κάκιστη οργάνωση του Μεγάρου για να βρούμε θέση στην κιτσατή αίθουσα Τριάντη, έχοντας σπρώξει και σπρωχτεί για να κερδίσουμε ένα πολυπόθητο «Δελτίο Εισόδου». Αλλά όλα αυτά ξεχάστηκαν όταν ο μεγάλος Rem, τρία χρόνια μετά την τελευταία του επίσκεψη στην Αθήνα, ανέβηκε στη σκηνή, ολόιδιος όπως τον θυμόμασταν. Τα προκαταρκτικά του ήταν επίσης γνώριμα: εκείνο το ανεπανάληπτο μίγμα χιούμορ και κυνισμού, εκείνες οι απλές «αλήθειες» για το σύγχρονο κόσμο και τη μυθολογία της αρχιτεκτονικής παραγωγής και προβολής που λίγοι «αστέρες» του διεθνούς κυκλώματος καταδέχονται σήμερα να εκφράσουν. Ήταν ωραίο που έδειξε έναν αρχετυπικό Gehry, χλευάζοντας για «αισθητικές αναζητήσεις της μορφής».

Ήταν ωραίο που έδειξε τη στενή σχέση της ανάπτυξης των μεγάλων μουσειακών συγκροτημάτων με την πορεία της διε-

θνούς οικονομίας, για να μιλήσει για τη «στασιμότητα» του παρωχημένου ρώσικου μουσείου Hermitage και πώς θα μπορούσε να αναζωογονηθεί, χλευάζοντας (πάλι) τους τυπικούς αμερικανούς συμβούλους που είχαν προτείνει να στεγαστούν οι εσωτερικές αυλές των παλιών κτιρίων. Μου ήρθε αυθόρμητα να χειροκροτήσω όταν έδειξε μια τυπική αίθουσα του μουσείου, χωρίς ίχνος συντήρησης, όλα να καταρρέουν, κι εκεί μέσα να έχει τοποθετήσει ένα καραμπινάτο έργο κλασικής γλυπτικής σε συνδυασμό με μια μοντέρνα «εγκατάσταση».

Ήταν σκέτη απόλαυση να τον ακούς να εξηγεί γιατί σχεδίασε έτσι ακριβώς την ολλανδική πρεσβεία στο Βερολίνο, συνδυάζοντας τα καλά με τα κακά στοιχεία που περιβάλλουν το οικόπεδο, «όπως συμβαίνει πάντα στην πόλη». Επιτέλους, κάποιος να μιλήσει και για τη χρησιμότητα του «κακού»!

Ή πώς θα κέρδιζε τις εντυπώσεις στο (σήμερα) ακατανόητο στους πολλούς

ΠΤ (Τεχνολογικό Ινστιτούτο του Ιλλινόις), «αποστεγνωμένο» έργο του Mies van der Rohe του '50, ώστε να πείσει τους γονείς που πιθανώς θα έρχονταν να γράψουν εκεί τα παιδιά τους για να σπουδάσουν, ότι η ζωή του πανεπιστημίου αυτού έχει ζωντάνια – κι όλα αυτά χωρίς να «προδώσει» τον Mies, αλλά παραφράζοντάς τον, κάνοντάς τον γιγαντοαφίσα στο εσωτερικό του Σπουδαστικού Κέντρου που σχεδίασε, με το ενοχλητικό τρένο να περνά από πάνω μέσα σε κυλινδρικό περιβλήμα.

Σε όλα τα παραδείγματα που έφερε, εκείνο που κυρίως πρόβαλλε ήταν ο τρόπος αντιμετώπισης κάθε ανάθεσης, πώς οριζόταν το πρόβλημα, πώς ο μεγάλος Rem συνδιαλεγόταν με κυβερνήσεις, επιτροπές, συμβούλια και απλούς πελάτες. Κυρίως, πώς ζητούσε να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του σημερινού αρχιτέκτονα.

Όταν τελείωσε η ομιλία και βγήκα στο σκοτεινό πεζοδρόμιο της λεωφόρου Β. Σοφίας, άκουσα κάποιον πίσω μου να λέει περιφρονητικά: «Τίποτα δεν είπε, όλα ήταν επιφανειακά, χαμένος χρόνος!» Δεν γύρισα να δω, δεν είχε νόημα. Σκέφτηκα μόνο όλους εκείνους που δεν θέλουν να δουν, δεν θέλουν να καταλάβουν, τους φανατικά κολλημένους πάνω στα παλαιοτεχνικά μυστικά του επαγγέλματος, και στους απελπιστικά ξεπερασμένους μύθους του. Απόρησα μόνο τι στο καλό περίμενε να ακούσει ο άγνωστος εκείνος κριτής, γιατί τότε έκανε τον κόπο να έρθει; Εδώ βρίσκονταν μόνο οι «οπαδοί», όσοι είχαν την προδιάθεση να προσκυνήσουν τον μάγο, ή έστω από περιέργεια να δούνε πώς είναι από κοντά. Το μήνυμα του Rem, όλα όσα είχε να πει, κι όλα όσα θα έλεγε χθες, σήμερα, αύριο, είναι γνωστά, κατατεθειμένα σε βιβλία, σε αμέτρητες δημοσιεύσεις περιοδικών και συνεντεύξεις. Όπως πας στο γήπεδο να δεις καλό ποδόσφαιρο, έτσι κι εδώ ερχόσουν να χαρείς ένα λαμπερό μυαλό να ξετυλίγει, με τον απλούστερο τρόπο που γίνεται, ωραίες ιδέες. Αυτό ήταν το «θέαμα», το spectacle όπως το είπε ο ίδιος – κι εκεί βρίσκεται η διαφορά του από τους περισσότερους σούπερσταρ που αλωνίζουν τον κόσμο, δείχνοντας ωραία αρχιτεκτονικά «περιτυλίγματα» για να θαμπώσουν τις μάζες. Ο Rem θαμπώνει, αλλά με πόσο διαφορετικό τρόπο!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Ο Σπύρος Ευαγγελάτος είναι ένας ακαταπόνητος άνθρωπος του θεάτρου. Το κοινότοπο και συνηθισμένο «εργάτης» δεν μπορεί να καλύψει το ευρύ φάσμα της δραστηριότητας και της προσφοράς του. Επί σειρά ετών αποτελεί ηγετική παρουσία στον χώρο της πράξης, της θεωρίας και του πνεύματος. Έχει δουλέψει με απaráμιλλη επιστημονικότητα, επιμέλεια και πάθος για την αποκατάσταση σπουδαίων κειμένων του νεοελληνικού θεάτρου που παρέμεναν για δεκαετίες ή και αιώνες ξεχασμένα στο περιθώριο και την ανυπαρξία, δίνοντάς τους επιτέλους φωνή, προβάλλοντας τον λαϊκό πλούτο και τονίζοντας τη συνέχεια της ελληνικής παράδοσης. Άνθρωπος δυναμικός, δεν δίστασε να προχωρήσει και στη σκηνική αποκατάσταση αρχαίων δραμάτων που σώζονται αποσπασματικά, όπως η *Ψυχοστασία* του Αισχύλου και η *Υψιπύλη* του Ευριπίδη, ενώ δίδαξε αρχαίο δράμα και έργα του κλασικού ρεπερτορίου με συνέπεια.

Τρικυμία στο Αμφι-θέατρο

Η Τρικυμία του Σαίξπηρ αποτελούσε για τον Ευαγγελάτο, όπως ο ίδιος έχει δηλώσει, όνειρο ζωής. Το τελευταίο πιθανότατα έργο του σπουδαίου συγγραφέα (1610-1611) διατηρεί ανστηρά τις ενότητες χώρου, χρόνου και δράσης. Διατηρεί δηλαδή μια ανστηρή κλασικίζουσα μορφή παρά το θέμα του που διαθέτει έντονα παραμυθιακά στοιχεία. Με μία ρομαντική διάθεση που θυμίζει την ατμόσφαιρα των κωμωδιών του, με απηχήσεις του *Ονείρου Θερινής Νύχτας*, κυρίως στο πρόσωπο του Πρόσπερο που θυμίζει τον Όμπερον και του Άριελ που παραπέμπει στον Πουκ, και με έντονη αυτοαναφορικότητα, η Τρικυμία είναι το κύκνειο άσμα ενός ανθρώπου που βλέπει πια τη ζωή με άλλο γνώμονα, πιο ουσιαστικά και πιο καθαρά. Ενός μεγάλου ποιητή που αποχαιρετάει οριστικά το θέατρο όπως ο Πρόσπερο εγκαταλείπει τη μαγεία.

Δούκες, βασιλεία, συνομωσίες, μάγοι και μαγικά, τέρατα, αερικά, πνεύματα, ταξίδια και ναυάγια, ερωτευμένοι νέοι, μαγικοί ήχοι, αλληγορίες, ευτυχισμένο τέλος είναι τα συστατικά του έργου. Ο καλός δούκας του Μιλάνου Πρόσπερο, παρασυρμένος από τη δύση του για γνώση και από τον αποκρυφισμό, «δίνει»

στον αδελφό του την ευκαιρία να συνωμοτήσει με τους εχθρούς του και να πάρει την εξουσία. Ο Πρόσπερο και η μοναχοκόρη του Μιράντα διώκονται και η τύχη τους βγάζει σε ένα νησί που έχει μοναδικούς κατοίκους μία εξορίστη μάγισσα, τα πνεύματα που εξουσιάζει και τον τερατόμορφο γιο της. Εκεί τους συναντάμε εμείς δώδεκα χρόνια μετά, όταν ο Πρόσπερο με τη βοήθεια της μαγείας έχει γίνει ο κυρίαρχος του νησιού και έχει προκαλέσει μία τρικυμία για να ναυαγήσουν στο νησί οι άνθρωποι από το παρελθόν του, με σκοπό να ξεφληθούν οι παλιοί λογαριασμοί και να αποκατασταθεί η τάξη.

Στη δραματουργική επεξεργασία του κειμένου ο Ευαγγελάτος είχε πολύτιμο αρωγό την έμπειρη ηθοποιό Λήδα Τασοπούλου. Στη συγκεκριμένη παράσταση ο θεατής έχει την ευκαιρία να συνειδητοποιήσει τη σημασία του να είναι ο σκηνοθέτης πραγματικός «δάσκαλος». Ο Ευαγγελάτος παρασύρει τους θεατές, τους κάνει να δουν το έργο μέσα από τα δικά του μάτια, ανοίγει προοπτικές και εκφράζει ουσιαστικές υπαρξιακές αναζητήσεις. Η ζωή του ανθρώπου άλλωστε είναι μία τρικυμία που άλλοτε τον βγάζει στην επιφάνεια θριαμβευτή και άλλοτε τον βυθίζει. Η σκηνοθετική διδα-

σκαλία περιορίστηκε στα λιτά και ουσιαστικά. Οι υπερβολές και τα μεγάλα σχήματα δεν είχαν θέση σε μια παράσταση που ο λόγος, το ίδιο το κείμενο, είχε κυρίαρχο ρόλο με τη βοήθεια της έξοχης μετάφρασης του Ερρίκου Μπελιέ.

Οι καλά διδαγμένοι ηθοποιοί του Ευαγγελάτου, Ασημάκης Αλεξίου, Κωνσταντίνος Γεωργίου, Ίων Κεσούλης, Αντώνης Μάρκος, Γιώργος Μπούγος, Κωστής Παπαϊωάννου, Παναγιώτης Ραπτάκης, Μαρία-Δανάη Σδούγκου, Γιώργος Σπανόπουλος, υπηρέτησαν τον κείμενο με σύνεση και είχαν όλοι θετικές παρουσίες, δίχως όμως να μπορέσουν να ξεπεράσουν τα όρια και να βοηθήσουν στην απογείωση της παράστασης. Ο Χρήστος Καλαβρούζος στο ρόλο του Πρόσπερο επέδειξε μια νηφάλια στωικότητα, αφήνοντας παράλληλα να αποκαλυφθούν και οι πιο ανθρωπίνες πλευρές του ήρωα. Ο Άριελ της Πόπης Λυμπεροπούλου ήταν ένα πνεύμα άυλο, γεμάτο δροσιά, καθαρό, αληθινό. Ένα πνεύμα που ξεπηδούσε από τα παραμύθια των γιαγιάδων.

Η είσοδος στο χώρο του θεάτρου, που επιμελήθηκε η Αγνή Ντούτση στηριζόμενη στο πανί, ταυτίζεται με την είσοδο σε έναν μετέωρο κόσμο μεταξύ πραγματικότητας και ονείρου. Γαλάζια πανιά κάλυψαν ολόκληρο το θέατρο, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον που παραπέμπει άμεσα στο στοιχείο του αέρα και στο στοιχείο του νερού, δηλαδή στα απαραίτητα συστατικά της ζωής. Με τα ίδια υλικά και χρώματα έπλασε και τον Άριελ, το πνεύμα του αέρα, ενώ στάθηκε ιστορικά πιστή στις άλλες ενδυματολογικές επιλογές της.

Τη μουσική, ένα παιχνίδι κοσμικών και μη ήχων, έκανε ο Γιάννης Αναστασόπουλος. Την παράσταση συνοδεύει ένα άρτιο πρόγραμμα, από αυτά που μας έχει συνηθίσει το Αμφι-θέατρο.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Μια εποχή που προσκυνά την τεχνολογία σαν θεό είναι επόμενο να λατρεύει τους επιστήμονες σαν αγίους. Ο αριθμός των έργων της αθηναϊκής σκηνής που παρουσιάζουν το βίο και την πολιτεία επιστημόνων αυξάνει χρόνο με το χρόνο. Θα αποτελέσει κάποτε αντικείμενο σοβαρής μελέτης το γιατί τόσο πολλοί θεατρόφιλοι δέλησαν κάποτε να ασχοληθούν με τόσους πολλούς διανοούμενους των δετικών επιστημών; Φαίνεται πως όσο μεγαλύτερο το κενό που χωρίζει το λυρισμό από τη γραμμική εξίσωση, τόσο γοητευτικότερο το άλμα.

Ο καλός άνθρωπος κύριος Φάννμαν

Δεν το κρύβω, υπάρχει κάποια γοητεία σ' αυτό το χώρο των θετικών επιστημών. Πρόκειται, πιστεύω, για τη γοητεία που ασκεί σε όλους εμάς αυτή η απόλυτη αναγνώριση που χαίρουν οι ήρωές του. Ακόμη και αν δεχθούμε ότι στον κόσμο τους τα σημερινά αξιώματα θα είναι τα θεωρήματα του αύριο, εντούτοις κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει σ' αυτές τις περιεργές προσωπικότητες των αριθμών τη φωτεινή τους ιδιαιτερότητα. Την ανωτερότητα. Το μεγαλείο. Τις μορφές τους σκιαγραφεί το ρομαντικό ημίφως μιας εκκεντρικής, συχνά ακόμη και αυτοκαταστροφικής ύπαρξης.

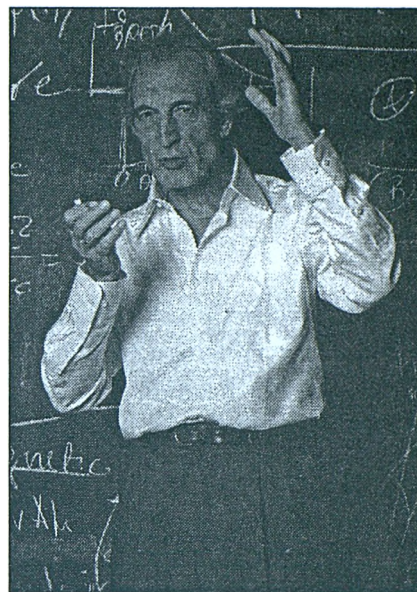
Ο Φάννμαν είναι μια από αυτές τις ρομαντικές μορφές, τις πλατύτερες και από την εποχή και από τον κόσμο τους. Πώς αλλιώς; Βρέθηκε μόνος του στα πέρατα της γνώσης (άρα και του κόσμου), συνδυάζοντας την αναγεννησιακή του γνωστική προσωπικότητα με την ανησυχία του ενεργού πολίτη. Υπήρξε ο άνθρωπος που καταδύθηκε όσο κανένας άλλος στους πιο δαιδαλώδεις λαβυρίνθους των αριθμών για να φέρει επιστρέφοντας από τα σκοτάδια τους το μήνυμα που περιμένει ολόκληρη η ανθρωπότητα: «ο κόσμος είναι απλός».

Ο Πήτερ Παρνέλ σκάρωσε τη θεατρική εκδοχή αυτής της πληθωρικής προσωπικότητας, τοποθετώντας την αρχή της αφήγησής του στο σημείο μηδέν: Στη στιγμή όπου ο επιστήμονας αποφασίζει αν θα προχωρήσει σε μια κρίσιμη για τη ζωή του εγχείρηση. Πραγματικά σπουδαία επιλογή: μια τέτοια απόφαση μπορεί πιθανόν να ελεγχθεί με βάση εξισώσεις πιθανοτήτων, μπορεί ίσως να εισαχθεί σαν δεδομένο σε έναν υπολογιστή ή

να στηρίξει ένα κβαντικό παράδοξο. Ωστόσο, το ίδιο το αποτέλεσμα υπερβαίνει μια απλή εξίσωση, χρειάζεται θα λέγαμε κι άλλες αρχικές παραμέτρους πέραν από όσες δίνει το ίδιο το πρόβλημα. Απαιτεί εκείνη τη στάση ζωής που οδηγεί στην υπέρβαση του θανάτου, δηλαδή απαιτεί τη «φιλοσοφική» στάση. Ο Φάννμαν στο έργο του Παρνέλ παρουσιάζεται με τη σκευή όχι του μαθηματικού, αλλά του φιλοσόφου.

Βέβαια υπάρχουν και κάποια σοβαρά προβλήματα σε αυτή την απεικόνιση. Φαντάζομαι πως αρκετοί μαθηματικοί θα θεωρούσαν τον εαυτό τους θιγμένο από αυτή τη χωρίς κόπο, όπως την παρουσιάζει ο Παρνέλ, επέλαση του Φυσικού στα δύσκολα κλειδιά του κοσμικού κλειδοκύμβαλου. Υπάρχει, θα δήλωναν, στην πραγματικότητα άπειρος κόπος, απογοήτευση και γκρίνια πίσω από κάθε παρόμοιο επίτευγμα. Και η πλήρης αποσιώπηση αυτής της «σκοτεινής» πλευράς της επιστημονικής οδηγεί τελικά σε καρικατούρες υπερφυσών κακομαθημένων σουπερμαν του διαφορικού λογισμού.

Η αντίδραση όμως δεν θα ερχόταν, φαντάζομαι, μόνο από τους μαθηματικούς, αλλά και από τις φεμινίστριες. Διότι ο Φάννμαν και η επιστήμη του, στη διασκευή πάντα του Παρνέλ, εκφράζονται με την αργκό κοσμικού επιβήτορα. Αρκεί να παρατηρήσει κανείς πόσα σεξουαλικά υπονοούμενα υπάρχουν σε αυτή την επιστημονική συζήτηση, πόσα σαχλά σχόλια για δήθεν φουστανάκια της φύσης που ανασκώνονται κατά τη διάρκεια τάχα μου ερωτικών χορών, σχόλια που εκπροσωπούν όχι μόνο μια ψεύτικη, αλλά και μια παρωχημένη επιστημολογική θεώρηση.

Στην κοπιώδη αν και κάπως υπερκινητική του εμφάνιση ο Γιώργος Κοτανίδης είναι πειστικός σαν πολίτης του επιστητού και του νοητού κόσμου Φάννμαν. Είναι γεγονός ότι θα μπορούσε να έχει πέσει ψαλίδι σε αρκετά σημεία της διασκευής του Παρνέλ, ωστόσο ο ρυθμός που επέβαλε ο σκηνοθέτης Ιωσήφ Βαρδάκης κρατά το ενδιαφέρον του θεατή αμείωτο μέχρι το τέλος. Κάπως αμήχανη μοιάζει η παρουσία της νεαρής φοιτήτριας που υποδύεται η Ίρις Χατζηαντωνίου, ρόλος προφανώς εμβόλιμος προκειμένου να δώσει τις απαραίτητες «ανάσες» στον πρωταγωνιστή του έργου. Ουσιαστικά και λειτουργικά αποδεικνύονται τα σκηνικά της Μαγιάς Τρικεριώτη.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Ο δαίμων της τυπογραφίας στην ψηφιακή του εκδοχή εμφανίστηκε και πάλι στο προηγούμενο σχόλιό μας για να μετατρέψει τον τίτλο του έργου του Μάμετ από *Ολεάννα* σε *Ελεάννα*. Θα δράξουμε την ευκαιρία που μας δίνει για να εξηγήσουμε την κάπως παράξενη προέλευση αυτού του τίτλου. Λοιπόν, ο τίτλος παραπέμπει σε μια παλιά ιστορία που μιλά για ένα ζευγάρι απατεώνων της Αμερικής τον Όλυ και την Άννα. Αυτοί οι δυο φάγανε τα λεφτά του κοσμάκη κάποτε πουλώντας του χέρσα γη για εύφορα λιβάδια. Έτσι έμεινε η φράση «της Ολεάννας» στο αμερικανικό λεξικό για να σημαίνει έκτοτε τη μεγάλη απάτη (*Oleanna's swindle*). Στην περίπτωση μας ο τίτλος του έργου υποδηλώνει μάλλον από τον Μάμετ την απάτη που ιατράττει σε βάρος των νέων το σύστημα της ανωτάτης εκπαίδευσης.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Τσέζαρις Γκραουζίνις:

«Για μένα η ελληνική κουλτούρα είναι ένα αίνιγμα»

Στην Ελλάδα οι περισσότερες γνώσεις που έχουμε για τη Λιθουανία προέρχονται από τον χώρο του αθλητισμού και αφορούν τη θρυλική ομάδα μπάσκετ της Ζαλγκίρις Κάουνας αλλά και τα ονόματα των μπασκετμπολιστών που ξεπηδούν με εντυπωσιακό τρόπο τα τελευταία χρόνια. Προσφάτως αρχίζουμε να μαθαίνουμε και μια νέα γενιά σκηνοθετών, που παραδίδει τα δικά της μαθήματα τεχνικής κάνοντας περισσότερο αξιολάτρευτη διεθνώς τη συμπαθητική αυτή χώρα της Βαλτικής. Στα χρόνια της δεκαετίας του '60 άρχιζε να γίνεται γνωστός ο σκηνοθέτης Τζόνας Μέκας, ένας από τους πρωτεργάτες του αντεργκράουντ κινηματογράφου στις ΗΠΑ και από τους πιο γοητευτικούς πλάνητες του 20ού αιώνα. Το 2003 ένας άλλος σκηνοθέτης, ο Ρειμούντας Νεκρόσιους, ανέβασε με τον δικό του θίασο τον Μάκβεθ στο Ηρώδειο για το Φεστιβάλ Αθηνών. Τη σκυτάλη σήμερα παραλαμβάνει ο Τσέζαρις Γκραουζίνις, ο οποίος έχει ιδρύσει στο Βίλνιους την ομάδα «Τσέζαρις Γκρουπ» και από το 1997 έχει αναλάβει να σκηνοθετεί στη Δανία, την Ισλανδία, τη Φιλανδία, τις νήσους Φερόε. Εμφανίστηκε στο θεατρικό στερέωμα της πατρίδας του το 1989 μεταφέροντας για τη σκηνή του Κρατικού Θεάτρου Νέων την Πείνα του νομπελίστα νορβηγού συγγραφέα Κνουτ Χάμσουν. Σήμερα διδάσκει επίσης υποκριτική και σκηνοθεσία στην Ακαδημία Μουσικής και Θεάτρου της Λιθουανίας. Με σωματικές αναλογίες

που φανερώνουν αθλητή του μπάσκετ, και βαριά ρωσική προφορά προκαλεί από την αρχή της συζήτησης το ενδιαφέρον δηλώνοντας ότι «προτιμά να γράφεται με μικρά γράμματα το όνομα του γκρουπ, διότι είναι καλύτερο να ξεκινάμε με κάτι μικρό και να καταλήγουμε σε κάτι πιο σοβαρό καταπολεμώντας την μεγαλομανία των ηθοποιών. Αυτό είναι μέρος της ιδεολογίας μου. Στην ομάδα μου δεν συνδεόμαστε με συμβόλαια αλλά με συναισθήματα της καρδιάς». Πριν από 4 μήνες συναντήθηκε με τον νέο έλληνα σκηνοθέτη Δημήτρη Τάρλοου στο Βίλνιους, στο φεστιβάλ θεάτρου «Σιρένους». Ο Τάρλοου εντυπωσιάσθηκε από τη δουλειά του και τον προσκάλεσε στην Αθήνα για να συζητήσουν το ενδεχόμενο μιας από κοινού συνεργασίας. Πώς αντιμετωπίζει όμως την προοπτική της συνεργασίας σε ένα ξένο προς τον ίδιο περιβάλλον; «Δεν θα ήθελα να κάνω κάτι το οποίο ξέρω πολύ καλά· θα προτιμούσα οτιδήποτε κάνω να έχει τον χαρακτήρα ενός πειράματος, μιας περιπέτειας που δεν γνωρίζω την κατάληξή της. Θα ήθελα πολύ να χρησιμοποιήσω κείμενα ελληνικής λογοτεχνίας έχοντας βέβαια μια καλή γνώση της αρχαίας δραματουργίας. Όλη αυτή η προσπάθεια να δηλώνει ότι μπαίνω σε μια διαδικασία κατανόησης της ελληνικής κουλτούρας άοπλος και γυμνός. Για μένα η ελληνική κουλτούρα είναι ένα αίνιγμα».

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Πόσο κοντά βρίσκεται η Λιθουανία στις θεατρικές εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στην υπόλοιπη Ευρώπη;

— Η λιθουανική σκηνή δεν έχει επηρεασθεί από ευρωπαϊκά ρεύματα. Και αυτό το λέω με υπερηφάνεια, διότι διατηρούμε μια ισχυρή σκηνοθετική και υποκριτική παράδοση παρ' όλο που αυτή δεν έχει βαθιές ιστορικές ρίζες. Ωστόσο έχει στοιχεία που αναγνωρί-

ζονται ως δικά μας, που έχουν σχέση με την ταυτότητά μας ως χώρας. Κάνουμε πολύ συχνή χρήση της μεταφοράς και του συμβολισμού με τα ελάχιστα τεχνολογικά βοηθήματα. Με λίγα λόγια, αυτό αποκαλείται «φτωχό θέατρο», και δεν είναι πολύ παλαιό καθώς ξεκίνησε εδώ και 20 χρόνια. Δεν μας αρέσει απλά να αφηγούμαστε μια ιστορία, παρά δίνουμε σημασία στη στιγμή της ερμηνείας. Δεν έχει νόημα η

στρωτή, επίπεδη αφήγηση αλλά το πώς θα μεταφέρουμε στο κείμενο τη δική μας ιδεολογική τοποθέτηση. Ποτέ μια παράσταση δεν είναι επιτυχημένη εάν δεν είναι διφορούμενη και δεν σου επιτρέπει να την εκλάβεις με διαφορετικούς τρόπους. Με λίγα λόγια, αναζητώ τρόπους για να αναδείξω τη δημιουργικότητα του κοινού.

• Ένας σκηνοθέτης μπορεί να διδάξει σε έναν ηθοποιό πώς θα αποδώσει πιστότερα την ένταση ενός ρόλου;
— Δεν ψάχνω τον τρόπο για να γίνει συναισθηματικά φορτισμένη η ομιλία του ηθοποιού, αλλά με ενδιαφέρει η αντίστοιχη δράση που θα μετατρέψει και θα αλλάξει την ιδιοσυγκρασία του. Μια σωματική κίνηση είναι ικανή να αλλάξει την ψυχροσύνθεση του ηθοποιού. Με λίγα λόγια, πρώτα τρομάζεις και μετά φεύγεις. Μέσα από την κίνηση αλλάζεις ψυχοσωματικά.

• Υπάρχουν στοιχεία πρωτοπορίας στο θέατρο σήμερα;
— Παντού συμβαίνουν ενδιαφέροντα πράγματα. Μέσα από διάφορα φεστιβάλ παρατηρείται ένα κλίμα ανταλλαγής απόψεων και επιρροών, και αρκετοί σκηνοθέτες στη Λιθουανία προσανατολίζονται σε δημιουργία έργων με διεθνή απήχηση. Όλα τα έργα που παίζονται στα διεθνή φεστιβάλ είναι παρ' όλα αυτά αντικείμενα του χθες. Το πιο συγκλονιστικό είδος θεάτρου είναι αυτό που θα επικοινωνήσει καλύτερα με ένα συγκεκριμένο κοινό στα πλαίσια της καθημερινότητας. Για μένα συγκλονιστικό είναι να ανεβάζω παραστάσεις για τους φίλους μου. Το να δουλέψω στην Ελλάδα θα είναι μια ευκαιρία να αρχίσω ένα διάλογο ανάμεσα σε εμένα και τους ανθρώπους που θα γνωρίσω εδώ. Μόνο εάν πετύχεις σε προσωπικό επίπεδο, τότε θα έχεις περισσότερες πιθανότητες να κερδίσεις το ενδιαφέρον ενός μεγαλύτερου κοινού. Δεν νομίζω ότι υπάρχει μια συγκεκριμένη χώρα στην οποία συμβαίνουν σημαντικά πράγματα σε σχέση με κάποια άλλη. Το πιο συγκεκριμένο και το πιο προσωπικό είναι πάντα το πιο σημαντικό.

Δημήτρης Λιγνάδης:

«Το θέατρο είναι μίμηση πράξεως αμίμητη...»

Δεν θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί ότι ο Δημήτρης Λιγνάδης μεγάλωσε μέσα στο περιβάλλον της αρχαίας τραγωδίας, καθώς πατέρας του ήταν ο Τάσος Λιγνάδης, ένας από τους διαπρεπέστερους θεατρικούς κριτικούς. Πολύ ταλαντούχος ηθοποιός, ο Δημήτρης Λιγνάδης τελειώνοντας την Δραματική Σχολή ενσωματώθηκε στο Εθνικό Θέατρο, όπου έπαιξε σε πάρα πολλά έργα, συμμετέχοντας ταυτόχρονα και σε πολλές παραστάσεις αρχαίου δράματος στην Επίδαυρο. Οι ανησυχίες του τον φέρνουν να ανοίξει νέους κύκλους με το πρωτοποριακό θέατρο, δοκιμάζοντας νέες φόρμες στο «Ελεύθερο Θέατρο». Παράλληλα, εδώ και τρία χρόνια, ηθεύει και αντλεί εμπειρίες και μέσα από την ενασχόληση με τη σκηνοθεσία. Τη φετινή περίοδο επαναλαμβάνει το έργο του Σμιτ «Όσκαρ», συμπρωταγωνιστώντας με την Τζένη Ρουσέα. Στα άμεσα σχέδιά του και η σκηνοθεσία της «Ορέστειας» του Αισχύλου με την προοπτική να παρουσιαστεί μετασχηματισμένη στο Φεστιβάλ Επιδαύρου.

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Συμμετείχατε στην επιτυχημένη παράσταση των Τρωάδων του Ευριπίδη στο φεστιβάλ της Επιδαύρου. Το ερώτημα είναι κατά πόσο οι παραστάσεις του αρχαίου δράματος επιτρέπουν να ανακαλύπτουμε κάθε φορά κρυμμένες πτυχές του. Αλλά και κατά πόσο οι σύγχρονες προσεγγίσεις βοηθούν στην κατανόησή του...

— Το κλασικό κείμενο εκπέμπει μια «ραδιενέργεια» μέσω των αιώνων δίνοντας αφορμές και προκλήσεις για έρευνες. Μια έρευνα από μόνη της δεν είναι κάτι κακό. Το πρώτο πράγμα που απαιτείται είναι να ξέρεις πώς θα διαβάσεις ένα κείμενο. Τα κείμενα της αρχαίας τραγωδίας διαθέτοντας τα κατάλληλα «γυαλιά» σε πηγαίνουν μόνα τους στον στόχο ως προς το νόημα και την ποίηση που περιέχουν. Η ποίηση δεν είναι μόνο τα διανοήματα που εκφέρονται αλλά είναι ο τρόπος που τα διαπραγματεύεσαι.

• Από τι έχει ανάγκη το κοινό; Να κατανόησει το ύψος των διανοημάτων ή να νιώσει την ποιητική χροιά του λόγου;

— Δεν μπορώ να διαφοροποιήσω τη μορφή από το περιεχόμενο. Φυσικά κανείς δεν μπορεί να κάνει θέατρο μη λαμβάνοντας υπόψιν τη σύγχρονη πραγματικότητα. Ένας αληθινός καλλιτέχνης θέλει να διαμορφώσει τι ακριβώς θέλει ο κόσμος. Εάν δεν έχει αυτό το κίνητρο, τότε θα διαλέξει να κάνει ένα λαϊκίστικο θέατρο. Κάτι σαν «μασημένο πολτό» δηλαδή, που γαργαλάει το υπογάστριο. Ή θα οδηγηθεί να παράξει κάποιες εκλεκτικιστικές παραστάσεις χωρίς διάθεση επικοινωνίας του σκηνοθέτη με το κοινό.

• Στην Ελλάδα ποια είναι η τάση που κυριαρχεί;

— Νομίζω ότι οι περισσότεροι προτιμούν να καθιερώσουν ένα είδος μοντερνισμού αντιγράφοντας τάσεις που ισχύουν σε διεθνές επίπεδο. Η βαθιά ανάγνωση δεν έχει σχέση με το εάν ντυθούν με σημερινά ρούχα οι ηθοποιοί, ούτε εάν θα κάνουν έρωτα επί σκηνής. Αυτό είναι μια απόπειρα να μοιάσουμε μοντέρνοι. Πατάει γερά στα πόδια του όποιος μπορεί να αυτοαναιρεί-

ται. Τότε αυτός δεν παραχαράσσει το κείμενο επειδή του στέκεται σαν εμπόδιο, αλλά πάνω σε αυτό οικοδομεί τη δική του σοβαρή πρόταση.

• **Ποια είναι τα κείμενα εκείνα που επιτρέπουν στον ηθοποιό να μετέχει σε μια διαδικασία αυτοαναίρεσης;**
— Νομίζω ότι αυτό επιτυγχάνεται σε βάθος χρόνου και μέσα από την εμπειρία. Δεν έχει τόσο σχέση με τα κείμενα. Απλώς υπάρχουν και κάποια, όπως τα κλασικά, που απαιτούν από τον ηθοποιό να έχει την αυτοαναίρεσή του. Ένας ηθοποιός με έπαρση, που φοβάται την ταπεινώση, δεν μπορεί να παίξει αρχαία τραγωδία. Οι έλληνες κλασικοί έγραφαν πολύ πιο ζωντανό, αληθινό θέατρο απ' ό,τι ο Τσέχωφ και ο Γκαίτε. Έγραφαν γνωρίζοντας καλά ότι τα έργα τους θα παιχθούν σε ένα «φεστιβάλ» και για μια μόνο φορά. Δεν έγραφαν με την προοπτική ότι τα έργα τους θα παρέμεναν στην αιωνιότητα. Με λίγα λόγια, η δυσκολία δεν είναι να προδώσεις το κείμενο, αλλά να χτίσεις κάτι δικό σου, που όμως θα σέβεται την

παράδοση κρατώντας το πνεύμα του συγγραφέα. Επειδή γαλουχήθηκα μέσα στο αρχαίο δράμα, πιστεύω ότι έφτασα σε ένα σημείο όπου τοποθετώ το αρχαίο δράμα στο σωστό βάθος. Δεν νιώθω σαν ένας έφηβος ερωτευμένος αλλά ούτε και σαν επαναστάτης-αρνητής του παλαιού. Το αρχαίο δράμα είναι αμιγώς θέατρο.

• **Αναγνωρίζετε εαυτόν ως άνθρωπο που ανήκει ολοκληρωτικά στο θέατρο;**
— Πολλές φορές δεν αισθανόμαστε με βάση τα όσα έχουμε κάνει. Μπορεί αύριο να επιλέξω την τηλεόραση. Το θέατρο θα μπορεί να συγκριθεί ως τέχνη με την τηλεόραση μετά 2.500 χρόνια. Διότι η τηλεόραση είναι ένα πρόσφατο επίτευγμα σε σχέση με το ελληνικό τουλάχιστον θέατρο. Είναι άλλη η κοινωνική δύναμη που αποκτά η τηλεόραση, η οποία εισβάλλει εύκολα στα σπίτια. Το θέατρο το επιλέγεις, ενώ η τηλεόραση σε επιλέγει. Το κακό με αυτή είναι ότι υποβάλλει ένα κριτήριο και επιβάλλει μια συγκεκριμένη αισθητική. Έτσι το κοινό χάνει τον έλεγχο. Δεν πιστεύω

ότι το θέατρο θα εξαφανισθεί· αρκεί να μείνουν ζωντανοί οι άνθρωποι που το διακονούν. Στη τηλεόραση καθημερινά πεθαίνουν κάποια ινδάλματα και καθημερινά κάποια άλλα γεννιούνται, χωρίς να διατηρείται κάτι σταθερό.

• **Η γνώμη σας για τον κινηματογράφο;**
— Ο ελληνικός κινηματογράφος έχει μείνει ακόμη πολύ πίσω. Ίσως με κρίνετε προκατειλημμένο, αλλά πιστεύω ότι το θέατρο είναι μίμηση πράξεως αμίμητη.

• **Η σημερινή κατάσταση στο ελληνικό θέατρο δημιουργεί αίσθηση αισιοδοξίας;**
— Οι οικονομικές και άλλες δυσκολίες σε υποχρεώνουν να σκεφτείς πολύ το τι ακριβώς θα κάνεις. Είναι πολύ ωραίο ότι υπάρχουν 130 θέατρα, αλλά ταυτόχρονα και πολύ άσχημο ότι θα κλείσουν τα μισά. Δεν φταίει όμως η πραγματικότητα, είμαστε υποχρεωμένοι να βρούμε τρόπους και να παλέψουμε, καθώς η πραγματικότητα θα γίνει περισσότερο δύσκολη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

- **Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ**
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΥΛΟΥ**
«Είς την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου
«Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή
- **ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**
Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτη Χατζηλαζάρου
- Ούτως ή άλλως (Αναγνωστάκης
— Εγγονόπουλος — Καχτίσης — Χατζής)
- **ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ**
Επισημάνσεις
- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΗΣ**
Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου
- **ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ**
Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

- **ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ**
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
Παραμβάσεις
- **ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ**
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
- **ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ**
Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού

συστήματος εξουσίας

- **ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ**
Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Φύλλα-Φτερά
Ο Βασιλιάς που πέθανε
- **ΑΝΝΟΥΣΗ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ**
Η άλλη μου πατρίδα
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΡΜΠΑΛΑΣ**
101 Ποιήματα
- **SALVATORE NICOSIA**
Το σήμα και η μνήμη
- **ΤΣΙΜΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ**
Παλαδός ο Αλεξανδρείς

Π

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- **Κάτι το «ΠΡΑΙΟΝ»**
Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά
- **Kilsch (Made in Greece) (Αγγλικά)**
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ**
Ο τρίτος δρόμος
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ**
Ταιγάνικη ορχήστρα
- **ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**

Γκουντιμπάι Μίστερ Μίλερ

- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ**
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

- **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ**
Η αδιαχώρητη κοινωνία
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ**
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο
- **ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ**
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ**
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- **ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ**
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα
- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης
- **ΥΓΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ**
Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ**
Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα
- **ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ**
Το Κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 210-72 32 819, fax: 210-72 26 107, e-mail: chprou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομυχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 210-36 04 793 - 210-36 01 271, fax: 210-36 09 697

Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

Ποιήματα 1972-2000

εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004

Ο ποιητής Κώστας Γ. Παπαγεωργίου συγκεντρώνει το ποιητικό έργο του και μας προσφέρει τη ματιά του στον κόσμο: ένα σημερινό κόσμο που αποστρέφεται και μια ματιά σ' ένα παρελθόν γεμάτο από την προσδοκία ενός παρόντος που ποτέ δεν ήρθε. Διεισδυτικός και συνάμα αποκαλυπτικός στην περιγραφή του, αποτυπώνει μια ποιητική βιογραφία που ξεπερνά το ατομικό βίωμα και περικλείει τις εμπειρίες της γενιάς που ανδρώθηκε παρατηρώντας το ψυχροπολεμικό κλίμα, χωρίς ωστόσο να μπορεί να αντιδράσει: «ΕΚΤΑΦΗ: Στο υπόγειο βόσκη εγώ το σόι μου τα κranία ακούω μασούν το λιγοστό χορτάρι αλλά ξερό / Φρέσκο σκοτάδι τρίζει χώμα όλα τα δόντια του ο λοφίσκος και ξαφικά στην κορυφή ένας λάκκος / Μπάζει από κάπου αεράκι δροσερό σαν ανατρίχιασμα που έκανε τρέμισε η άλιωτη γραβάτα / Εγώ είμαι λέει τριχωτός και δε γνωρίζομαι ευτυχώς μ' ένα ξυράφι όπως κομμάτιασα το πρόσωπό μου / Όταν φωνή μέσα μου ερίγησε σου ανήκω είπα κι ερεθίστηκε το σώμα μου».

Γιώργος Κ. Καραβασίλης

Ποιήσεις [1963-2003]

εκδ. Γαβριηλίδης, 2004

Ένας σημαντικός ποιητής που, αν και έφυγε νωρίς, κυκλοφορεί ανάμεσά μας με τη διακριτική φωνή του: «Βαθιά σου, / Κρύπτη άθρυπτων στρειδιών / Και γω ο χρόνος / Που τα θρυμματίζει / Κι είμαστε πέτρα κι όστρακο μαζί / Στην πέτρα μέσα / Π' ανοίγει στην αυγή / Χωρίς ανάμνηση καμιά / Της νύκτας να κρατεί ... // ... Και με την όστρια να μας κρυφομιλεί, / Στο νέο μας καιρό να στήνει αυτιά».

Οδυσσέας Ωκεανός

Η θάλασσα μέσα στην TV.

Ωδή αφιερωμένη

εκδ. Μανδραγόρας, 2003

Ο Οδυσσέας Ωκεανός μας αποκαλύπτει την ταυτότητά του: «Metatexte / Μετακείμενα στο όνομα αφήγησης ιστοριών μιας αχρονικής συνέχειας όπως λές αντίσταση στον αιώνα. Οδυσσέας Ωκεανός, πρώην Ιάσων Αργοναύτης με την Αργώ σε Αδρία και Ιόνιο· και πριν Ιάσων Δεποιύντης και πολύ πριν στο χτες στο αύριο· και πάντα στο ερώτημα: ποιητής ή πειρατής;».

Τασούλα Καραγεωργίου

Το μετρώ

εκδ. Κέδρος, 2004

Η ποίηση της καθημερινότητας, μέσα από το ρυθμό και την πλάνη της, αναδει-

κνύεται λογοτεχνικά με τον τρόπο της απλής και προσίτης μεταφοράς: «Το τζαμένιο μου πρόσωπο / μου γνέφει απ' τον απέναντι συρμό. / — Ε! ψι! φωνάζει, τα βαρέθηκα τα σκονισμένα σας ψέματα. / Και, πριν προλάβω ν' αντιδράσω, εξαφανίζεται / προς την αντίθετη κατεύθυνση του τούνελ· / καταλαβαίνετε τη θέση μου μετά απ' αυτό· / τρέμω μη μάθει ο ελεγκτής / ότι κυκλοφορώ μες στο μετρώ χωρίς το πρόσωπό μου. / — Καθόλου μην ανησυχείτε, μου ψιθυρίζει ο διπλανός, / από τη στιγμή που έγινε η νόμιμη ακύρωση / στη σκάλα της εισόδου, / είμαστε όλοι χωρίς πρόσωπο εδώ, / μόνο με κάτι υποκατάστατα καπέλα».

Βασίλης Ρούβαλης

Γιώργος Σαραντάρης - μια παρουσίαση

εκδ. Γαβριηλίδης, 2004

Ο Γιώργος Σαραντάρης, ένας ποιητής που άφησε το ιδιότυπο χνάρι του στις ποιητικές συνειδήσεις, έρχεται στο προσκήνιο με την ενδιαφέρουσα παρουσίαση του Βασίλη Ρούβαλη:

«Σιωπή πείθει / Το σώμα / Η σαγήνη μιλάει / Του κακού / Μακρά πλανάται / Η διάρκεια / Στην άφθονη ερημιά / Όπου λουφάζει / Το φως».

Θανάσης Ε. Μαρκόπουλος

Τεστ κοπώσεως

εκδ. Τα τραμάκια, Θεσσαλονίκη 2002

Από την εσωτερική ατμόσφαιρα που ανεβαίνει στην επιφάνεια και έχει πηγή έμπνευσης μιαν οδυνηρή στιγμή, αναδεικνύεται η λυρική φωνή του Θανάση Ε. Μαρκόπουλου: «Ψιλόβρεχε απ' το πρωί στα μάτια στα στεφάνια στις μέσα πλαγιές ψιλόβρεχε / Μες στο νερό τον βάλαμε έλεγε η Αρετούσα μες στο νερό ακαταπαύτως ελεεινολογούσα την άτυχη κατάβαση».

Τάσος Ζερβός

Τα ποιήματα

εκδ. Το Ροδακί, 2004

Ποίηση της μταιωμένης χειρονομίας με στιγμές κορύφωσης αλλά και πτώσης χαρίζει με τη λυρική εκδοχή του ο Τ.Ζ.: «Αφήσαμε της Βηθλεέμ τον πικραμένο τόπο / στον ίδιο κόσμο ψάχνοντας, την ίδια αυγή ζητώντας / και χωριστήκαμε ξανά σ' αυτόν τον ίδιο κόσμο / μάταια νά 'βρω ένα παιδί π' έχασα κάποια νύχτα / μάταια νά 'βρεις δυο ληστές μαζί να σταυρωθείτε ...».

Σπύρος Κανιούρας

Κρόνεια πυρά

εκδ. Άγρα, 2004

Η πυκνή διατύπωση και η γλώσσα που

προφασίζεται τη λογιουσύνη δίνει το στίγμα του Σπύρου Κανιούρα: «Δραπέτης του αιέν / αποστέλλω ιδιόμελον ελευθερίας. / Εγώ δηλαδή αλλοστερικό φωτόνιο από συμπαντική εκπύρωση / λυκιδεύς παράδοξου κλασματικού φορτίου / πλην εγγυητής λαθροθροθρίας του εάν ... / Όμως / όταν τρία συνειρμικά πεδία / αποφασίζουν εδώ και τώρα μετακόμιση / ο αιματίτης νυν / δηλονότι κρόνεια πυρά / ιστορεί ακροκορίνθιο Διόνυσο / που αν και αναρχοδιαστολεύς / δεν ισορροπεί / χωρίς Απολλώνεια νομοθεσία».

Λιάνα Σακελλίου

Πάρε με σαν φωτογραφία

εκδ. Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός, 2004

Ερωτισμός με όρους του φυσικού περιβάλλοντος αναδεικνύουν την ποίηση του αισθησιασμού που υπηρετεί το έργο της Λιάνας Σακελλίου: «Θα προτιμούσα ν' ανθίζεις / στο λοβό του αριστερού της αφιού. / Σε μια επάρκεια αισθήματος / να σε ξεκούμπωνε απ' τις μπούκλες, / να σε γλιστρούσε στο φρύλι του μαύρου της λαιμού / και να σε τίνανε στο χέιλος της αίθουσας. // Η κέρνη διαφάνειά σου θ' αποτύπωνε / την αναστάτωση του ύπερου / και το κρυπτογράφημα της φωνής της».

Αντώνης Ζέρβας

Ο Βιβλίσκος, το Μηδέν και η Ταβανίς

εκδ. Ίνδικτος, 2003

Ο Αντώνης Ζέρβας επιχειρεί και κατορθώνει μια ποίηση συνθετική, που συγκροτείται ως σύνολο διανοητικής περισσότερο δράσης: «Ευφορία, ευφορία, ευφορία ... / ορίστε κάποια που με συμπαθεί / χωρίς να νοιώθει υπόχρεη μοιχείας. / Ευφορία, ευφορία, ευφορία ... / δεν θα μ' αφήσει να ταπεινωθώ / και στο δικό της πάνω το κρεβάτι. / Πού να εμπέδωσε λοιπόν το μάθημα του φιλοσόφου / που λιοδορούσα σ' όλη τη νεότητά μου; / «Αγάπη για τον άλλον / δίχως σκιά λαγνεάς».

Γιάννης Πιπίνης

Όμηρος χρόνος

εκδ. Κέδρος, 2003

Ο Γιάννης Πιπίνης, γνωστός και από το σημαντικό βιβλίο-δοκίμιο για τον Μανόλη Αναγνωστάκη, συνθέτει την ποιητική του διαδρομή μέσα από τη συλλογιστική αλλά και τη βία που ασκεί ο χρόνος στο βίο των ανθρώπων: «Χρόνος σκληρός / σαθρό υλικό / ο χρόνος / που τριβεται / με το πρώτο άγγιγμα / της βροντής. / Μια σκόνη / κάτω από τη βροντή / και την αστραπή / γίνεται ο χρόνος. / Για ποια συνέχεια / χρονική λοιπόν / να μιλήσει κανείς».

ο συλλέκτης

● κόσμος της ποίησης του Σεφέρη, οι σχέσεις των ποιητών, τα προβλήματα μετάφρασης και επικοινωνίας της δικής μας ποίησης, κλεισμένης στη γλώσσα μας, και το άνοιγμα στη διεθνή σκηνή είναι μερικά μόνο από τα ενδιαφέροντα θέματα που αναδεικνύονται μέσα από το βιβλίο *Νάνος Βαλαωρίτης-Γιώργος Σεφέρης, Αλληλογραφία (1945-1968) και Τριάντα τέσσερις επιστολές του Ν. Βαλαωρίτη στον Γ.Κ. Κατοίμπαλη (1947-1950)*, (εισαγωγή: **Avi Sharon**, φιλολογική επιμέλεια: **Αίλα Θεοδόση**, εκδ. Ύψιλον, 2004).

Ποιοι ήταν οι Ετρούσκοι; Τι γνωρίζουμε σήμερα για τις συνθήκες της ζωής τους, για την πλούσια καλλιτεχνική τους δημιουργία, για τους τάφους με τις τοιχογραφίες, για τα ήθη, τη γλώσσα και τη θρησκεία τους; Το βιβλίο *Οι Ετρούσκοι. Ιστορία, Θρησκεία, Τέχνη* του καθηγητή της ετροuscoϊταλικής αρχαιολογίας στο πανεπιστήμιο της Τυβίγγης **Friedhelm Prayon** (μετάφραση: **Αννέτε Φωσβίνκελ**, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2004) μας προσφέρει πληροφορίες βασισμένες σε νέα αρχαιολογικά πορίσματα και μας οδηγεί σε μία καλύτερη κατανόηση του πολιτισμού των Ετρούσκων που από τον 8ο αιώνα π.Χ. κυριαρχούσαν σε μεγάλες περιοχές της Ιταλίας, διεξήγαν ευρύτατο εμπόριο μεγάλων αποστάσεων με τους Φοίνικες και τους

ΒΙΒΛΙΟ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο συνεταιρισμός των Αμπελακιών και ο μύθος του νεωτερισμού

Όλγα Κατσιαρδής-Hering, Τεχνίτες και τεχνικές βαφής νημάτων. Από τη Θεσσαλία στην Κεντρική Ευρώπη (18ος- αρχές 19ου αι.), εκδ. «Ηρόδοτος», Αθήνα 2004.

Τα καλά ιστορικά βιβλία είναι συνήθως κυρμένα. Και στο φως βγαίνουν αυτά που βροντοφωνάζουν κάποια εξυπνάδα, κυρίως υπό την επίδραση των τάσεων της μόδας – μόδα υπάρχει και στην ιστοριογραφία. Η ιστορικός Όλγα Κατσιαρδής-Hering δημοσίευσε πρόσφατα από τις εκδόσεις «Ηρόδοτος» τη μελέτη της «Τεχνίτες και τεχνικές βαφής νημάτων. Από τη Θεσσαλία στην Κεντρική Ευρώπη (18ος- αρχές 19ου αι.)». Η έκδοση αναφέρεται σε ένα κρίσιμο παράδειγμα της νεοελληνικής οικονομικής ιστορίας, στο παράδειγμα της βιοτεχνίας των Αμπελακιών. Και είναι κρίσιμο, διότι μέσω του παραδείγματος αυτού φωτίζονται συχνά και οι ερμηνείες μας για την πορεία γενικά της νεοελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, έτσι όπως αυτή εισέρχεται στη διαβόητη εποχή των Φώτων και της Επανάστασης.

Στην έκδοση υπάρχει και το επίμετρο για την «Αμπελακιώτικη Συντροφιά», το οποίο θα λέγαμε ότι ίσως δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την ειδική αυτή περίπτωση βιοτεχνικής παραγωγής στην Ελλάδα του 18ου αιώνα. Για τα Αμπελάκια και τον συνεταιρισμό τους έχουν γραφτεί κατά καιρούς πολλά και διάφορα, καθώς στην περίπτωσή τους η νεότερη ελληνική ιστοριογραφία, έβρισκε μπροστά της έτοιμο το αγαπημένο θέμα του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας του 18ου αιώνα. Το γνωστό σχήμα Διαφωτισμός - Εμπόριο - Νεοελληνικός Διαφωτισμός - Επανάσταση χρησιμοποιούσε τα Αμπελάκια ως φάρο. Διότι εκεί είχαμε την αποκαλυπτική σύνθεση: τον νεωτεριστή βιο-

τέχνη, τον εξευρωπαϊσμένο έλληνα έμπορο, τους φωτισμένους λογίους, τις σχολές. Και έτσι, όλα τακτοποιημένα, κατέληγαν ομαλά στο αναπόφευκτο συμπέρασμα: Η ανάπτυξη του ελληνικού εμπορίου τον 18ο αιώνα είχε σαν αποτέλεσμα τον φωτισμό του γένους, την ανάπτυξη της εμπορικής αστικής τάξης και εν τέλει τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους.

Αυτή η απλοϊκή σειρά δεν αντέχει πλέον σε όλο της το εύρος στην ιστορική έρευνα. Αφενός, πολλές και σημαντικές εργασίες σχετικές με το ρόλο του εμπορικού κεφαλαίου στην οθωμανική επικράτεια έχουν αποκαλύψει μια εμπορική λογική η οποία δρα συντηρητικά πάνω στους οικονομικούς μηχανισμούς, επιδρώντας κατάλληλα στην αναδιανομή του οικονομικού πλεονάσματος – αναφέρομαι εδώ κυρίως στις εργασίες του Σπύρου Ασδραχά. Αφετέρου, σειρά μελετών για τον νεοελληνικό διαφωτισμό –αναφέρομαι κυρίως στη δουλειά που γίνεται στο Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, στις εργασίες του Αποστολόπουλου, του Κιτρομηλίδη, του Ασδραχά επίσης, κ.ά.– έχουν καταδείξει τη σημαντική ιδιομορφία της ελληνικής περιπτώσεως και την απόσταση που χωρίζει τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό, σαν φιλοσοφικό και πολιτικό ρεύμα, από τη δική μας εκδοχή. Θα προσέθετα εδώ το προφανές: πως από την βυζαντινή κιόλας αναγέννηση του 11ου αιώνα η συζήτηση για τη γνώση και την πίστη, για τη σχέση επιστήμης και θεολογίας –ένα μόνιμο εκκρεμές από τον Πλάτωνα στον Αριστοτέλη και αντιστρόφως– έθεσε τις παραμέτρους μιας μακράς πνευματικής παράδοσης, της οποίας συνέχεια κατά κάποιο τρόπο είναι και ο νεοελληνικός διαφωτισμός του 18ου αιώνα. Το ρεύμα αυτό επομένως, στις βασικές του γραμμές, θα έπρεπε πρωτίστως να μελετηθεί σε σχέση με τις μονιμότητες της ελληνορθόδοξης πνευματικότητας, που κι αυτή έχει τις ρίζες της στη μακρά πνευματική πορεία εξελληνισμού της βιβλι-

κής παράδοσης. Όλα αυτά δείχνουν με σαφήνεια την ιδιομορφία του νεοελληνικού διαφωτισμού.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, μιλώντας βεβαίως κάπως σχηματικά, τότε θα πρέπει να είμαστε αρκετά επιφυλακτικοί για τον τρόπο που αντιμετώπισε η ελληνική ιστοριογραφία τις βιοτεχνικές προσπάθειες στον ελληνικό χώρο, ως προεδρία ενός αστισμού. Είναι σίγουρο πως δεν έχουμε μπροστά μας τέτοια προεδρία. Οι οικονομικοί ιστορικοί και οι οικονομολόγοι είναι από καιρό βέβαιοι γι' αυτό. Κρίνοντας συνήθως εκ του αποτελέσματος, εκ των υστέρων, δηλαδή από την απουσία σοβαρής βιομηχανίας, από τις σχέσεις παραγωγής μη καπιταλιστικού τύπου, από τη μικρή αγορά εργασίας, αρνούνται να εκλάβουν μια πρωτότυπη κατά τα λοιπά βιοτεχνική και εμπορική προσπάθεια του 18ου αιώνα, ως καμπή ιστορική της ελληνικής κοινωνίας. Και έχουν δίκιο. Η Κατσιαρδή με τη μελέτη της για τα Αμπελάκια αποδεικνύει, πέραν πάσης αμφιβολίας, με τη βοήθεια ενός πλούσιου ιστορικού υλικού, αφενός την πρωτοτυπία των τεχνικών παραγωγής και βαφής νημάτων στα Αμπελάκια, αλλά ταυτόχρονα και τα όρια αυτής της τεχνολογικής και εμπορικής νεωτερικότητας.

Η μελέτη της είναι σημαντική για το φαινόμενο της πρωτοβιομηχανίας στην Ελλάδα, αλλά κυρίως για τη λογική των ελληνικών εμπορικών οίκων και τη μοιραία κατάληξη της εμπορικής άνθησης, η οποία στηρίχθηκε κυρίως στην συγκυρία, στον ευρωπαϊκό πολιτικό ανταγωνισμό των αρχών του 19ου αιώνα, αλλά και σε εσωτερικές πραγματικότητες της οθωμανικής κοινωνίας. Ποια ήταν

η μοιραία κατάληξη; Η επιστροφή στην οθωμανική λογική, η ακύρωση εν τέλει κάθε βιομηχανικής προοπτικής, αφού τα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα της οθωμανικής κοινωνίας οδηγούσαν όχι στη μετατροπή του εμπορικού κεφαλαίου σε παραγωγικό, αλλά στην αποθησαύριση, στην ενίσχυση των παραδοσιακών σχέσεων και εν τέλει στην επαναφορά του συστήματος στην εσωτερική του λογική, που προς στιγμήν φαίνεται να διαταράσσεται από τις τεχνολογικές και εμπορικές καινοτομίες των Αμπελακιωτών. «Οι Αμπελακιώται οικοδομούντες ανάκτορα και κομίζοντες εκ Βιέννης πολυτελή παραπετάσματα και χρυσά κύπελα ενόμιζον ότι πράττουν έργο φυσικόν, δαπανώντες εκ του περιττού ποσά αμύθητα», λέει ένα παράθεμα της Κατσιαρδή σε μια υποσημείωση του βιβλίου, παρμένο από τη μελέτη της Αναστασίας Διαμαντοπούλου για τα Αμπελάκια. Το παράθεμα αυτό δίνει με τρόπο γλαφυρό την ουσία του παραδείγματος, αλλά ταυτόχρονα θέτει και το ζήτημα της λογικής του ελληνικού εμπορικού κεφαλαίου στα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας.

Η Κατσιαρδή μας δίνει ουσιαστικά την τελευταία λέξη για τα Αμπελάκια, ένα θέμα αρκετά αγαπητό στην ελληνική ιστοριογραφία. Και αυτή τη λέξη τη δίνει με ακρίβεια και χάρη, με ένα τρόπο που δείχνει πως η οικονομική ιστορία έχει ακόμη να δώσει σημαντικά έργα, αρκεί να κλείσει τ' αφτιά της στις μόδες και στις τρέχουσες ιδεολογίες, που συνήθως έλκουν την καταγωγή από την πολιτική συγκυρία.

Απόστολος Διαμαντής

Έλληνες και εκπολίτισαν την πρώιμη Ρώμη, για να υποκύψουν τελικά σ' αυτή την ανερχόμενη δύναμη.

Πυροκινδυνεύοντας πάντα, ο Καραγάτσης προσέφερε μια θαυμάσια διασκευή για τα παιδιά του 1951, που δημοσιεύτηκε τότε σε συνέχειες στην εφημερίδα *Βραδυνή*. Το εντυπωσιακό είναι ότι η διασκευή του διατηρεί τη φρεσκάδα και τη γοητεία της ως σήμερα και παραμένει ένα ελκυστικό ανάγνωσμα για παιδιά και για όσους διατηρούν τη λαχτάρα της παιδικής ηλικίας. **Μ. Καραγάτσης, Ο πόλεμος της Τροίας και οι περιπέτειες του Οδυσσέα** (εικονογράφηση: **Αλέκος Φασσιανός**, πρόλογος-επιμέλεια: **Θανάσης Θ. Νιάρχος**, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004).

Σύνθετο, ωστόσο πάντα συναρπαστικό, το πορτρέτο του Μπάιρον αποδίδεται με την πληρότητα και την ευαισθησία που του αναλογεί από τον **Χάρολντ Νίκολσον** σ' ένα βιβλίο που δε διστάζει να δείξει όλες τις πλευρές που υποκίνησαν το μοιραίο ταξίδι του Μπάιρον στο Μεσολόγι τον Ιανουάριο του 1824. *Το τελευταίο ταξίδι* (πρόλογος: **Σώτη Τριανταφύλλου**, μετάφραση: **Βαγγέλης Κατσάνης**, επιμέλεια: **Αχιλλέας Κυριακίδης**, εκδ. Μελά, 2004) μας μεταφέρει την ψυχική αναταραχή του Μπάιρον που τον οδήγησε στο παράτολμο ταξίδι, αλλά και τα δεινά, τις αποτυχίες, που συνόδευσαν την υθυναρή

Κτηνοτροφική κοινωνία και τσελιγκάτο

Μάρκος Α. Γκιόλιας,

Παραδοσιακό δίκαιο

και οικονομία του τσελιγκάτου,

εκδ. «Πορεία», Αθήνα 2004, σελ. 586.

Κυκλοφόρησε πρόσφατα σε μια φροντισμένη έκδοση η από πολύ καιρό αναμενόμενη από τους ειδικούς συνθετική μελέτη του Μάρκου Γκιόλια για τα τσελιγκάτα, η οποία αποτελεί εκτεταμένη και ξαναδουλεμένη μορφή της διδακτορικής διατριβής που είχε υποβάλει πριν από αρκετά χρόνια στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Πρόκειται για ένα ογκώδες, πολυσέλιδο βιβλίο που αναφέρεται στο παραδοσιακό δίκαιο σε συσχέτισμό με την οικονομία του τσελιγκάτου.

Ο Μάρκος Γκιόλιας είναι γνωστός για το συγγραφικό έργο του και ιδιαίτερα για τις μελέτες του πάνω σε θέματα της ελληνικής κτηνοτροφίας από την αρχαιότητα ως σήμερα. Το βιβλίο αυτό λοιπόν έρχεται ως επιπλέον στήριγμα να συμπληρώσει τη βιβλιογραφία σε συναφή θέματα, με τα οποία η ελληνική επιστήμη πολύ λίγο έχει ασχοληθεί σοβαρά.

Το βιβλίο, το οποίο χωρίζεται σε δύο μεγάλα μέρη, περιστρέφεται γύρω από δύο βασικούς άξονες που θα μπορούσαν να συνοψισθούν σε δύο λέξεις: «δίκαιο» και «πολιτισμός». Ο Μάρκος Γκιόλιας ουσιαστικά στηρίζει τη θεωρία για ένα λαϊκό πολιτισμό της κτηνοτροφικής κοινωνίας (διαστροφάτωση, οικογένεια, καταμερισμός της εργασίας, σχέσεις των δύο φύλων κ.λπ.) και δο-

και τολμηρή του
απόφαση, την οποία
υποστήριξε ως το τέλος
με απόλυτη αφοσίωση.

Τα ενδιαφέροντα
κείμενα του **Γεράσιμου
Λυκιαρδόπουλου**
δημοσιευμένα στο
περιοδικό *Σημειώσεις*,
δοκίμια για τον Νίκο
Καββαδία, τον Δ.Ι.
Αντωνίου, τον Βασίλη
Λούλη, συγκεντρωμένα
σε ένα τόμο,
επανερχονται στο
προσκήνιο με τη διαρκή
τους επικαιρότητα και την
ουσιαστική τους συμβολή,
σε μια επανέκδοση:
*Μύθος και ποιητική του
ταξιδιού. Νίκος
Καββαδίας και άλλοι*
(εκδ. Έρασμος, 2004).

Υπάρχουν οι επίμονοι
και σοβαροί μελετητές,
που το έργο τους
κυκλώνει και
ανακυκλώνει τη γνώση
μας για τα νεοελληνικά
γράμματα. Ο **Κώστας
Στεργιόπουλος** με την
έμφαση στις κριτικές και
ερμηνευτικές του
αναγνώσεις μάς πλουτίζει
με τη σειρά των τόμων
Περιδιαβάζοντας και μας
προσφέρει
συγκεντρωμένα τα δικά
του αποστάγματα. Στον
έκτο τόμο, που
τιτλοφορείται «Από τα
σχήματα στα πρόσωπα»
(εκδ. Κέδρος, 2004),
διακρίνουμε το εύρος των
ενδιαφερόντων του και
την αξιοσύνη του
χαλκέντερου μελετητή.

Φαινόμενο με μακρά
παράδοση η σάτιρα και
μάλιστα η χρήση της
ζωομορφίας στη
λογοτεχνία δίνει την
αφορμή για μια
εξαιρετική μελέτη του
**Κ.Γ. Κασίνη: Ονολογικές
μεταμορφώσεις.
*Πρόσωπα και προσωπεία***

μεί τη μελέτη του, στηριζόμενος σε πλουσιό-
τατο υλικό, προερχόμενο από ποικίλες δη-
μοσιευμένες πηγές αλλά και από άμεση
προσωπική εμπειρία λόγω της καταγωγής
του από την κεντρική ορεινή Ρούμελη, πε-
ριοχή με ακμαιότατη μέχρι τελευταία κτηνο-
τροφία.

Το πρώτο μέρος έχει τίτλο «Τα τσελιγκάτα
και οι λειτουργίες τους στο πλαίσιο των κα-
νόνων του εθιμικού δικαίου» και χωρίζεται
σε επτά κεφάλαια, τα οποία υποδιαιρούνται
σε περισσότερες ενότητες. Για την ιστορία
της επιστήμης που ασχολείται με αυτά τα θέ-
ματα, μένω στο σημείο όπου ο συγγραφέας
κάνει ταξινόμηση των τσελιγκάτων: α) στο
πατριαρχικό τσελιγκάτο και β) στο σύνθετο
τσελιγκάτο. Θεωρώ ότι η διάκριση αυτή μας
δίνει το κλειδί για να κατανοήσουμε τις δια-
φορές και τις ιδιομορφίες της ελληνικής κτη-
νοτροφικής κοινωνίας και οικονομίας. Η δι-
αίρεση αυτή περαιτέρω έχει το προσόν να
μας διευκολύνει να δούμε την κτηνοτροφία
μέσα στο ιστορικό/εξελικτικό της πλαίσιο.
Επιπλέον στο μέρος αυτό του βιβλίου ασχο-
λείται με τις εποχικές μετακινήσεις, με το
corpus και το animus της κατοικίας, με τις
παραδοσιακές αρχές της συνεργασίας, με τη
συγκριτική θεώρηση συνεταιρισμού και τσε-
λιγκάτου, με το ποινικό δίκαιο της κτηνοτρο-
φικής κοινωνίας.

Το δεύτερο μέρος που τιτλοφορείται «Πα-
ραγωγικά κέντρα, σχέσεις τσελιγκάτου με
άλλους θεσμούς, η ληστανταρσία», χωρίζε-
ται σε τρία κεφάλαια, που διαιρούνται επί-
σης σε περισσότερες ενότητες. Το θέμα του
μέρους αυτού είναι από τη μια η οικονομία
του τσελιγκάτου σε σχέση με το εμπόριο

(καραβάνια) ή την εμπορία των προϊόντων
της κτηνοτροφίας, της βιοτεχνίας (εμπορο-
πανηγύρεις), καθώς και τα σημαντικά κτη-
νοτροφικά και βιοτεχνικά οικιστικά κέντρα
στην Πίνδο και αλλού (Καλαρίτες, Σιράκο,
Μέτσοβο, Ζαγόρι, Λιβάδι Ολύμπου κ.ά.).
Το δεύτερο σκέλος συνδέεται με μια μορφή
κοινωνικής διαμαρτυρίας ή ανομίας που
έχει σχέση με τους κτηνοτρόφους και κατ'
επέκταση με τα τσελιγκάτα, δηλαδή τη λη-
στεία και τα παράγωγά της. Για τη ληστεία
υπάρχει βέβαια ελληνική και διεθνής βι-
βλιογραφία. Εδώ όμως γίνεται μια διεξοδι-
κή ανάλυση του θέματος σε σχέση με τους
νομάδες και ημινομάδες κτηνοτρόφους και
την εποίκιση του ορεινού χώρου. Σημαντικά
σημεία αποτελούν η συγκριτική προσέγγιση
της ληστανταρσίας με την ισχύουσα νομοθε-
σία καθώς και η διάθλαση αυτού του κοινω-
νικού φαινομένου στη λαϊκή συνείδηση.

Το βιβλίο συμπληρώνεται από εξαντλητική
βιβλιογραφία, ελληνική, ξένη και μεταφρα-
σμένη, από ευρετήρια κυρίων ονομάτων, λέ-
ξεων και πραγμάτων (ελληνικών και ξενό-
γλωσσων) καθώς και μεγάλο αριθμό παλαι-
ότερων και νεότερων φωτογραφιών.

Η σημαντική μελέτη του Μάρκου Γκιόλια
είναι από εκείνες που σπανίζουν για την ελ-
ληνική οικονομική ιστορία και την ελληνική
κοινωνία. Προϊόν μακρόχρονου μόχθου και
βαθιάς γνώσης των πραγμάτων, θεωρώ ότι
είναι απαραίτητο εργαλείο για όσους ασχο-
λούνται με παρεμφερή θέματα και γενικά
προβληματίζονται πάνω στην ιστορική δια-
δρομή της νεοελληνικής κοινωνίας.

Ελευθέριος Π. Αλεξάκης

Είναι ζήτημα χρόνου

Μιχαήλ Μήτρας,
Διακριτικές μεταβολές,
εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 2004, σελ. 143.

Τρεις διακριτοί ποιητικοί τρόποι συνυπάρ-
χουν στην ποιητική αυτή συλλογή που καλύ-
πτει την περίοδο 1982-2002: συγκεκριμένη
ποίηση, οπτική ποίηση και υπερρεαλισμός.
Θα έλεγε κανείς ότι πρόκειται για ένα έμμε-
σο μανιφέστο ότι οι μοντερνιστικοί ποιητικοί
τρόποι όχι μόνον δεν έχουν παροπλισθεί, αλ-
λά ακριβώς τώρα γίνονται ιδιαίτερα επίκαι-
ροι. Από την άλλη, οι *Διακριτικές μεταβολές*
έχουν και τον χαρακτήρα αποτίμησης και
επαναπροσέληψης ενός όχι και τόσο μακρι-
νού παρελθόντος. Η ποιητική ενότητα
«Ασταθές πεδίο» (Ποιήματα με συγκεκριμέ-
νο θέμα) είναι του 1982, «Η παράδοση οικει-

ότητα του αγνώστου» (Ποιήματα σχετικά με
τη σωστή θέση των λέξεων) είναι του 1997,
ενώ οι «Διακριτικές μεταβολές» (Προσπέλα-
ση σε βάση δεδομένων), του 2002. Αλλά αν ο
πειραματισμός είναι επίμονα αρχή στην ποί-
ηση του Μήτρα, είναι πάρα πολύ σαφές ότι η
γραφή του έχει ωριμάσει με τρόπο διόλου
ευκαταφρόνητο. Αναφέρομαι κυρίως στις
«Παλινωδίες της αναπαράστασης». Η κομ-
ψότητα του λόγου, το οξυδερκές, ψυχρό χι-
ούμορ, και η πρωτοτυπία τους, που διαψεύ-
δει τα περί παλινωδίας, υπονοούν προοπτι-
κές που δεν πρέπει να πάνε χαμένες.

Στις «Διακριτικές μεταβολές», υπάρχουν
από το χώρο της συγκεκριμένης ποίησης
(poésie concrète), αρκετά εικονογραφημένα
ποιήματα, τα carmina figurata των Αλεξαν-
δρινών, που η παράδοσή τους φθάνει μέχρι

τις αρχές του 20ού αιώνα με τα έργα του Μαλαρμέ και του Απολιναιρ. Η οπτική-εικαστική σήμανση πάνω στο χαρτί, άλλοτε ως κολλάζ, άλλοτε ως γράφημα, μαζί με λέξεις ή γλωσσικά-ακουστικά στοιχεία, και πάντα με την συμπαιγνία του αναγνώστη, μεταδίδει ένα νόημα που συχνά «καταργεί τη γλώσσα και την ποίηση», για να αναδυθεί η ουσία ή απουσία της επικοινωνίας, ποιητικής ή άλλης. Πολλά από τα συγκεκριμένα ποιήματα του Μιχάλη Μήτρα έχουν δειχθεί ως εικαστικά έργα, και μάλλον έτσι αξιοποιούνται καλύτερα.

Αρκετά διαφορετικό είναι το κλίμα της οπτικής ποίησης (poesia visiva). Στο «γεύμα στη χλόη» λόγου χάρη, ένα πολύ καλό δείγμα οπτικής ποίησης: η επαναλαμβανόμενη 44 φορές λέξη χλόη, διακοπτόμενη από τις «θανατηφόρες» λέξεις-μέταλλα, στρόντιο, πλουτώνιο, καίσιο, που την διασχίζουν σαν πυρακτωμένο ποτάμι, καταστρέφει την εικονική πραγματικότητα της χλόης, όπως την έχουμε προσλάβει από το «Γεύμα στη χλόη» του Μανέ, και ταυτόχρονα αλλοιώνει την έννοια χλόη όπως την γνωρίζουμε. Ή στην «ερωτική σκηνή», όπου το ποιητικό συμβάν συντελείται μέσα από πέντε μόνον λέξεις: «και γυρίζοντας την είδε γυμνή», σε εννέα διαφορετικούς συνδυασμούς, εννέα όψεις μιας πολυπρισματικής πραγματικότητας. Μέσα από την αγωγιμότητα ενός μινιμαλιστικού ποιητικού λόγου, εκφράζεται καιρία, ως είναι παραθετικά, στεγνά, χωρίς επίθετα, ο νοσταλγικός και χωρίς διέξοδο ερωτισμός, στοιχείο χαρακτηριστικό της ποίησης του Μιχάλη Μήτρα, ενώ ακούγεται ευκρινώς και ο ήχος της πέτρας που χάνεται στα βάθη σκοτεινού πηγαδιού. Η γενιά του έχει καταδικό της ένα βάσανο υπαρκτικό, που διαπερνάει τον κάθε ποιητικό τρόπο.

Πρέπει βέβαια να πάμε στις «Παλινωδίες της αναπαράστασης» για να συναντήσουμε στην πληρότητά της αυτήν την αίσθηση απώλειας της ίδιας της πραγματικότητας, που ο Μήτρας δεν χάνει ευκαιρία να υποβάλλει, είτε παίζοντας, είτε τανύζοντας την λογική μέχρι την παραμόρφωσή της. Η κομψότητα του λόγου εδώ είναι αξιοσημείωτη. Λειασμένα, καθαρά, με έκτακτο φινίρισμα, αυτά τα σύντομα ποιητικά πεζά, που έχουν εκτραφεί από την σουρεαλιστική ύλη της καθημερινότητας, διαθέτουν γοητεία. Διαβάζονται κάθε φορά και με καινούργια τονικότητα και διάταξη στο καλειδοσκόπιο των εννοιών και των σημαινομένων, ενώ διαισθάνεται κανείς, όπως πάντα όταν κλείνει κλειστοφοβικά η καταπακτή της λογικής, τον ελλοχεύοντα τρόπο. Έχουν κάτι που θυμίζει πίνακες του Paul Delvaux, συνδυάζουν το ψυχρό και το θερμό, το απόμακρο και το οικείο. Ίσως

είναι μία απόδοση του absurdum, ακριβώς όπως ο ίδιος το έχει εκφράσει στην ενότητα «Η παράδοση οικειότητα του αγνώστου».

Ο Μιχάλης Μήτρας γράφει λίγο και εμφανίζεται λίγο. Ίσως γι' αυτούς τους λόγους η φωνή του έχει μια τιμιότητα, αλλά και μια ένταση στις καλύτερές της στιγμές. Η λογική του παραλόγου, η έκπτωση των λέξεων (αλλά... τα γράμματα, αυτά επιζούν, όπως έλεγε ο Ν.Γ. Πεντζίκης), το άδειασμα των νοημάτων που ωστόσο δεν χάνουν ποτέ απειλητικά, δεν επικαλούνται τον θάνατο, η λεπτή ειρωνική διάθεση για τη στημένη πραγματικότητα με την οποία είμαστε δεμένοι με προσήλωση και νοσταλγία, κατέχουν σημαντική θέση στη δουλειά του. Η τραγελαφική παραδοξότητα των συναντήσεών του με τον χρόνο και η διαρκής έκπληξη για την πολλαπλότητα των εκδοχών της λογικής που είναι πάλι χρόνος, φέρνουν τον Μιχάλη Μήτρα στη θέση του πάντα στοχαζόμενου, του πάντα απορούντος, και θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν κάλλιστα εφελτήριο μιας ανανεωμένης ποιητικής γραφής.

Μίλησα στην αρχή για την αξονική θέση που κατέχει ο χρόνος, άρα και ο τόπος, στην ποίηση του Μιχάλη Μήτρα, ως καθημερινότητα η οποία εγκυμονεί το μέγα κενό. Στα οπτικά ποιήματά του, οι λέξεις με ρυθμικό staccato βουτάνε στο κενό, γραπώνονται η μια στην άλλη λαχανιασμένα, σώζονται μέσα στην τετραγωνισμένη μήτρα της σελίδας τους. Στα κειμενικά ποιήματά του, με χαμένη την αρχή και το τέλος τους, η αφήγηση, φαινομενικά ρεαλιστική, δεν αρχίζει από πουθενά, δεν πάει πουθενά, υποδηλώνοντας με εικονική σαφήνεια και σαρκαστική ακριβολογία ότι το αυτονόητο δεν είναι άλλο από το ακατανόητο, από τον μη χρόνο και τον μη τόπο του είναι.

«Λοιπόν είμαστε ακόμα μέσα;» ρώτησε με αδημονία ο Μ. Ο Δ. συνέχισε να χτυπάει τα πλήκτρα του υπολογιστή του ελευθερώνοντας ένα πολύχρωμο τοπίο από κυλινδρικά και κωνικά σχήματα στην οθόνη. Του απάντησε, χαμογελώντας αινιγματικά: «Σε πληροφορώ ότι ξεπεράσαμε τον ορίζοντα των γεγονότων. Τώρα πια είναι μόνο ζήτημα χρόνου»

Το ουσιώδες και ενδιαφέρον στην ποίηση αυτή είναι ακριβώς ότι κυλιδόμενη στα μικρά γεγονότα, τις υποσημειώσεις της ζωής, όπως ρεαλιστικά την βιώνουμε όλοι μας, ερωτοτροπεί με τον Χρόνο, τον ύπατο Sartre και μετα-ποιητή. Ξεπερνάει όντως τον ορίζοντα των γεγονότων. Σημειώνοντας με τρόπο ποιητικό ότι όλα, και η ζωή και ο έρωτας και ο θάνατος, είναι «ζήτημα» χρόνου.

Μαρία Τσάτσου

της ελληνικής σάτιρας (εκδ. Χατζηνικολή, 2004). Στο επίκεντρο της μελέτης ο Όνος, το αξιαγάπητο γαϊδουράκι, που κατακλύζει λόγια και λαϊκά κείμενα και βρίσκεται στο επίκεντρο των μεταμορφώσεων του ανθρώπου, δανειζοντας το προσωπείο του μαζί με την ελευθερία έκφρασης που δεν έχει ο άνθρωπος.

«Χωρίς ηχώ: Πώς να διασχίσεις τη θλίψη; / Τα πόδια ασήκωτα / τα φτερά βρεγμένα / το σώμα ερμητικό / σαν κατεστραμμένο αστέρι. / Η σκέψη σε κύκλους / γύρω από το άφατο του πόνου. / Πώς να διασχίσεις το απερίγραπτο; / Χωρίς ηχώ, χωρίς ήχο / χωρίς εικόνες; / Ούτε καν ένας βαρκάρης δεν περιμένει / κι ως (νομίζεις ότι) έχεις έτοιμο / τον οβολό σου.»: Αιμιλία Παπαβασιλείου, Στο μαύρο καθρέφτη (εκδ. Γαβριηλίδης, 2004).

Ψάχνοντας βρίσκεις: Μια φροντισμένη έκδοση από τον Ηλία Χ. Παπαδημητράκοπουλο, Ανδρέας Καρκαβίτσας. Αναφορές στη ζωή και το έργο του (εκδ. Σαββάλας, 2004), που είναι ένα ξεχωριστό ανάγνωσμα καθώς περικλείει πλήθος πληροφοριών, αποσπάσματα έργων αλλά και ολόκληρα διηγήματα του Καρκαβίτσα, προκειμένου ο συγγραφέας να υποστηρίξει τα επιχειρήματά του. Κυρίως όμως έχουμε ένα πόνημα θαυμασμού και αγάπης για τον μάστορα της αφήγησης από τη ματιά ενός συγγραφέα της αξιοσύνης του Ηλία Χ. Παπαδημητράκοπουλου.

ο χαρτοκόπτης

Όλα τα μωρά στην πίστα!

Υποκλίνομαι στον προφήτη Λε-Πα. Κι επειδή ουδείς προφήτης στον τόπο του, ο Λε-Πα πρέπει να έρθει εδώ, στη Γαλλία, για να δει αυτή την αλήστου μνήμης προτροπή να παίρνει σάρκα και οστά. Το θέμα μας είναι τα μωρά λοιπόν – όπου μωρά βλέπε παιδάκια (κι όχι παίδαρους). Πού κολλάει ο Λε-Πα; Στο ότι ένα από τα λίγα μέρη που δεν έχει γίνει η «επέλαση των μωρών» είναι η πίστα. Μόνο αν βγεις να χορέψεις μπορείς να είσαι σίγουρος πως δε θα δεις μωρό. Κατά τ' άλλα, μωρά παντού: στο δρόμο, στα καφέ, στα μπαρ, στο σούπερ μάρκετ, στη λαϊκή, στα μαγαζιά, στο πλυντήριο, στο μετρό, στο λεωφορείο, στο σινεμά, στο θέατρο, στο εστιατόριο, στα πάρτι, στα μουσεία, στις εκθέσεις. Και να 'ταν μόνο αυτό! Σχεδόν πάντα το μωρό συνοδεύεται από ένα σούπερ καροτσάκι 4x4, που εξαιτίας του όγκου του χρησιμεύει κυρίως ως μέσο για ν' ανοίγουν δρόμο ή ως καροτσάκι για τα ψώνια και από τους σούπερ χειριστές-γονείς, οι οποίοι σίγουρα θα πρέπει να έχουν εκπαιδευθεί από τη Formula 1 – δεν εξηγείται αλλιώς η δεξιότητά τους στον ελιγμό και την επιτάχυνση. Δηλώνω εξαρχής πως δεν έχω αργίο τιποτα εναντίον [πόσες φορές βοήθησα μια μαμά να κατεβάσει το καρότσι με το μωρό στο μετρό, πόσες φορές έγινα χαλκομανία για να χωρέσει στο λεωφορείο το καρότσι με το μωρό, πόσες φορές παραχώρησα τη θέση μου (στο μωρό, όχι στο καρότσι)], αλλά και δεν έχω κάτι ιδιαίτερο υπέρ των παιδιών. Όταν βλέπω παιδάκι σε κάποιο από τα προαναφερθέντα μέρη, δε συγκινούμαι ιδιαίτερα, δε μου έρχεται να τα τσιμπήσω, ούτε ασπάζομαι τη γενικότερη μωρό-λατρία, κατά τη γνώμη μου ένα είδος κοινωνικά και καταναλωτικά επιβαλλόμενης αξίας. Περί ορέξεως κολοκυθόπιτα, αλλά νομίζω ότι η απάθειά μου αυτή (η οποία δυστυχώς συνδυάζεται με μια παράλληλη υπερευαισθησία ως προς το γεγονός ότι τα μωρά, ως μωρά, πολύ συχνά κλαίνε, τσιρίζουν, σκουίζουν και γενικά ενοχλούν) δεν είναι άσχετη με το γεγονός ότι αφενός η ποσότητα των παιδιών που πλέον συναντώ καθημερινά αγγίζει σουρεαλιστικά νούμερα συγκριτικά με την Ελλάδα, και αφετέρου, και κυρίως, τα σουρεαλιστικά αυτά νούμερα αφορούν μέρη και καταστάσεις που λόγω συνθηκών δεν προορίζονται για μωρά αλλά για ενήλικες. Τι συμβαίνει με τα παιδάκια; Καταρχήν, το γαλλικό «κράτος πρόνοιας» δεν αποτελεί ανέκδοτο, αλλά ένα σύστημα που προσφέρει επιδόματα και υπηρεσίες. Δηλαδή, στο θέμα μας, αυτό σημαίνει πως ένα νέο ζευγάρι μπορεί να πάρει την απόφαση να κάνει παιδί πολύ πιο εύκολα και πολύ πιο γρήγορα. Δεύτερον, τουλάχιστον το Παρίσι είναι μια πόλη «φιλική» προς τα παιδιά. Αυτό σημαίνει πως υπάρχουν πάρα και μεγάλα πεζοδρόμια για βόλτες, λεωφορεία για τις μετακινήσεις με ειδικές θέσεις για τα καροτσάκια, καροτσάκια που μπορείς να νοικιάσεις στα μουσεία για το καλλιτεχνικό update του μωρού, κ.ο.κ. Τρίτον, η γαλλική νοοτροπία ως προς την οικογένεια δε βάζει στο επίκεντρο των πάντων το παιδί. Δηλαδή, το νέο ζευγάρι που λέγαμε, δεν αλλάζει ιδιαίτερα τη ζωή του «μετά το παιδί». Και τέταρτον, το να είσαι νέος κι ωραίος και να έχεις παιδί είναι trendy. Μια ελαφρά, ελαφρότατη διαφοροποίηση λοιπόν ως προς τα ελληνικά δεδομένα κράτους πρόνοιας και «φιλικότητας» των πόλεων, όπως και μια ελαφρά τάση των Γάλλων να γκρινιάζουν για τη γαλλική πραγματικότητα (αυτό το τελευταίο λύνεται εύκολα, προς ανακούφιση του γαλλικού κράτους, προσκαλώντας μια οικογένεια Γάλλων για ένα ταξιδάκι στην Ελλάδα: θα τους μείνει αξέχαστο). Μέχρι εδώ όλα καλά. Εκεί όμως που το όνομα «Ηρώδης» αρχίζει να αναβοσβήνει στο μυαλό μου, είναι όταν η γαλλική νοοτροπία οικογένειας συνδυάζεται μ' ένα είδος «κοινωνικής μόδας», δηλαδή όταν το παιδί καταλήγει σ' ένα είδος «αξεσουάρ», που πάει με όλα και παντού. Όταν δηλαδή η μαμά ή ο μπαμπάς του μωρού δεν καταλαβαίνει πως, ω ναι, η ζωή μάλλον αλλάζει μετά το παιδί, πως δεν μπορείς να το σέρνεις ούτε στα καφέ, ούτε στις μπαρότσαρκες, ούτε στο σαββατιάτικο shopping σου σε πολυκατάστημα όπου δεν πέρφει καρφίτσα, με το πρόσχημα ότι το παιδί «παίρνει τον αέρα του» (τον «αέρα του καπνιστή») ή ότι το παιδί αλλάζει παραστάσεις (από τη χαρά της κατανάλωσης στην ανακάλυψη της αγοραφοβίας). Όταν, ο τον αντίποδα της απαράδεκτης ελληνικής νοοτροπίας, όπου το παιδί αποτελεί το κέντρο του σύμπαντος (κάνοντας 3 χρόνια να βγούμε από το σπίτι και νταντελουντάς το μέχρι τα 30 και βαλε), το μωρό καταλήγει το «αξεσουάρ» του γονιού, όχι επειδή δε γίνεται αλλιώς, αλλά επειδή ο γονιός αρνείται ν' αλλάξει στο ελάχιστο τις συνήθειές του. Και στην τελική, συγγνώμη αλλά νομίζω (όπως κι ο Λε-Πα) ότι οι πίστες, όπως και πολλά άλλα πράγματα, φτιάχτηκαν για να γεμίζουν με παίδαρους, όχι με παιδάκια.

ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Γιάννης Πολίτης και οι καλεσμένοι του διερευνούν θέματα της επικαιρότητας, φέρνοντας όλες τις διαστάσεις στο... Προσκήνιο!
Κάθε Δευτέρα στις 23:00

Ενημέρωση: βλέπε **INET**

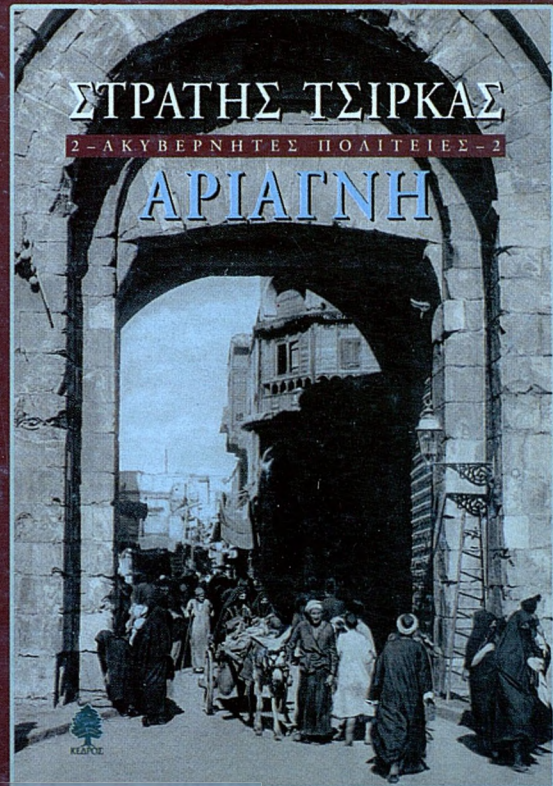
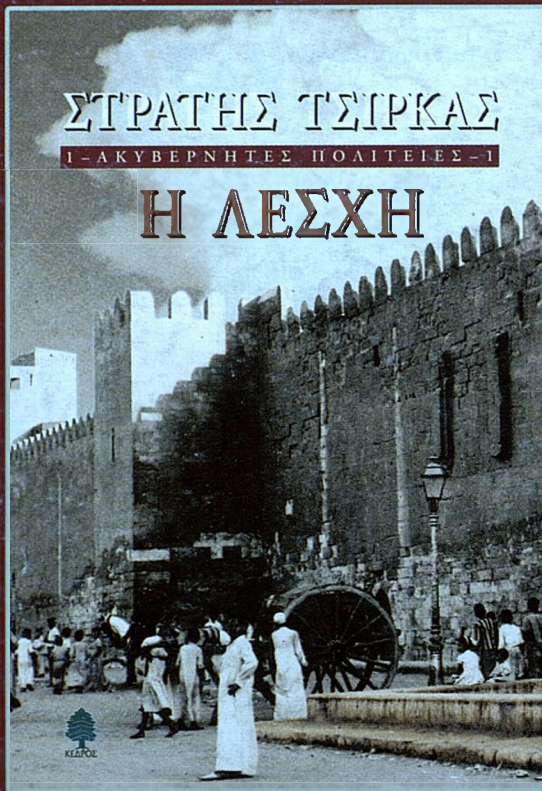

www.ert.gr

EPT

ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ

ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΣΧΟΛΙΑΣΜΕΝΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΧΡΥΣΑ ΠΡΟΚΟΠΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

www.kedros.gr

